

6.
Sınıf

TANE TANE

SOSYAL BİLGİLER

DEFTER TADINDA **BOL ALIŞTIRMALI**
ETKİNLİKLİ **YENİ NESİL SORU BANKASI**

Ahmet Kartal
Mustafa Petek
ALTIN NOKTA
NARTEST

SOSYAL BİLGİLERİ
TANE TANE ÖĞRENECEKSİNİZ

Copyright©NARTEST
ISBN 978-625-7865-05-0

KAYNAK KİTAPLAR
6. SINIF TANE TANE SOSYAL BİLGİLER

Bu kitabın her hakkı saklıdır.
Tüm hakları NARTEST YAYINEVİ'ne aittir.
Kısmen de olsa alıntı yapılamaz. Metinler, kitabı yayımlayan kurumun önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayımlanamaz. Kitapta yer alan oyun, bulmaca, soru, metin ve resimlerin sorumluluğu yazarına/yazarlarına aittir.

Genel Yayın Yönetmeni
Halil İ. AKÇETİN

Yayın Editörü
Leyla GÜNDOĞDU

Dizgi & Kapak
Altın Nokta Grafik

Yayın - Dağıtım
Altın Nokta Basım Yayın Dağıtım
3/18 Sokak No: 2/N BUCA - İZMİR
+90 232 502 52 94 / +90 507 470 24 98

www.nartest.com.tr - www.altinnokta.com.tr
www.nokta2000.com - www.kitapana.com.tr
www.bilimselkitaplar.net

nartest@nartest.com.tr - altinnokta@altinnokta.com.tr
nokta@nokta2000.com - kitapana@kitapana.com.tr
destek@bilimselkitaplar.net

Basım
Birleşik Matbaacılık
Buca OSB Mah. 3/20 Sk. No:17 K:-3 Buca / İZMİR
Tel: 0 232 433 68 66 Sertifika No: 14892

Eylül – 2020
1. Basım

ÖN SÖZ

Değerli meslektaşlarımız ve sevgili öğrenciler,

Tane Tane Öğreniyorum

Kitabımız, Sosyal Bilgiler dersini daha eğlenceli ve öğrenilebilir bir hale getirmek için Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayımlanmış olduğu kazanımlara uygun olarak büyük bir emek sonucunda hazırlanmıştır. Bu kapsamda kitabımızda, konunun öğrenciler tarafından daha iyi öğrenilmesi için kazanımlara uygun olarak hazırlanmış öğreten sorular, MEB ders kitaplarına paralel olarak hazırlanmış tane tane kazanım testleri ve ünite değerlendirme testleri bulunmaktadır. Ayrıca kitabımız, MEB tarafından yayımlanan Beceri Temelli Sorulara uygun olarak hazırladığımız yeni nesil sorular içermektedir.

"Tane Tane Öğreniyorum" adını verdiğimiz kitabımızda konuların öğrencilerimiz tarafından tane tane öğrenilmesini, öğrencilerimizin okuduğunu anlama, yorum yapabilme becerilerinin yanında analiz, sentez ve muhakeme yeteneklerinin gelişmesini amaçlamaktayız. Yeni sınav sistemi ezberci anlayıştan uzak, verilen bilgilerin doğru yorumlanması mantığına dayandığından bu kitabımızda daha çok yorum sorularına yer vermiş bulunmaktayız.

Kitabımız şu bölümlerden oluşmaktadır:

Öğreten Sorular Bölümü: Kazanımlara %100 uyumlu olarak hazırladığımız öğreten sorular ile öğrencilerimiz konuyu daha iyi kavrayacak, kazanımın bir sonraki aşaması olan çoktan seçmeli sorular bölümüne geçmeden önce konu ile ilgili var olan bilgilerini pekiştirecektir.

Tane Tane Öğren Bölümü: MEB tarafından yayımlanan kazanımların öğrencilerimizde kalıcı hale getirilmesi için hazırlanmış olan bu bölümde konunun pekiştirilmesi amaçlanmıştır. Kolaydan zora doğru sıralanan sorulardan oluşan bu bölümün öğretmenlerimiz tarafından öğrencilerimize ödev olarak verilip konunun pekiştirilmesi için kullanılabilmesi düşünülmüştür.

Ünite Değerlendirme Testi Bölümü: Üniteye bağlı olan bütün konuları kapsayacak şekilde hazırlanmış olan bu bölüm ünitenin genel olarak değerlendirilmesi amacıyla uygun olarak kullanılacak testlerden oluşmaktadır. Öğretmenlerimiz, bu bölümde yer alan testlerdeki genel duruma bakarak öğrencilerinin konuyu öğrenme düzeylerini belirleyebilir ve gereken müdahaleleri zaman kaybetmeden yapabilirler.

Beceri Temelli Sorular Bölümü: Sözel mantık ve muhakeme, yorumlama, çıkarımda bulunma, tablo yorumlama, grafik okuma ve yorumlama, harita okuma ve yorumlama yeteneğini ön plana çıkaran soruların olduğu bölüm MEB tarafından yayımlanan beceri temelli sorular örnek alınarak hazırlanmıştır.

Sevgili öğrencilerimiz, sınavda başarılı olmak akılcı, planlı ve verimli çalışmaktan geçmektedir. Bunun yanında sınava hazırlanırken kullanacağınız kaynaklar da çok önemli bir noktadır. Sınava hazırlanma konusunda en doğru tercihi yaparak aldığınız bu kitap Sosyal Bilgiler dersi açısından hedeflediğiniz başarıya ulaşmanızı sağlayacaktır.

Çok titiz bir çalışmanın ürünü olan kitabımızın tüm meslektaşlarımıza ve öğrencilerimize faydalı olması temenni ederiz.

Sosyal Bilgiler Yazarları

İÇİNDEKİLER

1. Ünite: Birey ve Toplum

Değişen Rollerim

Öğreten Sorular 9

Tane Tane Test 1 11

Kültürümüzle Yaşıyoruz ve Gelişiyoruz

Öğreten Sorular 13

Tane Tane Test 1 15

Tane Tane Test 2 17

Ön Yargılarımı Kırıyorum

Öğreten Sorular 19

Tane Tane Test 1 21

Birlikte Daha Güçlüyüz

Öğreten Sorular 23

Tane Tane Test 1 25

Sorunların Çözümünü Biliyorum

Öğreten Sorular 27

Tane Tane Test 1 29

Ünite Değerlendirme Testi 1 31

Ünite Değerlendirme Testi 2 33

Beceri Temelli Test 1 35

2. Ünite: Kültür ve Miras

Destan ve Yazıtlarda Türkler

Öğreten Sorular 39

Tane Tane Test 1 45

Tane Tane Test 2 47

İslamiyet'in Doğuşu ve Değişim

Öğreten Sorular 49

Tane Tane Test 1 51

Tane Tane Test 2 53

İslamiyet ve Türkler

Öğreten Sorular 55

Tane Tane Test 1 59

Tane Tane Test 2 61

Yeni Yurt Anadolu

Öğreten Sorular 63

Tane Tane Test 1 67

Tane Tane Test 2 69

Medeniyete Yön Veren Yollar

Öğreten Sorular 71

Tane Tane Test 1 75

Ünite Değerlendirme Testi 1 77

Ünite Değerlendirme Testi 2 79

Beceri Temelli Test 1 81

Beceri Temelli Test 2 83

3. Ünite: İnsanlar, Yerler ve Çevreler

Dünyanın Neresindeyim?

Öğreten Sorular 87

Tane Tane Test 1 89

Tane Tane Test 2 91

Ülkemizin Güzellikleri Haritada

Öğreten Sorular 93

Tane Tane Test 1 97

Tane Tane Test 2 99

Ülkemizin Zenginlikleri Haritada

Öğreten Sorular 101

Tane Tane Test 1 105

Tane Tane Test 2 107

Çevremizde Kimler Yarışıyor?

Öğreten Sorular 109

Tane Tane Test 1 111

Ünite Değerlendirme Testi 1 113

Ünite Değerlendirme Testi 2 115

Beceri Temelli Test 1 117

Beceri Temelli Test 2 119

4. Ünite: Bilim, Teknoloji ve Toplum

Sosyal Bilimler ve Toplum

Öğreten Sorular..... 123

Tane Tane Test 1..... 125

Tane Tane Test 2..... 127

Hayalimdeki Gelecek

Öğreten Sorular..... 129

Tane Tane Test 1..... 131

Araştırma Yapıyorum

Öğreten Sorular..... 133

Tane Tane Test 1..... 135

Emek Bir Hazine Dir

Öğreten Sorular..... 137

Tane Tane Test 1..... 139

Ünite Değerlendirme Testi 1..... 141

Beceri Temelli Test 1..... 143

5. Ünite: Üretim, Dağıtım, Tüketim

Kaynaklarımız Kazanca Dönüşüyor

Öğreten Sorular..... 147

Tane Tane Test 1..... 151

Tane Tane Test 2..... 153

Dünyamıza Sahip Çıkalım

Öğreten Sorular..... 155

Tane Tane Test 1..... 157

Bir Projem Var - Nitelikli İnsan Güçlü Türkiye

Öğreten Sorular..... 159

Tane Tane Test 1..... 161

Vergilerimizle Aydınlık Yarınlar

Öğreten Sorular..... 163

Tane Tane Test 1..... 165

Mesleğimi Seçiyorum

Öğreten Sorular..... 167

Tane Tane Test 1..... 169

Ünite Değerlendirme Testi 1..... 171

Beceri Temelli Test 1..... 173

Beceri Temelli Test 2..... 175

6. Ünite: Etkin Vatandaşlık

Nasıl Bir Yönetim?

Öğreten Sorular..... 179

Tane Tane Test 1..... 181

Üç Kuvvet

Öğreten Sorular..... 183

Tane Tane Test 1..... 185

Yöneticilerimiz ve Biz

Öğreten Sorular..... 187

Tane Tane Test 1..... 189

Hayatın İçinde Demokrasi

Öğreten Sorular..... 191

Tane Tane Test 1..... 193

Haklarımın Bilincindeyim

Öğreten Sorular..... 195

Tane Tane Test 1..... 197

Kadın ve Toplum

Öğreten Sorular..... 199

Tane Tane Test 1..... 201

Ünite Değerlendirme Testi 1..... 203

Ünite Değerlendirme Testi 2..... 205

Beceri Temelli Test 1..... 207

Beceri Temelli Test 2..... 209

7. Ünite: Küresel Bağlantılar

Komşularımız ve Kardeşlerimiz

Öğreten Sorular..... 213

Tane Tane Test 1..... 215

Tane Tane Test 2..... 217

Ticari İlişkilerimiz

Öğreten Sorular..... 219

Tane Tane Test 1..... 221

Lider Türkiye

Öğreten Sorular..... 223

Tane Tane Test 1..... 225

Kültürümüze Sahip Çıkalım

Öğreten Sorular..... 227

Tane Tane Test 1..... 229

Ünite Değerlendirme Testi 1..... 231

Beceri Temelli Test 1..... 233

Beceri Temelli Test 2..... 235

Cevap Anahtarı..... 237

BİREY VE TOPLUM

Değişen Rollerim

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Kültürümüzle Yaşıyor ve Gelişiyoruz

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Tane Tane Test 2

Ön Yargıları Kırıyorum

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Birlikte Daha Güçlüyüz

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Sorunların Çözümünü Biliyorum

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Ünite Değerlendirme Testi 1

Ünite Değerlendirme Testi 2

Beceri Temelli Test 1

1. Ünite

Kazanımlar

Değişen Rollerim

- ⇒ Sosyal rollerin zaman içerisindeki değişimini inceleriz.

Kültürümüzle Yaşıyor ve Gelişiyoruz

- ⇒ Sosyal, kültürel ve tarihî bağların toplumsal birlikteliğin oluşmasındaki yerini ve rolünü analiz ederiz.

Ön Yargıları Kırıyorum

- ⇒ Toplumda uyum içerisinde yaşayabilmek için farklılıklara yönelik ön yargıları sorgularız.

Birlikte Daha Güçlüyüz

- ⇒ Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılırız.

Sorunların Çözümünü Biliyorum

- ⇒ Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunuruz.

Değişen Rollerim

Sosyal rollerin zaman içerisindeki değişimini inceleriz.

Öğreten Sorular

1

Aşağıda "Muslera" hakkında bir metne yer verilmiştir. Verilen metinden hareketle oluşturulan açıklamaları doğru ise "D", yanlış ise "Y" şeklinde değerlendiriniz.

Merhaba, benim adım Muslera. Galatasaray futbol takımının kalecisiyim. Ayrıca takımımın da kaptanıyım. Takımımın gol yememesi için üzerime düşen görevi en iyi şekilde yerine getirmeye çalışıyorum. İstanbul dışındaki maçlara genelde uçakla gidiyoruz. Evliyim ve 2 çocuğum var. Antrenmanlardan ve maçlardan kalan zamanlarda ailemle vakit geçirmeyi ve eşime mutfakta yardımcı olmayı seviyorum. İstanbul çok güzel ve zaman zaman hep birlikte alışveriş yapmaya çıkıyoruz.

AÇIKLAMALAR	D	Y
1. Muslera; takımında sporcu, evinde eş ve baba, uçakta ise yolcu rolündedir.	✓	
2. Muslera'nın içinde bulunduğu gruplar değişse de rollerinde değişiklik olmamıştır.		✓
3. Muslera alışveriş yaparken müşteri rolündedir.	✓	
4. Muslera için kalecilik, doğuştan kazanılan rollere örnek gösterilebilir.		✓
5. Muslera'nın takım içindeki rolünden beklenti; gol yememektir.	✓	

2

Aşağıda kişilere ait birçok rol örneklerine yer verilmiştir. Verilen rolleri "Doğuştan Kazanılan" ve "Sonradan Kazanılan" şeklinde gruplandırınız.

	ROLLER	DOĞUŞTAN KAZANILAN	SONRADAN KAZANILAN
1.	Belediye başkanı		✓
2.	Evlat	✓	
3.	Sosyal Bilgiler öğretmeni		✓
4.	Torun	✓	
5.	Bilim insanı		✓

3

Aşağıda verilen ifadeleri doğru (D) ve yanlış (Y) şeklinde değerlendiriniz.

	İFADELER	D	Y
1.	Kişilerin rolü değişince sorumluluklarında da değişmeler olur.	✓	
2.	Yeni roller kazandığımızda yeni haklar da elde ederiz.	✓	
3.	Oyun grubu uzun süreli grupken, sınıf grubu kısa süreli gruptur.		✓
4.	Aile, bireyin içinde yer aldığı ilk sosyal kurumdur.	✓	
5.	Rollerimiz arttıkça, sorumluluklarımız azalır.		✓

4

Aşağıda verilen metni okuyunuz. Metinde Aybüke'ye ait rolleri bularak "✓" sembolü ile işaretleyiniz.

6. sınıf öğrencisi olan Aybüke sabah yatağından kalktı, yüzünü yıkadı, yatağını düzeltti. Annesi, babası, babaannesi ve küçük kardeşiyle kahvaltısını yaptıktan sonra okul servisine binip okula gitti, derse başladı. Okuldan eve okul servisiyle dönen Aybüke, arkadaşlarıyla dışarıda oyun oynamak için annesinden izin istedi. Ona izin veren annesi gelirken marketten süt almasını söyledi. Arkadaşlarıyla buluşup oyun oynayan Aybüke, marketten süt alarak eve döndü.

✓

Öğrenci

✓

Yolcu

Kuzen

✓

Torun

✓

Müşteri

5

Aşağıda verilen cümleleri "Hak" ve "Sorumluluk" şeklinde gruplandırınız.

	AÇIKLAMALAR	HAK	SORUMLULUK
1.	Düşüncelerimi aile içinde rahatça ifade ediyorum.	✓	
2.	Ödevlerimi düzenli şekilde yapıyorum.		✓
3.	Evde odamı temiz ve düzenli tutuyorum.		✓
4.	Okul kurallarına uyuyor, derslere zamanında geliyorum.		✓
5.	Hafta sonları arkadaşlarımla sinemaya gidiyorum.	✓	

1. Aşağıda Doktor Selim Bey'in gün içerisinde yaptığı bazı faaliyetler verilmiştir:

Selim Bey gün içinde hastalarının şikâyetlerini dinlemiş, onlarla yakından ilgilenmiş ve hasta raporlarını incelemiştir.

Selim Bey mesaisinin bitmesi üzerine aracına binmiş ve bir markete uğrayarak eşinin söylediği listeyi kontrol ederek alışveriş yapmıştır.

Evinde eşi ve çocukları ile birlikte akşam yemeğini yiyen Selim Bey, evlerine misafirlerin gelmesi ile onlarla bol bol sohbet etmiştir.

Yukarıda verilenlerden hareketle Selim Bey ile ilgili olarak;

- I. Hastanede doktor, ailede eş ve baba, misafirleri karşısında ise ev sahibi rolündedir.
- II. Gün içerisinde bulunduğu grup ve kurumlarıdaki rolleri aynıdır.
- III. Hastanede yerine getirdiği meslek; sonradan edinilmiş roller grubunda yer alır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

2. Arda okuldaki sosyal faaliyetlere sıklıkla katılan bir öğrencidir. Okul futbol takımında orta saha bölgesinde görev almıştır. İyi futbolu sayesinde iki gün önce takım kaptanlığını üstlenen Arda'nın ders notları da iyidir.

Buna göre Arda için;

- I. Birden fazla role sahip olmuştur.
- II. Takımındaki yeni rolü ile sorumluluk almıştır.
- III. Sosyalleşme konusunda zayıf kalmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız III
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

3. Bir kişinin bir işte üzerine düşen göreve rol denir. İnsanlar bazı rolleri doğuştan üstlenirken bazılarını da çalışıp emek vererek sonradan kazanmaktadır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi sonradan kazanılan rollere örnek gösterilemez?

- A) Kaymakam
B) Polis
C) Öğen
D) Sınıf başkanı

NAR TEST 4.

Rollerimiz bize birtakım haklar ve sorumluluklar yükler. Haklarımız hukukun çizdiği sınırlar çerçevesinde sahip olduğumuz kazanımlar ya da yapabileceklerimizle ilgilidir. Sorumluluklarımız ise üstlendiğimiz rollerimizin gereklerini yerine getirmeye ilgilidir. Rollere uygun davranışlar sergilediğimizde toplumda düzen sağlanır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde rol ve rolden beklenen davranış hatalıdır?

- A) Öğretmen Mustafa Bey öğrencilerine ünite konularını anlatmıştır.
B) Doktor Banu Hanım, acile gelen hastalarını tedavi etmiştir.
C) Çiftçi Ahmet Bey bahçesinde organik ürünler yetiştirmiştir.
D) Polis Ferhat Bey aradığı suçluyu yakaladığı yerde cezalandırmıştır.

5. Aşağıdaki görselde Yıldız ailesinin üyelerine yer verilmiştir.

Buna göre verilen ailede rollerin uygun şekilde devam etmesi için;

- I. Herkesin sadece haklarının farkında olması,
- II. Rollerin gerektirdiği sorumlulukların yerine getirilmesi,
- III. Bireysel menfaatlerin ön planda tutulması,

gibi durumlarından hangilerine bağlıdır?

- ☒ A) Yalnız II ☐ B) I ve II
☐ C) II ve III ☐ D) I, II ve III

6.

Aile içindeki bireylere düşen roller, bir başka deyişle kadına anne ve eş olarak, erkeğe baba ve eş olarak düşen roller ve çocukların üstlendiği roller büyük ölçüde ailenin içinde bulunduğu toplumun kültürel yapısından ve geleneklerinden etkilenir. Sürekli bir değişimin yaşandığı günümüz toplumlarında kültürel yapıdaki değişimler annelik, babalık rollerini de değişime uğratmaktadır. Bundan 30-35 yıl öncesinde erkek ve kadın davranışı ile annenin-babanın rolleri oldukça kesin olarak belirlenmişken, bugün erkeğin ve kadının toplum içindeki tavırları da, babanın, annenin aile içindeki rolleri de büyük bir değişme göstermektedir.

Yukarıda verilenlerden hareketle;

- I. Geçmişe göre günümüz anne-baba rollerinde değişimler yaşanmaktadır.
- II. Anne-baba rolleri yaşanan kültürden bağımsız şekilde oluşur ve şekillenir.
- III. Aile fertlerinin üstlendiği roller geleneklerden etkilenir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- ☐ A) Yalnız I ☒ B) I ve III
☐ C) II ve III ☐ D) I, II ve III

7. Rol; insanların bir kişi ya da bir gruptan bekledikleri çeşitli davranışları ifade eder. Bireyin özel hayatında ve iş hayatında yerine getirilmesi beklenen pek çok davranış kalıpları vardır ve belli bir rolün kapsamı, bir takım kurallarla önceden belirlenmiştir. Birey özel yaşamında ve iş yaşamında kendisine yüklenen rolünün gereği olan beklentileri yerine getirmekle görevlidir. Evinde bir eş, bir baba, işinde bir memur olabilir. Rol, bireyin sosyal bir sistem içerisinde statüsünü ve buna eşlik eden yükümlülükler ve sorumlulukları yansıtmaktadır.

Buna göre aşağıdaki tabloyu incelediğimizde hangisinde verilen rol ve buna bağlı sorumluluk yanlış belirtilmiştir?

	ROL	SORUMLULUK
A)	Şoför	Araba kullanırken trafik kurallarına uymak.
B)	Gazeteci	Haber yaparken doğruluktan emin olmak.
C)	Öğrenci	Derslere zamanında gelmek.
☒ D)	Muhtar	Mahallenin problemlerini görmezden gelmek.

8.

Birey olarak dünyaya geldiğimiz andan itibaren çeşitli sosyal roller üstleniriz. Rollerimizin bir kısmı doğuştan sahip olduğumuz rollerdir. Bu roller evlat ya da kardeş olmak gibi biyolojik özelliklerimizden kaynaklanan, herhangi bir ilgi ve yeteneği gerektirmeyen rollerimizdir. Bazı rollerimizde vardır ki bunlara isteğimizle çalışarak, başarı göstererek sonradan sahip oluruz. Bunlar özgür irademizle katıldığımız grupların bize yüklediği rollerdir. Sınıf başkanı olmak, takım kaptanı olmak gibi.

Verilen metinden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- ☒ A) Roller kazanış biçimimiz farklılık göstermektedir.
☐ B) Doğuştan kazanılan roller genelde kısa sürelidir.
☐ C) Doğuştan kazanılan rolleri kendi irademizle elde ederiz.
☐ D) Sonradan kazanılan rolleri seçme hakkımız yoktur.

Kültürümüzle Yaşıyoruz ve Gelişiyoruz

Sosyal, kültürel ve tarihî bağların toplumsal birlikteliğin oluşmasındaki yerini ve rolünü analiz ederiz.

Öğreten Sorular

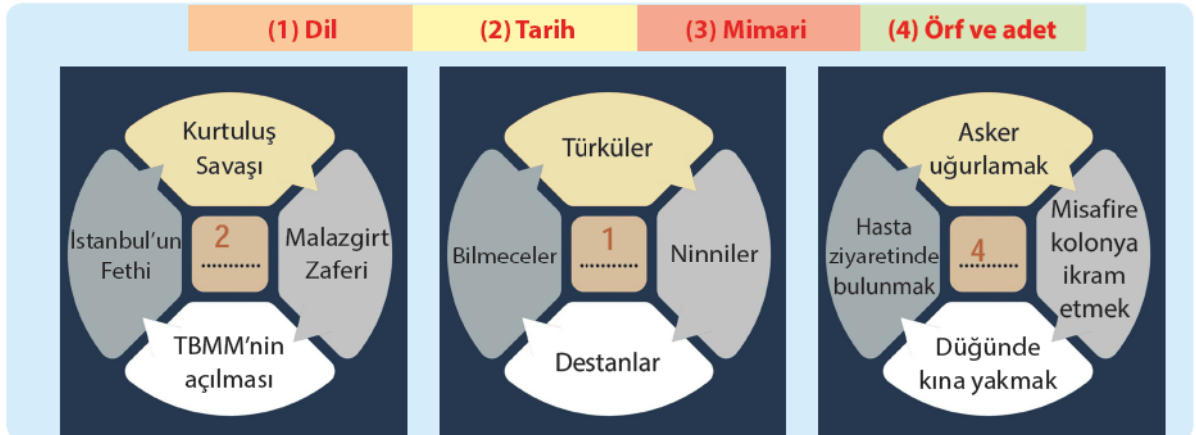
1

Aşağıda öğrenciler tarafından yapılan açıklamaların ilgili oldukları alanları işaretleyiniz.

	Toplumların başından geçen olayları, zaman ve yer göstererek anlatan; bunların sebep ve sonuçlarını, birbirleriyle olan ilişkilerini ele alan bilim dalıdır.	☐ Dil	☒ Tarih
	Duygu, düşünce ve ifadelerin karşımızdaki kişiye iletilmesini sağlayan araçtır. Bu araç sayesinde kültür gelecek nesillere aktarılır.	☒ Dil	☐ Tarih
	Toplumsal yaşantımızda inancımızın etkisi görülür. Örneğin; zekat sayesinde yoksul ve yardıma muhtaç kişilere yardım etmiş oluruz.	☐ Dil	☐ Tarih
	Toplumsal birlikteliği sağlarken ayrıca toplumda estetik anlayışını geliştirir. Çinicilik, cam işleme, ebru ve müzik bu kavrama örnek verilebilir.	☐ Dil	☐ Tarih
		☐ Sanat	☐ Din
		☐ Sanat	☒ Din
		☒ Sanat	☐ Din

2

Aşağıdaki şema üzerinde verilen örnekleri inceleyerek anlatılmak istenen kültürel öğeyi bulunuz.

3

Aşağıdaki görsellerde kültürel unsurlarımızla ilgili olan kavramları "✓" sembolü ile işaretleyiniz.

Zafer Bayramı

Hacivat ve Karagöz

Noel Bayramı

Ebru Sanatı

Hamburger

Safranbolu Evleri

4

Aşağıda Türk dili ile ilgili verilen afişleri inceleyiniz. Yapılan yorumları doğru ise "D", yanlış ise "Y" şeklinde değerlendiriniz.

1

D

2 numaralı görselde; Türk diline girmiş olan yabancı kelimelere değinilmiştir.

D

1 numaralı görselde; ülkeyi korumanın yolunun dili korumaktan geçtiği vurgulanmıştır.

2

Y

2 numaralı görselde; Türkiye'de yabancı dil öğretimine karşı çıkılmıştır.

Y

Kültürün yeni nesillere aktarılması konuşulan dilden bağımsızdır.

1.

Dil bir iletişim aracıdır. Duygu ve düşünceler dil sayesinde başka kişilere aktarılır. Aynı dili konuşan, aynı duygu, düşünce ve amaçlar içerisinde olan insanlar bir araya geldiklerinde dil sayesinde anlaşılıp kaynaşabilir, duygu ve düşüncelerini paylaşabilirler. Bizler de Türkçemiz sayesinde din, tarih, edebiyat, sanat, bilim-teknik, müzik vb. öğeleri yeni nesillere aktarılabiliriz.

Yukarıda verilen metinden hareketle dil ile ilgili olarak;

- I. Geçmişten günümüze bir kültür taşıyıcısı görevini üstlenmektedir.
- II. Toplumun millî birlik ve beraberliğini sağlamasında rol oynamaktadır.
- III. Ait olduğu toplumu millet olma şuuruna ulaştırır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

2.

Türk milleti olarak sahip olduğumuz dini ve millî bayramlarımız bulunur. Ramazan ve Kurban Bayramları dini bayramlar iken 23 Nisan, 19 Mayıs gibi tarihler millî bayramlarımız arasındadır.

Yukarıdaki bayramlar hakkında;

- I. Toplumsal birlik ve beraberliğe güç katar.
- II. Toplum olma bilincini güçlendirir.
- III. Hepsi sadece Türk toplumunda kutlanır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

3.

Nesilden nesile aktarılan gelenek ve göreneklerimize bizi ait yiyecekler, giyecekler, el sanatları, düğünler, eğlenceler, spor müsabakaları vb. den oluşur. Bu gelenek ve görenekler bizi bir araya getirip toplum olarak ortak duygularda buluşmamızı sağlar.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi toplum olarak ortak kültür öğelerimiz arasında yer almaz?

- A) Nevruz bayramı
B) Sahur eğlenceleri
C) Yortu günleri
D) Kına geceleri

4.

Ramazan ve Kurban Bayramlarında aileler, akrabalar, komşular ve arkadaşlarımızla bir araya geliriz. Dini bayramlarda pek çok geleneği yerine getiririz. Büyüklerimizi ziyaret eder, ellerini öperiz. Misafirlere ikramlarda bulunuruz. Dargın olduklarımızla barışıırız. Milletçe kutladığımız bayramlar, kültürel değerlerimizden biridir. İnsanları bir araya getiren bayramlar birlik ve beraberliğimizi güçlendirir. Dostluk ilişkilerini geliştirir, hoşgörü ve yardımlaşmayı artırır. Ülkemizde bayram kutlamaları birçok yönüyle benzerken yöreden yöreye bazı farklılıklar göstermektedir.

Buna göre dini bayramlarla ilgili olarak;

- I. Toplum olarak geleneklerin ve kültürel değerlerin yaşatıldığı günlerdir.
- II. Toplumsal bağların kuvvetlenmesinde önemli rol oynamaktadır.
- III. Kutlama biçimleri yurdun tamamında aynıdır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız III
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

5.

Türk kültüründe mimari yapıların en önemli unsurları evlerdi. Bahçe içerisine iki katlı inşa edilen evlerin yapımında genellikle ahşap malzeme kullanılır, avlusu hane halkını dışarıdaki tehlikelerden koruyacak şekilde yapıldı. Bu evlerin bahçesi çiçeklerle süslü olurdu. Evlerin oturma, yatma, yemek pişirme ve yemek yeme amacıyla kullanılan bölümleri kendine has sadelikte düzenlenirdi. Aynı zamanda sokağı takip edebilir, neredeyse gelen geçen herkese selam verme imkânına sahiptir. Evler sadece sığınmak ve yaşamak amacıyla yapılmaz; yaşlısıyla, çocuğuyla, kadınıyla, erkeğiyle bütün aileyi bir çatı altında toplayacak şekilde tasarlanırdı.

Yukarıda verilen parçadan hareketle tarihi evlerle ilgili olarak;

- I. Kültürümüzde birlik ve beraberliğin yaşatıldığı önemli alanlardır.
- II. Kullanım açısından evin bölümleri farklı işlevlere sahiptir.
- III. Aile birlikteliğini sağlayacak şekilde tasarlanmışlardır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

6. Türk dili üzerine yaptığı çalışmaları ile bilinen Ali Şir Nevai, "Muhakemetü'l Lugateyn" adlı eserinde şöyle demiştir:

"Türk ve Fars dillerinin gerçeğini bu eserde topladım. Öyle sanıyorum ki, Türk milletinin şairlerine büyük hak kazandırdım. Kendi öz dillerinin nasıl bir dil olduğunu öğrendiler ve yabancı dilde şiirler söyleyenlerin Türkçeyi küçümseyen sözlerinden kurtuldular."

Buna göre Ali Şir Nevai'nin çalışmaları;

- I. Milli bilincin oluşmasını
- II. Milli değerlerin farkında olmayı
- III. Türk dilinin korunmasını

durumlarından hangilerini sağlamıştır?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

7.

Türk milleti dünya tarihine damgasını vurmuş şanlı bir millettir. Asırlar boyunca üç kıtada güçlü devletler kurmuş, ayak bastığı her yere barış, adalet ve medeniyet götürmüş, dünya milletlerine örnek olmuştur. Geçmişimize ait bu güzel değerleri gelecek nesillere anlatmak ve öğretmek geleceğimizi şekillendirmek açısından oldukça önemlidir.

Yukarıda verilen metinde kültürümüze ait hangi ögenin önemine dikkat çekilmiştir?

- A) Din
B) Gelenek
C) Tarih
D) Sanat

8.

Anadolu'nun yurt edinilmesinde Mevlânâ Celâled-dini Rûmî, Hacı Bektaşî Veli, Yunus Emre, Ahi Evran ve Nasreddin Hoca gibi düşünürler önemli rol oynadılar. Ayrıca Anadolu Türklüğünün Moğol istilası nedeniyle zor günler geçirdiği dönemde eserleri ve samimi sohbetleriyle halka yol gösterdiler. İslam dininin özünü Anadolu insanına aktararak toplumun dağılmasının önüne geçtiler. Anlattıkları değerler aradan yüzyıllar geçmesine rağmen önemini korumakta ve tüm dünya tarafından saygıyla karşılanmaktadır.

Buna göre Anadolu'da yaşayan düşünürler için;

- I. Dinin birleştirici ve bütünleştirici özelliğinden faydalanmışlardır.
- II. Halkın manevi açıdan güçlenmesinde rol oynamışlardır.
- III. Öğretileri yaşadıkları dönemle sınırlı kalmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız III
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

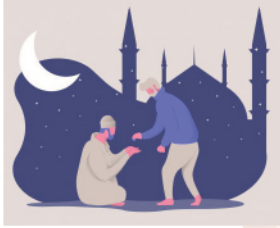
1.

Bu bilim dalı sayesinde milletlerin geçmişte taraf olduğu savaşlarda elde ettiği başarılar, nesilden nesile nakledilerek millet olma bilinci güçlendirilir. Geçmişini bilmeyen, kendisini tanımayan bir insan hafızasını kaybetmiş gibidir. Nasıl ki hafızası olmayan biri bugün, içinde bulunduğu durumu anlayamaz ve ne yapacağını bilemez ise maziden habersiz bir insan da ne olduğunu, nereden geldiğini ve nereye doğru gitmekte olduğunu tayin edemez.

Yukarıda verilen parçada milli kültür öğelerimizden hangisinin öneminden bahsedilmektedir?

- A) Sanat
B) Tarih
C) Din
D) Gelenek

2.

Çevremizde bulunan yardıma muhtaç kişilere yardım etmek ve destek olmak, dinimiz tarafından bize yüklenen bir görevdir. Zekât vermek toplumdaki sosyal yardımlaşma ve dayanışmaya güzel bir örnektir. Muhtaç insanların ve mağdur edilen grupların mağduriyetinin giderilmesi Müslümanlar üzerine yüklenmiş bir borçtur. Bu nedenle geçmişten bu yana Türk milleti, dünyanın neresinde olursa olsun yardıma ihtiyacı olan insanlara yardım elini uzatmıştır.

Yukarıda verilenlerden hareketle;

- I. Toplumun değer yargıları ile inandığı din arasında önemli bir bağ vardır.
- II. Din, insanların duygu ve düşüncelerini etkilemektedir.
- III. Türkler yardımlaşma eyleminde ülke toprakları ile sınırlı kalmışlardır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

3.

Ramazan ve Kurban Bayramı dinî bayramlarımızdır. Dinî bayramlarda aile bireyleri bayramlaşır; akrabalar, komşular, arkadaşlar ziyaret edilir. Büyükler ziyaret edilerek elleri öpülür. Bayramlarda sofralar kurulur, akraba ve komşularla bir arada yemekler yenilir. Birbirine dargın insanlar barışır. Uzun süre birbirini görmeye fırsat bulamayanlar bayramlarda birbirlerini ziyaret eder. Eve gelen misafirlere ikramlarda bulunulur.

Buna göre kültürümüzde dini bayramların;

- I. Toplumu bütünleştiren
- II. Gelenekleri yaşatan
- III. Bireyler arasındaki bağı zayıflatan

özelliklerinden hangilerinin olduğunu söyleyemeyiz?

- A) Yalnız III
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

4.

Mehmet Bey, her Ramazan ayında ihtiyaç sahibi olan aileler için erzak paketleri hazırlar ve bu paketlerin dağıtımını organize eder.

Buna göre Mehmet Bey hakkında;

- I. Toplumsal yardımlaşma ve dayanışma örneği sergilemiştir.
- II. İhtiyaç sahibi kişilere yardımcı olmak istemiştir.
- III. Yapılan yardımın programlı bir şekilde olması sağlamıştır.

çıkarımlarından hangileri yapılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

5.

Dil, kültürün önemli unsurlarından biridir. İnsanlar kültürlerini dil yoluyla gelecek nesillere aktarırlar. Genel Ağ'ın gelişmesi ve yaygınlaşması ile beraber dilimize daha

fazla yabancı kelime girmeye başlamıştır. Günümüzde sosyal medyanın devreye girmesi bu süreci daha da hızlandırmıştır. Günlük yaşamda bazı insanlar Türkçe ve yabancı kelimeleri aynı cümle içinde kullanabilmektedir. Bu durum dilimizin özünü kaybetmesine ve gelecek nesillere yanlış aktarılmasına neden olabilmektedir.

Verilen bilgilerden yola çıkılarak;

- I. Dilin kültür alanındaki işlevi nedir?
- II. Dilimizin özünü kaybetmesine sebep olan faktörler hangileridir?
- III. Dilimizi sadeleştirmek için ne gibi çalışmalar yapılmalıdır?

sorularından hangilerinin cevabına ulaşılabilir?

- ☒ A) Yalnız III
☐ B) I ve III
☐ C) II ve III
☐ D) I, II ve III

6.

Kültürümüzde komşuluk ilişkileri özellikle köy ve kasaba gibi küçük yerleşim bölgelerinde sosyal dayanışma açısından önemli olduğu gibi, ailelerin huzur ve güven içinde yaşamaları açısından da önemlidir. İyi

komşuluk ilişkileri mutluluk ve sevincin paylaşılmasında, sıkıntı ve kederin göğüslenmesinde ayrı bir öneme sahiptir. Dolayısıyla komşuluk ilişkileri, toplumsal bağları güçlendiren önemli bir kavramdır.

Buna göre aşağıdaki atasözlerinden hangisi komşuluk kavramının önemini vurgulamak için kullanılmamıştır?

- ☐ A) Ev alma komşu al.
☐ B) Komşu komşunun külüne muhtaçtır.
☒ C) Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür.
☐ D) Yakın komşu, hayırsız hısımdan yeğdir.

7.

Rize'ye bağlı Akdere köyünde, Kurban Bayramı'nda Dönme Dolap Şenlikleri düzenlenir. Şenlik, köyün meydanına kurulan dolabın horonlar eşliğinde açılmasıyla başlar. Gençler dönme dolaba binerek cesaretlerini sınarlar. Yöresel oyunlara geçilmeden önce köyün muhtarı bayramla ilgili bir konuşma yapar. Daha sonra halk, halka oluşturarak tulum eşliğinde horon teper. Çevre köy ve ilçelerden pek çok kişinin katılımıyla gerçekleşen bu şenlikte yöresel yemekler ikram edilir.

(Genel Ağ haberi)

Yukarıda verilen haberle ilgili olarak çıkarımlardan hangisi yapılamaz?

- ☐ A) Bayram gelenekleri toplumda birlikteliği sağlamıştır.
☒ B) Bayramlardaki gelenek ve görenekler ülkemizin her yerinde aynı biçimde yaşanmaktadır.
☐ C) Bayramların toplumsal bağları güçlendirici etkisi vardır.
☐ D) Bayram şenlikleri kültürün yaşatılması açısından önemlidir.

8.

Kültürel öğelerimizin en önemlilerinden biri de düğünlerimizdir. Düğünler geçmişten günümüze yüzyıllar boyunca süregelen geleneklerimizin yaşatıldığı değerlerimizdir. Düğünler ülkemizin her yerinde coşku ve mutlulukla yapılır. Gelen

davetlilerin kaynaşmasını sağlar, birlik ve beraberliğini güçlendirir. Düğünlerde yöreden yöreye değişen maniler söylenir, müzik eşliğinde türküler okunur. Davul zurna eşliğinde halaylar çekilir. Evlenenlerin mutluluğu için dualar edilir. Bu açıdan düğünler;.....

Parçada verilen boşluk hangi cümle ile tamamlanırsa anlam bütünlüğü bozulur?

- ☐ A) birlikteliği sağlayan önemli kültür ögesidir.
☐ B) geleneklerin yeni nesillere aktarılmasını sağlar.
☒ C) farklı kültürlerin taklit edildiği özel gündelerdir.
☐ D) örf ve âdetler ile gelenek ve göreneklerin yaşatıldığı yerlerdir.

Ön Yargıları Kırıyorum

Toplumda uyum içerisinde yaşayabilmek için farklılıklara yönelik ön yargıları sorgularız.

Öğreten Sorular

1

Aşağıda verilen açıklamalardaki ön yargı çeşitlerini uygun kavramlar ile eşleştiriniz.

Futbol maçı esnasında karşı takımdan bazı taraftarlar siyahi oyuncu Eto'ya yönelik maymun sesleri çıkarıp sahaya muz fırlatırlar. Bu tarz olaylar spor müsabakalarında zaman zaman görülüyor.

1

Çiftçilik yapan Salih Bey'in iki kız, bir erkek çocuğu bulunuyor. Salih Bey erkek çocuğunun okula gitmesi için büyük çaba harcarken kızları için aynı özeni göstermiyor.

2

Avrupa'da yayın yapan gazete, dergi ve TV'lerin çoğunun İslam ve Müslümanlar hakkında olumsuz yayın yapmaları sonucunda orada yaşayan Müslümanlar birtakım ayrımcılığa maruz kalıyor.

3

Burak, Fransız bir turist ile tanışmış ve bu kişinin çok zengin olduğunu öğrenmiştir. Burak bundan sonra tanıştığı tüm Fransız turistlerin zengin olduğunu düşünmüştür.

4

Arkadaşları ile sinemada film izleyen Berk, filmin sonunun kesinlikle olumsuz sonuçlanacağını söylemiştir. Ancak film gayet mutlu bir sonla bitmiştir.

5

Bir şirkete iş başvurusu için gelen Selin Hanım, bedensel engelli olmasından ötürü insan kaynakları tarafından işe kabul edilmemiştir

6

. koyalım

2

Toplum içerisinde ön yargıların azalması ile aşağıdakilerden hangilerinin oluşması beklenebilir?

 Dayanışma duygusu artar.	 Toplumsal uyum azalır.	 Bireyler arası iletişim artar.	 Nefret duygusu hâkim olur.	 Dışlanma korkusu ortadan kalkar.	 Ötekileştirme çoğalır.
☒	☐	☒	☐	☒	☐

3

Aşağıda verilen parçayı okuyarak yapılan açıklamalardan doğru olanlara "D", yanlış olanlara "Y" harfini yazınız.

20 yaşında genç delikanlı otobüsün camından bakarken birden bağırdı.
-Baba; arabalar, arabaları görüyor musun, bizle geliyorlar. Babası gülümsedi ve mutlulukla saçını okşadı. Genç bir süre daha dışarıyı izledi ve sonra birden bağırdı.
-Bulutlar baba, bulutlar harika!
Baba gülümseyerek oğlunu izledi.
-Baba ağaçlar dedi aniden delikanlı. Onlar hep geride kalıyor dedi.
Arkada oturan yaşlı adam, bu bağışmalardan rahatsız olmuş olacak ki;
Babanın omzuna dokundu. "Beyefendi oğlunuzu iyi bir doktora götürmelisin. Problemi var herhalde."
Baba geriye dönerek; "O zaten iyi bir doktordan geliyor. Oğlum doğuştan kördü ve ameliyat sonrası gözleri açıldı" dedi...

, koyalım

	AÇIKLAMA	D	Y
1)	Otobüsteki yaşlı adam, genç hakkında peşin hüküm vermiştir.	✓	
2)	Kişiler hakkında hiçbir fikrimiz yokken koyacağımız tanılar, bizleri yanılgıya düşürebilir.	✓	
3)	Yaşlı adam genç hakkında yorum yaparken düşüncelerini bilimsel temele dayandırmıştır.		✓
4)	Empati ve karşılıklı saygı, toplumsal birlikteliğin sağlanmasında oldukça önemlidir.	✓	
5)	İnsanların çevrelerindeki kişiler hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması ön yargıya neden olmaktadır.	✓	

1.

Aksaray'da bulunan bir ilkokulda veliler, okulda eğitim gören otizmliler öğrencilerin sınıflarının kapatılmasını talep etti. İddiaya göre, okulun çıkış saatinde bir araya gelen veliler, otizmliler çocukları yuhaladı. Tepki çeken eylemle ilgili otizm derneklerinden açıklamalar geldi. Otizmliler bir öğrencinin velisi ise; "Slogan atan ailelere sormak istiyorum; o çocuklar sizin çocuklarınız olsaydı ne yapacaktınız? Hiç düşündünüz mü siz orada toplanıp, eylem yaparken içerideki otizmliler çocuklar ne düşündü?" dedi.

(Genel Ağ haberi- 07.11.2019)

Yukarıda verilen Genel Ağ haberine göre otizmliler öğrencilere tepki gösteren aileler için;

- I. Bireysel farklılıklara saygı duymamışlardır.
- II. Ön yargılı bir yaklaşım sergilemişlerdir.
- III. Empati kurmuşlardır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- ☒ A) I ve II   ☐ B) I ve III   ☐ C) II ve III   ☐ D) I, II ve III

2.

Avusturya eğitim sisteminde ayrımcılık geçen yıl yüzde 50 arttı.

En fazla ayrımcılığa maruz kalan etnik kökenler

Sahra Altı Afrika ülkeleri

Türk asıllı

Yukarıdaki verilen gazete haberi hangi ön yargı çeşidi ile yakından ilgilidir?

- ☐ A) Cinsiyet ayrımcılığı   ☒ B) Rnk ayrımcılığı
☐ C) Sosyo-ekonomik ayrımcılık   ☐ D) Din ayrımcılığı

3. Ön yargı, "Bir kimse veya bir şeyle ilgili olarak belirli şart, olay ve görüntülere dayanarak önceden edinilmiş olumlu veya olumsuz yargı, peşin yargıdır." Ön yargıların oluşmasında birçok neden vardır. Ayrıca ön yargılar birçok sonucu da beraberinde getirir.

Aşağıdakilerden hangisi ön yargıların sonuçları arasında yer alır?

- A) Bireylerin birbirini yeterince tanınamaması
B) Empati kuramamak
C) Toplumsal ayrışma
D) Olaylara farklı açıdan bakamamak

4.

Toplumdaki ön yargıların temelinde, bireylerin olay veya kişileri, haklarında yeteri kadar bilgiye sahip olmadan yorumlamalarıdır. Bu durum, ön yargılı davranılan bireylerde ve toplumda çok büyük sorunlara sebep olmaktadır. Ön yargılara maruz kalan bireylerde öfke, huzursuzluk ve mutsuzluk gibi belirtiler artarken, içinde yaşadığı topluma ait olma ve yararlı işler yapma isteği azalmaktadır. Ön yargılar, en başta sosyal yaşamda ayrışmalara neden olmaktadır. İnsanlar arasında öfke, nefret düşmanlık gibi duyguların oluşmasına ve çatışmalara yol açmakta ve bu durum, toplumsal dayanışma ve birlikteliğe zarar vermektedir.

Yukarıda verilen parçadan hareketle;

- I. Ön yargıların oluşmasında hangi faktör etkilidir?
II. Ön yargı ile karşılaşan bireylerde hangi davranışlar görülmektedir?
III. Ön yargıların toplumsal birlikteliğe olan zararları nelerdir?

sorularından hangilerinin yanıtlarına ulaşılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

5. Bir kimse veya bir şeyle ilgili olarak belirli şart, olay ve görüntülere dayanarak önceden edinilmiş olumlu veya olumsuz yargı, peşin yargı, peşin hüküm, peşin fikir ön yargı olarak tanımlanmaktadır.

Buna göre aşağıdaki seçeneklerin hangisinde ön yargı kavramı ile ilgili bir durum bulunmamaktadır?

- A) Ali Bey'in bekârlara evini kiraya vermek istememesi.
B) Boyu kısa olan Hayri'nin mahalle futbol takımında başarısız olacağının düşünülmesi.
C) Selim'in minibüse bindiğinde şoförün bayan olduğunu görünce araçtan geri inmesi.
D) Ayhan'ın sınıfındaki iştirme engelli arkadaşları ile iletişim kurabilmek için beden dili öğrenmesi.

6.

NAR HABER

ABD'li kadın futbolcuların hukuk mücadelesi uluslararası basında oldukça ses getirdi. Los Angeles'ta ABD Bölge Mahkemesi'ne sunulan dava dilekçesinde, "Kadın ve erkek oyuncuların takımlarında aynı iş sorumluluklarını yerine getirmelerine ve ABD Futbol Federasyonu (USSF) tarafından uluslararası yarışmalara katılmaları istenmesine rağmen, kadın oyunculara sürekli olarak erkek meslektaşlarından daha az para ödenmiştir." ifadeleri yer aldı.

Yukarıdaki Genel ağ haberinden yola çıkılarak;

- I. ABD Futbol Federasyonu cinsiyet ayrımcılığı yapmıştır.
II. Haberde kadınların ekonomik alanda haksızlığa uğradığına yer verilmiştir.
III. Toplumda kadın-erkek ayrımcılığının en fazla spor alanında görülmektedir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

Biz Birlikte Daha Güçlüyüz

Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılırız.

Öğreten Sorular

1

6. Sınıf öğrencisi Aybüke, Asya, Bilge ve Doruk yardımlaşma ve dayanışmayı artırmak amacıyla sivil toplum kuruluşlarına katılmak istemişlerdir. Öğrencilerin açıkladığı kuruluşlar ile logolarını doğru şekilde eşleştiriniz.

1.

Ben, afetlerde ve olağan dönemlerde korumasız ve ihtiyaç sahiplerine yardım sağlamak, toplumda yardımlaşmayı geliştirmek ve kan ihtiyacını karşılamak amacıyla hizmet veren bu kuruluşa gönüllü olarak katılmak istiyorum. Bu kuruluş sosyal hizmetler, sağlık, ilk yardım, eğitim ve gençlik alanlarında faaliyet gösterir.

2.

Benim görev almak istediğim kuruluş ise, yoksul ve yetim çocukların eğitim-öğretimine destek olmak amacıyla kuruldu. Ülkemizin eğitim alanındaki ilk sivil toplum kuruluşu oldu. Kelime anlamı "şefkat yuvası"dır. Babası veya annesi hayatta olmayan, maddi olanakları yetersiz, sınavla seçilmiş öğrencilere burs ve yatılı öğrenim vermektedir.

3.

Bu kuruluş; ülkemizin ve milletimizin güvenliği için canlarını hiçe sayarak görev yapan erbaş ve erlerimizden şehit olan veya herhangi bir nedenle hayatını kaybedenlerin bakmakla yükümlü oldukları yakınları ile gazi ve engelli Mehmetçiklere sosyal ve ekonomik destek sağlamak amacıyla kurulmuştur.

4.

Benim gönüllü olmak istediğim sivil toplum kuruluşu; lösemili çocuklara yardımda bulunan ve birçok ihtiyacını karşılayan bir vakıftır. Şu an İstanbul, İzmir, Eskişehir, Bursa ve Antalya'da şubeleri bulunan vakfın bünyesinde 20.000 civarında lösemili çocuk bulunmaktadır.

2

1

4

3

2

Milletimiz tarih boyunca yardımlaşma ve dayanışmanın en güzel örneklerini sergilemiştir. Ocak 2020'de gerçekleşen Elazığ depreminin yaralarını sarmak için halkımız seferber oldu. AFAD verilerine göre Elâzığ Depremi sonrası yapılan faaliyetler görselde verilmiştir. Görseli inceleyerek verilen açıklamalardan doğru olanları "D", yanlış olanları "Y" şeklinde işaretleyiniz.

AÇIKLAMA	D	Y
1) Bölgede gıda ve beslenme sorunu giderilmeye çalışılmıştır.	✓	
2) Isınma ihtiyacını karşılayacak araç-gereçler ulaştırılmıştır.	✓	
3) Deprem bölgesinde yardım faaliyetlerinin tümünü AFAD gerçekleştirmiştir.		✓
4) Temizlik ihtiyacını karşılamak için 111.858 paket ürün gönderilmiştir.	✓	
5) Ülkemiz yardımlaşma ve dayanışmanın en güzel örneklerinden birini sergilemiştir.	✓	
6) Deprem bölgesinde kalıcı konutlar yapılarak barınma sorunu çözülmüştür.		✓

1 ve 2. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Bir yardımlaşma ve dayanışma aracı olan sadaka taşlarının Osmanlı Devleti'nin sosyal hayatında önemli yeri vardı. Sadaka taşları ince düşünülmüş bir yardım vasıtası idi ki o taşa uzatılan bir elin oraya yardım koymak için mi yoksa yardım almak için mi girdiğini bilemezsiniz. Sadaka taşlarına yardım bırakan da yardım alan da genellikle akşamın karanlık saatlerini tercih ederdi. Yardım alan kişiler de ihtiyacı kadarını alırdı. Hatta öyle ki 17. yüzyılda İstanbul'a gelmiş olan bir Fransız seyyah bu taşlardan birinin başında bir hafta beklemesine rağmen bırakılan yardımları almak için kimsenin uğramadığını yazmıştır.

Genel ağı haberi, 21 Nisan 2018 (Düzenlenmiştir.)

1. Verilenlere göre sadaka taşları için;

- I. Toplumda yardımlaşma ve dayanışma kültürü oluşturmuştur.
- II. İnsanların yardım ederken bilinç ve incelik içinde davranmasını sağlamıştır.
- III. Toplumsal yaşamda insanların gelir dağılımındaki farkı artırmayı amaçlamıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- ☒ A) I ve II ☐ B) I ve III
☐ C) II ve III ☐ D) I, II ve III

2. Bu bilgilere bakılarak Türk toplumunda hangi kavramın geliştiği söylenemez?

- ☐ A) Paylaşma
☐ B) Yardımseverlik
☐ C) Dayanışma
☒ D) Ben merkezcilik

3.

İnsanlar toplumun çeşitli sorunlarını çözmek ve birtakım ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bir araya gelerek bazı sosyal kuruluşlar

oluştururlar. Yardımlaşma, dayanışma ve iş birliği içinde hareket ederek toplum yararına hizmet eden bu kuruluşlara sivil toplum kuruluşu adı verilir. Bu kuruluşlardan Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı; eğitim parkları ve öğrenim birimleri kurarak devlet tarafından verilen temel eğitime katkı sağlar. Kızılay ise afetlerde ve olağan dönemlerde korumasız ve ihtiyaç sahiplerine yardım sağlar.

Buna göre sivil toplum kuruluşları ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- ☐ A) Farklı alanlarda hizmet verebilirler.
☐ B) Yardımlaşma faaliyetlerinde bulunurlar.
☐ C) Toplumsal birlik ve beraberliğin oluşmasına katkı sağlarlar.
☒ D) Yaptıkları çalışmalarda kâr amacı güderler.

4.

Birlikte yaşama duygusunun gelişmesi ve toplumun aksayan yönlerinin giderilmesi için birlikteliğe ihtiyaç vardır. Yardımlaşma ve dayanışma toplumda yaşayan insanları birbirine bağlayan bir değerdir. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de bu değer çeşitli kurum ve kuruluşlar aracılığıyla varlığını devam ettirmektedir.

Buna göre yardımlaşma değerlerine;

- I. Kan toplama kampanyalarının düzenlenmesi,
- II. Afetler sonrasında vatandaşlar tarafından bağışlar yapılması,
- III. Ürünler üzerinden vergi toplanması

durumlarından hangileri örnek gösterilebilir?

- ☒ A) I ve II ☐ B) I ve III
☐ C) II ve III ☐ D) I, II ve III

5.

Sanatçı Haluk Bey bu hafta çıkacağı konserin tüm gelirini lösemili çocukların birçok ihtiyacını karşılayan sivil toplum kuruluşuna bağışlayacağını bildirmiştir. Konserin geliri beş yüz bin Türk lirasını geçmiştir.

Haluk Bey aşağıdaki kuruluşlardan hangisine bu parayı bağışlarsa amacına ulaşmış olacaktır?

A)

B)

C)

D)

6.

Bir toplumda bireylerin birbirlerine duygu, düşünce ve ortak çıkarlarla bağlı olmasına; bu doğrultuda da birbirlerine yardımcı olmalarına sosyal yardımlaşma ve dayanışma denir. Geçmişten bugüne kadar gelen süreçte, uygarlık tarihimizin temel bölümlerinden birini kapsayan, karşılıklı yardımlaşma ve dayanışma ile yoksul ve yardıma muhtaç kişilerin korunması amaçlanmıştır.

Buna göre toplumdaki yardımlaşma ve dayanışmanın faydaları arasında;

- I. Toplumsal barışa katkı sağlanır.
- II. Kardeşlik ve dostluk duyguları gelişir.
- III. Birlik ve beraberlik güçlenir.
- IV. Ötekileştirici tutumlar artar.

durumlarından hangileri sayılabilir?

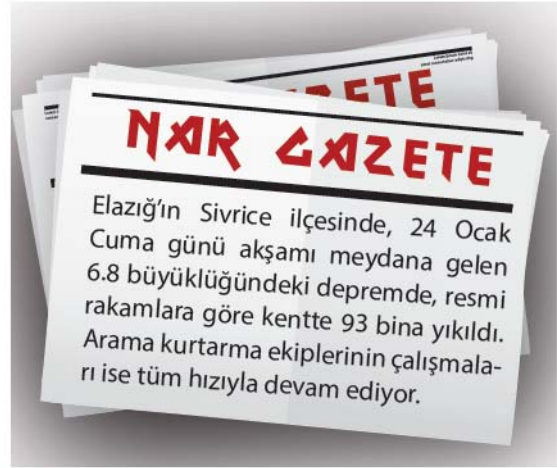
A) I ve II

B) I, II ve III

C) II, III ve IV

D) I, II, III ve IV

7.

Elazığ'da yaşanan depreme öncelikle aşağıdaki kuruluşlardan hangisi yardımcı olur?

A)

Türk Kızılayı: Her türlü doğal ve beşeri afette yurt içinde ve dışında insanların yardımına koşmak.

B)

Türk Eğitim Vakfı (TEV): Maddi zorluk çeken öğrencilere eğitim alanında fırsat eşitliği yaratmak.

C)

TEMA Vakfı: Yetim ve kimsesiz çocukların barınma ve eğitim ihtiyaçlarını karşılamak.

D)

Mehmetçik Vakfı: Gazi ve şehit ailelerine sosyal ve ekonomik destek sağlamak.

8.

Selçuklu ve Osmanlı döneminde yoksul, muhtaç, öğrenci ve yolcular için yeme içme, hatta barınma ihtiyacını karşılamak için kurulan imarethaneler, bugün de yaşatılıyor. Eyüp'te Osmanlı imarethane kültürünün yaşayan temsilcisi Mihrişah Valide Sultan İmarethane'si, her gün yüzlerce yoksula kucak açıyor.

Buna göre imarethaneler için;

- I. Yardımlaşma konusunda önemli bir işlevi yerine getirdiği,
- II. Geçmişten günümüze bir değer olarak aktarıldığı,
- III. İnsanların birtakım ihtiyaçlarını karşıladığı

yorumlarından hangileri yapılabilir?

A) I ve II

B) I ve III

C) II ve III

D) I, II ve III

Sorunların Çözümünü Biliyorum

Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunuruz.

Öğreten Sorular

1

Hak, kişilerin hukuk düzenince korunan değerleri ve yararları olarak tanımlanabilir. Sorumluluk ise kişilerin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesidir. Buna göre aşağıdaki cümleleri hak "H" ve sorumluluk "S" şeklinde gruplandırarak işaretleyiniz.

AÇIKLAMALAR	H	S
Araştırma ödevim için okulun kütüphanesinden faydalanabiliyorum.	✓	
Komşularımızın rahatsız olmasını istemiyorum, bu nedenle yüksek sesle müzik dinlemiyorum.		✓
Hasta olduğumda en yakın sağlık kuruluşuna gidebiliyorum.	✓	
Toplu taşıma araçlarına binerken sıraya geçmeyi unutmuyorum.		✓
Araç kullanırken trafik kurallarını ihlal etmiyorum.		✓

2

Doruk'un başından geçen olayı okuyunuz. Olayı haklar ve sorumluluklar çerçevesinde değerlendirerek doğru olan cümlelere "D", yanlış olan cümlelere "Y" harfini yazınız.

Geçen hafta Bolu'daki dedemin evinin önünde arkadaşlarımla oyun oynarken, annem pasta yapmak için bizden süt almamızı istemişti. Biz de eve çok yakın olan küçük bir markete gittik. Sütü aldık fakat oyunumuz yarıda kaldığı için alışveriş fişini almadan koşma eve geldik. Annem tam sütü kullanacakken sütün tavsiye edilen tüketim tarihinin (TETT) geçtiğini fark etti ve sütü bize geri vererek marketten değiştirmemizi istedi. Biz markete gittiğimizde sütü geri vermek istedik. Fakat market sahibi satılan mal geri alınmaz dedi ve bozuk sütü elimize tutuşturarak bizi geri gönderdi. Hatta o sırada markete ekmek almaya gelen komşumuzun kızı Elif de elindeki fiş denilen küçücük bir kâğıt parçası göstererek; "Bu da size ders olsun." dedi ve gülerek yanımızdan ayrıldı.

AÇIKLAMALAR	D	Y
1) Doruk'un alışveriş fişini almaması onun sorumluluğunu yerine getirmediğini gösterir.	✓	
2) Tüketim ürünlerini alırken son kullanma tarihine dikkat edilmelidir.	✓	
3) Elif ürünü nereden ve ne zaman aldığını kanıtlayan belgeyi almayı unutmamıştır.	✓	
4) Sınırsız özgürlük olduğundan satıcı tarihi geçmiş ürünler satabilir.		✓
5) Doruk'un hak ve sorumluluklarını bilmemesi mağduriyet yaşamasına sebep olmuştur.	✓	
6) Doruk ve arkadaşları market sahibi ile tartışarak problemi çözmelidir.		✓

3

Aşağıda ifade edilen durumları, tabloda verilen haklardan hangisi ile ilişkili olduğunu bularak uygun boşluklara yazınız.

Tüketici hakları	Kişi dokunulmazlığı	Özel hayatın gizliliği	Dilekçe hakkı
Seçme ve seçilme hakkı	Çocuk hakkı	Eğitim hakkı	
İFADELER	HAKLAR		
1. Babam seçim zamanı geldiğinde mahallemizin muhtarını belirlemek için oy kullanır.	Seçme ve seçilme hakkı		
2. Cep telefonuma gelen mesajları benden izin almadan kimse okuyamaz.	Özel hayatın gizliliği		
3. Marketten aldığım tavsiye edilen tüketim tarihi geçmiş ürünü, fişi ile beraber geri götürdüğümde yenisi ile değiştirebilirim.	Tüketici hakları		
4. Altın Nokta Ortaokulunda 6. Sınıf öğrencisiyim.	Eğitim hakkı		
5. 18 yaşından küçük olduğum için ağır işlerde çalıştırılmama hakkım var.	Çocuk hakları		
6. Kimse bana fiziksel şiddet uygulayamaz.	Kişi dokunulmazlığı		
7. Karşılaştığım sorunların çözüme kavuşması için ilgili kurumlara yazılı biçimde başvururum.	Dilekçe hakkı		

4

Aşağıda verilen dilekçe örneğini inceleyerek sorumluluklarını bilen bireylerin sorunlar karşısında izlediği yöntem ve davranışları işaretleyiniz.

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞINA KAYSERİ

Ben Kayseri’de yaşayan bir üniversite öğrencisiyim. Üniversiteye giderken bisiklet yolunu kullanıyorum. Ancak bisiklet yolunun yayalar tarafından yoğun kullanımı bisiklet kullanmayı zorlaştırmaktadır. Bu konuyla ilgili gerekli tedbirlerin alınması hususunda gereğinin yapılmasını arz ederim.

Tarih:

İmza:

Adı Soyadı:

Dilekçe yazmak

Umursamamak

Görmezden gelmek

Hak aramak

Duyarlı olmak

Kabullenmek

1.

Buğra hafta sonu kahvaltı hazırlayan annesi ve babasına yardım ediyordu. Annesi buzdolabını açtığında peynirin bittiğini fark eder. Buğra'dan hemen sokağın köşesinde bulunan marketten peynir almasını istedi. Buğra peyniri ve fişini de alıp dönünce kahvaltılarını yapmaya koyuldular. Ancak peynirden hiç hoş olmayan kokular geliyordu. Anlaşılan peynir bozuktu. Annesi kutunun üzerinde yazan bilgilere baktığında son kullanma tarihinin geçmediğini gördü.

Bu durum üzerine Buğra'nın;

- I. Peynir bozuk olduğu için direk çöpe atmalıdır.
- II. Markete ürünün fişini göstererek peyniri iade etmelidir.
- III. Son kullanma tarihi geçmediği için kullanmaya devam etmelidir.

davranışlarından hangilerini yapması doğru değildir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

2. Mahallede biriken çöpler kötü koku yayıyordu. Çöpler hafta bir toplandığı için çöp bidonları içindeki atıklar kötü koyuyor, mahalledeki sinek oranı her geçen gün artıyordu. Duruma müdahale etmek gerektiğini düşünen mahalle halkı ne yapacaklarını düşünüyorlardı.

Buna göre mahalle halkının;

- I. Konuyu bir dilekçe ile ilgili makamlara iletmek
- II. Durumu görmezden gelip yaşananları oluşuna bırakmak
- III. Kendi aralarında topladıkları para ile çöpleri bir temizlik ekibi ile anlaşmak

davranışlarından hangilerini sergilemeleri onların haklarının farkında olduklarını gösterir?

- A) Yalnız I
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

3.

Her insan, içinde bulunduğu rollerin gereği olarak değişik sorumluluklara ve haklara sahip olmaktadır. Bireyler de haklarını kullanırken iyi niyet ve dürüstlük ilkelerine uygun şekilde davranmalıdır. Diğer bir ifadeyle,

hepimiz kendi haklarımızı kullanırken diğer bireyleri de gözetmeli ve onların haklarını kullanmalarını engelleyecek davranışlardan kaçınmalıyız.

Buna göre;

- I. Apartmanda yüksek sesle müzik dinlememek,
- II. Arkadaşımıza ait olan mektubu izinsiz okumak,
- III. Trafikte araç kullanırken hız kurallarına dikkat etmek

durumlarından hangileri yukarıda anlatılanlarla çelişir ifadeler içermektedir?

- A) Yalnız II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

4.

İnsan sorumluluk sahibi bir varlıktır. Kendisine, toplumsal ve fiziki çevresine hatta dünyaya karşı sorumlulukları vardır. Bireyin sorumluluklarından biri de insan hak ve özgürlüklerini kullanmasıdır. İnsanın hak ve özgürlüklerini kullanması, öncelikle kendisine karşı sorumluluğunu yerine getirmesi anlamına gelir. Hak ve özgürlüğünü kullanmaktan kaçınanlar, aynı zamanda sorumluluklarından da kaçınanlardır.

Buna göre;

- I. Soner Bey'in, kaçak elektrik kullanan komşusunu görmezden gelmesi,
- II. Kiraz Hanımın, toplu taşıma aracında yolculara oldukça kaba davranışlar sergileyen şoförü yetkililere şikâyet etmesi,
- III. Bazı TV programlarının çocukları psikolojik olarak olumsuz etkilediğini düşünen Hamza Bey'in RTÜK'ü araması

durumlarından hangileri sorumluluktan kaçmayan bireylere örnek verilebilir?

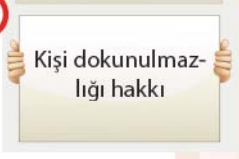
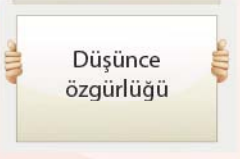
- A) Yalnız I
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

5.

ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ'NDEN BAZI MADDELER

- ✓ Çocuğun kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkı vardır.
- ✓ Her çocuğun hastane, doktor, aşı gibi hizmetlerden yararlanma hakkı vardır.
- ✓ Her çocuğun okula gitme hakkı bulunmaktadır.

Yukarıda verilen maddeler ile temel haklar eşleştirildiğinde hangisi dışta kalır?

A)	B)
C)	D)

6. Hak ve özgürlükler yalnızca devletlerin tanınmasıyla ya da yasal güvenceye kavuşturmasıyla kullanılır hâle gelmez. Vatandaşların hangi haklara sahip olduğunu bilmesi ve gerekli durumlarda talep etmesiyle kullanılır hâle gelir. Örneğin, bozuk ürünlerin iadesi konusunda yasal düzenlemelerin olması tüketici hakları için oldukça önemlidir ancak yeterli değildir. Aldığımız ayıplı bir ürünün, iadesi ya da değiştirilmesi için talepte bulunduğumuzda bu hakkımızı kullanmış oluruz.

Verilenlerden yola çıkılarak;

- I. Haklarımızın farkında olmak kadar onları uygulayabilmek de oldukça önemlidir.
- II. Hak talebinde bulunmak için harekete geçmek, devletin vermiş olduğu hakkı kullanmak demektir.
- III. Hak ve özgürlüklerin tam manasıyla kullanılmasında bütün sorumluluk devlettedir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) I ve II	B) I ve III
C) II ve III	D) I, II ve III

7 ve 8. soruları aşağıdaki bilgilere göre cevaplayınız.

Arkadaşlar! Sosyal Bilgiler sınavında sorulan, "Hak ve özgürlüklerinizi kullanmak için aldığınız sorumluluklara örnekler veriniz." sorusuna ne tür cevaplar verdiniz?

DİLARA: "Çöplerin zamanında alınmaması temiz bir çevrede yaşama hakkıma engel olduğu için belediyenin temizlik işleri müdürlüğüne dilekçe ile şikâyetle bulundum." diye yazdım.

BURAK: "Okul zamanı arkadaşlarımla sinemaya gitme teklifini eğitim hakkıma engel olduğundan geri çevirdim." diye yazdım.

YALÇIN: "Din ve vicdan özgürlüğünün önündeki engellerin kalkması için imza kampanyasına katıldım." diye yazdım.

SEVGİ: "Seçim zamanı, tatilden dönmek isteyen ailemi, bir defalık oy kullanmamaları konusunda ikna ettim." diye yazdım.

7. **Hak ve sorumluluk kavramı çerçevesinde düşünlüğünde sınav sorusuna hangi öğrencinin hatalı bilgi yazdığı söylenebilir?**

A) Dilara	B) Burak
C) Yalçın	D) Sevgi

8. **Buna göre:**

- I. Dilara temiz bir çevrede yaşama hakkının kullanılmak istemiştir.
- II. Sevgi ailesinin siyasi haklarını kullanmasına engel olmuştur.
- III. Yalçın kişilerin ibadetlerini serbestçe yapabilmelerini savunmuştur.
- IV. Burak kişilerin eğitimin ücretsiz olmasını desteklemiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) I, II ve III	B) I, III ve IV
C) II, III ve IV	D) I, II, III ve IV

1.

Bilgeye "Bu dünyada en çok kimi seversiniz?" diye sorarlar. O da "Terzimi" diye cevap verir. "Neden?" denince bilgenin cevabı, "Her gittiğimde ölçümü yeniden alır ve beni öyle değerlendirir. Diğer insanlar ise ilk kez gördüklerinde bir kez karar verirler ve beni her zaman öyle değerlendirirler." olur.

Yukarıda anlatılanlardan hareketle;

- I. İnsanlar yeni tanıştığı kişiyi değerlendirirken oldukça aceleci davranmaktadır.
- II. İnsanlar görünüşleriyle değerlendirilmelidir.
- III. İnsanları tanımadan, peşin hüküm vermek ön yargıya sebep olur.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız III
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

2.

Tuğrul Bey, Dandanakan Savaşı sonrasında toplanan kurul-tayda eline aldığı bir oku ağabeyi Çağrı Bey'e vererek kırmasını ister. Çağrı Bey bu tek oku rahatça kırar. Ok sayısı üçe çıkınca kırmakta zorlanır. Ok sayısı dörde çıkarılınca kırmaz. Bu olayın ardından Tuğrul Bey, "Bu oklar gibi olursak her daim milletimiz var olur." der.

Buna göre Tuğrul Bey aşağıdaki kavramlardan hangisinin önemine değinmiştir?

- A) Rekabetin
B) Birlik ve beraberliğin
C) Farklılıklara saygının
D) Kültürel etkileşimin

3.

Üstünde eski elbiseler olan bir genç, aracına binen bir kadının camına tıklayarak camı açmasını ister. Kadın, gencin hâlini görünce para istediğini düşünerek ona bozuk para uzatır. Aslında genç adam, kadına az önce düşürdüğü cüzdanını vermeye çalışmaktadır.

Kadının gence karşı bu tutumu hakkında;

- I. Ön yargılı davranmıştır.
- II. Peşin hüküm vermiştir.
- III. Irkçı yaklaşım sergilemiştir.

durumlarından hangilerini gerçekleştirdiği söylenebilir?

- A) Yalnız III
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

4.

Doktoru, hastası; öğretmeni, öğrencisi; işvereni, işçisi; kadını, erkeği; zengini ve fakiriyle toplumda insanlar birbirlerini tamamlamaktadır. Toplum paylaşma ve yardımlaşma sayesinde ayakta kalabilir. Eğer toplumdaki bireyler birbirlerini ihmal eder ve yardımlaşmayı terk ederlerse insanlar arasında sevgisizlik, düşmanlık, çatışma artar. Toplumdaki birlik, beraberlik ve huzur ortamı zarar görür.

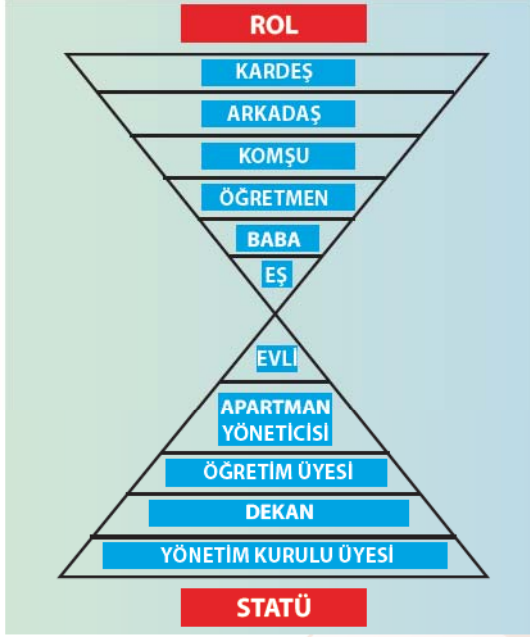
Buna göre, verilenlerden hareketle;

- I. İnsanlar yardımlaşma konusunda birbirinden uzak kalırsa toplumda istenmeyen sonuçlar ortaya çıkar.
- II. Yardımlaşma, toplumu bir arada tutan değerler arasındadır.
- III. Paylaşma eylemi toplumsal barışa katkı sağlar.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

5. Aşağıdaki şemada kişilerin yaşamlarında elde ettiği rol ve statülerine yer verilmiştir:

Görseli incelediğimizde;

- Statülerimiz sonradan elde edilirken rollerimiz arasında doğuştan kazandıklarımız da vardır.
- Bireyler aynı anda farklı rolleri üstlenebilirler.
- Kişilerin statülerinde hiçbir zaman değişiklik meydana gelmez.

yargılarından hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız III
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

6.

Günümüzdeki öğrenci, kadın-erkek, anne-baba rollerinin yapısı, yüzyıl öncesine göre farklılıklara sahiptir. Örneğin, yüz yıl önce baba rolü; aileye maddi güç sağlayan, aileyi toplumda temsil eden birey olarak görülürken günümüzde çocukları ve ailesi ile daha çok vakit geçiren, anne ile aynı oranda temsil hakkı ve maddi güce sahip olan birey konumundadır.

Metni değerlendirdiğimizde parçaya en uygun hangi başlık verilebilir?

- A) Doğuştan kazandığımız roller
B) Rollerimizin zaman içindeki değişimi
C) Yeteneklerimiz ve roller
D) Sonradan sahip olduğumuz roller

7.

Hak, alana nispetle istenilen şey olduğuna göre hayat insanın ilk "hakkı" olmak zorundadır. Bu hakkı elde etmek için ne yapmalı? Bir kelime ile cevap verelim:

_ Yaşamalı!

Öyle ise insanın ilk "hakkı" olan hayat, aynı zamanda ilk "görevi"dir. Cevap bu olunca insanın "yaşama" görevinin yanında "yaşatmak" görevi olduğu da ortaya çıkmaz mı? Her bireyi yalnız kendi hayatını düşünen bir topluluk olarak düşünelim. Böyle bir topluluk içinde yaşamak, çoğu kez imkânsızdır. Mutluluk, hayatını başkalarının hayatıyla dengeleyen, kendi yaşamını başkalarını yaşatmakla uyumlu kılan bireylerden oluşan bir toplulukta aranabilir.

(Hasan Ali Yücel, İyi Vatandaş İyi İnsan, s.261-262) (Kısaltılarak alınmıştır.)

Yukarıdaki metni değerlendirdiğimizde;

- İnsanın en temel hakkı yaşama hakkıdır.
- Bireyler, toplumda başkalarının da hakkı olduğunu bilmelidir.
- Mutluluk duygusu, bireysel çıkarları önemseyen toplumlarda gerçekleşir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız III
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

8.

Aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümü toplum olarak isimlendirilmiştir. Toplumun oluşabilmesi ve varlığını sürdürebilmesi için ortak bazı unsurlara ihtiyacı vardır.

Aşağıdaki kavramlardan hangisi bahsedilen unsurlar arasında yer almaz?

- A) Dil birliği
B) Tarih birliği
C) Rk birliği
D) Kültür birliği

1.

Toprağımızı, bayrağımızı, çaldırmayalım
derken,
Dilimizin çalındığını, talan edildiğini,
Özün el diline özendiğine içiniz yananınız
var mı?
Masallarımızı, atasözlerimizi unuttuk,
Şarkılarımızı, türkülerimizi, ninnilerimizi
kaybettik,
Türkçemiz elden gidiyor, dizini döveniniz
var mı?
Yusuf YANÇ

Türk dili ilgili verilen şiirden yola çıkılarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Kültürümüzün devamı için Türkçemizin korunması oldukça önemlidir.
- B) Başka dillere duyulan özentî; Türk dilinin yapısını olumsuz etkilemiştir.
- ☒ C) Dil, yabancı kültürlerin etkisi ile zenginleşir.
- D) Kültürümüzün bazı unsurları, sürekliliğini dile borçludur.

2.

Toplumsal bütün kesimleriyle tam bir birlik-beraberlik oluştuğunda birlikte yaşamın bir anlamı olabilir. Güvenliğimizi tehdit eden olaylarla dayanışma sayesinde mücadele edebiliriz. Toplumun en küçük birimi olan aile dayanışma sayesinde ayakta kalacağı gibi, bir ülkeyi ayakta tutacak olan da toplumsal dayanışma olacaktır.

Buna göre toplumsal dayanışmaya konusunda;

- I. Deprem, sel gibi doğal afetlerde toplum olarak yardıma koşulması,
- II. Sivil toplum kuruluşlarınca yardıma muhtaç kişilere el uzatılması,
- III. Varlıklı kişiler tarafından yoksul öğrencilere burs verilmesi

durumlarından hangileri örnek gösterilebilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- ☒ C) I, II ve III
- D) II ve III

3.

Toplumsal birlikteliği oluşturan en önemli unsurlardan biri de tarihtir. Toplumumuz, tarih boyunca millî birlik ve beraberlik duygusu içerisinde hareket etmiş, zorlukların üstesinden birlikte gelmiştir. Çanakkale Savaşı ve Millî Mücadele dönemleri toplumsal birlikteliğe verilebilecek en güzel örneklerdendir. Dili, dini, ırkı ne olursa olsun, Anadolu halkı birlik ve beraberlik içerisinde düşmana karşı mücadele vermiş, ülkesini savunmayı ve bağımsızlığını kazanmayı başarmıştır. Tarih, yaşanan tüm bu olayları, zaman ve yer göstererek yeni nesillere anlatır.

Buna göre tarih hakkında;

- I. Halkın ortak hafızasını oluşturarak birlikteliği sağlar.
- II. Bireylere yaşadığı toplumun geçmişini öğretir.
- III. Millî bilincin oluşmasında önemli rol oynar.

çıkarımlarından hangileri yapılabilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- ☒ C) II ve III
- D) I, II ve III

4.

Tanım

Bir kimse veya bir şeyle ilgili olarak belirli şart, olay ve görüntülere dayanarak önceden edinilmiş olumlu veya olumsuz yargı, peşin yargı, peşin hüküm, peşin fikir ön yargı olarak tanımlanmaktadır.

ÇÖZÜM:.....?

Verilen tanım düşünüldüğünde ön yargılara çözüm bulabilecek durumlarla ilgili boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi yazılamaz?

- A) Empati kurabilme yeteneği gelişmeli
- B) Duygusal bağlar güçlenmeli
- ☒ C) Bireysel çıkarlar ön planda tutulmalı
- D) Karşılıklı saygı ve hoşgörü anlayışı oluşturulmalı

5.

Mehmet'in Hikâyesi

Konu komşu ve akraba ziyaretlerinde "Mehmet neden gelmedi?" diyenleri annesi, "Mehmet, içine kapanık bir çocuk, bu tür ziyaretlerde sıkılıyor." diyerek geçiştiriyordu. Oysa Mehmet arkadaşları ile sık sık bir araya geliyor, kimi zaman gecenin geç saatlerine kadar sürekli yabancı dilde müzik dinliyor ve dans ediyordu. Türkü gibi kendi kültürünün ürünü olan müzik türlerini ise dinlemeyi hiç sevmiyordu. İnternet'in başından kalkmıyor, cep telefonunu elinden düşürmüyordu. Yazışmalarında da dilini özensiz kullanıyor, ailesi eleştirdiğinde pek aldırmaz etmiyordu. Çoğunlukla yabancı dilde yazılmış kitaplar okuyordu. Kültürünün ürünü olan edebiyatı, şiiri, sinemayı hemen hiç takip etmiyordu. Millî ve dinî bayramlara katılmıyordu. Aile büyükleri bile yüzünü çok nadir görebiliyordu. Annesi aile ilişkilerinin zayıfladığının farkındaydı. Bazen "Biz bu dünyadan göçersek Mehmet kardeşleriyle bile görüşmez herhâlde." dediği oluyordu. Anne kendisini çaresiz hissediyor ancak bir çözüm üretmiyordu.

Verilen metinden hareketle;

- I. Millî kültürümüze ait değerlerin önemsenmesi bireyleri toplumdan soyutlamaktadır.
- II. Toplumsal değerler yeni kuşaklara aktarılabilirse ancak o zaman birey kendini o topluma ait hisseder.
- III. Gelenek görenekler toplumsal ayrılmaya neden olmaktadır.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- ☒ A) I ve II ☐ B) I ve III
☐ C) II ve III ☐ D) I, II ve III

6.

Osmanlı insanının dikkat çeken bir yardımlaşma geleneği vardır. Ramazan aylarında hâli vakti yerinde olanlar hiç tanımadıkları, bilmedikleri mahalleleri dolaşmaya çıkarlarmış. Oralardaki bakkal, manav gibi esnafa uğrar, dükkânın ıssız bir anını kollar ve dükkân sahibiyle baş başa kalınca sorarlarmış: "Zimem defteri var mı?" (Zimem defteri, borçlunun ismini ve ne kadar borcu olduğunu gösteren, günümüzdeki veresiye defteri) Zimem defterinin olduğunu öğrenen kişi kimin ne kadar borcunu ödediğini öğrenme gereği duymadan "Baştan, ortadan ve sondan şu kadar sayfanın borcunu hesapla." dermiş. Hesaplanan borcu ödedikten sonra da "Haydi, Allah kabul etsin." deyip dükkândan çıkarmış. Borç ödeyen kişi kimin borcunu ödediğini, borcu ödenen kişi de hayır sahibinin kim olduğunu bilmezmiş. Bilmek gereği de duymazmış.

Yukarıda verilen parçadan hareketle;

- I. Osmanlı toplumunda sosyal yardımlaşmaya önem verilmiştir.
- II. Aynı uygulama günümüzde de devam etmektedir.
- III. Osmanlı ülkesinde birlik ve beraberliği güçlendirecek değerler oluşmuştur.
- IV. Zimem defterindeki borçları ödemede gizlilik esas alınmıştır.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- ☐ A) I ve II ☐ B) I, II ve III
☒ C) I, III ve IV ☐ D) I, II, III ve IV

1.

Yukarıda Türk Dili Yılı dolayısıyla hazırlanan afişler incelendiğinde aşağıdaki kavramlardan hangisinin önemine dikkat çekildiği söylenebilir?

- A) Bilimin B) Milli kültürün C) Demokrasinin D) Sanatın

2.

Kırsal alandaki iş çokluğu ve iş gücü azlığı insanları beraber hareket etmeye itmiş, toplu iş yapma bilinci imece kültürünü ortaya çıkarmıştır. Hemen her yörede var olan imecede, özel işler karşılıklı olarak yapılır. Ortak işlerde ise ya köylü tarafından iş gücü karşılanır. İmece usulü ile kanalizasyon yapımı, meraların ve köy fırının temizlenmesi, okul ve cami yapımı, okulun yakacak ihtiyacının karşılanması gibi köyün ortak işleri yanında ekin harmanı, pancar çapası, kış hazırlıkları, düğün ve cenaze gibi özel işler de yapılmaktadır.

Yukarıda verilenlerden yola çıkılarak imece uygulaması;

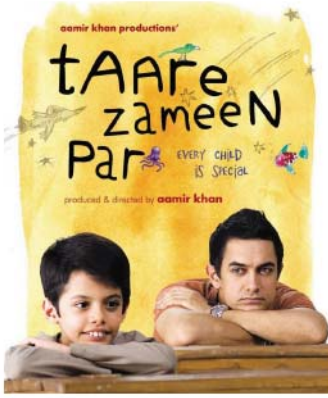
- I. Dayanışma,
- II. Yardımlaşma,
- III. Toplumsal çözülme
- IV. Birlik ve beraberlik

kavramlarından hangilerini ortaya çıkarmıştır?

- A) I ve II B) I, II ve III C) II ve IV D) I, II, III ve IV

3.

“Her Çocuk Özeldir” filmi her çocuğun hikâyesini aynı dilde fakat ayrı şekilde anlatıyor. Çevremizde gördüğümüz, belki de hiç anlayamadığımız özel çocukları aslında nasıl anlayabileceğimizi bize adeta bir ders niteliğinde anlatıyor. Okuma ve yazmada zorluk çeken Ishan, öğretmenleri tarafından aşağılanıyor. Aşağılamalar karşısında yenilgi ve çaresizlik hisseden Ishan’ın aslında küçük bir dahi olduğu, okula yeni gelen bir vekil öğretmen tarafından anlaşılıyor. Ishan’ın yalnızca ‘Disleksi’si olduğunu, en az diğer arkadaşları kadar zeki olduğunu fark eden öğretmen, Ishan’a özel ilgi gösteriyor ve ona destek oluyor.

(Genel ağ haberi)

Yukarıdaki Genel ağ haberinden hareketle;

- I. “Her Çocuk Özeldir” filmi, özel gereksinimli bireyler hakkında farkındalık oluşturmayı amaçlamıştır.
- II. Film, işlediği konu ile disleksi özelliği taşıyan kişilere karşı ön yargıları azaltmayı hedeflemektedir.
- III. Filmdeki vekil öğretmen, bireysel farklılıklara saygı duyma davranışı göstermiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) I ve II

B) I ve III

C) II ve III

D) I, II ve III

4.

Ramazan ve Kurban Bayramı dinî bayramlarımızdır. Dinî bayramlarda aile bireyleri bayramlaşır; akrabalar, komşular, arkadaşlar ziyaret edilir. Büyükler ziyaret edilerek elleri öpülür. Bayramlarda sofralar kurulur, akraba ve komşularla bir arada yemekler yenilir. Birbirine dargın insanlar barışır. Uzun süre birbirini görmeye fırsat bulamayanlar bayramlarda birbirlerini ziyaret eder.

Buna göre bayramların toplum üzerindeki rolü hakkında;

- I. Toplumsal barış ortamı sağlar,
- II. Hoşgörü ve yardımlaşmayı artırır,
- III. Sosyalleşmeyi azaltır

çıkarımlarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız II

B) Yalnız III

C) II ve III

D) I, II ve III

5.

HAKLARIM	SORUMLULUKLARIM
Toplu taşıma araçlarına binmek	Araca binerken sırayı beklemek
Hastane hizmetlerinden yararlanmak	Kişisel temizliğe önem vermek
Fen laboratuvarını kullanmak	Düzenli ders çalışmak
Temiz bir çevrede yaşamak	Yerlere çöp atmamak

Tabloda verilenlerden hareketle;

- I. Haklarımız; yapmamız gerekenler, sorumluluklar ise bize tanınan yetkilerdir.
- II. Eğitim, sağlık gibi birçok alanda hakkımız bulunmaktadır.
- III. Sorumlulukları yerine getirmek toplumsal kargaşayı artırır.

çıkarımlarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız III

B) I ve II

C) II ve III

D) I, II ve III

KÜLTÜR VE MİRAS

Destan ve Yazıtlarda Türkler

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Tane Tane Test 2

İslamiyetin Doğuşu ve Değişim

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Tane Tane Test 2

İslamiyet ve Türkler

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Tane Tane Test 2

Yeni Yurt Anadolu

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Tane Tane Test 2

Medeniyete Yön Veren Yollar

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Ünite Değerlendirme Testi 1

Ünite Değerlendirme Testi 2

Beceri Temelli Sorular 1

Beceri Temelli Sorular 2

2. Ünite

Kazanımlar

Destan ve Yazıtlarda Türkler

- Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunuruz.

İslamiyet'in Doğuşu ve Değişim

- İslamiyet'in ortaya çıkışını ve beraberinde getirdiği değişimleri yorumlarız.

İslamiyet ve Türkler

- Türklerin İslamiyet'i kabulleri ile birlikte siyasal, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark ederiz.

Yeni Yurt Anadolu

- Türklerin Anadolu'yu yurt edinme sürecini XI ve XIII. yüzyıllar kapsamında analiz ederiz.

Medeniyete Yön Veren Yollar

- Tarihî ticaret yollarının toplumlar arası siyasal, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü açıklarız.

Destan ve Yazıtlarda Türkler

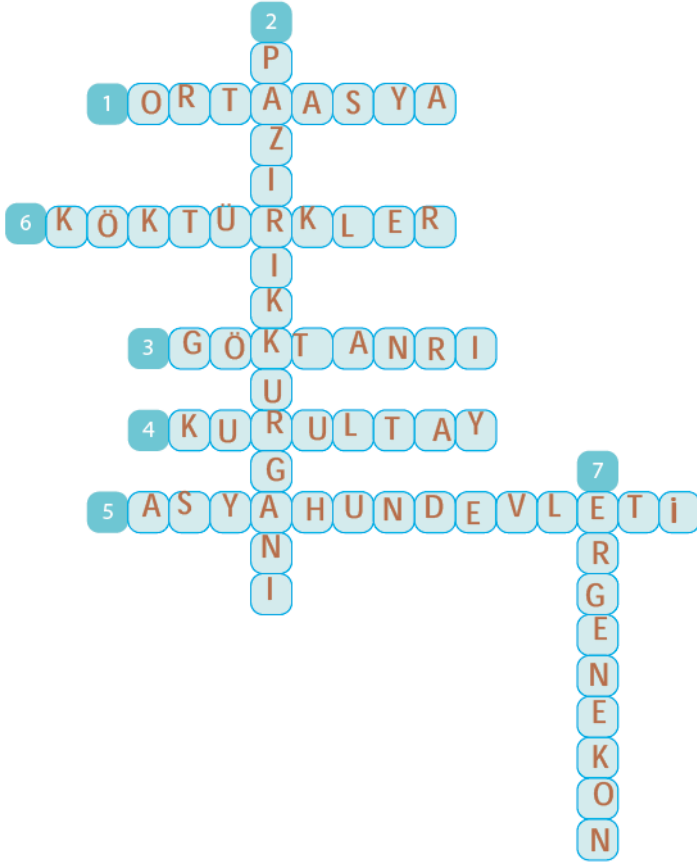
Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunuruz.

Öğreten Sorular

1

Bulmacadaki boşlukları uygun kelimeler ile doldurunuz.

1. Türklerin bilinen ilk yurdunun adı nedir?
2. En eski düğüm tekniği ile dokunmuş halı olarak bilinen halının bulunduğu yerin adı nedir?
3. Türkler arasında tek tanrı anlayışına dayalı olan inancın adı nedir?
4. Eski Türklerde devlet işlerinin görüşülüp karara bağlandığı yere ne ad verilirdi?
5. Tarihte kurulan ilk Türk devletinin adı nedir?
6. Tarihte Türk adı ile kurulan ilk devletin adı nedir?
7. Göktürkler'in ünlü destanının adı nedir?

2

Aşağıda verilen ifadelerden doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız.

D

1

Mete Han on, yüz, bin gibi bölümlere ayırdığı disiplinli ordusu sayesinde bir çok fetih yapmayı başarmıştır.

Y

2

Kök Türkler yıkıldıktan sonra Türkleri yeniden birleştiren Hun Devleti oldu. Hunlara ait Ergenekon Destanı'nda Hun Türklerinin yeni bir devlet kurmaları anlatılır.

D

3

745 yılında Kutluk Bilge Kül Kağan tarafından kurulan Uygur Devleti, kendinden önceki Türk devletlerinin devamı niteliğindedir.

Y

4

İlk Türk devletlerinin yönetiminde etkili olan yazısız hukuk kurallarına kurultay denir.

D

5

Çinliler, Hun Türklerinin akınlarını durdurabilmek için Çin Seddini inşa etmişlerdir.

Y

6

Asya Hun Devleti'ne ait olan ve Mete Han'ın hayatını anlatan destanın adı Ergenekon Destanı'dır.

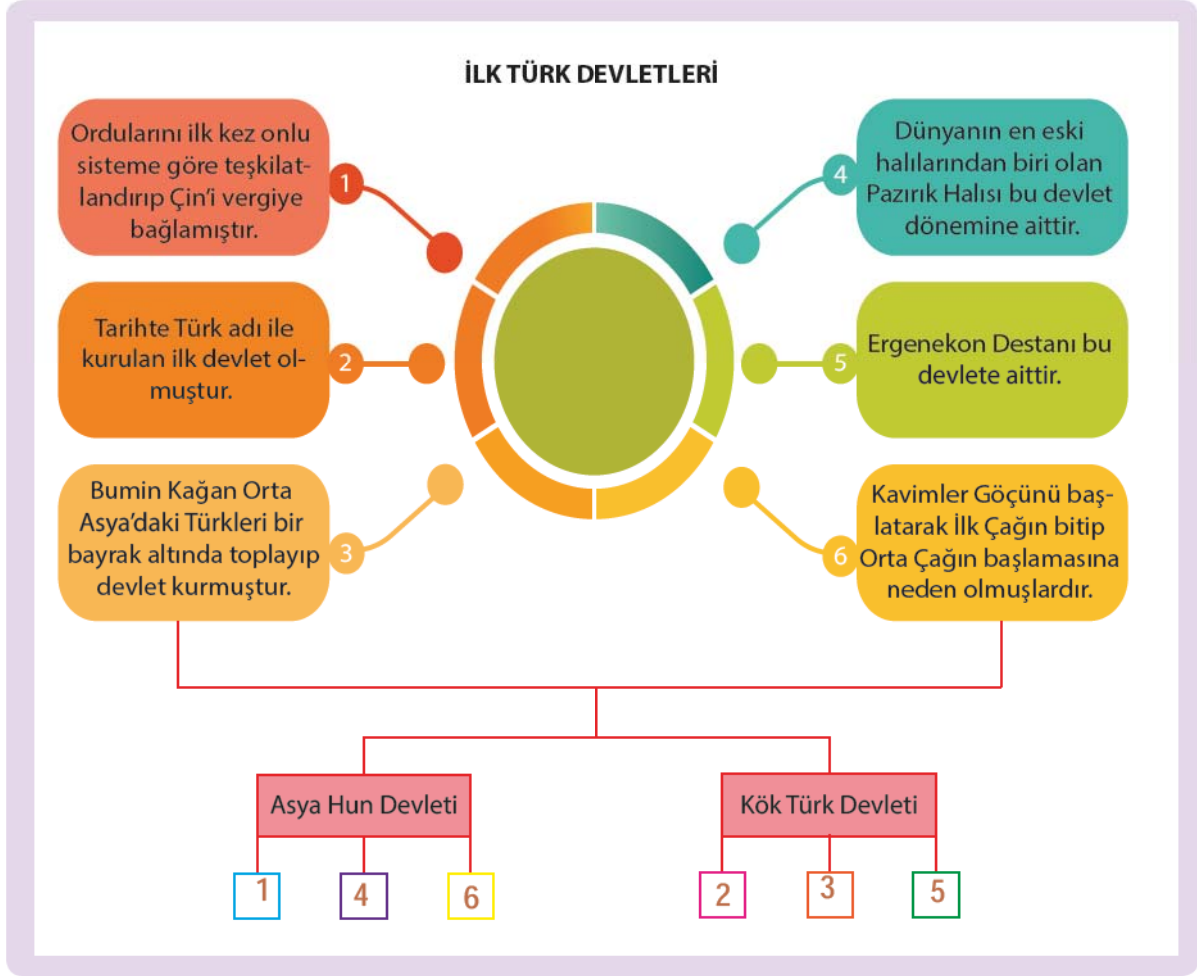
3

Aşağıda verilen bilgileri ilgili oldukları alanlarla işaretleyiniz.

	BİLGİ	Kültür	Ekonomi	Siyasi	Sanat	Sosyal
1.	Kök Türkler tarihte ilk defa kendilerine ait olan 38 harfli Kök Türk Alfabesi'ni kullanmışlar ve Orhun Abidelerini bu alfabeye göre yazmışlardır.	✓				
2.	İlk Türk devletlerinde devlet yönetimi ile ilgili kararlar toy adı verilen toplantılarda alınır ve bu toplantıya hükümdarın eşi olan Hatun da katılırdı.			✓		
3.	Türkler, ölen kahramanlarının mezarları başına hayattayken yendiği ve öldürdüğü düşmanlarının heykellerini dikerlerdi.				✓	
4.	Hun ve Kök Türkler döneminde konargöçer yaşam tarzının yanında yerleşik hayat tarzını yansıtan örneklerle de rastlanır.					✓
5.	Eski Türklerde en önemli geçim kaynağı hayvancılık olup, yerleşik hayata geçince tarım alanında gelişme yaşanmıştır.		✓			
6.	Çinlilere başkaldıran Kök Türkler, Kutluk Kağan liderliğinde Ötüken'i aldı. Kutluk Kağan II. Kök Türk (Kutluk) Devleti'ni kurdu.			✓		

4

Aşağıda verilen özellikleri ilgili oldukları devletler ile eşleştiriniz.

TANE TANE ÖĞREN

5

Aşağıda boş bırakılan yerleri uygun kelimeler ile doldurunuz.

1. Çinlilerle yapılan mücadeleler Türklerin Orta Asya'dan göç ederek yeni yurt bulma arayışlarının siyasi ..... nedenlerinden biridir.
2. İlk Türk devletlerindeki kut ..... anlayışı hükümdarın ülkeyi yönetme yetkisinin ona tanrı tarafından verildiğine inanılmasıdır.
3. Eski Türkler bozkır ..... kültürü de denilen konar-göçer bir yaşam tarzına sahiptirler.
4. İlk Türklerin ana vatanı olan Orta Asya ....., etrafı Ural, Altay ve Himalaya dağları gibi yeryüzü şekilleri ile çevrili bir coğrafyadır.
5. Eski Türklerde ölen kişinin değerli eşyaları ile birlikte gömülmesi onlarda ahiret ..... inancının varlığını göstermektedir.

6

Aşağıda Türklerin ilk yurdu Orta Asya haritası verilmiştir. Bu haritaya bakılarak yapılan yorumları doğru veya yanlış olarak değerlendiriniz.

YORUM

D

Y

- 1 Dağlık alanlar ile çevrilidir ve ortalama yükseltisi fazladır.
- 2 Kuzeyinde Himalaya Dağları güneyinde ise Altay Dağları bulunmaktadır.
- 3 Bir ucu Hazar Denizi'ne diğer ucu ise Baykal Gölü'ne ulaşmaktadır.
- 4 Doğu-Batı istikametinde oldukça geniş bir coğrafya içinde yer almaktadır.
- 5 Sert karasal iklimin yaşandığı, geniş bozkırların olduğu bir coğrafyadır.

✓

✓

✓

✓

✓

7

Aşağıda verilen bilgilerdeki boşlukları uygun kelimeler ile doldurunuz.

Kavimler
Göçü

İpek Yolu

Orhun

Mete Han

Orta Asya

1. Türklerin ilk anayurdu .....**Orta Asya**.....sert karasal iklimin yaşandığı, geniş bozkırların olduğu bir coğrafyadır.
2. Kuzey Hunları batıya doğru göç ederek Avrupa'da .....**Kavimler Göçü**.....'ne neden olmuştur. Avrupa'ya gelen Hunlar burada Avrupa Hun Devleti'ni kurmuştur.
3. Asya Hun İmparatoru .....**Mete Han**.....zamanında Türk ordusu onlu sisteme göre düzenlenmiş ve bu durum Türk Silahlı Kuvvetlerinin kuruluş tarihi olarak kabul edilmiştir.
4. Kök Türk Devleti, ...**İpek Yolu**.....'nu ele geçirmek için Akhunlar ve Sasanilerle mücadele içine girmiştir.
5. Kutluk Devleti, yüzyıllar öncesinden Türk tarihine ışık tutan, atalarımızın sesini duyuran, Türklere vasiyetlerini ulaştıran .....**Orhun**..... Abidelerini bırakmışlardır.

Aşağıdaki soruları metinde verilen bilgilere göre cevaplayınız.

Altın Elbiseli Adam

1970 yılında Kazakistan'daki Issık Gölü yakınlarında yapılan kazılarda bir kurgan keşfedilmiştir. Issık Kurganı adı verilen bu mezarda birçoğu altın olan eşyalar bulunmuştur. En göz alıcı eşya altından yapılmış bir elbisedir. Çizmesinden başlığına, kemerinden kılıcına kadar her şeyi saf altındandır. Başlığı ok ve tuğlarla süslü, alın hizasında koç, geyik ve at kabartmaları vardır. Bu kabartmalara kama kılıfında ve öteki eşyalarda da rastlanmıştır. Ceketin altındaki düz pantolonun paçaları çizmenin içine girmektedir. Ceket, yüzlerce üçgen altının birleştirilmesinden meydana gelmiştir. Çorabın çizme ile diz kemiği arasında kalan kısmında yine üçgen parçalar, çizmede ise dörtgen parçalar vardır. Tarihçiler bu elbisenin bir tiginine (hakanın oğlu) ait olduğunu söylemekte fakat tiginin kim olduğu henüz bilinmemektedir. Onun için bu tiginine "Altın Elbiseli Adam" ismi verilmiştir.

(Genel Ağ haberinden düzenlenmiştir.)

1. Issık Kurganında bulunan elbise Eski Türkler hakkında hangi alanlarda bilgi vermektedir? İşaretleyiniz.

Giyim-Kuşam

Askeri yapı

Ekonomik durum

2. Parçada geçen "Tarihçiler bu elbisenin bir tiginine (hakanın oğlu) ait olduğunu söylemekte" ifadesine bakılarak ülkedeki hangi yönetim biçimin olduğuna ulaşılabilir?

Demokrasi

Teokrasi

Monarşi

3. Altın elbisenin bir mezar içinde birçoğu altın olan eşyalar arasında bulunması Türklerde hangi inancın olduğunun kanıtıdır?

Çok Tanrılı

Ahiret

Tek Tanrılı

4. Yapılan kazılarda kurganın ortaya çıkarılması hangi sosyal bilim dalından faydalandığını göstermektedir?

Antropoloji

Arkeoloji

Nüvizmatik

5. Parçada geçen "Issık Kurganı adı verilen bu mezarda bir çoğu altın olan eşyalar bulunmuştur." ifadesi Türklerin hangi konuda gelişim gösterdiğinin kanıtıdır?

Maden işçiliği

Savaşçılık

Tek tanrı inancı

6. Parçada geçen "tigin" (hakanın oğlu) kavramı ilk Türkler hakkında hangi konu hakkında bilgi edinmemizi sağlamaktadır?

Siyasi

Askeri

Hukuki

Aşağıda Kurultay ile ilgili verilen bilgilere göre yöneltilen soruları cevaplayınız.

Kağanın başkanlığında yapılan boy beylerinin katıldığı toplantı olan Kurultay'da (kengeş, toy) önemli meseleler görüşülür, son sözü hakan söylerdi. Kurultay bir danışma meclisiydi. Hatun, Hakan'ın eşi olup devlet yönetiminde söz sahibiydi. Kurultayda Hakan'ın yanında oturur, Hakan olmadığı zaman kurultaya başkanlık ederdi. Devlet meclisi diyebileceğimiz toy (kurultay), devlet işlerinin görüşülüp karara bağlandığı yerd.

1. Kurultay toplantılarına katılması Hatunun hangi alanda etkinlik sahibi olduğunu göstermektedir?

☐

Hukuk

☒

Siyaset

☐

Askeri

☐

Ekonomik

2. Hangi özellik Kurultayın danışma meclisi olduğunu göstermektedir?

☐

Kurultaya boy beylerinin katılması

☒

Kurultayda son sözü hakanın söylemesi

☐

Kurultayda önemli meselelerin görüşülmesi

☐

Kurultayda devlet işlerinin görüşülüp karara bağlanması

3. Hakan olmadığı zaman kurultaya başkanlık eden kişinin adı hangi kutucukta doğru verilmiştir?

☒

Hatun

☐

Vezir

☐

Boy beyi

☐

Hükümdar

1. Türk tarihinin ve edebiyatının ilk yazılı belgeleri olan Orhun Abideleri, Bilge Kağan, Kültigin ve vezir Tonyukuk adına dikilmiştir. Kültigin ve Bilge Kağan Abideleri Yolluğ Tigin tarafından, Tonyukuk Kitabesi kendisi tarafından yazılmıştır. Günümüzde Moğolistan sınırları içerisinde bulunmaktadır. Kitabelerde Türklerin siyasi, sosyal ve ekonomik yaşayışları, bağımsızlıklarını kazanmak için yaptıkları mücadeleler ve yönetim anlayışları anlatılmıştır. Devlet adamları ile halkın karşılıklı görevlerinden, vatan sevgisinden, yaşam tarzlarından, sanat anlayışları ve geleneklerinden bahsedilmiştir. Türk milletinin diğer milletlerden gelecek tehlikelere karşı daima uyanık olmaları gerektiği vurgulanmıştır.

Buna göre Orhun Abideleri hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Türk kültür tarihinin ilk eseri olarak ön plana çıkmıştır.
 B) Türklerin askeri mücadelelerinden bahsedilmekte, siyasi konulara yer verilmiştir.
 C) Türk milletine uyarılarda bulunulmuştur.
 D) Tamamı hükümdarlar adına dikilmiştir.
2. Uygurlar kâğıtlar üzerine yazmaya başlamışlardır. Sonra Mani dinini kabul ettiler. Mani dinine göre hayvansal gıdaların tüketilmesi yasaktı. Uygurlar bitkisel gıda tüketmek için toprağı ekip biçmeye başladılar. Bu yüzden Uygurlar, yerleşik hayata almış ve savaşı özelliklerini yitirmeye başlamışlardır. Uygurlar, Mani dinini öğrendikleri Soğdların alfabelerini alarak geliştirmişlerdir. Bu yeni yazı sayesinde millî bir edebiyat geliştirmişlerdir. Uygurlar bu dönemde edebiyatta, sanatta ve medeniyet alanında çok önemli eserler vermişlerdir. Hatta kendilerinden sonra gelen pek çok devlete örnek olmuşlardır. Uygurlar her mabette bir kütüphane kurmuşlardır.

Yukarıdaki bilgilere bakılarak Uygurlar hakkında;

- I. Din değiştirdikleri ve yaşamlarının dini inanışlarından etkilendiği
 II. Edebiyat alanında milliyetçi bir anlayış sergiledikleri
 III. İbadethanelerini kültürel bir merkez haline getirdikleri

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
 B) I ve III
 C) II ve III
 D) I, II ve III

3.

“Ben Mukan Kağan. Atam Bumin Kağan Orta Asya'daki bütün Türk boy-larını bir bayrak altında toplayarak devletimizi kurmuştur. Devletimiz tarihte Türk adıyla kurulan ilk Türk devletidir. Başkentimiz Ötüken'dir. Ülkeyi ikili teşkilata uygun olarak kardeşim İstemi Yabgu ile birlikte yönettim. İpek Yolu'nu ele geçirmek için Akhunlar ve Sasanilerle mücadelemiz oldu. Benim zamanımda devletim en güçlü dönemini yaşadı. Ölümünden sonra, Çin entrikaları sonucu devletim zayıfladı ve Çin hâkimiyetine girdi.”

Bu bilgilere bakıldığında;

- I. Bumin Kağan Orta Asya Türkleri arasında siyasi birliği sağlamıştır.
 II. Mukan Kağan Kök Türk devletinin hükümdarlığını yapmıştır.
 III. Mukan Kağan ülkeyi tek başına yönetmiştir.
 IV. Kök Türklerin ortadan kalkmasında dış nedenler etkili olmuştur.

çıkarımlarından hangileri yapılabilir?

- A) I ve II
 B) I, II ve IV
 C) II, III ve IV
 D) I, II, III ve IV

4.

(I) Hükümdarlar, ülkeyi töre denilen yazısız hukuk kurallarına göre yönetirlerdi. Devlet yapısında hukukun üstünlüğü hâkimdi. Hukuk kuralları ilk kez Uygurlar Dönemi'nde yazılı hâle getirildi. (II) Töre ile kişi hak ve topluluk menfaatlerinin çatışmasını önleyerek, toplum düzenini sağlayabilmek, hükümdarda yüksek yönetici kabiliyeti isteyen bir durumdu. (III) Hükümdarın cesareti ve askerî bakımdan yeterliliği yanında tedbirli, ihtiyatlı ve ileri görüşlü (bilge) olması da gerekiyordu. (IV) Hukuk kurallarına uymayan suçlular oldukça ağır bir şekilde cezalandırılırdı. Soygun, hırsızlık ve hayvan kaçırma kesinlikle yasaktı. (V) Ele geçirilen soyguncu, suçüstü yakalanan hırsız öldürülür, aile fertlerinin özgürlükleri kısıtlanırdı. Ciddi bir tehlike ile karşılaşmadıkça ok-yay kullanmak yasaktı.

Numaralandırılmış cümlelerden hangileri ilk Türk devletlerindeki hükümdarlarda aranan özelliklerdendir?

- A) I, II ve III
 B) I ve III
 C) II, III ve IV
 D) III, IV ve V

5.

ERGENEKON DESTANI

İl Han'ın ülkesindeki herkesi öldürdüler. Yalnız İl Han'ın küçük oğlu Kıyan ve eşi ile yeğeni Nüküz ile eşi kaçıp kurtulmayı başardılar. Düşmanın onları bulamayacağı bir yere gitmeğe karar verdiler. Yabani koyunların yürüdüğü bir yolu izleyerek yüksek bir dağı da dar bir geçite vardılar. Bu geçitten geçerek içinde akarsular, pınarlar, çeşitli bitkiler, çayırar, meyve ağaçları, çeşitli avların bulunduğu bir yere gelince Tanrı'ya şükrettiler ve burada kalmağa karar verdiler..... Kıyan ve Nüküz'ün oğulları çoğaldı. Dört yüz yıl sonra kendileri ve sürüleri o kadar çoğaldılar ki Ergenekon'a sığamadılar. Atalarının buraya geldiği geçitin yeri unutulmuştu. Ergenekon'un çevresindeki dağlarda geçit aradılar. Bir demirci dağın demir kısmı eritilirse yol açılabileceğini söyledi. Demirin bulunduğu yere bir sıra odun, bir sıra kömür dizdiler ve ateşi yaktılar. Yetmiş yere koydukları yetmiş körükle hep birden körüklediler. Demir eridi, yüklü bir deve geçecek kadar yer açıldı. İl Han'ın soyundan gelen Türkler yeniden güçlenmişti.

Bu bilgilere bakıldığında Kök Türkler hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Yaşadıkları yer dağlık bir coğrafyadır.
- B) Hayvancılık faaliyeti ile uğraşmaktadırlar.
- ☒ C) Çok tanrılı bir dini inanca sahiptirler.
- D) Demiri eritebilecek bir bilgiye sahiptirler.

6.

Ünlü tarihçi Jean Paul Roux, Türkler ve Orta Asya hakkında şu bilgileri vermiştir: "Aslında Türükler (Türkler), kendilerini "güçlüler" olarak adlandırmakta haklıydılar. Ülke şartları oldukça acımasızdı ancak buna uyanlar yaşayabilirdi. Çünkü bu bölge ortalama yükseltisi 1200 ile 1400 metre arasında değişen bir yayladır. Dağların yükseltisi ise 4000 metrenin üzerindedir. Büyük çöküntüler ve yüksekliklerden oluşur. Bölge çok az yağış almaktadır. Kışın şiddetli soğuklar olur, sıcaklık -50 dereceye kadar düşer, akarsular ve göller donar."

Bu bilgilere bakılarak Orta Asya hakkında;

- I. Coğrafi özellikleri
- II. İklim şartları
- III. Ekonomik faaliyetleri

durumlarından hangilerinden bahsedilmektedir?

- ☒ A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

7.

Dünyanın en eski halılarından biri olan Pazırık Halısı, MÖ III. yüzyılda Asya Hun Türkleri tarafından dokunduğu kabul edilmektedir. Rus arkeolog C.I. Rudenko tarafından 1947-1949 yılları arasında Sibirya'da Altay Dağları eteklerinde, Türklere ait olan Pazırık kurganındaki oda şeklinde olan mezardan çıkarılmıştır. Oda mezarının içine su dolup buzullaşması sonucu bugüne kadar gelmiştir. Günümüzde ise Leningrad Ermitaj Müzesinde (Rusya) sergilenmektedir. Halı yaklaşık olarak 1.89x2 m ebatında olup, yün malzeme ve Türk düğüm tekniği ile (Gördes düğümü) dokunmuştur. Halıda hayvan figürleri ile bitkisel ve geometrik motifler kullanılmıştır. Günümüzde Niğde'de tekrar dokunan Pazırık Halısı, Niğde Valiliğinde sergilenmeye başlamıştır.

Genel Ağ haberi (Düzenlenmiştir.)

Yukarıdaki bilgilere bakılarak;

- I. Pazırık halısının bulunduğu yer günümüzde hangi ülke sınırları içindedir?
- II. Pazırık halısının hangi devlet zamanından kaldığı düşünülmektedir?
- III. Pazırık halısı günümüzde nerede sergilenmektedir?
- IV. Pazırık halısında kullanılan tekniklere ülkemizde dokuması yapılan hangi halı modelinde rastlanmaktadır?

sorularından hangilerinin cevaplarına ulaşılabilir?

- A) I, II ve III
- B) I, II ve IV
- ☒ C) II, III ve IV
- D) I, III ve IV

8.

"Kök Türk kağanı Kapgan'ın Çin ile yaptığı anlaşmanın bir maddesi, Çin'in Kök Türklere üç bin ziraat aleti ile bin iki yüz elli ton tohumluk darı teslim etmesi hükmünü taşıyordu. Arkeolojik kazılarda Altay bölgesinde Hunlar zamanında açılmış sulama kanallarına rastlanmıştır. Tötü ırmağından açılan kanal, Altaylarda zirai faaliyetlerin yapıldığının işaretidir. Kök Türkler zamanında kullanıldığı anlaşılan Tötü Kanalı'nın boyu 10 km'ye yakındı ve o kadar yüksek teknik bilgiye dayanmakta idi ki Ruslar 1935'te bu kanalı aynen kullanmaya devam ettiler." (İbrahim Kafesoğlu, Türk Millî Kültürü, s.328)

Yukarıdaki bölümde Türklerin hangi ekonomik faaliyeti hakkında bilgiler verilmiştir?

- A) Ticaret
- B) Sanayi
- ☒ C) Tarım
- D) Hayvancılık

1. Göçebe hayatı terk eden Uygurlar etrafını surlarla çevirdikleri şehirler kurmuşlar, saray, ev ve tapınaklar inşa ederek mimaride çok ilerlemişler, kalıcı mimari eserler yapmışlardır. Minyatür sanatında ileri giden Uygur Türkleri, Türk-İslam minyatür sanatına kaynaklık etmişlerdir. Yerleşik hayata geçtikleri için tarım ön plana çıkmıştır. Tarım ve ticaretle uğraşan Uygurlar, dokumacılık ve demircilik de yapmışlardır. Uygurlar tarihte bilinen 18 harfli ikinci Türk alfabesi olan Uygur Alfabesi'ni kullanmışlardır. Uygurlar, kâğıt ve matbaayı Çinlilerden öğrenip kullanmışlardır. Diğer Türk devletlerinin, Arapların ve Avrupalıların da öğrenmesini sağlamışlardır.

Bu bilgiler değerlendirildiğinde Uygurlar hakkında;

- I. Yerleşik hayata geçmeleri sosyal ve ekonomik hayatta en önemli değişimlere neden olmuştur.
- II. Kağıt ve matbaa kullanımının yaygınlaşmasında etkili olmuşlardır.
- III. Farklı medeniyetlerden etkilenmiş ve farklı medeniyetleri etkilenmişlerdir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

2. Tapınak, saray, kale gibi sanat yapılarına Hun sanatında pek rastlanmaz. Bunun yerine yaşadıkları göçebe hayata uygun ama estetik değeri yüksek eşyalar yaparak kullanmışlardır. Hunlardan kalma eserler üzerinde insan ve hayvan resimlerinin bulunması Türklerin resim sanatıyla çok eskiden beri ilgilendiklerinin bir göstergesidir.

Yukarıda altı çizili bölümün nedeni hangi seçenekte doğru olarak ifade edilmiştir?

- A) Hun sanatının temeli konargöçer yaşam tarzına dayanır.
B) Hun toplumunun savaşçı bir yapısı bulunur.
C) Hun toplumu sanata ve sanatsal yapılara önem vermemektedir.
D) Hunlarda sanatın hiçbir dalının gelişim göstermediği görülmektedir.

3.

Arap gezgin İbn-i Fadlan Seyahatnamesi

"Bir Türk öldüğünde o kişi cesursa ve birini öldürdüyse öldürdüğü her kişi için bir insan tasviri oyulup, mezarı üstüne yerleştirilir. Bunlar ona cennette hizmet edecek kişilerdir."

Çin Kaynakları

"Türkler bir alp öldürdüğünde mezarının üstüne bir anı sütunu dikerler. Bazıları için 100, hatta 1000 taş dikilmiştir."

Yukarıda verilen anlatıma uygun örnek hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A) Türkler arasında yaygın olan "Gök Tanrı inancı" yaygındı. Tek tanrılı bir inanç sistemi idi.
B) Orta Asya'da ölen kişi kıymetli eşyalarıyla beraber "kurgan" adı verilen mezarlara gömülürdü.
C) Eski Türkler kişinin arkasından "yuğ" adı verilen cenaze töreni yapılırdı.
D) Orta Asya'da mezarların etrafına ölen kişinin öldürdüğü düşman sayısı kadar "balbal" dikilirdi.

Orhun Kitabeleri

Bu yazıtlar II. Kök Türk yöneticilerinden olan Bilge Kağan, Kültigin ve Vezir Tonyukuk adına 750 yılında yapılmıştır. Kitabede Türk alfabesi ile yazılmıştır. Aşağıda kitabeden bir bölüm verilmiştir:

"Üstte mavi gök, altta yağız yer kıldık ta, ikisi arasında insanoğlu kılınmış. İnsanoğlunun üzerine ecdadım Bumin Kağan, İstemi Kağan oturmuş. Oturarak Türk milletinin ilini, töresini tutuvermiş, düzenleyivermiş. Dört taraf hep düşman imiş. Ordu sevk ederek dört taraftaki milleti hep almış, hep tabi kılmış. Başlıya baş eğdirmiş, dizliye diz çöktürmüş..."

Buna göre II. Köktürk Devleti ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İkili yönetim anlayışını benimsemişlerdir.
B) Yaptıklarını anlatan eserler bırakmışlardır.
C) Birçok askeri mücadele içine girmişler ve bunların bazılarında başarılı olmuşlardır.
D) Egemenlik sahalarını genişletmişler, birçok kişiyi yönetimleri altında toplamışlardır.

5.

Uygurların Yaşamı

Uygurlar kış gelince Turfan'a gelip otururlar ve bahar gelince de Karabalgasun şehrine göç ederlerdi. Uygurların başkenti olan Karabalgasun, aynı zamanda bir ilim ve sanat merkeziydi. Turfan şehri ticaret yollarının kesiştiği bir merkez olması bakımından önemliydi. Bundan dolayı birçok yabancı tüccar ve ticaret kolonileri vardı. Kervan işletmek, tüccarları kontrol ederek vergi almak onları zenginleştiriyordu. Ayrıca türlü milletten insanlarla karşılaşp onların dillerini de öğrenen Uygurların, dünya görüşleri de geliyordu. Kültür ve medeniyette çok önemli ilerlemeler gösteren Uygurların, mani ve buda dini hakkındaki bilgileri Çinlilerden çoktu.

Bahaddin ÖGEL, "Türk Kültürünün Gelişme Çağları"

Bu bilgilerde Uygurların;

- I. Ekonomik
- II. Kültürel
- III. Dini
- IV. Sosyal

yönlerinden hangileri hakkında bilgilere ulaşılabilir?

- A) I, II ve III
C) II, III ve IV

- B) I, II ve IV
D) I, II, III ve IV

6. Pazırık Kurganı'nda çıkan halı, en eski düğüm tekniği ile dokunmuş halı olarak kabul edilir. Halıda bozkır kültürüne ait hayvan figürlerine Hun Gülü adı verilen çiçek görseli kullanılmıştır. Teknik ve estetiğin yaşam koşulları ile bir araya geldiği eşsiz bir eserdir.

Yukarıdaki bilgilere bakılarak Hunlar'ın;

- I. Sanat anlayışı
- II. Dokumacılık faaliyetleri
- III. Sosyal yapı

gibi durumlarından hangileri hakkında bilgi edinilebilir?

- A) I ve II
C) II ve III

- B) I ve III
D) I, II ve III

7.

İlk Türklerde hükümdarlar "han, hakan, kağan vb." unvanlarını kullanırlardı. Hakanlar, devleti yönetme yetkisini Tanrı'dan aldıklarına inanırlardı, buna da Kut anlayışı denirdi.

İlk Türklerde Kut anlayışının bulunması yönetim anlayışlarından hangisinin varlığına örnektir?

- A) Monarşi
B) Demokrasi
C) Teokrasi
D) Oligarşi

8.

Kurultay toplandı. Çevre obalardan gelen tüm beyler konuştu. Hakan hepsini dinledi. Onlarla fikir alışverişini de bulundu. Hakan sonunda kararını verdi. Ayağa kalktı. Ve söze başladı; "Hakan ve Hatun buyuruyor ki! Yaşadığımız topraklarımız artık nüfusumuza dar geliyor. Otlaklarımız sürülerimize yetmiyor. Yeni bir yaşam alanı bulmak gerek. Bu sebepten dolayı en kısa sürede hazırlıklara başlansın, obalar toplansın. Batıya göç düzeceğiz."

Yukarıdaki anlatıma bakılarak;

- I. Kurultayda son karar hükümdara aittir.
- II. Kadınlar ülke yönetiminde söz sahibidir.
- III. Kurultayda ülke yönetimi ile ilgili kararlar alınmaktadır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
C) II ve III

- B) I ve III
D) I, II ve III

9.

Türkler, tarihte demiri ilk işleyen milletlerdendir. Türkler; savaş aletleri, tabaklar, maşrapalar, heykeller vb. eşyalar yapmışlardır. Çinli bir seyyah da Türklerin bu özelliğini şu şekilde ifade etmiştir: "Türkler, usta sanatkârlardır. Onlar altın, gümüş, bakır ve demir kap yapımında çok ustadırlar." (Özkan İzgi, Kutluk Bilge Kül Kağan Böğü Kağan ve Uygurlar, s.37)

Yukarıdaki anlatıma bakılarak Türklerin hangi meslek dalında ilerlediklerini göstermektedir?

- A) Marangozluk
B) Madencilik
C) Ormancılık
D) Askerlik

NAR TEST

NAR TEST

48

İslamiyet'in Doğuşu ve Değişim

İslamiyet'in ortaya çıkışını ve beraberinde getirdiği değişimleri yorumlarız.

Öğreten Sorular

1

Aşağıda Dört Halife Devri ile ilgili çeşitli bilgiler kronolojik olarak verilmiştir. Verilen bilgilerin hangi halife dönemine ait olduğunu bulunuz.

Hiz. Ebubekir

..... Dönemi – 632-634

Peygamberimizin vefatının ardından yönetime gelen ilk halifedir. Bu dönemde iç karışıklıklar bastırılmış, devletin parçalanması önlenmiştir. Savaşlarda pek çok hafızın şehit olması nedeniyle Kur'an-ı Kerim kitap haline getirilmiştir.

634-644 – Hiz. Ömer..... Dönemi

Dört Halife Dönemi içinde fetihlerin en çok yapıldığı dönemdir. Kudüs, Suriye-Filistin, İran bu dönemde fethedilmiştir. Sınırlar genişleyip nüfus arttığı için siyasi, hukuki, sosyal alanlarda düzenlemeler yapılmıştır. Peygamberimizin hicretini başlangıç kabul eden Hicri Takvim bu dönemde hazırlanmıştır.

Hiz. Osman

..... Dönemi – 644-656

Bu dönemde fetihlere devam edilmiştir. İlk İslam donanması oluşturulmuştur. Libya, Tunus, Horasan ve Kıbrıs fethedilmiştir. İhtiyaçtan dolayı Kur'an-ı Kerim çoğaltılmış ve bazı bölgelere gönderilmiştir.

656-661 – Hiz. Ali..... Dönemi

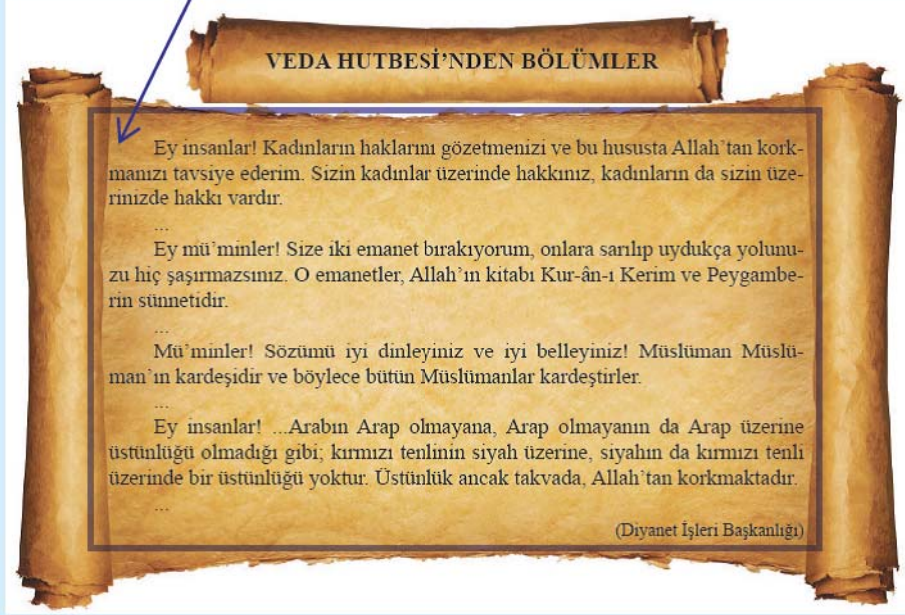
Devletin merkezi Medine'den Kufe'ye taşınmıştır. İslam toplumunda iç çatışmaların çıktığı dönem olmuştur. Emevi ailesinden gelenler onun halifeliğini tanımadılar. Onun şehit edilmesi ile Dört Halife Dönemi sona ermiştir.

Kitapla aynı font yazalım

2

Peygamber Efendimizin Veda Hutbesinin aşağıda verilen bölümünde ön plana çıkan kavramları işaretleyiniz.

Eşitlik

Kadın hakkı

Devlet işleri

İnanç

İrk birliği

Din birliği

Kur'an-ı kerim

Sünnet

3

Aşağıda verilen açıklamaların Arap toplumunun hangi dönemine ait olduğunu ilgili kutucuğu işaretleyerek belirtiniz.

	AÇIKLAMALAR	İslamiyet Öncesi	İslamiyet Sonrası
1.	Kadınlara değer vermez, aile şerefimize leke getirdi diye kız çocuklarını gömeriz.	✓	
2.	Kişi hak ve özgürlüklerine önem verir, herkesin eşit olduğu düşüncesini savunuruz.		✓
3.	Bir kişinin işlediği suçtan dolayı tüm soyunu sorumlu tutarız.	✓	
4.	Kişinin kişiye kulluk ve kölelik yapmasını asla kabul etmez, sadece tek bir yaratıcıya inanırız.		✓
5.	Kendi ellerimizle yaptığımız putları ilah yerine koyar onlara taparız.	✓	
6.	Sınıf ayrımı yapmaz, işlenen suçtan dolayı sadece suçlu işleyeni sorumlu tutarız.		✓
7.	Kabilelere bölünmüş olarak yaşar, aramızdaki kan davalarını sürdürürüz.	✓	
8.	Aramızda yaşanan anlaşmazlıklar olursa karşılıklı anlayış ile çözüme kavuşma yolunu seçeriz.		✓

1. Aşağıda İslam Öncesi Arap Yarımadası haritası verilmiştir.

Buna haritaya bakılarak;

- Arap Yarımadası'nda birliği sağlayan güçlü bir devlet görülmemektedir.
- Doğu Roma ve Sasani İmparatorluğunun birbiriyle sınırı bulunmaktadır.
- Mekke ve Medine Arap Yarımadasının en önemli ticaret kentleridir.

çıkarmalarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II

2. İçinde bulunduğu toplumun kötülükleri Hz. Muhammed'i rahatsız ediyordu. Zaman zaman Hira Mağarası'nda yalnız kalarak derin düşüncelere dalardı. Hz. Muhammed'e ilk vahiy bu mağarada 610 yılında gönderildi. Hz. Muhammed'e peygamberlik geldikten sonra ona ilk inananlar sırası ile eşi Hz. Hatice, arkadaşı Hz. Ebubekir, amcasının oğlu Hz. Ali ve evlatlığı olan Hz. Zeyd oldu. Hz. Peygamberin sohbetine katılıp ona inanan sahabe adı verilen kişilerin Müslüman olmalarında yeni dinin zulme, adaletsizliğe, haksızlığa ve kötülüğe karşı durması etkili oldu.

Yukarıdaki bilgilerin içinde hangi seçenekteki sorunun cevabı yer almaz?

- A) Hz. Muhammed'in İslamiyet'e davetine çağrısına ilk uyanlar kimlerdir?
B) Hz. Muhammed'e peygamberlik hangi tarihte ve nerede gelmiştir?
C) Hz. Muhammed'e ilk inanan kişi olan arkadaşının adı nedir?
D) Hz. Peygamberin sohbetine katılıp ona inanan kişilere ne ad verilir?

kişinin mesleği nedir?

3. Cahiliye Devrinde Araplar yaptıkları putları ilah yerine koyarlardı. Bazı durumlarda helvadan yaptıkları putlara bile taparlardı, acıkınca bunları yerlerdi. Mekke şehrinde bulunan kutsal kabul ettikleri Kabe'de önemli putları bulunurdu. Her türlü kötü davranış yaygındı. Can ve mal güvenliği yoktu. Okuma yazma çok yaygın değildi. Mekke ve çevresinde ticaret gelişmişti. Medine ve Taif tarım yapılan merkezlerdi. Alışverişte faizcilik yaygındı. Mekke'de ticari amaçla yapılan panayırarda şiiir yarışmaları düzenlerlerdi. Başarılı şiiirleri Kâbe duvarlarına asarlardı. Bir kişinin işlediği suçtan dolayı tüm soyu sorumlu tutulurdu. Kadını önemsemeyen Araplar arasında kız çocuklarını diri diri toprağa gömenler olurdu. Kadınlara miras verilmezdi. İnsanların bir kısmı köle olarak çalıştırılırdı. Arap Yarımadasında çeşitli devletler kurulmuş ama birlik sağlanamamıştı. Kabilelere bölünmüş Araplar arasında sürekli devam eden kan davaları yaygındı.

Yukarıdaki bilgilere bakılınca Arap toplumunun;

- Ekonomik
- Siyasi
- Sosyal
- Hukuki

anlayışlarından hangileri hakkında çıkarım yapılabilir?

- A) I, II ve III
B) I, II ve IV
C) II, III ve IV
D) I, II, III ve IV

4. Medine'de İslam'ın yayılması Mekkeli müşrikleri rahatsız etti. Çünkü Medine, Arabistan'ın çeşitli bölgelerinden Kâbe'deki putları ziyarete gelenlerin yolu üzerinde bulunuyordu. Hicret'ten sonra da Müslümanların peşini bırakmayan Mekkeli müşrikler İslam Devleti'ni ve İslam inancını güçlenmeden yok etmek istiyorlardı. Medineli Müslümanlar ile Mekkeli müşrikler arasında 624 yılında Bedir Savaşı yapıldı. Bu savaşta üç yüz kişilik Müslüman ordusu bin kişilik müşrik ordusunu mağlup etti.

Buna göre Mekkeli müşriklerin saldırıya geçmesinde etkili olan nedenlerin hangi seçenekte verilen alanla ilgili olduğu söylenemez?

- A) Siyasi
B) Ekonomik
C) Dini
D) Askeri

5.

Mekkeli müşrikler ile Müslümanlar ilk olarak 624 yılında Bedir Savaşı'nda karşı karşıya geldiler. Mekkelilerin sayıca fazla olmalarına rağmen savaşı Müslümanlar kazandı. Hz. Muhammed'in isteği ile, savaş sonunda esir olan Mekkeli müşriklerden okuma-yazma bilenler, on Müslüman'a okuma-yazma öğretilmeleri şartıyla serbest bırakıldı.

Esirlerin okuma-yazma öğretilmeleri şartıyla serbest bırakılmaları Hz. Muhammed'in neye önem verdiğini gösterir?

A) Siyasete

B) Adaletle

☒ C) Eğitime

D) Pazarlığa

6.

H. Muhammed (s.a.v), babası Abdullah'ı daha doğmadan, annesi Amine'yi de altı yaşında iken kaybetti. Bir süre dedesinin yanında yaşamını sürdüren H. Muhammed (s.a.v), sekiz yaşındayken dedesi Abdulmuttalip'i kaybedince amcası Ebu Talip'in himayesinde büyüdü. H. Muhammed (s.a.v) peygamber olmadan önce de çevresindekiler tarafından sevilen ve güvenilen birisiydi. Bu yüzden kendisine Muhammed-ül Emin (Güvenilir Muhammed) denirdi. H. Muhammed, Mekke'nin ileri gelenleri tarafından "Hilfu'l-Fudûl" (Erdemliler Topluluğu) adı ile kurulan ve Mekke'de zulme uğramış mazlumlara yardım etme ve zalimlerle mücadele etme amacı taşıyan topluluğunda üyesidir. Ticaretle uğraşan H. Muhammed (s.a.v) 25 yaşına geldiğinde H. Hatice ile evlendi.

Buna bakılarak H. Muhammed (s.a.v) hakkında;

- Annesinin vefatından sonra akrabalarının himayesinde büyümüştür.
- Güvenilir kişiliği nedeniyle çevresi tarafından bir unvan almıştır.
- Putlara tapmamış, cahiliye devri adetlerine uymamıştır.
- Toplumsal yardım amacı taşıyan bir topluluğa dahil olmuştur.

çıkarımlarından hangileri yapılabilir?

A) I, II ve III

B) I, II ve IV

☒ C) II, III ve IV☒ D) I, II, III ve IV

7.

Habeşistan'a göç eden Müslümanlar adına Habeş Kralı Necaşi ile konuşan H. Cafer'in şu sözleri Cahiliye Dönemi Arap Yarımadası hakkında önemli bilgiler içerir. "Ey hükümdar! Biz cahiliye zihniyetine sahip bir kavimdik. Putlara tapar, ölü hayvan etiyer, akrabalık bağlarına riayet etmez, komşularımıza kötülük ederdik, güçlü olanlarımız zayıfları ezerdi." (İslam Ansiklopedisi, TDV Yayınları, c.7, s.18)

H. Cafer'in sözlerine bakıldığında Cahiliye Devri hakkında;

I. Çok tanrılı bir dinsel inanış hakimdir.

II. Komşuluk ve akrabalık ilişkilerine önem verilmemektedir.

III. Toplumsal bağlar oldukça güçlüdür.

yorumlarından hangileri yapılabilir?

☒ A) I ve II

B) I ve III

C) II ve III

D) I, II ve III

8.

H. Muhammed ve ona inanmış Müslümanlar, İslamiyet'i anlatmaya başlayınca çıkarları zedeleyen İslamiyet'e karşı olan Mekkeliler bu yeni dinin yayılmasına tepki gösterdiler. Müslümanlara baskı ve şiddet uygulamaya başladılar. Zor durumda kalan Müslümanlar ilk olarak küçük bir kabile halinde Habeşistan'a göç ettiler. Daha sonraki dönemde kendilerine yönelik baskı ve şiddet artınca Müslümanlar Mekke'den Medine'ye göç etmek durumunda kaldılar. İslam Tarihi'nde 622 yılında Mekke'den Medine'ye yapılan bu göç hareketine Hicret adı verilir. Hicretin ardından Müslümanlar siyasi olarak güçlenmeye başladılar ve H. Muhammed (s.a.v) önderliğinde devlet teşkilatı oluşturdular.

Buna göre;

I. İslamiyet Mekkelilerin arasında tamamen kabul görmemiştir.

II. Müslümanlar dini inanışları nedeniyle baskıyla karşı karşıya kalmıştır.

III. Mekke'den yapılan göç siyasi bir oluşumun temellerinin atılmasına neden olmuştur.

IV. Müslümanların Mekke'den ayrılması tek seferde olmamıştır.

çıkarımlarından hangileri yapılabilir?

A) I, II ve III

B) II ve IV

C) II, III ve IV

☒ D) I, II, III ve IV

1.

1

Mekkeli müşrikler ile Müslümanlar ilk olarak 624 yılında Bedir Savaşı'nda karşı karşıya geldiler. Savaşı Müslümanlar kazandı.

2

625'te Mekkeli müşrikler Bedir'in intikamını almak için Medine'ye doğru harekete geçti. Ordular Uhud Dağı eteklerinde karşılaştı. Hz. Muhammed'in (s.a.v) görevlendirdiği okçuların yerlerini terk etmesiyle Uhud Savaşı'nı Müslümanlar kaybetti.

3

627'deki Hendek Savaşı'nda Medine şehri hendek kazılarak müşriklerin saldırılarına karşı korundu. Yaklaşık bir ay süren kuşatmadan sonra iklim koşullarına dayanamayan müşrikler çekilmek zorunda kaldılar.

Yukarıdaki diyagrama bakıldığında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Müslümanların Uhud Savaşı'nı kaybetmelerinde Hz. Muhammed'in emirlerine uyulmaması etkili olmuştur.
- ☒ B) Hendek Savaşı Müslümanlar ile Mekkeliler arasında yapılan son savaş olmamıştır.
- C) Mekkeliler, Müslümanlar ile yaptıkları ilk savaştan istedikleri sonucu alamamıştır.
- D) Mekke ordusu, Hendek Savaşı'nda coğrafi koşullardan olumsuz etkilenmiştir.

2.

628 yılında Müslümanların Kâbe'yi ziyaret etmek istemesi üzerine Mekkeli müşrikler ile Müslümanlar arasında gerginlik yaşandı. Yapılan görüşmelerin ardından Hudeybiye Antlaşması ile sorun çözüldü. Bu antlaşma ile Mekkeli müşrikler Müslümanları hukuken tanımış oldu.

Buna göre Hudeybiye Antlaşması, Mekkeliler ile Müslümanlar arasında nasıl bir ilişki kurulduğunun kanıtıdır?

- A) Ekonomik
- B) Askeri
- ☒ C) Diplomatik
- D) Ticari

3.

H. Muhammed (s.a.v) ile olan ilişkilerindeki sadakatinden dolayı "sıddık" unvanını almış, ilk halife olarak görev yapmıştır. Hz. Muhammed'in (s.a.v) vefatından sonra Müslümanlar arasında yaşanan iç karışıklıkları bastırmış, birlik ve beraberliği sağlayarak devlet otoritesini yeniden tesis etmiştir. Kur'an-ı Kerim'i kitap hâline getirmiştir.

Yukarıda hakkında bilgi verilen İslam büyüğünün adı hangi seçenekte doğru olarak belirtilmiştir?

- A) Hz. Ömer
- B) Hz. Osman
- ☒ C) Hz. Ebubekir
- D) Hz. Ali

4.

H. Muhammed son haccında Müslümanlara Veda Hutbesi ile şöyle seslenmiştir; "Ey insanlar! Kadınların haklarına riayet etmenizi ve bu hususta Allah'tan korkmanızı tavsiye ederim. Dikkat edin! Sizin kadınlar üzerinde hakkınız olduğu gibi onların da sizin üzerinizde hakları vardır. Kadınlar hususunda Allah'tan korkun ve onlara en iyi şekilde davranın. Arap'ın Arap olmayana, Arap olmayanın Arap'a, beyazın siyaha, siyahın da beyaza hiçbir üstünlüğü yoktur. Allah katında üstünlük ancak takva iledir. Biliniz ki mallarınız da canlarınız da aynı şekilde dokunulmazdır."

(İslam Ansiklopedisi, c.42, s.592)

Bu bilgilere bakıldığında Veda Hutbesi ile;

- I. Kadın haklarına dikkat çekmiş ve onlara iyi davranılmasını istemiştir.
- II. Kişilerin eşit olduğunu, üstünlüğün söz konusu olmadığını belirtmiştir.
- III. Bazı durumlar hariç mal ve can güvenliğinin var olduğunu ifade etmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşamaz?

- ☒ A) Yalnız III
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

5.

TANIM

Sözlükte "bir alanla ilgili olarak oluşturulan danışma kurulu" olarak geçen "Şûrâ" kelimesi herhangi bir konuda karar alınmadan önce, yetkili kişilerin görüşünü alma, danışma, istişare demektir.

OLAY

Hiz. Muhammed'in (s.a.v) vefatından sonra devletin ileri gelenleri Müslümanların yönetimi için devlet başkanı (Halife) seçilmesi konusunda görüş birliğine vardı. Hiz. Muhammed'den (s.a.v) sonra şûrâ ile işbaşına gelen Dört Halife Dönemi böylece başlamış oldu.

Buna bakılarak Dört Halife Dönemi hakkında;

- I. Demokrasiye uygun bir tavır sergilenmiştir.
- II. Alınan kararlarda fikir birliğine önem verilmiştir.
- III. Hiz. Muhammed'den sonra iş başına gelenler seçimle belirlenmiştir.

çıkartımlarından hangileri yapılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

6. Hiz. Ömer döneminde;

- Kudüs, Suriye-Filistin, İran bu dönemde fethedilmiştir.
- Divan teşkilatı kurulmuştur.
- Devletin geniş sınırlara ulaşmasından dolayı da illere valiler ve kadılar atanmıştır.
- Hicri takvimi kabul edilmiştir.

Yukarıdaki bilgilere bakılarak;

- I. Devlette idari teşkilatlanmaya gidilmiştir.
- II. Siyasi ve adli alanda atamalar yapılmıştır.
- III. Arabistan fethedilip buralarda Müslümanlığın yayılması sağlanmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

7. Hiz. Osman Dönemi'nde;

- ➔ Kıbrıs, Libya, Tunus ve Horasan fethedilmiştir.
- ➔ İslamiyet'in geniş sınırlara yayılması, Kur'an-ı Kerim'in çoğaltılması ihtiyacını doğurmuştur. Bu ihtiyacı karşılamak amacıyla Kur'an-ı Kerim çoğaltılarak bu bölgelere gönderilmiştir.
- ➔ İlk İslam donanması kurulmuş, fetihlere de devam edilmiştir.

Yukarıdaki bilgilere bakıldığında;

- I. İslam Devleti'nin hâkimiyeti Afrika'ya kadar ulaşmıştır.
- II. İslam coğrafyasının genişlemesi Kur'an-ı Kerim'in çoğaltılmasını ihtiyaç haline getirmiştir.
- III. Deniz Kuvvetleri oluşturulmuş, Akdeniz'de fetih yapılmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

8. Aşağıda Emevi Devleti'nde yapılan gelişmelere yer verilmiştir.

- I. Muaviye'nin, oğlu Yezid'i veliaht tayin etmesi ile halifelik babadan oğula geçmeye başlamıştır.
- II. Fetih politikasına ağırlık verilerek bu fetihlerle İslamiyet Türkistan coğrafyasında yayılmaya başladı.
- III. Kuzey Afrika'nın fethi tamamlanırken Müslümanlar Avrupa'da İspanya'yı fethetti.
- IV. Arap olmayan Müslümanlara karşı ırkçı bir yaklaşım içinde olunmuştur.

Bu bilgilere bakılarak hangi seçenekteki yorum yapılamaz?

- A) İslamiyet'in yayılışını yavaşlatan ve Emevi iktidarının yıkılışını hızlandıran bir politika takip edilmiştir.
- B) Halifelik makamı saltanata dönüşmüştür.
- C) Fetih politikaları aynı yönde gerçekleşmiştir.
- D) İslamiyet'in hâkimiyeti Afrika ve Avrupa kıtasına ulaşmıştır.

İslamiyet ve Türkler

Türklerin İslamiyet'i kabulleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark ederiz.

Öğreten Sorular

1

Türklerin Müslüman olmasını kolaylaştıran nedenleri işaretleyiniz.

	YORUM	Etkili olmuştur	Etkili olmamıştır
1.	Abbasilerin eşitlikçi ve anlayışlı bir politika uygulaması	✓	
2.	Emevilerin kılıç zoru ile İslamlaştırma mantığına dayanan bir politika uygulaması		✓
3.	Türklerdeki Gök Tanrı inancı ile İslamiyet'teki Allah inancının birbirine benzemesi	✓	
4.	Türklerdeki öldürülen kişiler için balbal denilen heykelcikler dikme anlayışının İslamiyet'te de kabul görmesi		✓
5.	Türklerdeki dünyaya hâkim olma düşüncesi, İslamiyet'teki cihat anlayışına benzemesi	✓	
6.	Türklerde yasak olan hırsızlık, yalan söyleme, zina vb. olumsuz davranışların İslam dininde de haram sayılması	✓	

2

Aşağıda verilen sonuçlar ile olayların eşleştirilmesini yapınız.

1	Türkistan coğrafyasında İslamiyet'in yayılmasıyla Batı Türkistan Çin egemenliğine girmekten kurtulmuş ve Türk-İslam tarihi başlamıştır.	A	Dandanakan Savaşı
2	Anadolu'nun kapıları Türklere açılmış, Türkiye Tarihi başlamıştır.	B	Talas Savaşı
3	Bu olay sonucunda Gazneliler yıkılma sürecine girmiş, Büyük Selçuklu Devleti kurulmuştur.	C	Malazgirt Savaşı

1

B

2

C

3

A

3

Aşağıdaki soruların cevaplarını bulmaca üzerinde işaretleyiniz. Kalan harfleri sırasıyla şifre bölümüne yazınız.

G	Ö	K	T	A	N	R	I	T	Ü	R	K
T	A	L	A	S	L	T	E	N	G	R	İ
K	A	R	A	H	A	N	L	I	L	A	R
E	R	İ	P	E	K	Y	O	L	U	İ	N
İ	D	A	N	D	A	N	A	K	A	N	S
T	U	Ğ	R	U	L	B	E	Y	L	A	M
İ	Y	P	A	S	İ	N	L	E	R	E	T
G	A	Z	N	E	L	İ	L	E	R	E	G
H	A	N	E	Ç	M	K	U	T	E	S	İ

- Orta Asya'da kurulan ilk Müslüman Türk Devleti'nin adı nedir?
- Türklerin İslamiyet öncesinde tek tanrı dini inanışına ne ad verilir?
- 751 yılında Araplarla Çinliler arasında yapılan ve Türklerin İslamiyet'i kabul etmesindeki etkenlerden biri olan savaşın adı nedir?
- Çin'den başlayan ve Anadolu üzerinden Avrupa'ya devam eden ticaret yolunun adı nedir?
- Selçuklu Devleti'nin kuruluşunu tamamladığı dönemde Selçuklu hükümdarının adı nedir?
- Hindistan'a 17 sefer yaparak İslamiyet'i Hindistan'da yayan Türk-İslam devletinin adı nedir?
- 1040 yılında Selçuklularla ile Gazneliler arasında yapılan savaşın adı nedir?
- İslam öncesi Türklerde hükümdarın ülkeyi yönetme yetkisini tanrıdan alması anlayışına ne ad verilir?
- İlk Türklerde hükümdara verilen isimlerden biridir?
- Orhun abidelerinde yaratıcı anlamına gelen kelimenin adı nedir?
- Türklerin Bizans'la yaptığı ilk savaşın adı nedir?

ŞİFRE:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
T	Ü	R	K	L	E	R	İ	N	İ	S	L	A	M	İ	Y
17	18	19	20	21	22	23	24	25	26						
E	T	E	G	E	Ç	M	E	S	İ						

Buraya taşıyalım

4

Aşağıda verilen bilgilerdeki boşlukları uygun olan kelimeler ile doldurunuz.

Kutadgu Bilig

Gök tanrı

Katvan

Gazneliler

Karahanlı Devleti

Divan-ı Lügat'it Türk

1. Türklerin İslamiyet'i kabul etmelerinde ..... **Gök tanrı** inancında İslamiyet'e benzer yönlerin bulunması etkili olmuştur.
2. **Karahanlı Devleti** hükümdarları olan Satuk Buğra Han döneminde Müslüman olmuşlardır.
3. Dandanakan Savaşı sonrasında ..... **Gazneliler** zayıflama sürecine girmiş ve 1186 yılında yıkılmıştır.
4. Karahitaylar ile 1141'de yapılan ..... **Katvan** Savaşı'nı kaybeden Selçuklular, Sultan Sencer'in ölümüyle yıkılış sürecine girmiştir.
5. Yusuf Has Hacib'in **Kutadgu Bilig** (Mutluluk Veren Bilgi) adlı kitabı, ideal devlet idaresini öğretmek amacıyla yazılmıştır.
6. Kaşgarlı Mahmut tarafından Abbasi halifesine sunulan **Divan-ı Lügati-t. Türk**, Araplara Türk dilini öğretmek amacıyla yazılmış önemli bir eserdir.

TANE TANE ÖĞREN

5

Aşağıda verilenlerden Karahanlılara ait olan özellikleri işaretleyiniz.

6

Aşağıda verilen bilgileri okuyunuz. Bölümlerin üstündeki boşluğa yazılması gereken kavramları doğru bir şekilde yazınız.

.....1.....

Türkler arasında İslamiyet'in yayılmasının gecikmesinde bu devletin idarecilerinin kendilerinden olmayan Müslümanları önemsememeleri etkili oldu.

.....2.....

Bu devlet döneminde uygulanan eşitlik ve adalet politikalarının etkisiyle Türkler kısa zamanda ve kalabalık gruplar hâlinde İslamiyet'i kabul ettiler.

.....3.....

751 yılında Araplarla Çinliler arasında yapılan savaş, Türklerin İslamiyet'i kabul etmesindeki etkenlerden biridir. Türklerin Arapları desteklediği bu savaş sonrasında Türklere Abbasi sarayında önemli görevler verilmiştir.

.....4.....

İslamiyet öncesinde Türklerde var olan bu inançta ölümden sonra hayat, cennet ve cehennem anlayışı gibi İslamiyet'e benzeyen özelliklerin var olması Türklerin Müslüman olmalarını kolaylaştırmıştır.

.....5.....

Orta Asya'daki ilk Müslüman Türk devleti olup merkezi Balasagun'dur. Hükümdarları olan Buğra Han Müslüman olmuş ve Abdülkerim adını alarak Türkler arasında İslamiyet'i yaymak için çalışmıştır.

.....6.....

Alp Tegin tarafından Horasan, Afganistan ve Kuzey Hindistan'da kurulan Müslüman Türk devletidir. En ünlü hükümdarları olan Mahmud Hindistan'a 17 sefer düzenleyerek bölgede İslamiyet'i yaymıştır.

3

Talas Savaşı

6

Gazneliler

4

Gök Tanrı inancı

1

Emeviler

5

Karahanlılar

2

Abbasiler

1. Karahanlılar ordu yapılanmasında ilk kez Asya Hun Devleti zamanında uygulamaya başlanan onlu sisteme devam etmiş, Türk olmayanlara orduda yer vermemiştir. Gaznelilerin, Karahanlıların aksine ordu teşkilatlarında yabancı askerlere görev vermeleri, devletin kısa sürede yıkılmasına neden olmuştur.

Buna göre hangi seçenekteki sonuca ulaşılır?

- ☒ A) Gazneliler ırkçı bir tutum takınmışlardır.
 B) Karahanlılar askeri konularda Gazneliler'e göre daha milliyetçi bir tavır sergilemiştir.
 C) Gazneliler'in askeri tercihleri devletlerinin kısa süreli olmasında etkili olmuştur.
 D) Karahanlılar kendilerinden önceki dönemlerde uygulanan askeri uygulamaları devam ettirmişlerdir.

2.

KARAHANLILAR

Karahanlılar Dönemi'nde Uygur ve Arap alfabeleri kullanılmış, Türk-İslam edebiyatı oluşmuştur. Kur'an-ı Kerim Türkçeye çevrilmiştir. Sözlü kültürden yazılı kültüre, konargöçer yaşam tarzından yerleşik toplum düzenine geçişin hızlandığı bir dönem olmuştur.

GAZNELİLER

Gazneliler Dönemi'nde Arap alfabesi kullanılmıştır. Sarayda ve orduda Türkçe konuşulsa da devletin resmî yazışmalarında, bilim ve edebiyat alanında Farsça ve Arapça kullanılmıştır. Bunun sonucunda Arapça, Farsça ve Türkçe birbirlerini etkilemiştir.

Buna göre;

- I. Gazneliler ve Karahanlılar döneminde tamamen farklı alfabeler kullanılmıştır.
 II. Karahanlılar dönemi Türkçenin gelişimi açısından olumlu bir dönem olmuştur.
 III. Gazneliler bilim ve edebiyat alanında aynı dili kullanmışlardır.

çıkarımlarından hangileri yapılabilir?

- ☒ A) I ve II
☐ B) I ve III
☒ C) II ve III
☐ D) I, II ve III

3. İslamiyet'in kabulü Türklerin yerleşik hayata geçişinde etkili olmuştur. İslamiyet öncesi Orta Asya'da konargöçer olarak yaşayan Türkler, İslamiyet ile beraber şehir hayatına uyum sağlamışlardır. Bu durum mimari alandaki gelişmelere katkı sağlamış, "Halka hizmet Hakk'a hizmettir." düşüncesiyle hareket eden yöneticiler, han, hamam, kervansaray, türbe, cami, mescit, hastane vb. yapılar inşa etmişlerdir.

Yukarıdaki bilgilerde Türklerin İslamiyet'e geçişinin hangi alanlardaki sonuçlarına değinilmiştir?

- A) Sosyal ve askeri
 B) Ekonomik ve mimari
☒ C) Sosyal ve mimari
 D) Siyasi ve ekonomik

4. "... Bilge Kağan'ın şehirlerin etrafını duvarlarla ve kalın surlarla çevirtmek, Budist tapınakları inşa etmek, Budizm'i yaymak isteğine Tonyukuk karşı çıktı. Çünkü Kök Türklerin askerlik gücü, büyük ölçüde hayat tarzlarına dayanmakta idi. Şayet surlu şehirler inşa edip, içinde oturlarsa gelenekleri değişirdi. Ülkede Budizm propagandasına izin verilmesi ve bu dinin metotlarının uygulanmasına gelince, bu dinin insanları zayıflatması söz konusu idi. Çünkü et yemenin yasak olduğu bu dinde Türklerin yiyecek bulması mümkün değildi. Et yemeyen toplumun soğuğa dayanması ve diğer faaliyetlerde kendini göstermesi beklenemezdi. Ayrıca Budistler az yerler ve az hareket ederlerdi. Sonuçta savaş hâlinde kuvvetli, dinamik olmak gerekirdi ve Budizm Türklerin savaşçı olmalarını, kuvvetli olmalarını önerdi. Dolayısıyla ülkede uygulanamazdı."

(Ahmet Taşağıl, Kök Tengri'nin Çocukları, s.168)

Budizm dinine girilmesine itiraz eden Tonyukuk daha çok hangi alanda yaşanacak sıkıntıya dikkat çekmektedir?

- ☐ A) Ekonomik
☒ B) Hukuki
☒ C) Askeri
☐ D) Siyasi

5. Karahanlılar, 840 yılında Karluk, Yağma ve Çiğil boylarının birleşmesiyle kurulmuş ilk Müslüman Türk devletidir. Karahanlılar, hükümdarların ve halkının çoğunluğunun Müslümanlığı seçtiği ilk Türk-İslam devletidir. Karahanlıların ilk hükümdarı olarak bilinen Bilge Kül Kadir Han, Maverâünnehir'deki Samanoğulları Devleti ile mücadele etti. Karahanlı prenslerinden Satuk Buğra Han Müslümanlarla temas kurdu ve Karahanlı Devleti'nin başına geçince de İslamiyeti resmî din olarak kabul etti. Karahanlı hükümdarları Gaznelilerle işbirliği yaparak Samanoğulları Devleti'ne son verdiler ve bu devletin topraklarını aralarında paylaştılar.

Bu metin incelendiğinde;

- I. Tarihte kurulmuş ilk Türk-İslam devletin adı nedir?
- II. Karahanlılar'ın kurulduğu bölge neresidir?
- III. Karahanlılar İslamiyet'i hangi hükümdar döneminde resmi din olarak kabul etmiştir?
- IV. Karahanlılar ile Gazneliler'in işbirliği yaparak ortadan kaldırdıkları devletin adı nedir?

sorularından hangilerinin cevabına ulaşılabilir?

- A) I, II ve III
B) I, II ve IV
C) III ve IV
D) II, III ve IV

6. Karahanlılar Türkçeyi resmî dil olarak kullanmışlardır. Gaznelilerin ve Selçukluların resmî dili Arapça, bilim dili Farsça, saray ve halk dili Türkçedir. Bu durum Türk dilinin gelişimini olumsuz etkilemiştir. Türk-İslam edebiyatının ilk eserleri bu dönemde yazılmış, Türk-İslam kültürünün temelleri de yine bu dönemde atılmıştır. Türk-İslam edebiyatının ilk eserleri şunlardır: ...

Yukarıdaki boş bırakılan yerlere hangi seçenekteki bilgi yazılamaz?

- A) Kutadgu Bilig – Yusuf Has Hacıp
B) Divanı Lügatit Türk – Kaşgarlı Mahmut
C) Atabetül Hakayık – Edip Ahmet Yükneki
D) Mesnevi – Mevlana

7. Türklerin İslamiyet'i kabulü ile birlikte yönetim alanında da bazı değişiklikler olmuştur.

Bu değişiklikler arasında;

- I. İslam öncesinde görülen kurultay, divan adı verilen bir meclise dönüştü.
- II. Hükümdarlar halife tarafından onaylanmaya başlandı.
- III. Halife adına hutbe okutulmaya başlandı.
- IV. Ordu-millet bilinci kaybolmaya başladı.

durumlarından hangileri gösterilemez?

- A) Yalnız II
B) Yalnız IV
C) I ve III
D) II ve IV

8. İlk Müslüman Türk devletleri, İslam öncesi dönemde olduğu gibi hayvancılık, tarım ve madencilikle beraber ticarete de önem vermişlerdir. Ticaretin canlanması ve güvenliği için .....1.... adıyla ilk kervansarayları ve .....2.... adı verilen ilk hastahaneleri Karahanlılar yapmıştır.

Buna göre yukarıda numaralandırılmış olan boşluklara hangi bilgiler yazılmalıdır?

	1	2
A)	Medrese	Bimarhane
B)	Bimarhane	Ribat
C)	Külliye	Şifahane
D)	Ribat	Bimarhane

9. Türklerin İslamiyet seçmesinde her iki dinde de ölüm sonrasındaki hayatın varlığına olan inanç etkili olmuştur.

Yukarıdaki açıklamaya örnek olarak;

- I. Türklerdeki cennet - cehennem kavramlarının İslamiyet'te karşılığını bulması
- II. Türklerdeki ahiret inancının, İslamiyet'teki ahiret inancına uyması
- III. Türklerdeki kurban kesmenin İslamiyet'te de olması

durumlarından hangileri gösterilebilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

1. Ticari maksatlarla İslam beldelerine yolu düşen Türk tüccarlar, Müslümanları ve İslam dinini tanıma fırsatı buldular. Bu fırsatı değerlendiren bazı tüccarlar İslamiyet'i öğrenip Müslüman oldu. Türkistan'da İslam dininin tanınması ilk olarak bu tüccarlar aracılığıyla gerçekleşmişti. Ayrıca Türkistan'a gelen Müslüman tüccarların dürüstlükleri ile örnek oluşturmaları Türklerin İslamiyet'e olan ilgisini arttırmıştır.

Yukarıdaki bilgilerde Türklerin İslamiyet'e geçişinin hangi alanındaki etkisinden bahsedilmiştir?

- A) Ekonomik B) Siyasi
C) Sosyal D) Hukuki

2.

Türk töresine dayanan hukuk kurallarına "Örfi Hukuk" denilmektedir.
İslam hukuk kurallarına ise "Şer'i Hukuk" kuralları denilmektedir.

Türklerin İslamiyet'i kabul etmesinden önce Türklerde örfi hukuk kuralları geçerliydi. Türklerin İslami kabulüyle Örfi Hukuk kurallarıyla beraber Şer'i Hukuk uygulanmaya başlanmıştır.

Buna göre;

- I. Örfi hukuk sistemi Türklerde farklı dönemlerde geçerli olmuştur.
II. Türkler İslam dünyasının dini lideri olmuştur.
III. Türkler, İslamiyet'e geçse de törelerine olan bağlılıkları devam etmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) I ve III
C) II ve III D) I, II ve III

3.

Kaşgarlı Mahmud tarafından Abbasi halifesine sunulan eser, Araplara Türk dilini öğretmek amacıyla yazılmış önemli bir eserdir. Kitapta Bizans sınırından Çin sınırına kadar çeşitli Türk topluluklarının lehçelerinden örnekler verilmiştir.

Yukarıda özelliklerinden bahsedilen eserin adı hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A) Kutadgu Bilig
B) Divanı Lügatit Türk
C) Atabetü'l Hakâyık
D) Divân-ı Hikmet

4.

Türklerin Müslüman olmalarından sonra kurdukları güçlü devletlerden birisi de Büyük Selçuklu Devleti'dir. Selçuklu ailesi Oğuzların Üçoklar kolunun Kınık boyuna mensupturlar. Devlet, adını kurucuları Tuğrul ve Çağrı beylerin dedesi Selçuk Bey'den almaktadır. Selçuklu ailesi içinde bulundukları Oğuz Yabgu devletinden ayrılarak Müslümanların yaşadıkları bölgeye gelmiş ve burada Müslüman olmuşlardır. Horasan bölgesinde Gazneliler ve Karahanlılarla egemenlik mücadelesine girişmişlerdir. Selçuk Bey'in torunları Tuğrul ve Çağrı Beyler, 1040 senesinde Gazneli Mesut ile Dandanakan'da yaptıkları savaşı kazanarak Selçuklu Devleti'ni kurmuşlardır. Bu olaydan sonra Tuğrul Bey, sultan unvanını almıştır.

Yukarıdaki bilgilere bakılarak Selçuklu Devleti'nin;

- I. Kurucuları
II. Hâkimiyet mücadelesi yaptıkları devletler
III. Bizans ile yaptıkları savaşlar

bilgilerinden hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) I ve III
C) II ve III D) I, II ve III

5, 6 ve 7. Soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Tuğrul Bey'in ölümünden sonra, Çağrı Bey'in oğlu Alparslan 1063 yılında sultan oldu. Nizamülmülk'ü vezir tayin eden Sultan Alparslan'a, Doğu Anadolu'da Kars'taki Ani Kalesi'ni fethedince halife tarafından "Ebu-l Feth" lakabı verildi. Sultan Alparslan, Bizans imparatoru Roman Diogenes (Romen Diyojen) ile 26 Ağustos 1071'de Malazgirt ovasında karşılaştı. Alparslan son derece kurnazca bir harp taktiği planlamıştı. Hilal şeklinde yaydığı ordusuyla akşama kadar Malazgirt meydanında dövuştü. Savaşın sonunda Bizans ordusu yenilgiye uğradı. Bu büyük muharebe sonucunda kazanılan zafer, Türklere Anadolu'nun kapısını açtı. Türkler batıya doğru ilerlemeye başladı. Sultan Alparslan vefat edince Alparslan'ın yerine oğlu Melikşah sultan oldu. Melikşah zamanında fetihler devam ederek Amasya ve civarından Karadeniz'e kadar; Filistin, Suriye, Hicaz bölgesi, Yemen'den Anadolu'ya kadar fethe edildi. Sultan Melikşah'tan sonra saltanat mücadelesi başladı. Bu mücadeleler sonunda Sultan Sencer birliği sağladı ise de 1141 yılında Karahitaylara karşı kaybedilen Katvan Savaşı, devleti çöküşe götürdü. Sultan Sencer'in 1157 yılında ölümüyle Büyük Selçuklu Devleti yıkılmış oldu.

5. Bu bilgilere bakıldığında Sultan Alparslan hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Amcasının ölümünden sonra onun yerine hükümdar olmuştur.
- ☒ B) Ölümünden sonra devlet eski gücünü ve Anadolu'daki hâkimiyetini kaybetmiştir.
- C) Ülkesinin topraklarını doğu ve batıya doğru genişletmiştir.
- D) Anadolu'nun Türkleşmesi açısından çok önemli bir zafer kazanmıştır.

6. Bu bilgilere bakıldığında Sultan Melikşah hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Babasının başlattığı fetih hareketleri devam ettirmiştir.
- B) Selçuklu Devleti'nin hâkimiyeti çok geniş bir coğrafyaya yayılmıştır.
- ☒ C) Ölümünden sonra taht kavgaları yaşanmış ve bu mücadeleyi Sultan Alparslan kazanmıştır.
- D) Ortadoğu ve Anadolu toprakları Selçuklu Devleti'nin egemenliğine girmiştir.

7. Bu bilgilere bakıldığında;

- I. Malazgirt Savaşı Türklerin istediği şekilde sonuçlanmıştır.
- II. Karahitaylılar ile yapılan askeri mücadele Büyük Selçuklu Devleti'nin yıkılış sürecine girmesine neden olmuştur.
- III. Türkler hilal taktiği sayesinde birçok zafer kazanmıştır.

yorumlarından hangilerine ulaşılabilir?

- ☒ A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

8. Aşağıdaki tabloda Selçuklular ile Bizans Devleti arasında yapılan savaşlar verilmiştir.

Savaşın Adı	Tarih	Kimler Arasında Yapıldı?	Savaşın Sonuçları
Talas Savaşı	751	Çinliler ve Araplar	→ İslamiyet, Türkler arasında hızla yayılmaya başlamıştır. → Orta Asya'nın Çinlileşmesi önlendi.
Dandanakan Savaşı	1040	Büyük Selçuklu ve Gazne	→ Selçuklu Devleti kurulmuştur. → Gazne Devleti büyük güç kaybı yaşamıştır.
Pasinler Savaşı	1048	Büyük Selçuklu ve Bizans	→ Bizans'a karşı kazanılan ilk büyük zafer kazanılmıştır. → Anadolu'nun kapıları Türklere aralanmıştır.

Tablodaki verilere göre;

- I. Savaşların, tamamı farklı yüzyılda yapılmıştır.
- II. Büyük Selçuklular yakın aralıklarla iki farklı devlet ile savaşmıştır.
- III. Çinliler ve Araplar arasında Orta Asya'da hâkimiyet mücadelesi yaşanmıştır.

bilgilerinden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) I ve III
- ☒ C) II ve III
- D) I, II ve III

Yeni Yurt Anadolu

Türklerin Anadolu'yu yurt edinme sürecini XI ve XIII. yüzyıllar kapsamında analiz ederiz.

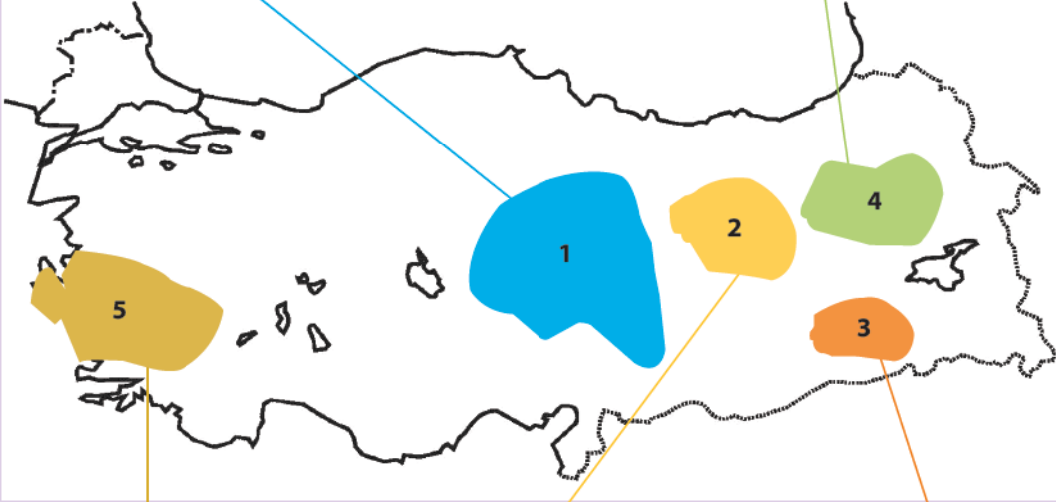
Öğreten Sorular

1

Aşağıdaki haritada Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'da kurulan ilk Türk beylikleri gösterilmiş ve haklarında bilgiler verilmiştir. Verilen bilgiler doğrultusunda beyliklerin isimlerini bulunuz.

Melikşah'ın komutanlarından Ahmet Gazi tarafından Sivas başkent olmak üzere kuruldu. Haçlı, Bizans ve Ermenilerle savaşarak Anadolu'nun Türk yurdu olarak kalmasına hizmet ettiler.

Ebulkasım Saltuk tarafından Erzurum ve çevresinde kurulmuştur. Danişmentlilerle ittifak içinde Haçlılara karşı mücadele etmiştir. Gürcülere karşı Anadolu'yu korumuşlardır.

Malazgirt Savaşı sonrasında İzmir ve çevresinde kurulmuştur. Denizcilikle uğraşan ilk Türk beyliğidir. Ege Denizinde önemli zaferler elde etmiştir.

Alparslan'ın komutanlarından Mengücek (Ahmet Gazi) tarafından Erzincan'da kurulmuştur. Beylik kısa sürede genişlemiştir. Rumlar ve Gürcülerle mücadele etmişlerdir.

Anadolu'nun fethinde büyük yararlılıklar gösteren Artuk Bey'in oğulları tarafından kuruldu. Hasankeyf, Harput ve Mardin olarak üç kol hâlinde gelişti.

4

SALTUKLULAR

1

DANIŞMENTLİLER

2

MENGÜCEKLİLER

3

ARTUKLULAR

5

ÇAKA BEYLİĞİ

2

Aşağıda verilen bilgilerdeki boşlukları uygun kelimeler ile doldurunuz.

Malazgirt
Zaferi

Pasinler
Savaşı

Yağıbasan

Hunlar

Türkiye
Selçuklu

1. Anadolu'ya ilk Türk akınları yerleşme amacı taşımamakla beraber ..... tarafından 395-398 yılları arasında yapılmıştır.
2. Bizans kuvvetleri ile Türkler arasındaki ilk önemli mücadele olan ..... 'nda (1048). Türkler, Gürcülerin de desteklediği Bizans ordusunu ağır bir yenilgiye uğrattı.
3. 1071. .... 'nden sonra Anadolu'da kurulan Beylikler Dönemi'nde Anadolu'nun Türkleşmesi hızlanmıştır.
4. Tokat'ın Niksar ilçesinde bulunan ve Anadolu'daki ilk medrese olan ..... Medresesi Danişmentliler tarafından yaptırılmıştır.
5. Malazgirt Zaferi'nden sonra Selçuklu komutanlarından Kutalmışoğlu Süleymanşah, Bizanslılardan İznik'i alarak kendisine başkent yaptı. Böylece Büyük Selçuklu Devleti'ne bağlı olarak ..... Devleti kurulmuş oldu.

Selçuklu

3

Aşağıdaki yarışçılar Türklerin tarihte kazandığı zaferlerin adları ile düzenlenmiş olan yarışları kazanmışlardır. Yarışçıların verdikleri ipuçlarına bakılarak kazandıkları yarışçıları doğru olarak eşleştiriniz.

1

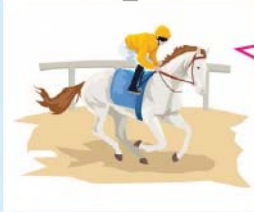

Benim kazandığım yarışın adı, Bizans ile Büyük Selçuklu Devleti arasında yapılan bir savaştır. Bu savaşın sonucunda Anadolu'nun kapıları Türklere tamamen atılmıştır. Böylece Türkiye Tarihi başladı. Anadolu'da Birinci Beylikler Dönemi başladı.

2

Pasinler

2

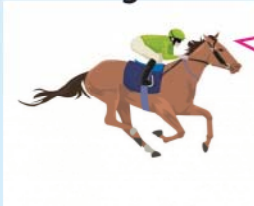

Benim kazandığım yarışın adı, Bizans ile Büyük Selçuklu Devleti arasında yapılan ilk savaştır. Bu savaş ile Anadolu'nun kapısını aralandı ve Anadolu'ya birçok akın yapıldı. Anadolu'nun fethi için de önemli bir adım atılmış oldu.

1

Malazgirt

3

Benim kazandığım yarışın adı, Bizans ile Anadolu Selçuklu Devleti arasında yapılan savaştır. Bu savaş ile zafere ulaşan Türklerin Anadolu'daki hâkimiyetleri kesinleşirken Bizans'ın Anadolu'yu alma ümidi sona erdi.

3

Miryokefalon

4

Aşağıda, Anadolu'nun Türkleşmesi sürecinde yaşanan önemli gelişmeler verilmiştir. Bu gelişmeler ile ilişkili olan savaşı işaretleyiniz.

	Anadolu'nun Türkleşmesinde Etkili Olan Gelişme	Pasinler Savaşı	Malazgirt Savaşı	Miryokefalon Savaşı
1.	Anadolu'nun Türk yurdu olduğu kesinleşti.			✓
2.	Anadolu'nun kapıları Türklere tamamen açıldı.		✓	
3.	Bizans'ın Türkleri Anadolu'dan atma ümitleri sona erdi.			✓
4.	Anadolu'yu tanımamızı sağlayan ilk büyük mücadeledir.	✓		
5.	Anadolu'ya Türkiye denilmeye başlandı.		✓	
6.	Bizans ile Büyük Selçuklu Devleti ilk savaşını yapmış oldu.	✓		
7.	Bizans, Büyük Selçuklu Devleti'ne ikinci kez yenildi.		✓	

TANE TANE ÖĞREN

5

Aşağıda verilen gelişmeleri İslamiyet öncesi veya sonrası olarak işaretleyiniz. Ayrıca verilen gelişmeler kültürel veya sosyal hayatın hangisi ile ilgili ise o bölümü işaretleyiniz.

	YORUM	Türklerde İslamiyet Öncesi	Türklerde İslamiyet Sonrası	Kültürel Hayat	Sosyal Hayat
1.	Kök Türk ve Uygur alfabeleri kullanıldı.	✓		✓	
2.	Farsça ve Arapça alfabeleri kullanıldı.		✓	✓	
3.	Halk göçebe olarak çadırlarda yaşar, hayvancılığa önem verirdi.	✓			✓
4.	Yerleşik yaşam kültürü ve buna ait yapılar oluştu.		✓		✓
5.	Yazılı eserler pek rastlanmaz eserler daha çok sözlü olurdu.	✓		✓	
6.	Kaşgarlı Mahmut, Yusuf Has Hacıp gibi yazarlarca önemli eserler ortaya çıktı.		✓	✓	
7.	Ölen kişiler, İslami kurallara göre gömülmeye başlandı.		✓	✓	
8.	Ölen kişiler Yuğ denilen törenle gömülür, ölen kişinin değerli eşyaları mezara yerleştirilirdi.	✓		✓	

6

Haçlı askerlerinin aktardığı bilgilerden yola çıkarak Haçlı Seferleri'nin nedenlerini gruplandırarak yazınız.

1

Bizans Devleti, Türk-
lere karşı bizden
yardım istedi.

3

Doğunun zenginlik-
lerine sahip olmak
istiyoruz.

2

Papa Kutsal toprak-
ları Müslümanlardan
geri almamızı istedi.

4

Papalık Hristiyanlığı
yayarak gücünü
artırmak istiyor.

6

Ticari açıdan önemli
Akdeniz Limanla-
rını ele geçirmek
istiyoruz.

5

Türkleri Anadolu'dan
atmak için yemin
ettik.

7

Bir şövalye olarak
şan ve şöhretimi
artırmak istiyorum.

DİNİ NEDENLER

2

4

EKONOMİK NEDENLER

3

6

SİYASİ NEDENLER

1

5

SOSYAL NEDENLER

7

1. Özgürce yaşamaya alışkın olan Türkler, gittikleri her yerde bağımsız bir devlet kurmayı kendilerine ilke edindi. Bu amaçla Dandanakan Savaşı (1040) ile kurulan Büyük Selçuklu Devleti, Türkmenlerin yurt bulmak amacıyla sığındığı bir ülke hâline geldi. Tuğrul Bey, kardeşi Çağrı Bey'in yaptığı keşif seferleri ile Anadolu hakkında bilgi sahibi oldu. Türkmenlere yeni yurt bulmak amacıyla komutanlarını Anadolu'nun fethi için görevlendirdi. Erzurum taraflarında fetihler yapan Selçuklu askerleri 1048'de Pasinler Ovası'nda Bizans ordusu ile ilk kez karşılaştı. Selçuklular, yapılan savaşı kazanarak Bizans'a karşı ilk büyük zaferini elde etti. Tuğrul Bey'in ölümü ile Büyük Selçukluların başına Alparslan geçti. 1064 yılında Kars'ta bulunan ve kalın surlarından dolayı alınamaz diye ifade edilen Ani Kalesi fethedildi. Bu olay Anadolu'nun fethi için ümitleri artırdı.

Buna göre hangi seçenekteki yargıya ulaşamaz?

- A) Selçukluların Anadolu'ya yönelmesinde artan nüfus için yeni yurt arayışı etkili olmuştur.
B) Selçuklular ile Bizans arasında yapılan ilk savaş Türklerin zaferi ile sonuçlanmıştır.
C) Ani Kalesi'nin fethedilmesi Anadolu'nun Türk yurdu olacağına olan inancı artırmıştır.
D) Dandanakan Zaferi sonrasında Büyük Selçuklu Devleti'nin kurulması ile Türk-İslam devletleri tarihi başlamıştır.

2.

"Erzurum'da 1048 yılında Bizans ordusu ile savaştık. Anadolu'yu yurt edinme amaçlı yaptığımız savaşı biz kazandık. Bizans ile yaptığımız ilk büyük savaş olan bu mücadele ile Anadolu'nun kapısını araladık ve birçok akın yaptık. Anadolu'nun fethi için de önemli bir adım atmış olduk. Yaptığımız bu akınların bize en büyük katkısı Anadolu'yu tanımamız ve Bizans'ın direncini kırmamız oldu."

Tuğrul Bey'in bahsettiği savaşın adı hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A) Dandanakan Savaşı
B) Malazgirt Savaşı
C) Pasinler Savaşı
D) Miryokefalon Savaşı

3. Sultan Alparslan, Malazgirt Savaşı öncesi, barış teklifinde bulunmak için imparatora elçiler gönderir. Alparslan barış yapılmasını teklif eder. İmparator ise Alparslan'ın zayıf bir anını yakaladığını düşünmektedir. İmparator elçilere "İsfahan mı yoksa Hemedan mı daha güzel?" diye sorar. Daha sonra da imparator "Hemedan'ın soğuk olduğunu öğrendik, biz İsfahan'da kışlarız, hayvanlarımız da Hemedan'da." der. Bunun üzerine Türk elçisi de "Hayvanlarınız Hemedan'da kışlar ama sizin nerede kışlayacağınızı bilemem." cevabını verir.

Buna göre;

- I. Türklerin diplomatik girişimleri Bizans tarafından geri çevrilmiştir.
II. Hem Bizans İmparatoru hem de Selçuklu elçisi zafere olan inançlarını belirtmiştir.
III. Bizans, Selçuklu Devleti'nin sıkıntı içinde düşüğünü düşünmüş ve bu durumdan faydalanmak istemiştir.

çıkartımlarından hangileri yapılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

4. Malazgirt zaferinden sonra Anadolu'da Türk Beylikleri Dönemi başlamıştır. Anadolu'ya gönderilen beyler, fethettikleri yerlere beraberlerinde getirdikleri boyları yerleştirerek burada beyliklerini kurmuşlardır. Türk beylikleri fetihler yaparak Anadolu'nun Türklere yurt olmasına katkıda bulunmuşlardır. Haçlılarla, Ermenilerle ve Gürcülerle mücadele ederek Anadolu'yu koruma görevini de üstlenmişlerdir. Ayrıca Anadolu'da Türk İslam sanatının önemli eserlerini meydana getirmişlerdir.

Yukarıda bahsedilen beylikler arasında;

- I. Mengüekliler
II. Danişmentliler
III. Karesioğulları
IV. Saltuklular

gibi beyliklerden hangileri yer alır?

- A) I, II ve III
B) I, II ve IV
C) II, III ve IV
D) I, II, III ve IV

5. 1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra Anadolu'da kurulan Beylikler Dönemi'nde Anadolu'nun Türkleşmesi hızlanmıştır. Bu beylikler bulundukları yerlerde kalmayıp yeni yerler fethetmeye devam ettiler. Fetihler devam ederken Moğol istilasından kaçan Türkmenler buralara yerleştirildiler. Anadolu'da Türk ve Müslüman nüfusu artmaya başladı. Türkler Anadolu'da yeni şehir, kasaba ve köyler kurdular. Küçük yerleşim birimlerini geliştirerek önemli merkezler hâline getirdiler.

Buna göre ilk Türk beyliklerinin Anadolu'ya;

- I. Siyasi
- II. Sosyal
- III. Ekonomik
- IV. Dini

alanlarından hangileri açısından etkileri olduğu söylenebilir?

- A) I, II ve III
- C) II, III ve IV

- ☒ B) I, II ve IV
- D) I, II, III ve IV

6.

Melikşah'ın komutanlarından Danişment-
toğlu Ahmet Gazi tarafından Sivas başkent
olmak üzere kuruldu. Beyliğin sınırları kısa
zamanda Tokat, Amasya, Çankırı, Kayseri
ve Malatya'ya kadar genişledi. Danişment-
liler Haçlı, Bizans ve Ermenilerle savaşarak
Anadolu'nun Türk yurdu olarak kalmasına
hizmet ettiler. Yaptıkları eserlerle Anado-
lu'nun Türkleşmesine katkıda bulundular.
Tokat'ın Niksar ilçesinde bulunan ve Ana-
dolu'daki ilk medrese olan Yağıbasan Med-
resesi Danişmentliler tarafından yaptırıl-
mış olup bu medrese ilk kubbeli medrese
olma özelliği taşımaktadır.

**Buna göre Danişmentliler hakkında hangi
seçenekteki sonuca ulaşamaz?**

- ☒ A) Hâkimiyet alanları İç Anadolu Bölgesi ile sınırlı kal-
mıştır.
- B) Yağıbasan Medresesi'nin yaptırarak eğitime verdikle-
ri önemin önemi göstermişlerdir.
- C) Anadolu'daki Türk egemenliğinin genişlemesini sağ-
lamışlardır.
- D) Türk mimarisine yeni bir tarz kazandırmışlardır.

7.

Abbasi halifeliğini tehdit eden Mısır Fâtımî Devleti'ne karşı sefere hazırlandığım sırada, Bizans İmparatoru Romanos Diogenes'in (Romen Diyojen) Anado-
lu'nun doğusuna ilerlediği-
ni öğrendim. Şam'a doğru ilerlemekten vazgeçtim ve

ordumla geri döndüm. Romen Diyojen komuta-
sındaki Bizans ordusu sayıca bizden güçlü idi. Benim komutanlığımdaya uyguladığımız Turan Tak-
tiği ile düşmanı ağır bir yenilgiye uğrattık (1071). Yurt edinmeye başladığımız Anadolu'nun Türkleş-
mesi ve İslamlaşması açısından bir dönüm noktası olan bu savaşı kazanmamız şu sonuçları ortaya çıkardı:

- Anadolu'nun kapıları biz Türklere tamamen açıldı.
- Anadolu Türk yurdu olmaya başladı.
- Bizans Avrupa'dan yardım istedi ve Haçlı Sefer-
leri başladı.

**Sultan Alparslan'ın bahsettiği savaşın adı han-
gi seçenekte doğru olarak verilmiştir?**

- A) Dandanakan Savaşı
- ☒ B) Malazgirt Savaşı
- C) Pasinler Savaşı
- D) Miryokefalon Savaşı

8.

Bizans, Türkleri Anadolu'dan atmak amacı-
yla harekete geçti. Hazırladığı büyük ordu ile
Türkiye Selçuklu Sultanı II. Kılıçarslan yöneti-
mindeki Türk ordusu ile mücadele etti (1176).
Zafere ulaşan Türklerin Anadolu'daki hâki-
miyetleri kesinleşirken Bizans'ın Anadolu'yu
alma ümidi sona erdi. Bizans'ın savunmaya,
Türklerin taarruza geçtiği zaferin ardından
Avrupalılar artık Anadolu'ya Türkiye demeye
başladı.

**Yukarıda özelliklerinden bahsedilen savaşın
adı hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?**

- A) Dandanakan Savaşı
- B) Malazgirt Savaşı
- C) Pasinler Savaşı
- ☒ D) Miryokefalon Savaşı

1. Malazgirt Savaşı sonrasında Bizans İmparatoru Romen Diyojen, Büyük Selçuklu hükümdarı Alparslan'a esir düşmüştür. İmparator Romen Diyojen'i savaşı kazanan Büyük Selçuklu hükümdarının huzuruna getirirler ve aralarında şu konuşma geçer: Alparslan: "Eğer ben senin önüne esir olarak getirilseydim bana ne yapardın?" Romen Diyojen: "Ya öldürürdüm ya da zincire vurup Konstantinopolis sokaklarında gezdirtirdim." Alparslan: "Ben ise seni affediyor ve serbest bırakıyorum." Sultan Alparslan ona makul bir nezaketle muamele eder ve savaştan önce de yaptığı gibi barış antlaşması önerir; öldürüleceğini düşünen Romen Diyojen'i serbest bırakır ve İstanbul'a dönmesine izin verir. Ancak Diyojen'in esir düştüğü haberini alan Bizans yeni imparatorunu seçmiştir. Alparslan'ın gösterdiği nezaket ve olgunluğu Bizans, eski hükümdarına göstermez ve onu hapseder.

Osman TURAN, "Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi", s.282-283 (Düzenlenmiştir.)

Yukarıdaki metne bir başlık verilmesi istenirse bunun hangi seçenekteki olması beklenir?

- ☒ A) Savaş Esiri İmparatora Sultan Alparslan'ın Nezaketi
☐ B) Malazgirt Savaşı'nın Ulusal ve Uluslararası Sonuçları
☐ C) Türklerin Dünya Egemenliğinin Başlaması
☐ D) Büyük Selçuklu Devleti'nin Kuruluş Süreci

2. Malazgirt Savaşı sonrası Anadolu'da kurulmuş olan Türk Beylikleri; Saltuklular, Artuklular, Mengücekler, Danişmentliler ve Çaka Beyliğidir. Bu beylikler;

- I. Anadolu'nun Türk yurdu haline gelmesinde rol oynamış,
 II. Anadolu'da Türk-İslam kültürünün gelişmesine katkıda bulunmuş,
 III. Bizans İmparatorluğu'na son vermiş,
 IV. Anadolu'yu Haçlılara, Ermenilere ve Gürcülere karşı korumuşlardır.

Buna göre yukarıda verilen bilgilerden hangisi ilk Türk beyliklerinin yaptıkları arasında yer almaz?

- ☒ A) I ☐ B) II
☒ C) III ☐ D) IV

3. Anadolu Selçuklu Devleti hükümdarı I. Gıyaseddin Keyhüsrev döneminde Antalya ele geçirildi. Böylece Türkiye Selçukluları Akdeniz'e inmiş oldular. I. Gıyaseddin Keyhüsrev şehri ithalat ve ihracat merkezi hâline getirdi. Uluslararası ticareti korumak ve teşvik etmek amacıyla Venediklilerle ilk defa ticaret antlaşması yaptı. Burada donanma kurarak ilk defa denizcilik alanında faaliyet gösterdi. Böylece Türkiye uluslararası ticaret yollarının merkezi hâline geldi. I. İzzeddin Keykavus'un Sinop'u fethetmesiyle de Türkiye Selçukluları Karadeniz'e ulaşmış oldular.

Yukarıdaki bilgilere bakılarak Anadolu Selçuklu Devleti'nin;

- I. Siyasi
 II. Sosyal
 III. Askeri
 IV. Ekonomik

özelliklerinden hangileri hakkında bilgi verilmiştir?

- ☐ A) I, II ve III ☒ B) I, III ve IV
☐ C) II, III ve IV ☐ D) I, II, III ve IV

4.

Haçlı Orduları, Türk ve İslam ülkeleri üzerine 8 haçlı seferi yapmışlardır. Bu seferlerden ilk 4 tanesi Anadolu üzerinden, sonraki 4 seferde deniz yoluyla gerçekleştirilmiştir. Bu seferlerin çok önemli sonuçları ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlardan bazıları Avrupa'yı ekonomik, siyasi, alanlarda etkilerken, bazıları da Avrupa'nın bilimsel ve kültürel açıdan gelişmesini sağlamıştır.

Yukarıdaki bilgilerde altı çizili bölüme örnek olarak gösterilecek bilgiler hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- ☒ A) Matbaa, kâğıt, pusula ve barut Avrupa'ya götürüldü.
☐ B) Anadolu'daki Türk akınları yavaşladı.
☐ C) Türklerin İslam dünyasındaki önemi arttı.
☐ D) Bazı derebeylerin geri dönememesi nedeni ile merkezî krallıklar güçlendi.

5 ve 6. Soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Orta Çağ'ın en büyük siyasi ve askerî olaylarından biri Haçlı Seferleridir. Bizans'ın Türklerin fetihleri karşısında yardım istemesi bu seferlerin başlamasında etkili olmuştur. Papa ve din adamlarının çalışmaları, Kluni tarikatının halkı kışkırtması, bazı senyör ve şövalyelerin macera arzuları, doğu ticaret yollarını ve Kudüs'ü Müslümanların elinde kurtarmak istenmesi seferleri başlatan diğer önemli unsurlardır. Haçlı Seferleri, Anadolu'yu savaş meydanı hâline getirmiş; Anadolu'da asayişin ve can güvenliğinin azalmasına neden olmuştur. Başta Anadolu Selçuklu Devleti olmak üzere birçok devlet ve beylik bu savaşlardan etkilenmiş, can, mal ve toprak kayıpları yaşanmıştır. İlk Haçlı Seferinde üç din (İslamiyet, Hristiyanlık, Yahudilik) içinde kutsal kabul edilen Kudüs; Haçlıların eline geçse de ilerleyen dönemlerde Selahattin Eyyubi komutasındaki Müslümanlar Kudüs'ü tekrar ele geçirmişlerdir. Bu durum yeni Haçlı Seferlerinin yaşanmasına neden olmuştur.

5. Buna göre;

- I. Haçlı Seferlerinin başlamasında Türklerin Bizans karşısında ilerleyişi etkili olmuştur.
- II. Haçlı Seferlerinin yukarıda verilen nedenlerinin daha çok ekonomik içerikli olduğu görülmüştür.
- III. Haçlı saldırılarının yapılmasında kutsal coğrafyaların ele geçirilmesi isteği belirleyici olmuştur.

çıkırımlarından hangileri yapılabilir?

- A) I ve II ☒ B) I ve III
C) II ve III ☐ D) I, II ve III

6. Bu bilgilere bakılarak Kudüs şehri ile ilgili olarak;

- I. Farklı dinlere mensup güçlerin hâkimiyet mücadelesine sahne olmuştur.
- II. Müslümanlar ile Hristiyanlar arasında el değiştirmesi yeni savaşların yaşanmasına ortam hazırlamıştır.
- III. İslam devletlerinin hakimiyetinde geçen süresi daha fazla olmuştur.

çıkırımlarından hangileri yapılabilir?

- A) I ve II ☒ B) I ve III
C) II ve III ☐ D) I, II ve III

7. Türkiye Selçuklu Devleti'nin askerî hareketlerini durdurmak isteyen Bizans İmparatoru Manuel sefer hazırlıklarına başladı. II. Kılıç Arslan'ın barış teklifini kabul etmeyen Manuel, 1176'da harekete geçti. II. Kılıç Arslan Miryokefalon Savaşı'nda Bizans ordusunu pusuya düşürerek yendi. Malazgirt'ten sonra kazanılan bu büyük savaşın sonuçları da çok önemlidir. Anadolu'ya yeniden hâkim olmak isteyen Bizans'ın çaba ve girişimleri sona erdi. Bizans Türkler karşısında savunmaya çekilmek zorunda kaldı. Anadolu'nun Türk yurdu olduğu kesinleşti.

Yukarıdaki verilen bilgilerdeki altı çizili bölüm Miryokefalon Savaşı'nın hangi alandaki sonucudur?

- A) Siyasi ☒ B) Sosyal
C) Ekonomik ☐ D) Askeri

8. Bizans İmparatoru I. Aleksi Komnen, ele geçirdikleri yerlerden Türkleri çıkarmak için bir taraftan Anadolu'ya sefer düzenlemesi için Avrupalıları kışkırtırken bir taraftan da Papa'dan yardım istedi. Bunun üzerine Papa II. Urban Hristiyan dünyasına sefer için çağrıda bulundu. Hristiyanların, Müslümanlar üzerine yaptıkları bu seferlere Haçlı Seferleri denir. Bu seferlere katılan Hristiyanlar, sefere çıkarırken zırhlarına ve kalkanlarına, seferden dönerlerken de sırtlarına kırmızı birer haç işareti koydukları için kendilerine "Haçlı" denilmiştir. Haçlı Seferleri 11. Yüzyılın sonlarında başlayıp 13. yüzyıla kadar devam etmiştir. Bu seferler görünüşte Kudüs'ü alma amacına yönelik olsa da Avrupa'nın o dönemdeki ekonomik, siyasi, sosyal ve dinî sorunlara çözüm bulmak amacıyla başlatılmıştır.

Bu bilgilere bakılarak;

- I. Haçlı Seferlerinin adı nereden gelmektedir?
- II. Haçlı Seferlerinin görünen amacı nedir?
- III. Haçlı Seferlerinden en çok etkilenen coğrafya neresidir?
- IV. Haçlı Seferlerinin başlamasında etkili olan kişiler kimlerdir?

sorularından hangilerinin cevaplarına ulaşılabilir?

- A) I, II ve III ☒ B) I, II ve IV
C) II, III ve IV ☐ D) I, II, III ve IV

Medeniyete Yön Veren Yollar

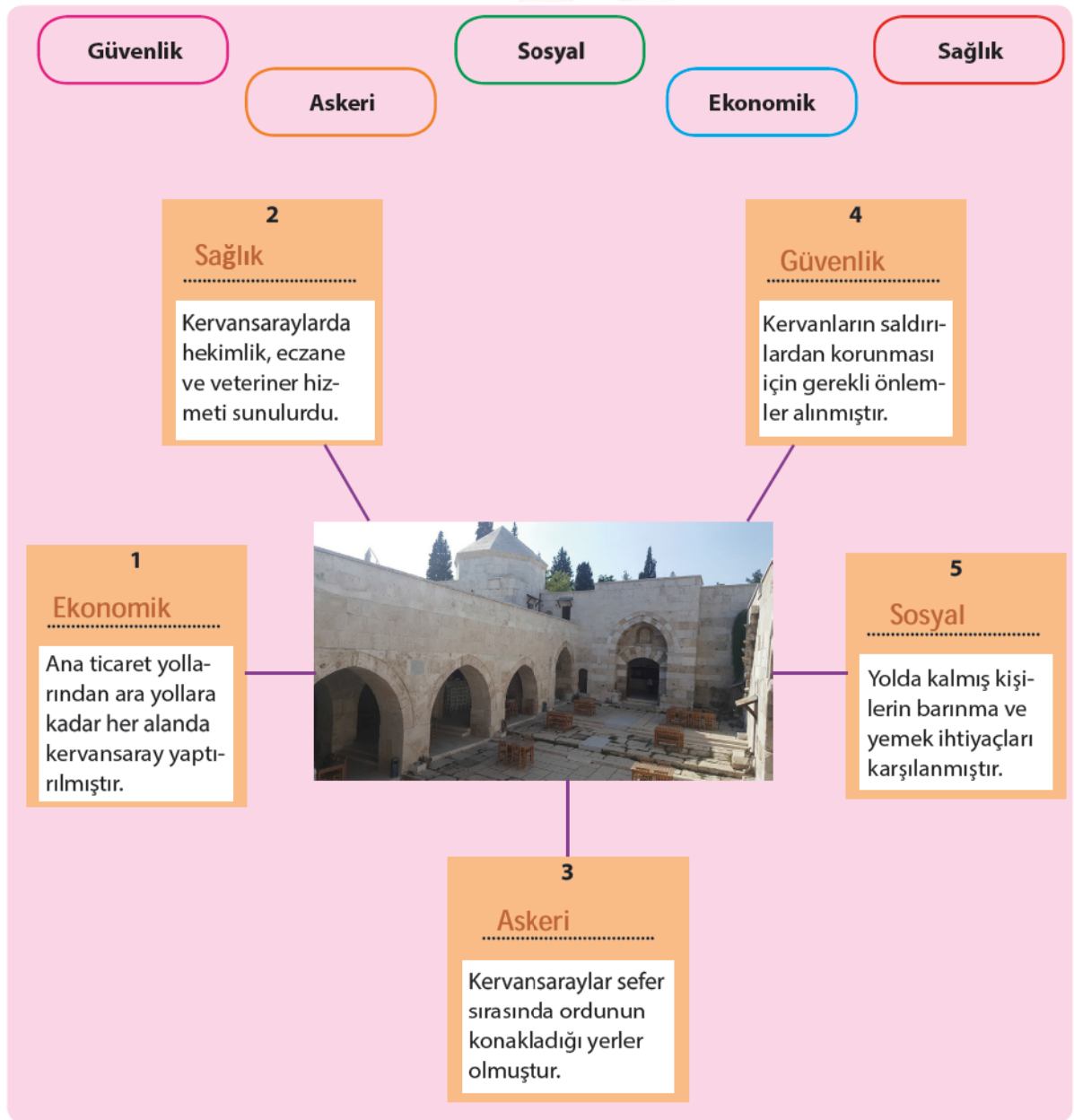
Tarihi ticaret yollarının toplumlar arası siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü açıklarız.

Öğreten Sorular

1

Aşağıda kervansaray hakkında verilen özelliklerin hangi alanla ilgili olduğunu yazınız.

2

Aşağıdaki bilgilerde boş bırakılan yerleri uygun kelimeler ile doldurunuz.

Coğrafi
keşifler

Baharat
Yolu

Lidyalılar

İpek
Yolu

Kervansaraylar

1. **İpek Yolu'nun** ..... 'nun hâkimiyeti için Türk devletleri ile Çin uzun süren siyasi ve askeri mücadeleler içine girmiştir.
2. Hindistan ve civarında üretilen farklı tür baharatlar ile bazı değerli eşyaların İran Körfezi ve Irak üzerinden Suriye Limanlarına ve Kızıldeniz yoluyla Süveyş ve Akabe'ye, oradan da kara yoluyla İskenderiye'ye ulaştırdığı tarihî yola "**Baharat Yolu**....." denir.
3. **Coğrafi keşifler**..... ile yeni ticaret yollarının keşfedilmesi sonucu Akdeniz limanları eski önemini kaybedince Osmanlı Devleti bu durumdan ekonomik olarak olumsuz etkilenmiştir.
4. **Lidyalılar**.....'ın MÖ VII. yüzyılda parayı kullanmaya başlamalarıyla takas usulüne son verilerek ticaret daha kolay ve yaygın hâle gelmiştir.
5. Özellikle Selçuklular zamanında yaygınlaşan **kervansaraylar**..... dil, din, renk farkı gözetmeksizin tüm tüccarların konaklayabileceği dinlenme alanlarıdır.

3

Aşağıdaki bilgilerin doğru olanlarının başına "D", yanlış olanlara ise "Y" harfini yazınız.

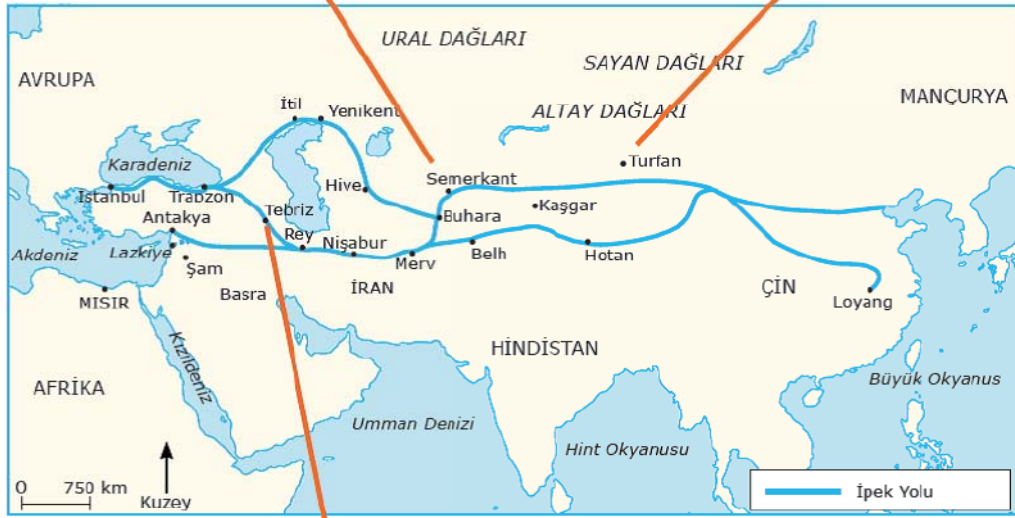
D	1. Tarih boyunca insanlar ürettiklerini ticaret yolları aracılığıyla taşıdılar ve sattılar. İpek ve Baharat Yolu insanlık tarihinin en eski ve önemli ticaret yollarındandır.
Y	2. Baharat Yolu, Çin'in Xi'an (Şian) kentinden başlayarak Hazar Denizi'nin güneyinden ve kuzeyinden iki kol halinde Avrupa'ya uzanan tarihi ticaret yoludur.
D	3. Avrupalılar ürünleri daha ucuza alabilmek için yeni ticaret yolları bulunca İpek ve Baharat Yolu zaman içerisinde önemini kaybetmiştir.
D	4. Hindistan'daki baharatların Basra Körfezi, Kızıldeniz ve Mısır yoluyla Akdeniz'e, buradan gemilerle Avrupa'ya taşınmasında kullanılan tarihî ticaret yoluna Baharat Yolu denir.
D	5. İpek Yolu ile Doğu'nun ipeği, baharatı, kültürü, medeniyeti ve bilgisi Batı'ya taşınmıştır. Aynı şekilde Batı kültürü de bu yolla Doğu'ya taşınmıştır.
Y	6. İpek Yolunun hakimiyeti için Türkler ile Araplar arasında uzun yıllar süren mücadeleler yaşanmıştır.

Aşağıdaki haritada verilen bilgileri doğru ve yanlış şeklinde değerlendiriniz.

İpek Yolu'nun üzerinde bulunan Semerkant, İslam toprakları üzerinde en kaliteli kâğıdın üretildiği şehirdir. Semerkantta ipek, yün kumaş ve yün dokumaları da üretilmiş ve bu malların ticareti yapılmıştır.

Turfan şehri, batı illerinin kapısı diye anılmıştır. Bu şehirdeki ticari faaliyetler şehrin zenginleşmesini sağlamıştır. Şehre egemen olmak için yıllarca Türkler ve Çinliler arasında mücadeleler yaşanmıştır.

Harita 2.14: İpek Yolu

Tebriz, İpek Yolu üzerinde önemli bir konumda yer alır. Sasaniler, Araplar, Bizans ve Türkler aralarında mücadele ederek farklı dönemlerde şehre hâkim olmuşlardır. Ticaret şehri olan Tebriz'de Hint baharatı, Çin porseleni ve ipekli kumaşı, Kıpçak kürkü ticareti yapılmıştır. Türk, Rus, İngiliz, İtalyan ve İranlı tüccarlar, bu malları alıp İslam ülkelerine ve Anadolu üzerinden Avrupa'ya satmışlardır. Böylelikle Avrupalılar doğu kültürüne ait porselen, ipek gibi öğeleri tanımış ve bu ürünleri günlük hayatlarında kullanmaya başlamışlardır.

	YORUM	Doğru	Yanlış
1.	Semerkant önemli bir kültür ve ticaret merkezidir.	✓	
2.	Turfan şehri İpek Yolu'nun önemli bir durağı durumundadır.	✓	
3.	İpek Yolu üzerinde çok önemli konumda bulunan Tebriz'e farklı dönemlerde birçok devlet hâkim olmuştur.	✓	
4.	Hindistan'dan başlayan İpek Yolu'nda Hint baharatı, Çin porseleni ve ipekli kumaşı, Kıpçak kürkü ticareti yapılmıştır.		✓
5.	Avrupalılar İpek Yolu sayesinde doğu kültürüne ait porselen, ipek gibi öğeleri tanımış ve bu ürünleri günlük hayatlarında kullanmaya başlamışlardır.	✓	

5

Aşağıda Baharat Yolu ile ilgili harita ve bilgiler verilmiştir. Bu harita ve bilgilere bakılarak yöneltilen soruları doğru olarak işaretleyiniz.

Hindistan'daki baharatların Basra Körfezi, Kızıldeniz ve Mısır yoluyla Akdeniz'e, buradan gemilerle Avrupa'ya taşınmasında kullanılan tarihî ticaret yoluna Baharat Yolu denir. Baharat Avrupa'da üretilmediği için çok değerliydi. Ancak doğudan batıya gelene kadar fiyatı çok artıyordu. Baharat Yolu'nda daha çok deniz yolculuğu yapıldı. Mısırlılar ve Venedikliler bu yola hâkim olan devletlerdi. Daha sonraki yıllarda Osmanlı Devleti Mısır'ı ele geçirerek Baharat Yolu'na hâkim oldu. Baharat Yolu'nun ele geçirilmesi Osmanlı Devleti'ne iktisadi açıdan çok önemli katkılar sağladı. Avrupalılar baharatı daha ucuz alabilmek için yeni yollar aramaya başladılar ve ..... ile yeni yollar keşfettikleri için Baharat Yolu önemini kaybetti.

1. Yukarıda boş bırakılan bölüme hangi gelişmenin adı yazılmalıdır?

☐

Sanayi
İnkılabı

☐

Rönesans

☒

Coğrafi
Keşifler

☐

Asya

2. Baharat Yolu'nun güzergâhında hangi seçenekte adı verilen coğrafi bölge bulunmaz?

☐

Hindistan

☒

Anadolu

☐

Avrupa

☐

Asya

3. Baharat Yolu'nun Osmanlı Devleti'ne daha çok hangi alanda katkı sağladığı söylenebilir?

☐

Siyasi

☐

Askeri

☒

Ekonomik

☐

Diplomatik

1. Avrupa, doğunun zenginlikleri ve kaliteli ürünleriyle tanışınca Avrupa'da bu ürünlere büyük bir talep doğmuş ve tarihî ticaret yolları yapılmıştır. Bu ticaret yollarından en önemlileri İpek ve Baharat Yollarıdır. İpek Yolu, tarihte ilk olarak Çin ve Roma imparatorlukları arasında bağlantı sağlayan bir yol olarak yer almıştır. Çin'den başlayıp Orta Asya ve Anadolu üzerinden Avrupa'ya uzanan İpek Yolu'nda yoğun bir şekilde ipek, porselen, kâğıt, baharat ve değerli taşlar taşınmıştır. Bu ticaret yolu, üzerinde taşınan en değerli ürün ipekten esinlenerek Alman Coğrafyacı Ferdinand von Richthofen tarafından "İpek Yolu" olarak adlandırılmıştır.

Bu bilgilere bakılarak;

- I. İpek Yolu ilk olarak hangi iki ülke arasında kullanılmıştır?
- II. İpek Yolu'nun başlangıç noktası hangi ülkede yer alır?
- III. İpek Yolu'na bu ismi veren kişi kimdir?

sorulardan hangilerinin cevabına ulaşılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

2. İpek Yolu, Çin gibi ülkelerden sağlanan ipek, baharat gibi ürünlerin Mısır, Roma gibi dönemin ünlü ülkelerine ulaştırılması için kullanılan bir ticaret yoludur, bu iş için kullanılan güzergâhtır. İpek Yolu'nda ticari malların yanında, bilim ve din adamları, düşünürler, sanatçılar ve devletlerarası elçiler de gidip gelmekteydi.

Bu bilgiye göre, İpek Yolu'nda;

- I. Diplomasi
- II. Ekonomik
- III. Kültür
- IV. Hukuk

gibi alanlardan hangisinde bir etkileşimin olduğu söylenebilir?

- A) I, II ve III
B) I, II ve IV
C) II, III ve IV
D) I, II, III ve IV

3. Tarih boyunca İpek Yolu'na ve Baharat Yoluna sahip olmak için birçok devlet arasında sürekli mücadele olmuştur. Çünkü İpek Yolu'na egemen olan devletlerin gelirleri arttığı için .....olarak güçlenmektedir.

Bu metinde boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Siyasi
B) Hukuki
C) Ekonomik
D) Askeri

4. İsmi de taşınan ürünlerin en önemlisi olarak kabul edilen ipekten almıştır. Ticaret yolu olarak kullanılan ve Çin'den alınan ipek ve baharatı batıdaki ülkelere, Avrupa'ya ulaştıran İpek yolu başka vazifeler de üstlenmiştir. Bu ürünler Batı'daki uluslararası ilişkilerin düzenlenmesinde önemli roller oynamışlardır. Ayrıca Doğu kültürünün Batı ülkelerinde tanınmasını sağlamış ve günümüz medeniyetinin oluşmasında çok önemli bir sahnede yer almıştır. Güzergâh üzerinde bulunan ülkelerin kültürlerinin, ekonomilerinin ve siyasi benliklerinin gelişmesinde, şekillenmesinde de çok önemli vazifeler üstlenmiştir.

Bu parçada İpek Yolu hakkında;

- I. Adını nereden aldığı
- II. Güzergâhının ne olduğu
- III. Hangi işlevlerinin olduğu

bilgilerinden hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

5. Baharat ticaretine ilk olarak Çinliler Milat'tan önce başlamış, daha sonra Hintliler ile birlikte Uzak Doğu ve Orta Doğu'da bulunan zengin baharat çeşitleri Avrupa'ya taşınmıştır. Baharat ticareti; tarçın, kakule, zencefil ve zerdeçal gibi ürünlerin satışı ile ön plana çıkmıştır. Hindistan'dan başlayarak İran Körfezi ve Irak üzerinden Suriye limanlarına uzanan, Kızıldeniz yoluyla Süveyş, Akabe ve İskenderiye'ye, oradan da Avrupa'ya ulaşan ticaret yoludur.

Yukarıda bahsedilen ticaret yolunun adı hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A) İpek Yolu
B) Baharat Yolu
C) Kral Yolu
D) Karadeniz Ticaret Yolu

6, 7 ve 8. Soruları aşağıdaki metne bağlı olarak cevaplayınız.

Anadolu, Selçuklu hâkimiyetine girmesinin ardından XII. yüzyılın sonlarında milletlerarası ticaretin merkezi olmuştur. Ekonomi politikalarını ve fetihlerini milletlerarası ticaretin konumuna göre düzenleyen Selçuklu sultanları Anadolu'nun bir ucundan diğer ucuna, ana ticaret yollarından ara yollara kadar her alanda kervansaray yaptırmışlardır. Sultanlar ve devlet adamları tarafından inşa ettirilen bu vakıf yapılarında yolcular üç gün boyunca kervansaray kurucusunun misafiri sayılır ve ücret alınmazdı. Selçuklu kervansaraylarında sefer sırasında ordunun konakladığı, yabancı hükümdarların ağırlandığı ve bu yapıların gerektiğinde hapishane ve sığınak olarak da kullanıldığı bilinmektedir. Selçuklu kervansarayları, kesme taş kaplı ve destek kuleleriyle güçlendirilmiş yüksek duvarlarıyla bir kaleyi andırmaktadır. Bu yapılar, kervanların güvenliği kadar kervanlarla yolculuk yapan kişilerin her türlü ihtiyacını karşılayacak şekilde düzenlenmiştir. Barınma ve yemek imkânlarının yanı sıra hamam, mescit, eczane ve gerektiğinde hekim, fakir yolculara bedava ayakkabı, hayvanlar için yem, nalbant, veteriner, araba tamiri gibi hizmetler sunulmuştur.

6. Bu bilgilere bakılarak Anadolu Selçuklu Devleti hakkında:

- Uluslararası ticaret açısından çok önemli bir konuma sahiptir.
- Ticaretin gelişmesi devlet politikası haline gelmiştir.
- Ülke içinde ve ülke dışında birçok bölgeye kervansaray yapımı sağlanmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I B) Yalnız II
C) Yalnız III D) I ve II

7. Yukarıdaki bilgilere bakılarak hangi seçenekteki sonuca ulaşamaz?

- A) Selçuklu Devleti, Anadolu'nun her yerine kervansaray yapmıştır.
- B) Kervansaraylar, toplumsal hizmetlerde bulunmuşlardır.
- C) Kervansaraylar, daha çok askeri amaçlara hizmet etmiştir.
- D) Anadolu 12. yüzyılda uluslararası bir ticaret merkezi konumundadır.

8. Yandaki bilgilere bakılarak kervansarayla ilgili olarak;

- Kervansaraylar sadece ticari amaçlara hizmet etmemiştir.
- Yabancı ülke temsilcilerinin ağırlanması için kullanılmıştır.
- İçinde konaklayacakların güvenliğini sağlamayı kolaylaştırıcı bir mimari tarzda inşa edilmişlerdir.

çıkartımlarından hangileri yapılabilir?

- A) I ve II B) I ve III
C) II ve III D) I, II ve III

9. İpek Yolu ve Baharat Yolu'nda yolculuk yapan kervanlar, taşıdıkları ticari mallar dışında Asya ile Avrupa arasında kültür ve fikir alışverişini de sağlamışlardır. İpek Yolu ve Baharat Yolu sayesinde birçok yenilik doğudan batıya aktarılmış ve bu yeniliklerden etkilenen batı insanının yaşam şekli değişmiştir. Bu yönüyle İpek Yolu ve Baharat Yolu hem bir ticaret yolu hem de tarihî ve .....bir değer olarak tarihte büyük bir öneme sahiptir.

Yukarıdaki boş bırakılan bölüme;

- kültürel
- siyasi
- sosyal

kavramlarından hangileri ile doldurulması doğru olur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II
C) I ve II D) I ve III

10.

Bu tabloya göre İpek ve Baharat Yolu ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi kullanılamaz?

- A) Doğu ile Batı kültürü arasında bir köprüdür.
- B) Doğu-Batı arasında askeri çatışmaların yaşanmasına neden olmuştur.
- C) Bölgeler arası kültür alışverişi sağlamıştır.
- D) Batı ve Doğu medeniyetini kültürel etkileşim içine girmiştir.

1.

KÜLTİĞİN ANITI

(I) Tanrı buyurduğu için, kendim devletli olduğum için kağan oturdum. Türk milletini hep toplayıp il tutacağımı burada vurdum, dört taraftaki millete baş eğdirdim. (II) Aç, fakir milleti hep toplattım. Fakir milleti zengin kıldım. (III) Az milleti çok kıldım. (IV) Üste gök basmasa, altta yer delinmesine, Türk milleti ilini, töreni bozabilir.

Bilge Kağan'ın Kültiğin Anıtı'na yazdırdığı bu sözlerden hangisi Türklerin sosyal devlet anlayışına sahip olduklarının kanıtıdır?

A) I

☒ B) II

C) III

D) IV

2.

Konargöçer yaşayış içinde bulunan Orta Asya Türklerinin en önemli ihtiyaçları, barınaklar olmuştur. Türkler, barınak ihtiyaçlarını üzeri kalın keçe örtülerle kaplanan çadırlarla sağlamışlardır. Bu çadırlar eski çağlardan beri Türklerin barınağı olmuştur. Türkler bu çadırları Asya Hun Devleti'nden itibaren çeşitli hayvanların çektiği arabalar ile taşımışlardır. Keçe çadırını araba üzerine yerleştirmişler, böylece eşyalarıyla beraber bir yerden başka bir yere kolayca göç etmişlerdir. Çin kaynaklarında Hunların ve Kök Türklerin kullandıkları keçe çadırı arabaları, "Çadırlarını keçeden yaparlar, konargöçer bir hayat yaşarlar. Yazın serin, kışın sıcak yerlere çekilirler." cümlesiyle ifade edilmiştir.

(Cavidan Başar Ergenekon, "Tepme Keçelerin Tarihi Gelişi, Renk-Desen-Teknik ve Kullanım Özellikleri)

Yukarıdaki bilgilere bakılarak Orta Asya Türklerinin;

- I. Sosyal yaşamları
- II. Yaşadıkları bölgenin iklim özellikleri
- III. Kullandıkları araç-gereçler
- IV. Siyasi yapıları

gibi konularının hangileri hakkında bilgi edinilebilir?

☒ A) I, II ve III

B) I, II ve IV

C) II, III ve IV

D) I, II, III ve IV

3.

Malazgirt Ovası'nda karşılaşılan Romen Diyojen komutasındaki Bizans ordusu ile Türk ordusu arasındaki savaşı Selçuklu Devleti kazandı(1071). Yurt edinmeye başlanılan Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması açısından bir dönüm noktası olan Malazgirt Savaşı'nın kazanılması şu sonuçlara yol açtı:

- I. Anadolu'nun kapıları Türklere tamamen açıldı ve Anadolu Türk yurdu olmaya başladı.
- II. Bizans Avrupa'dan yardım istedi ve Haçlı Seferleri başladı.
- III. Çaka Beyliği, Saltuklular, Mengücekliler, Danişmentliler, Artuklular vb. beylikler kuruldu.
- IV. Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması yolunda çok önemli bir adım atıldı.

Yukarıdaki ifadelerden hangisi "Anadolu'da Birinci Beylikler Dönemi başladı." ifadesinin kanıtı niteliğindedir?

A) I

B) II

☒ C) III

D) IV

4.

Devlet yönetiminde Asya Hun Devleti ikili sistemi kullanmıştır. Buradaki amaç toprakları doğu ve batı olarak iki yönetim bölümüne ayırıp geniş ülke topraklarını daha kolay yönetmektir. Doğu bölüm idaresinin başında hakan bulunurken batıda da hanedanın bir üyesi bulunmaktadır. İkili sistemin olumsuz yanı ise devlet zayıfladığında devletin kısa sürede yıkılmasını kolaylaştırmasıdır.

Bu bilgilerde Hun Devleti'nin hangi alandaki uygulamaları devletin yıkılışında etkili olduğu belirtilmiştir?

☒ A) Siyasi

B) Sosyal

C) Hukuk

D) Askeri

5.

Türkler göçler sayesinde Orta Asya dışında çeşitli devletler kurmuşlardır. Gittikleri yerlere yaşam biçimlerini taşımışlar ve başka milletlerle etkileşim içine girmişlerdir. Avrupa'ya uzanan Türk göçleri sayesinde Kavimler Göçü (375) başlamış ve bugünkü Avrupa devletlerinin temelleri atılmıştır.

Yukarıdaki bilgilerde Kavimler Göçü'nün hangi alandaki sonuçlarından bahsedilmemiştir?

A) Siyasi

B) Sosyal

☒ C) Ekonomik

D) Kültürel

6. Türkler arasında "Gök Tanrı inancı" yaygındı. Gök Tanrı inancı tek tanrılı bir inanç sistemiydi. Orta Asya'da Türkler ölümden sonra hayatın devam ettiğine inanır, bundan dolayı ölen kişi kıymetli eşyalarıyla beraber "kurgan" adı verilen mezarlara gömülürdü. Ölen kişinin arkasından "yuğ" adı verilen cenaze töreni yapılırdı. Mezarların etrafına ölen kişinin öldürdüğü düşman sayısı kadar "bal-bal" dikilirdi.

Yukarıdaki bilgilere bakılarak İlk Türk devletleri hakkında;

- I. Birden fazla tanrıya inandıkları
- II. Ahiret inancına sahip oldukları
- III. Ölen kişi için tören düzenledikleri
- IV. Kişinin düşmanları için heykel diktikleri

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I, II ve III
B) I, II ve IV
C) II, III ve IV
D) I, II, III ve IV

7.

Şam valisi Muaviye tarafından merkez Şam olmak üzere Emevi Devleti kuruldu. Emevilerle birlikte Halifelik babadan oğula geçer hale geldi. Emeviler Dönemi'nde çok hızlı fetihler gerçekleşti. Atlas Okyanusu'ndan Türkistan'a kadar geniş bir alan fethedildi. Anadolu ve Kafkasya'ya seferler düzenlendi. Emeviler Tarık Bin Ziyad komutasında Cebeli Tarık Boğazı'nı geçip İspanya'yı fethetti. Emeviler, kendilerini üstün görüp aşırı Arap milliyetçisi bir politika izliyorlardı. Onların bu anlayışları Türklerin Müslüman olmasını geciktirmiş ve devletin yıkılmasını hızlandırmıştır.

Bu bilgilere bakıldığında hangi seçenekteki sonuca ulaşamaz?

- A) Emeviler İslamiyet'i ilk kabul eden Türk devleti olmuştur.
B) Emevilerde yönetim anlayışı saltanata dönüşmüştür.
C) Emevilerin hâkimiyet alanı oldukça genişlemiş ve İspanya'ya kadar ulaşmıştır.
D) Emevilerin uyguladığı milliyetçi politika Türklerin İslamiyet'i kabulünü geciktirmiştir.

8. Mekke'den Medine'ye göç eden Hz. Peygamber Müslüman, Yahudi ve Medineli putperestleri bir araya getirerek Medine Sözleşmesi'ni yaptı. Bu sözleşme, ahlak ve adalet ilkeleri açısından oldukça önemlidir. Medine Sözleşmesi'nin bazı maddeleri şunlardır:

- Müslüman ve Yahudi topluluklar barış içerisinde yaşayacaklardır.
- Medine'nin savunması birlikte yapılacaktır.
- Yahudiler dinlerini yaşamakta serbest olacaktır.
- Müslümanlar ve Yahudiler, kendileri dışında bir topluluk ile yaşanacak anlaşmazlıkta birbirlerinin yanında yer alacaktır.
- Yahudiler ve Müslümanlar arasında yaşanabilecek anlaşmazlıklarda Hz. Muhammed hakem olarak kabul edilecektir.

Medine Sözleşmesi'ne bakılarak;

- I. Medine halkı birlikteliğini sağlamayı amaçlamıştır.
- II. Toplumsal barış için adım atılmıştır.
- III. Hz. Muhammed'in adaletine güvenilmiştir.

çıkarımlardan hangileri yapılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

9. Türklerin Müslüman Araplarla ilk temasları ..... zamanında gerçekleştirilen fetihlerle başladı. Ancak Türklerin toplu olarak İslamiyet'i kabul etmeleri ve Türk-İslam devleti kuracak çoğunluğa ulaşabilmeleri üç asırlık bir zamanı buldu. Türkler arasında İslamiyet'in yayılmasının gecikmesinde .....idarecilerinin kendilerinden olmayan Müslümanları önemsememeleri etkili oldu. ....Dönemi'nde uygulanan eşitlik ve adalet politikalarının etkisiyle Türkler kısa zamanda ve kalabalık gruplar hâlinde İslamiyet'i kabul ettiler.

Yukarıda boş bırakılan yerlere hangi seçenekteki bilgilerin gelmesi beklenmez?

- A) Hz. Ömer
B) Emevi
C) Hz. Osman
D) Abbasiler

1. Tuğrul Bey, Selçuklu Devleti'nin sınırlarını genişletip güçlendirmiştir. Halkına yeni bir yurt için verimli toprakları olan Anadolu'yu hedef göstermiştir. Bizans İmparatorluğu'nu .....Savaşı'nda yenmiştir (1048). Bu savaş Selçuklu Türkleri ile Bizans arasında yapılan ilk önemli savaştır. Halifelik makamına ve Bağdat şehrine hizmetinden dolayı Tuğrul Bey'e kılıç kuşatan halife, ona "Doğu'nun ve Batı'nın Sultanı" unvanını vermiştir.

Buna göre;

- I. Boş bırakılan yere Malazgirt yazmalıdır.
- II. Selçuklu Devleti ile Bizans arasında ilk kez askeri bir mücadele yaşanmıştır.
- III. Selçukluların İslamiyet'teki saygınlığı artmıştır.

çıkartımlarından hangileri yapılabilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- ☒ C) I ve III
- D) I, II ve III

2. Türklerin İslamiyet'i kabulü ile birçok alanda değişimler yaşanmıştır. İslamiyet'ten etkilenen ve İslamiyet ile zenginleşen bir Türk-İslam medeniyeti doğmuştur. Türklerin İslamiyet'i kabul etmelerinin ardından birçok farklı kavram Türk medeniyetine dahil olmuştur.

Türklerin İslamiyet'i kabul etmelerinin ardından;

1	Kurultay	2	Halife	3	Kağan
4	Sultan	5	Kut	6	Hutbe
7	Balbal	8	Cihat	9	Yuğ

kavramlarından hangilerinin ortaya çıktığı söylenir?

- A) 1-3-5-7-9
- ☒ B) 2-4-6-8
- C) 2-3-4-6-9
- D) 1-2-4-6

3. Karahanlılar Dönemi'nde Uygur ve Arap alfabetleri kullanılmış, Türk-İslam edebiyatı oluşmuştur. Kur'an-ı Kerim Türkçeye çevrilmiştir. Sözlü edebiyattan yazılı edebiyata, konargöçer yaşam tarzından yerleşik toplum düzenine geçişin hızlandığı bir dönem olmuştur.

Buna göre Karahanlılar hakkında hangi iki alandaki bilgiye ulaşılabılır?

- ☒ A) Kültürel - Sosyal
- B) Kültürel - Siyaset
- C) Sosyal - Ekonomik
- D) Hukuki - Kültürel

4. Orta Asya Türk devletlerinde, yaşam biçimlerini anlatan savlar (atasözü), ölenler için söylenen sagular (ağıt), koşuk adı verilen şiirler ve meşhur destanları vardır. (Destanlar eski zamanlarda toplumların başından geçen olayların abartılı bir şekilde anlatıldığı edebi eserlerdir.) Özellikle başkahramanının üzerine dikkat çekilen destanlara ilk örnekleri Türkler vermiştir. Bu örneklerden biri de Hun Türklerine ait olan Oğuz Kağan Destanı'dır.

Buna göre Orta Asya Türk devletleri hakkında;

- I. Sanat
- II. Edebiyat
- III. Kültür
- IV. Eğitim

konularından hangileri ile ilgili bilgiye ulaşılabılır?

- A) I ve II
- ☒ B) II ve III
- C) III ve IV
- D) II, III ve IV

5. Sultan Alparslan Malazgirt Savaşı'nın sonunda esirler arasında bulunan Romanos Diogenes'e son derece iyi davrandı. Ayrıca imparatorla anlaşma yaparak onun hayatını bağışladı. Bizans tahtına çıkan yeni imparator Romanos Diogenes'i tutuklamış ve onun Büyük Selçuklu Devleti ile yaptığı anlaşmayı tanımamıştır. Bunu öğrenen Alparslan, "Bugünden itibaren Bizans'la yapılan sulh sona ermiştir. Artık Bizans topraklarını fethedeceğiz. Bundan böyle aslan yavruları olunuz, yeryüzünde gece gündüz kartal yavruları gibi uçunuz." demiştir. Daha sonra da Alparslan, beylerini Anadolu'nun fethedilmesi için görevlendirmiştir. Anadolu'ya gönderilen beyler, fethettikleri yerlere beraberlerinde getirdikleri boyları yerleştirerek burada beyliklerini kurmuşlardır.

Bu bilgilere bakıldığında hangi seçenekteki çıkarımın yapılması doğru olmaz?

- A) Romanos Diogenes'e karşı Türkler ve Bizanslıların davranış şekli aynı olmamıştır.
- ☒ B) Anadolu'ya gönderilen beyler kısa sürede Bizans'ı yıkarak onun topraklarını ele geçirmişlerdir.
- C) Bizans ile yapılan anlaşmanın bozulması Anadolu'nun Türkleşmesinin önünü açmıştır.
- D) Sultan Alparslan, savaşta esir düşen Bizans imparatoruna hoşgörülü bir şekilde yaklaşmıştır.

6. Anadolu'nun elverişli hava koşullarına ve verimli topraklara sahip olması, burayı bir cazibe merkezi hâline getirmiştir. Anadolu, geçmişten bugüne kadar Doğu ve Batı medeniyetleri arasında bir köprü vazifesi görmüştür. Bu durum Anadolu'ya sürekli olarak akınların düzenlenmesi dolayısıyla da Anadolu'yu birçok devletin ele geçirmek istemesine neden olmuştur.

Buna göre Anadolu'nun birçok devlet tarafından ele geçirilmek istenmesinde;

- I. İklim
- II. Coğrafi konum
- III. Tarım

faktörlerden hangilerinin etkili olduğu ifade edilebilir?

- ☒ A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

7. Melikşah'ın emri üzerine Nizamülmülk tarafından yazılan "Siyasetname" adlı eser dönemin önemli kaynaklarından. Eserde Nizamülmülk'e göre en iyi devlet düzeninin nasıl olabileceği, başarılı bir hükümdarın neler yapması gerektiği anlatılmaktadır. Eserde Melikşah'ın şu sözlerine yer verilmiştir: "Her biriniz memlekete dair düşünüp saltanatımız devrindeki aksaklıkları tespit ediniz. Dergâh, divan ve sarayımızda yerine getirilmesi gerekirken yapılmayan yahut gözümüzden kaçan durumları gözden geçiriniz. Ayrıca evvelki sultanlar yaptıkları hâlde bizim yapmadığımız durumları tespit ediniz. Üzerinde düşünelim, bu düşünceleri hayata geçirelim ki din ve dünya işlerimiz yolunca ve yordamıncadevam etsin..."

(Barış Eşmeli, TESAM Akademi Dergisi , sayı 2, s. 140)

Bu bilgilerde;

- I. Melikşah'a göre din ve dünya işlerinin düzenli bir şekilde devam etmesi neye bağlıdır?
- II. Siyasetname adlı eserin yazarı kimdir?
- III. Başarılı bir hükümdarın neler yapması gerekmektedir?

sorularından hangilerinin cevabına ulaşılabilir?

- ☒ A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

8. Haçlı Seferleri 11. Yüzyılın sonlarında başlayıp 13. Yüzyıla kadar devam etmiştir. Bu seferler görünüşte Kudüs'ü alma amacına yönelik olsa da Avrupa'nın o dönemdeki ekonomik, siyasi, sosyal ve dinî sorunlara çözüm bulmak amacıyla başlatılmıştır.

Bu bilgilere bakıldığında;

- I. Haçlı Seferlerinin ortaya çıkmasında birden fazla neden etkili olmuştur.
- II. Haçlı Seferlerinin görünüşte etkili olan nedeni dini bir özellik taşımıştır.
- III. Haçlı Seferleri yaklaşık üç yüz yıl boyunca devam etmiştir.

çıkarımlarından hangilerine ulaşılabilir?

- ☒ A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

9. "Ben hâli vakti yerinde bir millete kağan olmadım. Türk milletinin Türk devletinin adı sanı yok olmasın diye gece uyumadım, gündüz oturmam, ölesiye çalıştım. Az milleti çok, aç milleti tok kıldım. Yoksul milleti zengin, tutsak milleti efendi kıldım."

Bilge Kağan'ın bu sözlerine bakılarak onun hakkında;

- I. Milliyetçi bir kişiliğe sahiptir.
- II. Sosyal devlet ilkesine göre hareket etmiştir.
- III. Faaliyetlerinde kendi çıkarlarını gözetmiştir.

yargılarından hangilerine varılabilir?

- ☐ A) Yalnız I
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

10. Türkiye Selçuklu Devleti, Anadolu'da otoritesini sağladıktan sonra önemli ticaret yolları üzerinde kervansaraylar inşa etmeye önem vermiştir.

Türkiye Selçuklu Devleti'nin kervansaraylar inşa ederek;

- I. Yolcuların güvenliğini sağlama,
- II. Ticaret yapanların barınması sağlama,
- III. Eğitim öğretimi geliştirme

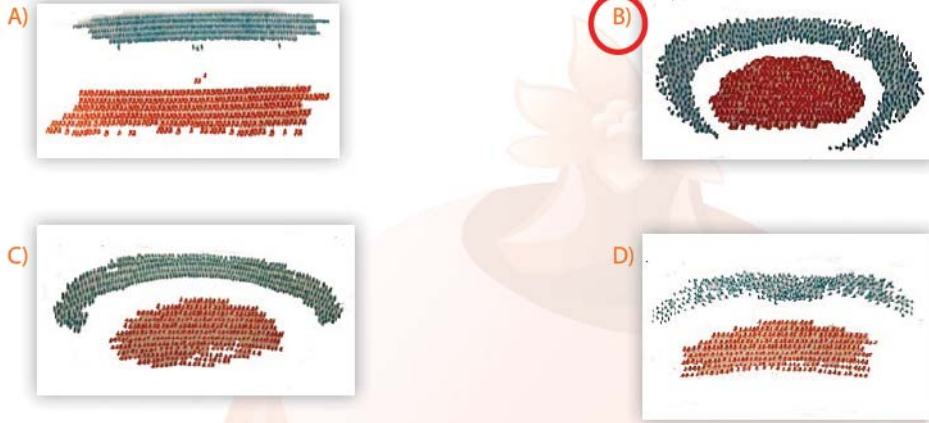
amaçlarından hangilerine ulaşmak istedikleri söylenemez?

- ☒ A) Yalnız III
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

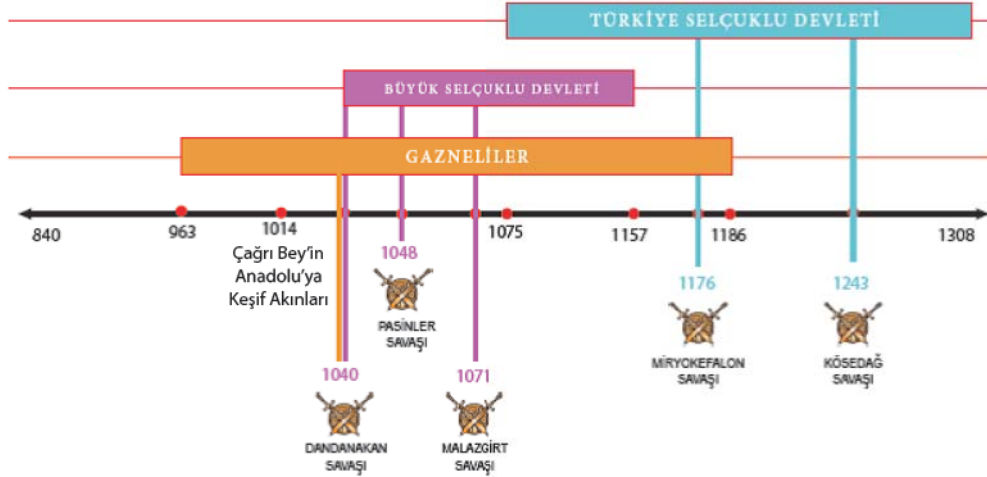
1. Türkler tarafından birçok savaşta başarı ile uygulanan, "Turan Taktiği" olarak da bilinen "Hilal Taktiği", savaşta düşmanı çevreleyerek az kuvvetle çok sayıda düşmanı mağlup etmeyi amaçlayan askerî savaş taktiğidir. Savaş alanında merkez, sağ ve sol olmak üzere üç kısma ayrılan ordu önce düşmana saldırır, sonra merkez kısmı kaçargibi geri çekilir, sağ ve sol kanatlar da düşmanı sararak çember içine alır ve imha ederdi.

■ Türk kuvvetleri → (Tabloda Türk ve düşman kuvvetleri yandaki gibi gösterilmektedir.)
 ■ Düşman kuvvetleri

Buna göre Turan taktiği ile ilgili verilen hangi görselde düşman kuvvetlerinin imha edildiği aşama gösterilmiştir?

2. Aşağıdaki tarih şeridinde çeşitli önemli olaylar verilmiştir.

Buna göre tarih şeridine bakılarak;

- Türklerin İslamiyet ile tanışması gerçekleşmiştir.
- Bizans ile Selçuklular arasında ilk savaş yapılmış, Anadolu'nun kapıları Türklere aralanmıştır.
- Türklerin Anadolu'dan atılmayacağı anlaşılmış ve Anadolu'nun Türk yurdu olduğu kesinleşmiştir.
- Türkler ile Moğollar arasında yapılan bu savaş sonrası Anadolu Moğol egemenliği altına girmiştir.

çıkarmalarından hangileri yapılırsa doğru olur?

- A) I, II ve III   B) I, II ve IV   C) II, III ve IV   D) I, II, III ve IV

3.

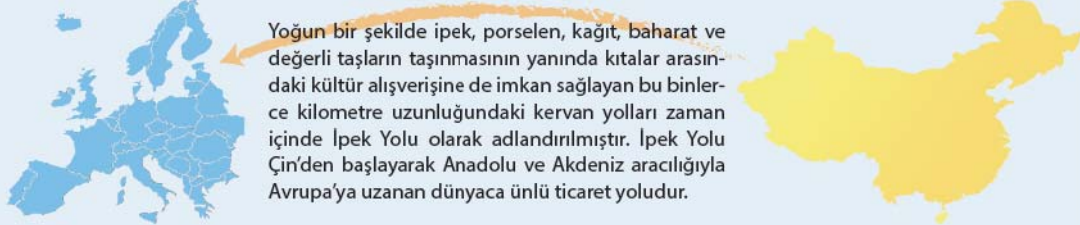

İpek endüstri, eski çağlardan beri birçok milletin hayatında çok önemli bir yer tutmuştur. Uzak Doğu'da gelen ipek ve baharat, Batı dünyası için, uluslararası ilişkilerde önemli bir rol oynamıştır.

İpek Yolu'nun Türk milleti için geçmişte büyük bir önemi vardı. Semerkant, Buhara, Tebriz gibi şehirler, Türk medeniyetinin simgesi ve İpek Yolu ticaretinde önemli şehir yerleşmelerindendi.

İpek Yolu Asya'yı Avrupa'ya bağlayan bir ticaret yolu olmasının ötesinde 2000 yıldan beri bölgede yaşayan kültürlerin, dinlerin, ırkların da izlerini taşımakta ve olağanüstü bir tarihsel ve kültürel zenginlik sunmaktadır.

Yoğun bir şekilde ipek, porselen, kağıt, baharat ve değerli taşların taşınmasının yanında kıtalar arasındaki kültür alışverişine de imkan sağlayan bu binlerce kilometre uzunluğundaki kervan yolları zaman içinde İpek Yolu olarak adlandırılmıştır. İpek Yolu Çin'den başlayarak Anadolu ve Akdeniz aracılığıyla Avrupa'ya uzanan dünyaca ünlü ticaret yoludur.

Bu bilgilere bakılarak İpek Yolu hakkında;

- I. İsmi nereden aldığı,
- II. Nereden nereye uzandığı,
- III. Hangi ürünlerin taşınmasına yardımcı olduğu

bilgilerinden hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve III   **D) I, II ve III**

4.

"Ben Asya Hun İmparatoru Metehan'ım. Benim zamanımda Hunlar en güçlü dönemlerini yaşadılar. Dağınık hâlde yaşayan Türkleri bir çatı altında topladım. Orduda ilk defa onlu sistemi ben kurdum ve ordumu bu sisteme göre oluşturdum. Bu sisteme göre en büyük askerî birlik on bin kişiden oluşan tümendi. Ayrıca Çin topraklarının büyük bir kısmını ele geçirdim ve Çin'i vergiye bağladım. Ancak kalabalık Çin nüfusu içinde Türklerin millî kültürlerini kaybederek yok olmalarını önlemek amacıyla bu topraklara Türkleri yerleştirmedim."

Metehan'ın anlatımına bakılarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Türkler siyasi otorite altına alınmış, askeri alanda düzenleme yapılmıştır.
- B) Türklerin nüfus açısından Çinlilerden daha fazla olmasına önem vermiştir.
- C) Asya Hun İmparatorluğu üstünlüğünü Çin'e kabul ettirmiştir.
- D) İpek Yolu'nun denetimi ile ülke gelirleri artırılmıştır.**

5.

Hun hükümdarı ile evlenen Çinli prenses aşağıdaki şiiri yazmıştır;

Yurdumdan ayrıldım kara bağlarım
Şimdi de Hunların çadırı yerim
Ocağım kül oldu ona ağlarım,
Dünyaya gelmemiş olmak isterim
Yünden ip yapar, keçe giyerler
Gözüme beter gelir, gönlüme kötü,

Koyunun etini yerler,
İçemem bakırla sunulan sütü
Davulu her gece durmaz döverler,
Dönerler ta güneş doğana kadar.
Fırtına bozkırda gök gibi gürler,
Yollar toz duman boğana kadar.

Safa ÖCAL, "Türk Dünyası Araştırmaları", s.163 (Düzenlenmiştir.)

Yukarıdaki şiirden yola çıkarak, Hunlar ile ilgili hangi konuda çıkarımda bulunulamaz?

- A) Barınakları   B) Yaşadıkları coğrafyanın bitki örtüsü
- C) Kullandıkları madenler   **D) Edebi eserleri**

1.

Bozkırda konargöçer hayat tarzını benimseyen Türkler, ekip biçme zamanını ve yazlık ile kışlık göç tarihlerini belirlemek için gökle ilgili olaylara bakarak takvimler yapmışlardır. Bir müddet sonra "On İki Hayvanlı Türk Takvimi"ni oluşturmuşlardır. Bu takvimde her yıl bir hayvan ismi ile temsil edilmiştir. Aylar ise 1. Ay, 2. Ay ... şeklinde ifade edilmiştir. Asya Hunları, Kök Türkler ve Uygurlar da bu takvimi kullanmışlardır. Orhun Yazıtlarında On İki Hayvanlı Türk Takvimi'nden bahsedilmiştir.

Üstteki görsele ve bilgilere bakıldığında Türkler hakkında:

- I. Zaman kavramına önem vermişlerdir.
- II. Zamanı sistemli hâlde kullanmaya çalışmışlardır.
- III. 12 Hayvanlı Türk Takvimi birden çok devlet zamanında kullanılmıştır.
- IV. Ay takvimini ilk kez Türkler kullanmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- ☒ A) I, II ve III   ☐ B) I, III ve IV   ☐ C) II, III ve IV   ☐ D) I, II, III ve IV

2.

Ben Hakanım. Önemli meselelerin görüşüldüğü kurultayı yönetirim. Son sözü ben söylerim.

Ben Hatunum. Hükümdar eşi olarak Kurultaya katılır, hakan olmadığı zaman kurultaya başkanlık ederim.

Ben boy beyiyim. Boyumu temsilen kurultaya katılır, sorulduğunda fikirlerimi söylerim.

Görsele ve verilen bilgilere bakılarak;

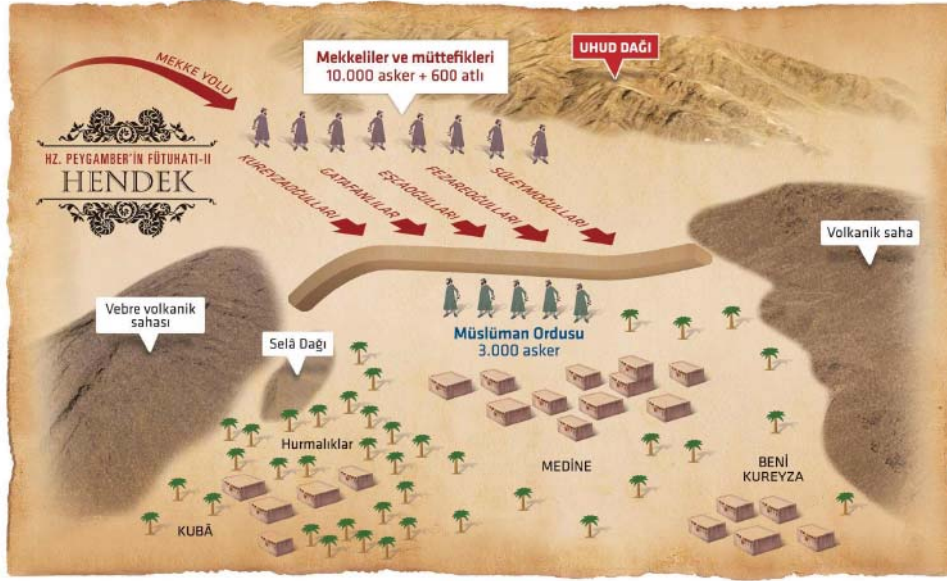
- I. Kararlar alınırken farklı kişilerin görüşlerine başvurulmuştur.
- II. Kurultayın bir danışma meclisi özelliğinde olduğu görülmüştür.
- III. Hakan'ın eşi olan Hatun devlet yönetiminde söz sahibi olmuştur.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- ☐ A) I ve II   ☐ B) I ve III   ☐ C) II ve III   ☒ D) I, II ve III

3.

Bu bilgilere bakılarak Hendek Savaşı hakkında;

- I. Savaşın yapıldığı yer
- II. Müslüman ve Mekke Ordusunun asker sayısı
- III. Savaşa Müslümanlardan hangi kabilelerin katıldığı

bilgilerinden hangilerine ulaşılabilir?

- A)** I ve II   **B)** I ve III   **C)** II ve III   **D)** I, II ve III

4. Aşağıdaki ifadelerde dört halife dönemine ait gelişmelere yer verilmiştir.

1 Kur'an-ı Kerim çoğaltılmıştır.	2 Devletin parçalan- masını önlemiştir.	3 Hicri takvim bu dönemde hazır- lanmıştır.	4 Devletin merkezi Kufe olmuştur.
5 Kur'an-ı Kerim'in kitap hâline getiril- miştir.	6 En çok fetih bu dönemde yapı- lmıştır.	7 İç çatışmalar bu dönemde çıkmış- tır.	8 İlk İslam donan- ması oluşturul- muştur.

Yukarıda verilen olayların halifeler ile eşleştirilmesi hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A)** Hz. Ebubekir : 1-2
Hz. Ömer : 3-4
Hz. Osman : 5-6
Hz. Ali : 7-8
- B)** Hz. Ebubekir : 2-5
Hz. Ömer : 3-6
Hz. Osman : 1-8
Hz. Ali : 4-7
- C)** Hz. Ebubekir : 2-4
Hz. Ömer : 1-6
Hz. Osman : 5-8
Hz. Ali : 3-7
- D)** Hz. Ebubekir : 1-4
Hz. Ömer : 3-5
Hz. Osman : 2-8
Hz. Ali : 6-7

İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER

Dünyanın Neresindeyim?

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Tane Tane Test 2

Ülkemizin Güzellikleri Haritada

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Tane Tane Test 2

Ülkemizin Zenginlikleri Haritada

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Tane Tane Test 2

Çevremizde Kimler Yaşıyor?

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Ünite Değerlendirme Testi 1

Ünite Değerlendirme Testi 2

Beceri Temelli Sorular 1

Beceri Temelli Sorular 2

3. Ünite

Kazanımlar

Dünyanın Neresindeyim?

- ⇒ Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlarız.

Ülkemizin Güzellikleri Haritada

- ⇒ Türkiye'nin temel fiziki coğrafya özelliklerinden yer şekillerini, iklim özelliklerini ve bitki örtüsünü ilgili haritalar üzerinde inceleriz.

Ülkemizin Zenginlikleri Haritada

- ⇒ Türkiye'nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösteririz.

Çevremizde Kimler Yaşıyor?

- ⇒ Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunuruz.

Dünyanın Neresindeyim?

Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlarız.

Öğreten Sorular

1

Türkiye'nin mutlak (matematik) konumu ile ilgili aşağıda verilen bilgileri doğru ve yanlış şeklinde değerlendiriniz.

No	Bilgi	D/Y
1.	Ülkemiz 36° - 42° kuzey paralelleri ile 26° - 45° doğu meridyenleri arasında yer alır.	D
2.	Türkiye, Ekvator'un güneyinde, Greenwich meridyenin batısında yer almaktadır.	Y
3.	Türkiye'nin, kuzeyi ile güneyi arasında 6 meridyen farkı vardır.	Y
4.	Türkiye'nin doğusu ile batısı arasında 19 paralel farkı vardır.	Y
5.	Türkiye, Kuzey Yarımküre'de yer alan bir ülkedir.	D

2

Aşağıdaki bilgilerde boş bırakılan yerleri uygun kelimeler ile doldurunuz.

Ekvator

Greenwich

Coğrafi

Mutlak konum

Asya

Meridyen

Avustralya

- Dünya üzerindeki her hangi bir noktanın veya bölgenin bulunduğu yere **Coğrafi** konum denir.
- Dünyayı ortadan iki eşit parçaya böldüğü varsayılan, kutup noktalarından eşit uzaklıktaki çembere **Ekvator** denir.
- Bir kutup noktasından başlayıp diğer kutup noktasında birleşen dikey yönde çizilen yarım çemberlere **Meridyen** denir.
- Başlangıç meridyeni İngiltere'nin başkenti Londra yakınlarındaki **Greenwich** gözlemevidir ve 0° ile gösterilir.
- Mutlak konum** .....; bir yerin paraleller ve meridyenler ile ifade edilebilen yani ekvatora ve başlangıç meridyenine göre belirlenen konumudur.
- Dünya üzerinde yüzölçümü en büyük olan kıta **Asya** ..... Kıtası iken yüzölçümü en küçük olan kıta **Avustralya** ..... kıtasıdır.

3

Aşağıdaki açıklamalara bakarak verilen bilgileri doğru ve yanlış olarak değerlendiriniz.

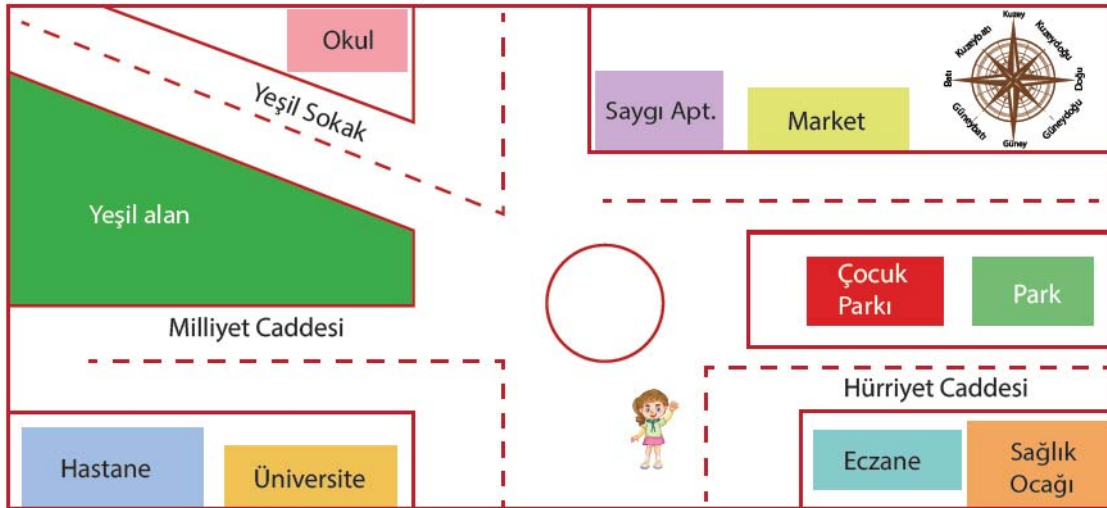
Türkiye 36°-42° Kuzey paralelleri arasında yer alır. Buna göre ülkemiz Kuzey Yarım Kürede Orta kuşakta yer alır. Bunun sonucunda:

- ◆ Dört mevsim belirgin olarak yaşanır.
  - ◆ Güneş ışınları düz bir zemine hiçbir zaman dik açı ile düşmez.
  - ◆ Güneyden kuzeye doğru gidildikçe sıcaklık genel olarak düşer.
  - ◆ Güneyden esen rüzgârlar sıcaklığı artırırken kuzeyden esenler düşürür.
  - ◆ En kuzeyi ve en güneyi arasındaki kuş uçuşu uzaklık yaklaşık 666 km'dir.
  - ◆ Güneş ışınları 21 Aralık'ta en dar açıyla, 21 Haziran'da ise en dike yakın açı ile alır.
  - ◆ Dağların güney yamaçları bakı etkisiyle daha çok ısınır.
  - ◆ Ilıman iklim görülür.
- Türkiye 26°-45° doğu meridyenleri arasında bulunur. Bunun sonucunda;
- ◆ En doğusu ve en batısı arasındaki zaman farkı 76 dakikadır.
  - ◆ 2. ve 3. saat dilimleri içinde yer alır.

NO	BİLGİ	Doğru	Yanlış
1.	Türkiye Kuzey Yarımküre'de ve orta kuşakta yer almaktadır.	✓	
2.	Türkiye'nin en doğusu ile en batısı arasında toplam 19 paralel bulunmaktadır.		✓
3.	Türkiye'ye güneş ışınlarının en dik açı ile geldiği zaman yaz mevsimi yaşanır.	✓	
4.	Türkiye'ye güneş ışınlarının en dar açı ile geldiği zaman kış mevsimi yaşanır.	✓	
5.	Türkiye'nin en kuzey ve en güney noktaları arasında 6 meridyen bulunmaktadır.		✓

4

Aşağıdaki soruları verilen görsele göre cevaplayınız.

1. Bilgen, bulunduğu yerden Saygı Apartmanına gitmek isterse hangi yöne gitmelidir? (.....) **Kuzey**
2. Bilgen, bulunduğu yerden yeşil alana gitmek isterse hangi yöne gitmelidir? (.....) **Kuzeybatı**
3. Bilgen, bulunduğu yerden çocuk parkına gitmek isterse hangi yöne gitmelidir? (.....) **Kuzeydoğu**
4. Bilgen, bulunduğu yerden hastaneye gitmek isterse hangi yöne gitmelidir? (.....) **Batı**
5. Bilgen, bulunduğu yerden Yeşil Sokak'a gitmek isterse hangi yöne gitmelidir? (.....) **Kuzeybatı**
6. Bilgen, bulunduğu yerden Milliyet Caddesi'ne gitmek isterse hangi yöne gitmelidir? (.....) **Batı**

1. Yeryüzünün ya da bir parçasının, kuşbakışı görünüşüyle belli bir orana göre küçültülüp bir düzlem üzerine geçirilmesine harita denir. Bir çizimin harita olabilmesi için çeşitli özelliklere sahip olması gerekir.

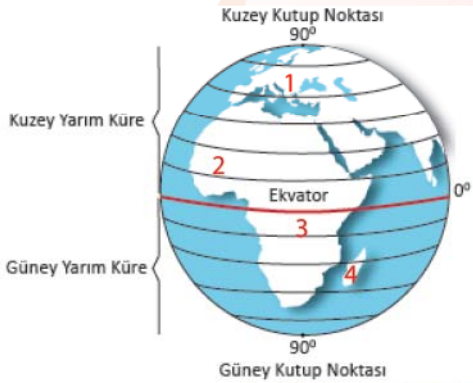
Buna göre bir çizimin harita olarak kabul edilebilmesi için;

- I. Bir düzlem üzerine aktarılması
- II. Kabataslak bir çizim olması
- III. Kuşbakışı görünüm ile çizilmesi
- IV. Belirli bir oranda küçültülmesi

özelliklerinden hangilerine sahip olması beklenir?

- A) I, II ve III
- B) I, II ve IV
- ☒ C) I, III ve IV
- D) I, II, III ve IV

2.

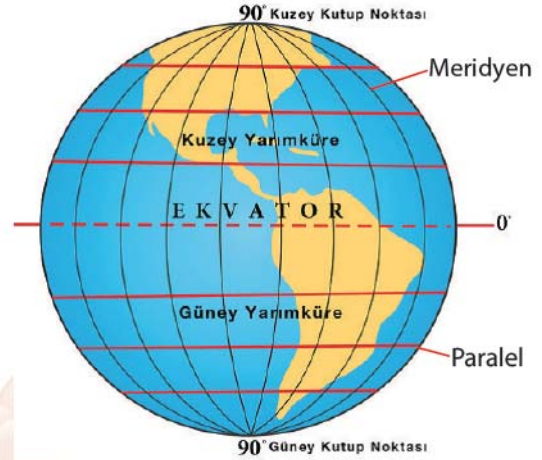

- a) Kuzey Yarımküre'de yer alan bölge başlangıç paraleline yakındır.
- b) Güney Yarımküre'de yer alan bölge Güney Kutup noktasına yakın bir adadır.
- c) Kuzey Yarımküre'de bulunan bölge Kuzey Kutup noktasına yakındır.
- d) Güney Yarımküre'de bulunan bölge Ekvatorun yakınında yer alır.

Haritada numaralandırılmış bölgeler ile bilgilerin eşleştirilmesi hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A) 1-a; 2-b; 3-c; 4-d
- B) 1-b; 2-d; 3-a; 4-c
- ☒ C) 1-c; 2-a; 3-d; 4-b
- D) 1-d; 2-a; 3-c; 4-b

3. Aşağıda dünyamız ile ilgili bir görsel verilmiştir.

Yukarıdaki görselde;

- I. Dünyayı ortadan iki eşit parçaya böldüğü varsayılan, kutup noktalarından eşit uzaklıktaki çember.
- II. Ekvatora birer derece aralıklarla yatay yönde çizilen çemberler.
- III. Bir kutup noktasından başlayıp diğer kutup noktasında birleşen dikey yönde çizilen yarım çemberler.

tanımlarından hangilerine yer verilmiştir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- ☒ D) I, II ve III

4. Dünyanın üzerinde olduğu varsayılan paralel ve meridyenlerin çeşitli özellikleri bulunmaktadır.

Buna göre;

- I. Ardışık iki paralel dairesi arasındaki uzaklık 111 kilometredir.
- II. Başlangıç meridyeni İngiltere'nin başkenti Londra yakınlarındaki Greenwich (Griniç) gözlemevidir ve 0° ile gösterilir.
- III. Meridyenler arasındaki uzaklık sadece kutuplarda 111 km'dir.
- IV. Ekvatordan kutuplara doğru gidildikçe dünyanın şeklinden dolayı meridyen dairelerinin boyları kısalmış ve kutuplarda nokta hâlini alır.

bilgilerinden hangilerinin doğru olduğu söylenemez?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) II ve IV
- ☒ D) III ve IV

5. Dünya üzerindeki her hangi bir noktanın veya bölgenin bulunduğu yere coğrafi konum denir. Coğrafi konum mutlak (matematik) ve göreceli (özel) olmak üzere ikiye ayrılır. Bir yerin Ekvator'a ve başlangıç meridyenine göre yerinin belirlenmesine mutlak konum denir. Dünya üzerindeki bir yerin kıtalara, okyanuslara, geçitlere, su yollarına ve kentlere olan uzaklığı o yerin göreceli konumunu verir.

1
Yurdumuzun doğusunda zengin petrol yatakları olan Orta Doğu ülkeleri bulunmaktadır.

2
Türkiye'nin doğusu ile batısı arasında 19 meridyen farkı bulunmaktadır.

3
Türkiye, çok önemli su geçitleri olan İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahiptir.

4
Türkiye, Ekvator'un-kuzeyinde, Greenwich'in doğusunda yer almaktadır.

5
Türkiye, Asya ve Avrupa kıtaları arasında bir köprü görevi görmektedir.

6
Ülkemizde güney kıyılarımız kuzey kıyılarımıza göre daha sıcaktır.

Yukarıdaki bilgilerin matematik konum ve özel konum olarak değerlendirilmesi hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A) Özel Konum : 1, 2 ve 3
Matematik Konum : 4, 5 ve 6
- B) Özel Konum : 1, 3 ve 5
Matematik Konum : 2, 4 ve 6**
- C) Özel Konum : 2, 5 ve 6
Matematik Konum: 1, 3 ve 4
- D) Özel Konum : 3, 4 ve 6
Matematik Konum : 1, 2 ve 5

6.

Yukarıdaki fiziki haritaya bakılarak ülkemizin özel konumu hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Üç tarafı denizlerle çevrilidir.
- B) Batıdan doğuya doğru gidildikçe yükseltisi artar.
- C) Marmara Denizi gibi bir iç denizi vardır.
- D) Toprakları Kuzey Yarımküre'de yer almaktadır.**

NAR TEST

7. Mutlak konum; bir yerin paraleller ve meridyenler ile ifade edilebilen yani ekvatora ve başlangıç meridyenine göre belirlenen konumudur. Ülkemiz 36°-42° kuzey paralelleri ile 26°-45° doğu meridyenleri arasında yer alır. Türkiye'nin sahip olduğu mutlak konumunun çeşitli sonuçları vardır. Bu sonuçları şöyle sıralayabiliriz: ...

Yukarıdaki metnin devamına;

- I. Güney kıyılarımız kuzey kıyılarımıza göre daha sıcaktır.
- II. Güney bölgelerimizden kuzey bölgelere doğru gidildikçe sıcaklık artar.
- III. Ülkemizde kuzeyden esen rüzgârlar sıcaklığı düşürürken güneyden esen rüzgârlar sıcaklığı artırır.

bilgilerinden hangilerinin yazılması doğru olur?

- A) Yalnız I
- C) I ve III**
- B) I ve II
- D) II ve III

1.

Yukarıda haritaya bakılarak hangi seçenekteki çıkarımın doğru olduğu söylenemez?

- A) Yüzölçüm açısından en büyük kıta Asya'dır.
- B) Asya ve Avrupa kıtası birbirine bağlıdır.
- ☒ C) Afrika kıtası Kuzey ve Güney Amerika kıtalarının toplam yüzölçümünden daha büyüktür.
- D) Atlas Okyanusu'nun bir çok kıtada sahili bulunur.

2.

Jeopolitik konum bir yerin mutlak (matematik) ve göreceli (özel) konumunun ülkeler arasındaki siyasi ilişkilere yansımalarıdır. Ülkemiz dünya üzerinde jeopolitik olarak önemli bir yere sahiptir.

Buna göre Türkiye'nin;

- I. Dünya siyasetinde gündemde olan Balkanlar, Kafkaslar ve Ortadoğu üçgeninin merkezinde yer alması.
- II. Akdeniz ve Karadeniz'i birbirine bağlayan İstanbul ve Çanakkale boğazları ile Asya ve Avrupa kıtaları arasında köprü vazifesi görmesi.
- III. Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerin diğer denizlere açılması için İstanbul ve Çanakkale boğazlarından geçmesinin gerekmesi.
- IV. Ülkemizin petrol bakımından zengin olan ülkeler ile sanayisi gelişmiş Avrupa ülkelerini birbirine bağlayan ticaret yolları üzerinde olması.

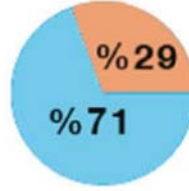
durumlarından hangileri ülkemizin dünya üzerindeki jeopolitik önemine örnek olur?

- A) I, II ve III
- B) I, II ve IV
- ☒ C) II, III ve IV
- D) I, II, III ve IV

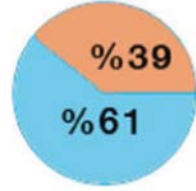
3.

Aşağıdaki grafiklerde karaların ve denizlerin dünya üzerindeki dağılışı oranları verilmiştir.

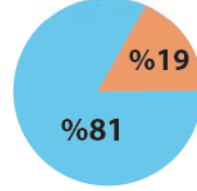
Yeryüzü

Kuzey Yarımküre

Güney Yarımküre

Deniz
Kara

Yukarıdaki grafiklere bakıldığında hangi seçenekteki çıkarım yapılabilir?

- ☒ A) Her iki yarımkürede denizler daha çok yer kaplar.
- B) Kuzey Yarımküre'de karalar, Güney Yarımküre'de okyanuslar daha fazladır.
- C) Karaların fazla olmasından dolayı Kuzey Yarımküre'de nüfus daha fazladır.
- D) Kuzey Yarımküre Güney Yarımküre'den daha sıcaktır.

4.

Kişilerin Sosyal Bilgiler dersinde öğretilen harita bilgisi sayesinde birçok kazanıma sahip olur.

Buna göre haritaların kişilere kazandırdığı kazanımlar arasında;

- I. Yaşadığı ülkenin Dünya üzerindeki konumu öğretme
- II. Yer şekilleri hakkında bilgi verme
- III. Yaşadığımız yerdeki hukuk kurallarını kavramayı sağlama

durumlarından hangileri yer alır?

- ☒ A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

5. Ekvator, dünyayı eşit olarak ikiye bölen hayali bir çizgidir. 90 adet Kuzey Yarımküre'de, 90 Adet Güney Yarımküre'de olmak üzere toplam 180 adet bulunan paralel dairelerinin arası 111 km'dir ve uzunlukları her yerde aynıdır. Kuzey ve güney yönü olarak uzanan ve kutup noktalarında birleşen meridyenler ise 180 doğuda, 180 batıda olmak üzere 360 adettir. İki meridyen arası mesafe sadece ekvator üzerinde 111 km'dir. İki meridyen arasındaki zaman farkı ise 4 dakikadır.

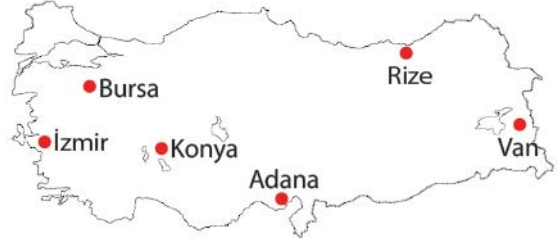
Buna göre üzerinde bulundukları meridyen ve paralel derecelerini bilen iki kişi;

- I. Aralarındaki zaman farkı
- II. Bulundukları noktalar arasındaki mesafe
- III. Dünya üzerinde bulundukları yarımküre

bilgilerinden hangilerine ulaşabilirler?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- ☒ D) I, II ve III

7. Bir yerin denizlerden uzak olması durumuna karasallık denir. Bir yerin denizlere kıyısı olması durumuna ise denizellik denir.

Harita üzerinde gösterilen illerin konumları dikkate hangi seçenekte verilen durum denizellik-karasallık faktörüne bağlı olarak ortaya çıkmaktadır?

- A) Adana ilinin Rize'den daha sıcak olması
- ☒ B) Aynı enlemde olmasına rağmen İzmir'in yıllık sıcaklık ortalamasının Van'dan daha yüksek olması
- C) Rize'deki yükseltinin ortalama yükselti Bursa'ya göre daha fazla olması
- D) Konya'daki güneşli gün sayısı Rize'ye göre daha fazladır.

6.

Türkiye, dünyanın en önemli petrol ve doğalgaz kaynaklarının bulunduğu Orta-doğu ve Kafkasya coğrafyasına yakındır. Bu bölgedeki enerji kaynaklarının Avrupa'ya aktarılmasında çok önemli bir rolü bulunur.

Bu bilgiler Türkiye'nin hangi özelliği hakkında bilgiler vermektedir?

- A) Matematik konum
- B) Bulunduğu yarımküre
- ☒ C) Özel konum
- D) Ekvatora olan uzaklığı

8. Aşağıda Türkiye'nin matematik konumu verilmiştir.

Yalnızca yukarıda verilen bilgilere bakıldığında Türkiye hakkında:

- I. En doğusu ile başlangıç meridyeni arasındaki zaman farkı
- II. En güney ve kuzey noktaları arasındaki mesafe
- III. En doğusu ile en batısı arasında var olan meridyen farkı

bilgilerinden hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- ☒ D) I, II ve III

Ülkemizin Güzellikleri Haritada

Türkiye'nin temel fiziki coğrafya özelliklerinden yer şekillerini, iklim özelliklerini ve bitki örtüsünü ilgili haritalar üzerinde inceleriz.

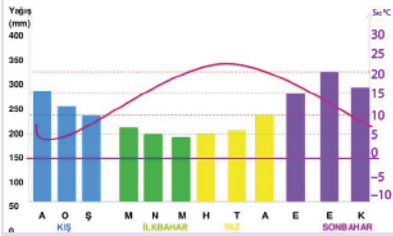

Öğreten Sorular

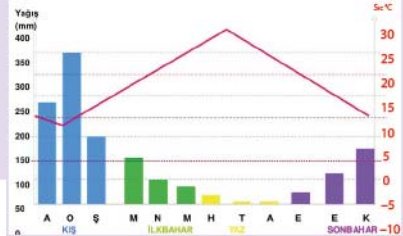
1

Aşağıda yağış ve sıcaklık grafiği paylaşılmış olan iklim tipleri verilmiştir. Bu grafiğe bakılarak verilen bilgilerin hangi iklim tipine ait olduğunu işaretleyiniz.

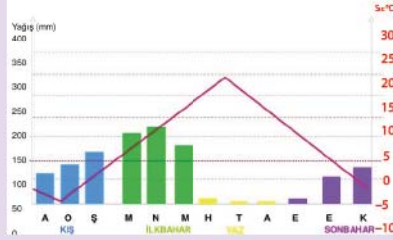
Karadeniz İklimi Yağış Grafiği

Akdeniz İklimi Yağış Grafiği

Karasal İklim Yağış Grafiği

ÖZELLİK		İKLİM		
		Karasal	Akdeniz	Karadeniz
1.	Her mevsim yağışlı olup en fazla yağış sonbahar mevsiminde görülmektedir.			✓
2.	Sıcaklık genellikle sıfır derecenin altına düşmez ve en fazla yağış kış ayında görülür.		✓	
3.	Yaz ayları sıcak ve kurak geçerken kış aylarında sıcaklıklar genelde sıfır derecenin altında olur.	✓		
4.	Yıl boyunca sıcaklık sıfırın altına düşmezken ortalama sıcaklık 20 derece civarında gerçekleşir.		✓	
5.	Yaz ve kış sıcaklık farkının en fazla olduğu iklim olarak karşımıza çıkmaktadır.	✓		
6.	En fazla yağış ilkbahar aylarında görülmekte olup Kasım, Aralık, Ocak ve Şubat aylarında sıcaklık genelde sıfırın altında olur.	✓		
7.	Yaz kuraklığının en az yaşandığı iklimde ~~kış yağışları ilkbahar aylarında daha çok olur.~~ yağışlar sonbaharda düşer.			✓
8.	Yaz aylarında sıcaklık 25 derecenin üzerinde gerçekleşmekte en fazla yağış ocak ayında düşmektedir.		✓	

2

Aşağıda boş bırakılan yerleri uygun kelimeler ile doldurunuz.

1. Karasal ikliminin etkili olduğu yerlerde ilkbahardaki yağışlarla yeşeren ve yaz kuraklığıyla sararan küçük boylu otlardan oluşan **bozkır** bitki örtüsü görülür.
2. **Karadeniz** ikliminde her mevsim yağışlı olduğu için bu iklimin hakim olduğu bölgelerde geniş ormanlık alanlar yer alır.
3. Akdeniz ikliminin bitki örtüsü kısa boylu bu çalılardan oluşan ve en belirgin özelliği yaz kuraklığına dayanıklılığı olan **maki** dir.
4. Akarsuların denize döküldükleri yerlerde, taşıdıkları alüvyonların biriktirmesi sonucunda oluşan şekillere **delta ovası** denir.
5. Türkiye haritası üzerinde **yeşil** renkle gösterilen verimli tarım ovaları genellikle kıyı bölgelerde yer almaktadır.
6. Ülkemizde **Marmara** Bölgesi en az yükseltiye, Doğu Anadolu Bölgesi de en fazla yükseltiye sahip bölgelerimizdir.

3

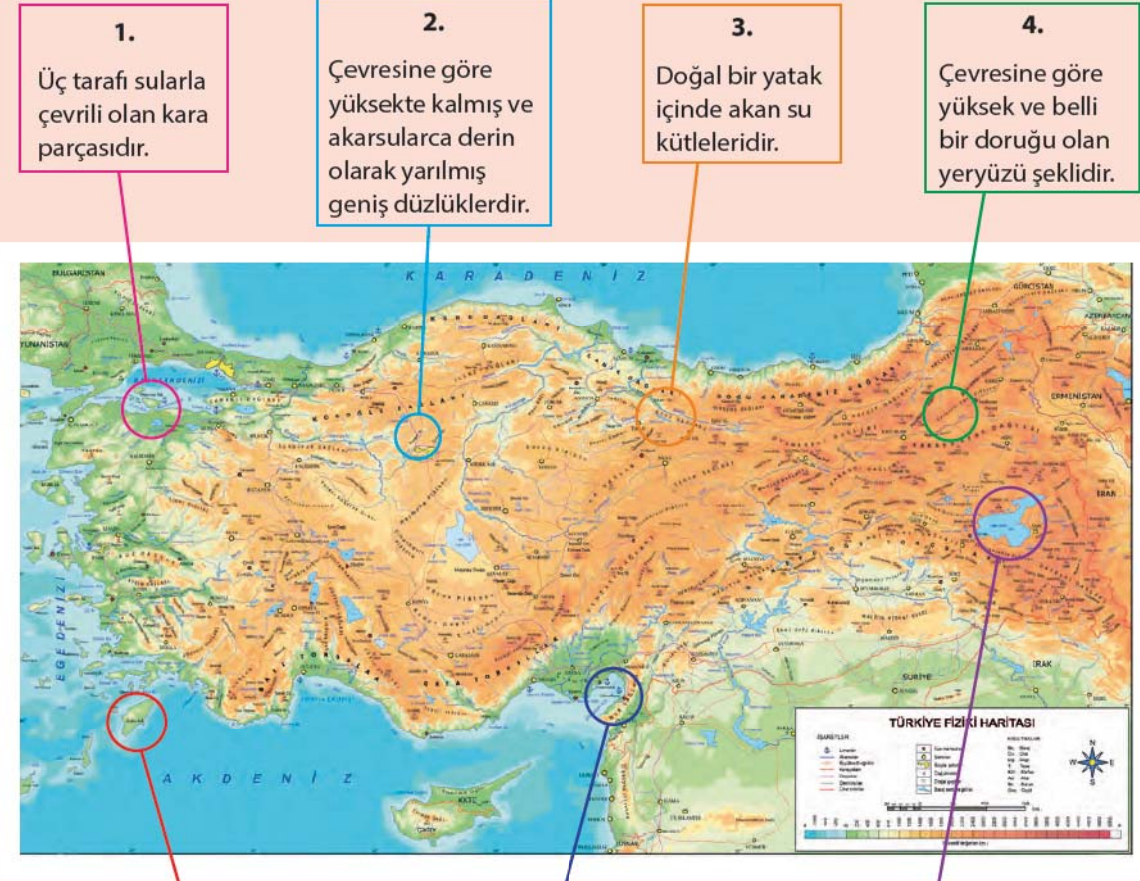
Tabloda verilen illerin haritadaki konumundan faydalanarak o ilde yaşanan iklim ve bitki örtüsünün ne olduğunu yazınız.

İL	İKLİM			BİTKİ ÖRTÜSÜ		
	Karasal	Akdeniz	Karadeniz	Bozkır	Maki	Orman
1. Batman	✓			✓		
2. Sinop			✓			✓
3. Erzurum	✓			✓		
4. Ankara	✓			✓		
5. Trabzon			✓			✓
6. İzmir		✓			✓	
7. Bursa						

4

Aşağıdaki harita yeryüzü şekilleri ve onlarla ilgili tanımları verilmiştir. Tanımlar ile yeryüzü şekillerini doğru bir biçimde eşleştiriniz.

Ada

Plato

Göl

Akarsu

Dağ

Yarımada

Körfez

1. Yarımada4. Dağ2. Plato5. Ada7. Göl3. Akarsu6. Körfez

5

silelim

Aşağıda verilen Türkiye'nin matematik konumu ile ilgili bilgileri doğru ve yanlış olarak değerlendiriniz.

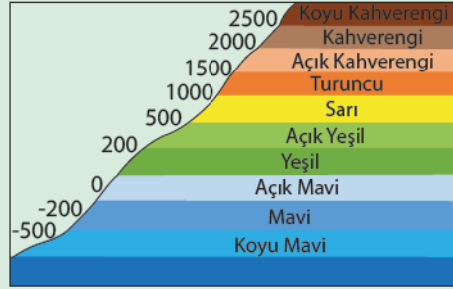
NO	BİLGİ	D/Y
1.	Ülkemizde yükselti doğudan batıya doğru gittikçe azalmaktadır.	D
2.	Akdeniz ikliminin etkili olduğu yerlerde ilkbahardaki yağışlarla yeşeren ve yaz kuraklığıyla sararan küçük boylu otlardan oluşan bozkır bitki örtüsü görülmektedir.	Y
3.	Fiziki ve beşerî özelliklerin sembol ve işaretlerle gösterilmediği boş haritalara dilsiz harita denir.	D
4.	Bir çizimin harita özelliği taşıması için o çizimin kuşbakışı görünüm ile belirli bir oranda küçültülerek düzleme aktarılması gerekir.	D
5.	~~Bir kutup noktasından başlayıp diğer kutup noktasında birleşen dikey yönde çizilen yarım çemberlere paralel denir.~~	D

Akarsular tarafından derince yarılmamış çevresine göre alçakta yer alan geniş düzlüklere ova denir.

6

Aşağıda yükselti basamaklarının renklerle gösterimi verilmiştir. Yükseklikleri verilen yeryüzü şekillerinin gösterileceği rengi doğru olarak yazınız.

YÜKSELTİ BASAMAKLARI

No	Yeryüzü Şekli	Yükselti veya Derinlik (Metre)	Renkler									
			Koyu Mavi	Mavi	Açık mavi	Yeşil	Açık yeşil	Sarı	Turuncu	Açık Kahverengi	Kahverengi	Koyu Kahverengi
1.	Uludağ	2543										✓
2.	Van Gölü	451	✓									
3.	Konya Ovası	1000						✓				
4.	Ağrı Dağı	5137										✓
5.	Haymana platosu	1100							✓			
6.	Develi Ovası	1045							✓			
7.	Amik Ovası	80				✓						
8.	Tahtalı Dağı	2336									✓	

1. Karadeniz'e kıyısı olan yerlerde nemliliğin fazla olması günlük ve yıllık sıcaklık farkının az olmasında etkili olur. Her mevsim yağışlı olan Karadeniz ikliminde yazlar ılık, kışlar ise serin geçer. Özellikle Karadeniz'in doğu kesimlerinde bulutluluk oranı çok yüksektir. Bu durum ..... enerjisinden faydalanmayı olumsuz etkiler.

Yukarıda boş bırakılan yere yazılması gereken bilgi hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A) Hidroelektrik B) Jeotermal
C) Güneş D) Termik

2. Aşağıda yükselti ve engebenin fazla olduğu yerlerin özellikleri verilmiştir.

1 Yükselti ve engebenin fazla olduğu yerlerde sıcaklık ortalaması düşüktür

2 Yükselti ve engebenin düşük olduğu yerlerde ulaşım kolay gerçekleşmektedir.

3 Yükselti ve engebenin fazla olduğu yerlerde sanayi ve ticaret faaliyetleri oldukça gelişmiştir.

4 Yükselti ve engebenin az olduğu yerlerde tarım faaliyetleri daha rahat gerçekleştirilmektedir.

Yukarıdaki tabloda numaralandırılmış bilgilerin hangilerinin doğru olduğu söylenebilir?

- A) 1, 2 ve 3 B) 1, 2 ve 4
C) 2, 3 ve 4 D) 1, 2, 3 ve 4

3. Ülkemizin Akdeniz, Ege ve Marmara Denizlerine kıyısı olan yerlerinde Akdeniz iklimi görülmektedir. Bu iklimde yazlar kurak ve sıcak, kışlar ise ılık ve yağışlı geçer. Nemin fazla olması günlük sıcaklık farkını azaltır. Yazların sıcak olması turizmi, kışların ılık geçmesi de seracılığı olumlu etkiler.

Buna göre;

- I. İklim ekonomik faaliyetler üzerinde etkili olmaktadır.
II. Akdeniz iklimi deniz kıyılarında yayılış göstermektedir.
III. Akdeniz ikliminde yaz aylarında yağış miktarı az olmaktadır.

Çıkarımlardan hangileri yapılabilir?

- A) I ve II B) I ve III
C) II ve III D) I, II ve III

4. Türkiye'deki en yaygın yeryüzü şekli dağlardır. Türkiye, Alplerden başlayıp Himalaya'ya kadar uzanan dağ kuşağının geçtiği bir ülkedir. Bu durum ülkemizde yükseltinin artmasında ve engebeli arazilerin geniş yer kaplamasında etkili olmuştur. Avrupa'nın ortalama yükseltisi 330 m iken Asya kıtasının ortalama yükseltisi 1010 m'dir. Türkiye'nin ortalama yükseltisi ise 1132 m'dir. Ülkemizdeki yükselti batıdan doğuya, kıyılardan iç kesimlere doğru gidildikçe artmaktadır.

ayrı yazalım

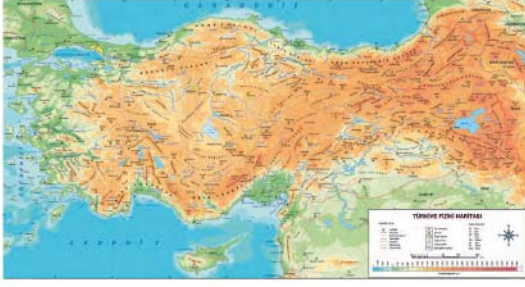
Bu bilgilere bakılarak Türkiye hakkında;

- I. Ortalama yükseltisi Asya ve Avrupa'nın ortalama yükseltisinden fazladır.
II. Asya ve Avrupa arasında uzanan dağ silsilelerinin geçtiği bir konuma sahiptir.
III. Yükselti ülkenin her yerinde aynı değildir.

Çıkarımlarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) I ve III
C) II ve III D) I, II ve III

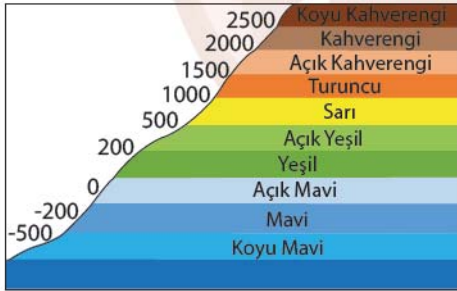
5.

Yukarıdaki haritaya bakıldığında Türkiye hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Batı Anadolu'da alçak yerler doğu bölgelerine göre oldukça fazladır.
- B) Kıyı bölgelerindeki yükselti ile iç kesimlerdeki yükselti aynı değildir.
- ☒ C) Nüfus daha çok kıyı kesimlerinde yoğunlaşma göstermektedir.
- D) Ülkemizde birbirinden farklı birçok yeryüzü şekli görülmektedir.

6.

Yukarıdaki yükselti basamaklarına bakıldığında hangi seçenekteki çıkarımın yapılması doğru olmaz?

- A) Renklerin hangi yükselti değerini ifade ettiğini anlatmaktadır.
- B) Sarı ve turuncu renk yükseltinin 500-1500 m arasında olduğunu ifade etmektedir.
- C) Kahverengi renk ise yükseltinin 1500 m ve daha üstünde olduğunu göstermektedir.
- ☒ D) Mavi rengin tonu koyulaştıkça denizlerde ve göllerde derinliğin azaldığı anlaşılmaktadır.

7.

Yaz tatili için Türkiye'ye gelen bir grup turist, ülkemizin doğal güzelliklerini görmek için bir tura çıkarlar. Bu tur sırasında;

- I. Dört tarafı denizlerle çevrili bir kara parçasına gider ve buranın doğal güzelliklerini doyasıya seyrederler.
- II. Deniz sularının karaların içine sokulduğu doğa harikası bir bölgede bol bol yüzer ve güneşlenirler.
- III. Çevresine göre yüksekte kalmış ve akarsular tarafından derin olarak yarılmış geniş düzlüklerde bol bol gezer ve doğanın tadını çıkarırlar.
- IV. Gezinin son bölümünde çevresine göre yüksekte kalan ve belirli bir doruğu olan yeryüzü şekli üzerinde kayak keyfi yaparlar.

Yukarıda bahsedilen turist kafilesinin gezileri esnasında gördükleri yeryüzü şekilleri hangi seçenekte doğru olarak sıralanmıştır?

- ☒ A) I. Ada
II. Körfez
III. Plato
IV. Dağ
- B) I. Yanmada
II. Göl
III. Ova
IV. Vadi
- C) I. Ada
II. Plato
III. Körfez
IV. Dağ
- D) I. Vadi
II. Körfez
III. Plato
IV. Ada

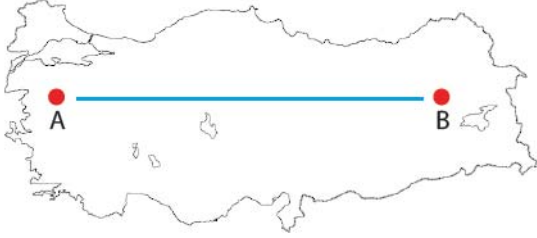
8.

Fiziki haritalarda yer şekillerini daha belirgin gösterebilmek ve yer şekillerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamak için yükselti basamaklarına göre renk verilir. Genellikle renklerde şöyle bir sıra takip edilir; .....**1**..... renkler yükseltinin 0 metre ile 500 m arasında olduğunu, ...**2**..... renk yükseltinin 500-1500 m arasında olduğunu, ...**3**..... ise yükseltinin 1500 m ve daha üstünde olduğunu gösterir.

Yukarıdaki bilgilerde boş bırakılan yerlere hangi seçenekteki bilgiler yazılmalıdır?

	1	2	3
☒ A)	Yeşil	Sarı-Turuncu	Kahverengi
B)	Sarı-Turuncu	Yeşil	Kahverengi
C)	Kahverengi	Sarı-Turuncu	Yeşil
D)	Kahverengi	Yeşil	Sarı-Turuncu

1. Aşağıdaki Türkiye haritasında A noktasından B noktasına gidildikçe ortalama sıcaklık değerleri azalmaktadır.

Sıcaklık değişiminin A-B noktaları arasında farklılık göstermesinin temel sebebi aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- ☒ A) Yükselti farkı
☐ B) Enlem etkisi
☐ C) Bitki örtüsü
☐ D) Coğrafi konum

3. Seracılık faaliyetleri sıcaklık değerlerinin kış aylarında sıfır derecenin altına düşmediği alanlarda yoğun olarak gerçekleşmektedir.

Buna göre hangiseçenekteki bölgelerimizde seracılık faaliyetlerinin en fazla ve en az olması beklenir?

	En fazla	En az
A) Marmara	Marmara	Karadeniz
☒ B) Akdeniz	Akdeniz	Karadeniz
C) Akdeniz	Akdeniz	Doğu Anadolu
D) Ege	Ege	İç Anadolu

2. Ülkemizde güneş ışınların geliş açısı güneyden kuzeye doğru gidildikçe azalmaktadır. Bu durumun etkilerine örnek olarak şunlar gösterilebilir; ...

Yukarıdaki bilgilerin;

- I. Akdeniz bölgesindeki tarım ürünlerinin Karadeniz Bölgesine göre daha erken olgunlaşması
 II. Konya'da yaz ve kış sıcaklıklarının İzmir'e göre daha az olması
 III. Aynı enlem üzerinde olan iller arasında sıcaklık farklarının oluşması

gibi ifadelerin hangileri ile devam etmesi beklenir?

- ☒ A) I ve II
☐ B) I ve III
☐ C) II ve III
☐ D) I, II ve III

- 4.

Yukarıdaki iklim haritasına bakıldığında ülkemizin iklim özellikleri ile ilgili olarak aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Ülkemizde karasal iklimin yayılış alanı Akdeniz ikliminin yayılış alanından daha fazladır.
☒ B) Akdeniz ikliminin özellikleri sadece güney kıyılarımızda görülmektedir.
☐ C) Karadeniz iklimi Karadeniz kıyılarında etkili olmaktadır.
☐ D) Ülkemizin iç kesimlerinde Karasal iklim özellikleri görülmektedir.

5. Türkiye, ortalama yükseltisi 1132 metre olan bir ülkedir. Bu durum, dağların yükseltisinin fazla olmasının bir sonucudur. Ülkemizde genellikle doğu batı yönünde iki sıra hâlinde uzanan sıradağlar yer alır. Bu dağların Karadeniz kıyısı boyunca uzananlarına Kuzey Anadolu Dağları denir. Güneydeki sıradağlar ise Akdeniz kıyılarından Van Gölü'nün güneyine kadar devam eder. Bu dağlara Toros Dağları denir. Ülkemizde ayrıca sönmüş volkanik dağlar da bulunmaktadır. Türkiye'de dağların uzanış doğrultusuna bağlı olarak ulaşım genellikle doğu batı yönünde yapılmaktadır. Aynı zamanda yükselti ve engebenin fazla olduğu yerlerde tarım alanları parçalı ve dağınıktır.

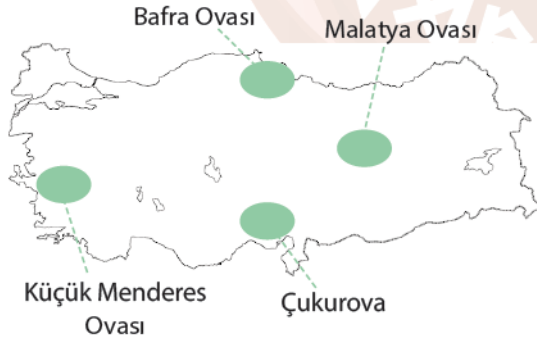
Yukarıdaki bilgilere bakılarak;

- I. Ülkemizdeki dağların uzanış yönü
- II. Yeryüzü şekillerinin ulaşımına olan etkisi
- III. Yükselti ile tarım arasındaki ilişki

gibi durumlardan hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

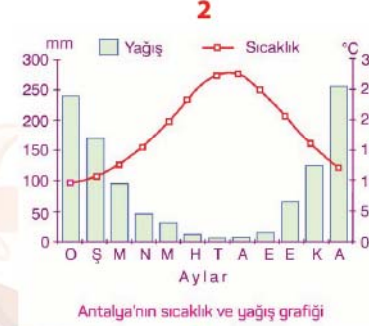
6. Deniz kıyısına yakın olan delta ovaları, akarsuların denize döküldükleri yerlerde bulunur. Bu ovalar akarsuların taşıyıp biriktirdikleri alüvyonlardan oluşmuştur. Bu tür ovalar tarımın yoğun şekilde yapıldığı aynı zamanda ulaşımın geliştiği ve nüfusun da fazla olduğu yerlerdir.

Yukarıda özelliklerinden bahsedilen delta ovalarına haritada verilenlerden hangisi örnek gösterilemez?

- A) Bafra Ovası
B) Çukurova
C) Malatya Ovası
D) Küçük Menderes Ovası

7.

- a) **Karasal İklim:** Yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve yağışlı geçer. Kış mevsiminde sıcaklık sıfır derecenin altındadır. En fazla yağış ilkbahar aylarında gerçekleşir.
- b) **Akdeniz İklimi:** Yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlı geçer. Yıl boyunca sıcaklık değerleri sıfırın altına düşmez. En fazla yağış kış aylarında görülür.
- c) **Karadeniz İklimi:** Her mevsim yağışlı ve ılıman geçer. Yaz ve kış ayları arasında sıcaklık farkı çok düşüktür. En fazla yağış sonbahar mevsiminde gerçekleşir.

Yukarıdaki tablolardaki yağış ve sıcaklık grafiği ile iklim özelliklerinin eşleştirmesi hangi seçenekte doğru olarak yapılmıştır?

- A) 1-a ; 2-b ; 3-c
B) 1-b ; 2-a ; 3-c
C) 1-c ; 2-b ; 3-a
D) 1-c ; 2-a ; 3-b

NAR TEST

Ülkemizin Zenginlikleri Haritada

Türkiye'nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösteririz.

Öğreten Sorular

1

Aşağıdaki haritada bazı illerimiz ile ilgili bilgiler verilmiştir. Bu bilgileri okuyarak illerimizin adlarını uygun boşluklara yazınız.

RizeAdanaBatmanAntalya

İzmirZonguldakHakkâriİstanbul

1

Sanayi, ticaret, turizm gelişmiştir, nüfusu fazladır.

4

Taşkömürü varlığına bağlı olarak nüfusu fazladır.

7

Çay tarımına bağlı olarak nüfusu fazladır.

3

Tarım, sanayi ve turizm faaliyetlerine bağlı olarak nüfusu fazladır.

2

Tarım ve sanayi faaliyetlerine bağlı olarak nüfusu fazladır.

5

Yer şekilleri dağlık ve engebeli olduğu için nüfusu azdır.

8

Turizm faaliyetlerine bağlı olarak nüfusu fazladır.

6

Petrolün varlığına bağlı olarak nüfusu fazladır.

1. İstanbul

2. Adana

3. İzmir

4. Zonguldak

5. Hakkari

6. Batman

7. Rize

8. Antalya

2

Aşağıda verilen haritada ülkemizde nüfusun çok olduğu ve az olduğu yerler gösterilmiştir. Bu harita-ya bağlı olarak yapılan yorumları doğru veya yanlış olarak değerlendiriniz.

	BİLGİ	Doğru	Yanlış
1.	Ülkemizde batıdan doğuya doğru gidildikçe nüfus yoğunluğu azalmaktadır.	✓	
2.	Her ilimizde nüfus yoğunluğu aynı değildir.	✓	
3.	Ülkemizde nüfus eşit dağılım göstermemiştir.	✓	
4.	Bursa'nın nüfusu Ankara'dan fazladır.		✓
5.	Ülkemizde bölgeler arası göçler özellikle doğu bölgelerden batı bölgelerimize doğru gerçekleşmektedir.		✓
6.	İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa nüfus yoğunluğu fazla olan iller arasındadır.	✓	

3

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimeler ile doldurunuz.

iklimin

Karadeniz

Nüfus
sayımı

İç Anadolu

1. **Nüfus sayımı**... sonucunda toplam nüfus, nüfusun yaş gruplarına ve cinsiyete göre dağılımı, okuryazar oranı, eğitilmiş nüfus durumu, işsiz sayısı, çalışan nüfusun iş kollarına göre dağılımı, köy ve kent nüfusu belirlenir.
2. Ülkemizde nüfusun genelde kıyı bölgelerinde yoğun olması durumunda bu bölgelerde görülen ılıman **iklimin** büyük etkisi vardır.
3. Ülkemizde özellikle **İç Anadolu** bölgesinde buğday üretimi ülke ekonomisi için oldukça önemli bir yere sahiptir.
4. Yaz kuraklığına ihtiyaç duyan buğday her mevsim yağışlı olan **Karadeniz** ikliminin görüldüğü alanlarda yetiştirilmez.

4

2017 yılı buğday üretim haritasını inceleyerek verilen bilgileri doğru veya yanlış şeklinde değerlendiriniz.

	BİLGİ	Doğru	Yanlış
1.	Buğday üretimi bir önceki yıla göre artış göstermiştir.		✓
2.	Konya'daki üretim diğer illerin toplamından fazladır.		✓
3.	Doğu Karadeniz sahilinde buğday üretimi olmayan illerimiz bulunmaktadır.	✓	
4.	Her bölgemizde buğday üretimi yapılmaktadır.	✓	
5.	Trakya bölgesinde buğday üretimi oldukça fazladır.	✓	

5

Ekonomik tesisleri kurma ve işletme imkânı verilen kişilerin bu tesisleri harita üzerinde numaralandırılmış yerlerin hangilerinde açması uygun olur?

3

Zeytinyağı Fabrikası

4

Kereste Fabrikası

1

Et-Süt Ürünleri Tesisi

2

Un Fabrikası

6

Aşağıdaki soruların cevaplarını "✓" kullanarak işaretleyiniz.

1. Türkiye'nin her yerinde farklı iklim tiplerinin görülmesinin sonuçları nelerdir?

- ☒ Tarım ürünlerindeki çeşitlilik artar.
- ☒ Bölgelerdeki ekonomik faaliyetlerin farklılaşmasına neden olur.
- ☒ Bitki örtüsünün bölgeler arasında farklılık göstermesine neden olur.
- ☐ Bölgelerdeki tarımsal faaliyetlerin birbiri ile benzerlik göstermesini sağlar.

2. İnsanların yeryüzünde yaptıkları değişimleri inceleyen bilim olan beşerî coğrafya insanların hangi alanlardaki faaliyetlerini inceler?

☒ Tarım	☒ Ekonomi	☒ Nüfus
☐ Siyaset	☒ Turizm	☒ Hayvancılık
☒ Göç	☐ Felsefe	☒ Ticaret
☒ Ulaşım	☒ Yerleşme	☒ Kentleşme

7

Aşağıdaki ekonomik faaliyetleri ilgili olduğu iller ile eşleştiriniz.

1 Yükselti ve engebe azdır, iklim şartları ılımandır, sanayi, ticaret, turizm gelişmiştir.

2 Yükselti ve engebe fazladır, kışları soğuk ve kar yağışlıdır, tarım alanları dardır.

3 İklim şartları elverişliliğine bağlı olarak turizm gelişmiştir.

4 Yağış azdır, buharlaşma ve kuraklık fazladır, tarım ürünü çeşitliliği azdır.

5 Yer şekilleri sadedir, ulaşım yolları üzerinde yer alır, tarım, sanayi ve ticaret gelişmiştir.

2 Kars	1 İstanbul	4 Konya	3 Antalya	5 Adana

1. Doğu Karadeniz ve Batı Karadeniz’de, dağların hem kıyıya paralel uzanması hem de yüksek olmasından dolayı, denizel etki iç kısımlara fazla sokulamamaktadır. Buna bağlı olarak da, kıyı ile iç kesimler arasındaki iklim özellikleri büyük farklılıklar göstermektedir.

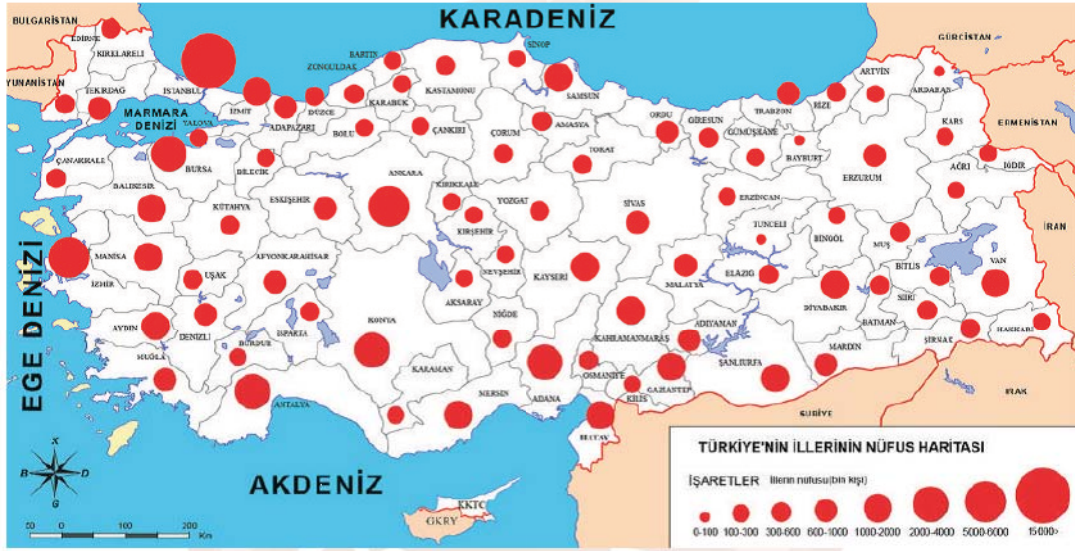
Buna göre adı geçen yerlerde;

- I. Yağış düzeni
- II. Bitki örtüsü
- III. Yetiştirilen tarım ürünleri
- IV. Sanayi tesislerinin varlığı

durumlarından hangilerinde farklılıklar görülmesi beklenir?

- A) I, II ve III   B) I, II ve IV   C) II, III ve IV   D) I, II, III ve IV

2.

Yukarıdaki haritayı sınıftaki akıllı tahtada açan bir öğretmen öğrencilerine;

- Ülkemizde en yoğun nüfuslu ilimizin adı nedir?
- Ülkemizde nüfus yoğunluğunun en az olduğu illerimizden birinin adı nedir?
- Ege Denizine kıyısı olan iller arasında en yoğun nüfuslu olan ilimizin adı nedir?

sorularını yönelttiğinde öğrencilerin hangi cevabı doğru olmaz?

- A) Manisa   B) İzmir   C) Tunceli   D) İstanbul

3. Samsun ilinin yükseltisinin çevresine göre az olması ulaşımın daha çok gelişmesinde etkili olmuştur. Bafra ve Çarşamba gibi verimli delta ovalarının geniş yer kaplaması tarım ve ona bağlı ticaret faaliyetlerini de geliştirmiştir. Böylece iş imkânlarının artması ile nüfus da artmıştır.

Yukarıdaki bilgilere bakılarak Samsun hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Nüfusunun artmasında doğal ve beşeri faktörler etkili olmuştur.
- B) Verimli tarım alanlarına sahip olması şehirdeki nüfusun artmasına sebebiyet vermiştir.
- C) Tarım şehrin tek ve en önemli geçim kaynağı haline gelmiştir.
- D) Yer şekillerinin sade olması ulaşımın gelişmesine ortam hazırlamıştır.

4. Bor madeni dünyada en çok Türkiye’de bulunmaktadır. Balıkesir, Eskişehir, Kütahya ve Bursa’da rezervi bulunmaktadır. Cam, ilaç, elektronik ürün, gübre yapımı ve roket yakıtı gibi çok geniş kullanım alanları vardır.

Bu bilgilere bakılarak bor madeni ile ilgili;

- I. Dünya üzerinde en çok hangi ülkede bulunmaktadır?
II. Ülkemizde nerelerde çıkarılmaktadır?
III. Kullanıldığı alanlar nelerdir?

sorularından hangilerinin cevaplarına ulaşılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

5. Ülkemizde nüfusun yoğun olduğu yerler genelde kıyı bölgeleridir. Bunda bölgedeki hava koşullarının büyük etkisi vardır. Kurak ve kışları aşırı soğuk geçen yerlerde nüfus fazla yoğun değildir. Ülkemizin az yağış alan veya yılın büyük bir zamanı karla kaplı olan yüksek yerlerinde nüfus azdır. Ülkemizde yüksek ve engebeli yerlerde de nüfus azdır. Ardahan ve Artvin buna örnektir. Yurdumuzun doğu bölgelerine doğru gidildikçe nüfus ve nüfus yoğunluğu azalmaktadır.

Yukarıdaki bilgilerde ülkemizde nüfusun dağılışını etkileyen faktörlerin hangi ikisinden bahsedilmiştir?

- A) İklim özellikleri ve yer şekilleri
B) İklim ve toprak özellikleri
C) Yer şekilleri ve sanayileşme
D) İklim özellikleri ve bitki örtüsü

6. Madenlerin veya enerji kaynaklarının işletilmesinde yoğun nüfusa ihtiyaç olduğundan bu alanlarda da nüfus fazladır. Zonguldak, Soma, Elbistan buna örnektir. Bunun yanında İstanbul, Ankara, İzmir, Eskişehir gibi illerimiz farklı özelliklerinin yanında çok sayıda üniversiteye sahip olmaları nedeni ile de yoğun nüfusa sahiptirler.

Yukarıda adı geçen yerleşim alanlarının yoğun nüfuslanmasında etkili olan unsurlar hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A) Yeraltı kaynakları - Eğitim
B) Turizm - Eğitim
C) Tarım - Ulaşım
D) İklim - Eğitim

7.

Teke Platosu

Yüksek ve engebeli alanlar geniş yer kaplar. Ayrıca suda çok çabuk eriyebilen toprakların olduğu karstik araziler mevcuttur. Bu durum ulaşım, sanayi, tarım gibi sektörlerin gelişmesini engellemiştir. Bu nedenlerden dolayı nüfusu azdır.

Hakkâri ve Çevresi

Yüksek ve engebeli arazilerin geniş yer kaplaması, kış aylarının çok soğuk geçmesi, tarım ve sanayinin gelişmesini engellemiştir. İş imkânların azlığı ve göç vermesi nüfusun az olmasında etkili olmuştur.

Yukarıda adı geçen bölgelerin çok az nüfuslanmasında;

- I. Yeryüzü şekilleri
II. İklim özellikleri
III. Ekonomik faaliyetlerin azlığı

gibi nedenlerden hangileri etkili olmuştur?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

8. Ülkemizdeki nüfusun sayısı ve nüfusla ilgili veriler, yapılan nüfus sayımları ile elde edilir. Nüfus sayımı eğitim, iş, sağlık, barınma gibi ülke ihtiyaçlarının belirlenmesine ve ülke geleceğinin planlanmasına kaynak oluşturur. Bu sayımlar sonucunda ..... belirlenir.

Yukarıda boş bırakılan bölüme;

- I. nüfusun yaş gruplarına ve cinsiyete göre dağılımı,
II. okuryazar oranı ve eğitilmiş nüfus durumu
III. çalışan nüfusun iş kollarına göre dağılımı

gibi bilgilerden hangilerinin gelmesi doğru olur?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

1. Benim yaşadığım il oldukça yoğun nüfuslanmıştır. Bu yoğun nüfusun en önemli nedenleri ise ilimizin tarihi ve doğal güzelliklerinin bulunmasıdır. Ayrıca çok önemli ulaşım yolları üzerinde bulunan ilimiz hayvancılık faaliyetlerinin yoğun yapıldığı bir alan-
dır.

Bu anlatımı yapan kişinin yaşadığı yerde nüfusun yoğun olmasında yukarıdaki görsellerde belirtilen faaliyetlerin hangileri etkili olmuştur?

A) 1 ve 2

B) 1 ve 3

C) 2 ve 3

D) 1, 2 ve 3

3. Bir şehir düşünelim, ormanlar geniş yer tutuyor. Çok uzun bir sahil şeridi olan şehirdeki iklim de ılıman ve güneşli gün sayısı fazla. Deniz kıyısındaki delta ovaları çok geniş ve verimli. Birden fazla yeraltı zenginliğine sahip olan bu şehirde iş imkânları da oldukça geniş.

Yukarıda bahsedilen şehirde nüfusun yoğun olmasında;

I. Madencilik

II. Deniz turizmi

III. Tarımsal üretim

IV. Kereste üretimi

faaliyetlerden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) I, II ve III

B) I, II ve IV

C) II, III ve IV

D) I, II, III ve IV

2. Buğday özellikle ılıman iklimin yazları sıcak ve kurak kesimlerinde yetişir. Bu özelliğiyle yurdumuzun her mevsim yağışlı Karadeniz kıyı kesimi ile Kuzeydoğu Anadolu dışında kalan her yerde buğday yetiştirilmektedir. Yurdumuzda buğday en çok İç Anadolu'da yetiştirilir. Pirinç ise, sulak ve akarsu taşkın ovalarında yetişme ortamı bulmuştur. Pirinç ayrıca olgunlaşma döneminde yoğun sıcaklık isteyen bir bitkidir. Yurdumuzda Karadeniz ve Marmara Bölgeleri'nin sulak yerlerinde pirinç yetiştirilir.

Bu bilgilere bakılarak;

I. Ülkemizde farklı iklim tipleri görülmektedir.

II. Ülkemizde yetiştirilen ürünler çeşitlilik göstermektedir.

III. Tarım, ülkemizde en çok gelir getiren ekonomik faaliyettir.

çıkarımlarından hangileri yapılabilir?

A) I ve II

B) I ve III

C) II ve III

D) I, II ve III

4. Ortalama yükseltinin fazla olduğu Erzurum'da kar yağışlarına da bağlı olarak kış turizmi gelişim göstermiştir. Meraların fazlaca yer kaplaması şehirde büyükbaş hayvancılık faaliyetlerini olumlu etkilemiştir. Hayvancılığın gelişmesi et ve süt ürünlerine bağlı tesislerin açılmasını sağlamıştır. Akdeniz'in en önemli kentlerinden biri olan Antalya'nın ise iklimin elverişli olması seracılık ve yaz turizminin gelişmesini sağlamıştır.

Bu bilgilere bakarak;

I. Doğal çevre koşulları o bölgede görülen ekonomi faaliyetlerini etkilemektedir.

II. Bir bölgenin ekonomik yapısı coğrafi özelliklerinden etkilenir.

III. Ülkemizdeki turizm çeşitliliği o bölgenin coğrafi yapısı ve iklimlerine göre değişiklik göstermektedir.

çıkarımlardan hangileri yapılabilir?

A) I ve II

B) I ve III

C) II ve III

D) I, II ve III

5.

Yukarıdaki görsele bakılarak;

- I. Ülkemizde orman varlığı Karadeniz sahilinde yoğundur.
- II. Ülkemiz ormanlarında çok çeşitli ağaçlar bulunmaktadır.
- III. Kayın ağaçlarının varlığına Trakya'da rastlanmaktadır.

çıkartımlardan hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve III   **D) I, II ve III**

6. Demir-çelik üretiminde taş kömürü kullanılmaktadır. Yüksek ısı sayesinde demiri eritmek için kullanılan taşkömürü üretimindeki artış çok büyük olmuştur. Taşkömürünün çıkarıldığı bölgelerde iş olanaklarına bağlı olarak hızlı nüfus artışı gerçekleşmiştir. Nüfus artışına bağlı olarak eğitim olanakları ve sağlık hizmetlerinin iyileştirilmiş, kentteki eğitim ve kültür faaliyetlerinde artış görülmüş, toplumsal refahın yükselmiştir.

Yukarıda bahsedilen değişim ve gelişim ülkemizdeki hangi ilimizde gerçekleşmiştir?

- A) Antalya   **B) Zonguldak**   C) Elazığ   D) Batman

7. Ülkemizde nüfusun yoğun olduğu alanlar, ulaşım, ticaret, turizm, tarım ve sanayi gibi ekonomik faaliyetlerin yoğun olarak yapıldığı yerlerdir. Bu tür yerleşim alanlarında sosyal ve kültürel aktiviteler oldukça yoğun görülmektedir.

Buna göre;

- I. İstanbul ve çevresi
- II. İzmir ve çevresi
- III. Kocaeli ve çevresi

gibi yerlerin hangisinde sosyal ve kültürel aktivitelerin fazla olması beklenir?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve III   **D) I, II ve III**

8. Türkiye'de, kıydan iç kesimlere ve batıdan doğuya doğru gidildikçe nüfus miktarı ve yoğunluğunda önemli artışlar görülür. Bu artışın doğal ve beşeri faktörleri bulunur.

Yukarıda bahsedilen artışın doğal nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Yeryüzü şekilleri   B) İklim özellikleri   **C) İş imkânları**   D) Su kaynakları

Çevremizde Kimler Yaşıyor?

Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunuruz.

Öğreten Sorular

1

Aşağıda dünyada görülen iklim tiplerinin özellikleri ve bu iklimlere ait görsellere yer verilmiştir. İklimler ile ilgili bilgileri ve görselleri eşleştiriniz.

A

- Güney, Güneydoğu ve Doğu Asya'da etkilidir.
- Görkemli yağmur bulutları, aralıksız yağış ve güçlü rüzgârları başta gelen özelliğidir.
- En yağışlı iklim tipidir dolayısı ile sık sık sel felaketi görünür.
- Buralarda Yaz mevsimleri ılık ve yağışlı, kışlar kuru soğuk geçer.

Akdeniz İklimi

C

- 10°-30° kuzey ve güney enlemlerinde görülür.
- Sıcaklık ortalaması bütün yıl 20 derecenin üstündedir.
- Bu iklim bölgesinde güneş ışınları yılda iki kez dik açıyla düşer.
- Güneş ışınlarının dik geldiği yaz dönemi Konveksiyonel yağışlı kışlar kuraktır.

Ekvatorial İklim

B

- 70 derece enlemlerinden sonra görülür.
- Kuzey Kutbu ve Grönland adasının iç kısımlarında ve Antartika'da etkilidir.
- Mevsim yoktur.
- İklim ve hava durumu aynıdır.
- Sıcaklık yıl boyunca 0 derecenin altındadır.
- Yıllık ortalama sıcaklık -30 derece civarındadır.

Muson İklimi

D

- Dünyamızın 30° ile 40° enlemleri arasında yer alır.
- Mısır, Libya hariç Akdeniz çevresindeki ülkelerde, ABD, Şili, Avustralya'da görülür.
- Yazları sıcak ve kurak, kışları ise ılık ve yağışlı geçer.
- Turunçgiller, zeytin, incir, pamuk, yer fıstığı önemli tarım ürünleridir.

Kutup İklimi

Akdeniz İklimi

D

Muson İklimi

A

Ekvatorial İklim

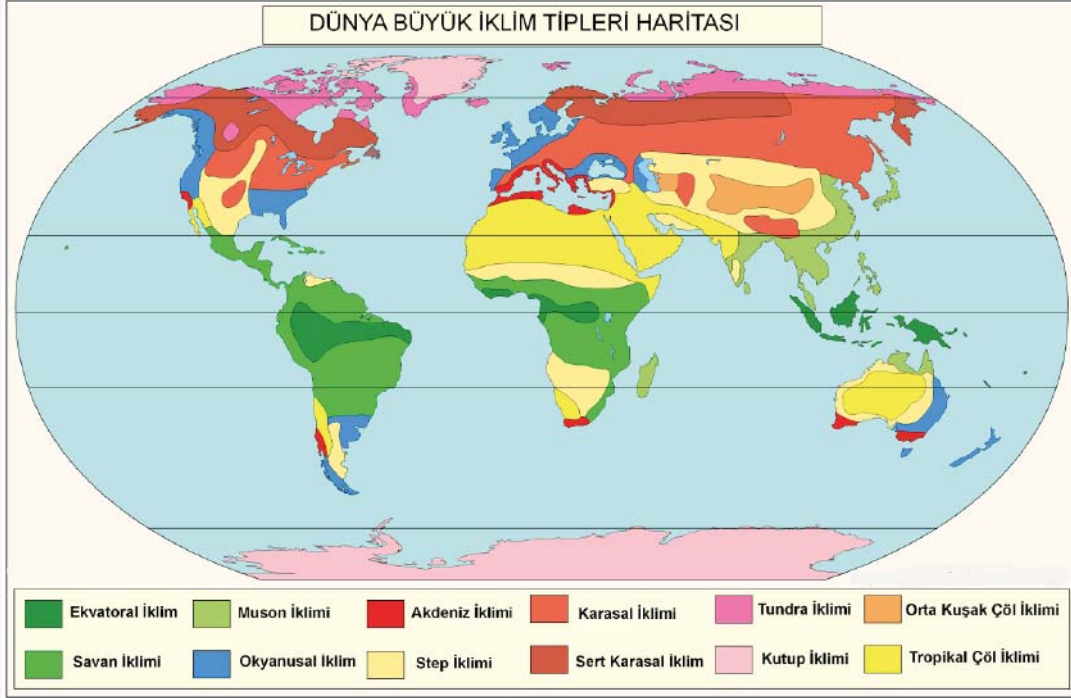
C

Kutup İklimi

B

2

Aşağıdaki iklim haritasına bakılarak verilen bilgileri doğru veya yanlış olarak değerlendiriniz.

	görülmektedir.	BİLGİ	Doğru	Yanlış
1.	~~Ekvatorial iklim tipi daha çok Ekvator çevresinde görülmekte ve bu iklim tipinde boş yağış görülmektedir.~~		✓	
2.	Çöl iklimi hem Kuzey Yarımküre ve hem de Güney Yarımküre'de rastlanan bir iklim tipidir.		✓	
3.	Kutup iklimi, Güney Yarımküre'deki karalarda daha geniş bir yayılım alanı göstermektedir.		✓	
4.	Dünya üzerindeki, savan iklimi orta kuşak çöl iklimine göre çok daha fazla yayılım göstermektedir.		✓	
5.	~~Türkiye çevresinde farklı iklim tiplerinin etkisi görülmektedir.~~			✓

Türkiye'nin çevresinde sadece Akdeniz iklimi görülmektedir.

3

Aşağıdaki bilgilerde boş bırakılan yerleri uygun kelimeler ile doldurunuz.

- Kutup** ..... ikliminde toprak devamlı donmuş hâlde olduğundan bitki örtüsü yoktur. Aynı zamanda tarım ürünleri yetiştirilemez.
- Kanada'nın kuzeyi, Alaska, Grönland ve Sibiry'a'nın doğusunda yaşayan yerli halka ..... **eskimo** denir.
- Akdeniz** ..... iklimi Mısır, Libya hariç Akdeniz çevresindeki ülkelerde, ABD, Şili, Avustralya, Güney Afrika Cumhuriyeti'nde görülür.
- Muson** ..... ikliminde yağışların fazla olması pirinç üretimini kolaylaştırır. Pirinç su dolu tarlalarda yetiştirilir.

1 ve 2. Soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Kanada'nın kuzeyi, Alaska, Grönland ve Sibiry'a'nın doğusunda yaşayan Eskimolar genellikle Ren geyiği derisinden yapılmış kürklü ve kalın kıyafetler giyerler. Böylece soğuk hava koşullarına karşı kendilerini korurlar. Ulaşımında ise köpeklerin çektiği kızakları kullanırlar. Yaşadıkları bölgede toprak devamlı donmuş hâlde olduğundan bitki örtüsü yoktur. Aynı zamanda tarım ürünleri yetiştirilemez. Avcılık ve balıkçılık onların önemli geçim kaynağıdır.

1. Bu bilgilere bakılarak iklim tipinin;

- I. Ulaşım
- II. Haberleşme
- III. Ekonomik faaliyetler
- IV. Giyim şekli

gibi kavramlardan hangileri üzerinde etkili olduğu söylenebilir?

- A) I, II ve III
- B) I, III ve IV
- C) II, III ve IV
- D) I, II, III ve IV

2. Yukarıdaki bilgilere göre Eskimolar hakkında;

- I. Dünya üzerinde nerelerde yaşamaktadırlar?
- II. Tarım yapamamalarının nedeni nedir?
- III. Geçim kaynağı olarak gördükleri faaliyetler nelerdir?

sorularından hangilerinin cevaplarına ulaşılması mümkündür?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I ve III

3. Ülkemizde Akdeniz ikliminin görüldüğü kıyı kesimlerinde yaz sıcaklığının fazla olması yaz turizminin gelişmesinde etkili olmuştur. Kış mevsiminin ılık geçmesi seracılık yapılmasına imkân sağlar. Turuncgiller, zeytin, incir, pamuk, yer fıstığı önemli tarım ürünleridir. Akdeniz ikliminin görüldüğü Türkiye gibi bazı ülkelerde konutlarda yapı malzemesi olarak genellikle taş kullanılmıştır. İnsanlar evlerin dış cephesinde açık renkli boyalar tercih etmiştir. Konutlarında yaz sıcaklığının etkisini azaltmak amacıyla çatı yerine dam yapmayı uygun görmüşlerdir.

Bu bilgilere bakılarak;

- I. İklim bölgedeki tarımsal ürün çeşitliliğini etkilemektedir.
- II. Konutlarda kullanılan yapı malzemesi iklimlere göre farklılık gösterir.
- III. Turizm faaliyetlerinde tek önemli unsur iklim özellikleridir.

çıkarımlarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

4.

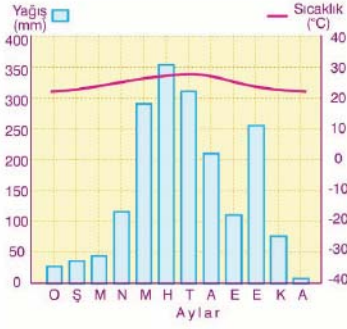
“Benim adım Rasih. Asya kıtasının güneyinde yer alan Hindistan’da yaşamaktayım. Burada yazları bol yağışlar görülürken kışları yağışlar oldukça azalır. Yaz mevsiminde etkili olan aşırı yağışlar bölgemizde sellere neden olmaktadır. Tarım alanları ve evler sel suları altında kalmaktadır. Bu durum hayatımızı oldukça zorlaştırmaktadır. Burada yetiştirilen pirinç sofralarımızın en çok tüketilen yiyeceğidir.”

Yukarıdaki konuşmayı yapan kişi hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

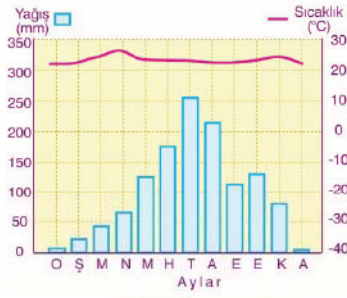
- A) Yaşadığı ülkede Muson iklimi etkili olmaktadır.
- B) Ülkesinde görülen iklim yaz aylarında yaşamalarını olumsuz etkilemektedir.
- C) Aşırı yağışlar ekonomik faaliyetlerine zarar vermektedir.
- D) Dünya üzerinde en çok pirinç üretilen bölgede bulunmaktadır.

5.

Muson İklimi: Güneydoğu Asya Kıtasında (Hindistan, Çin, Kore, Japonya, Mançurya, Bangladeş), Avustralya kıtasının kuzey doğusunda Muson iklimi görülür. Yıllık sıcaklık ortalaması 15-20°C arasındadır. Yağış rejimi, düzensizdir. Yaz aylarında denizden esen Yaz Musonlarının etkisinde kalan kıyılarda bol miktarda yağış oluşur.

Savan (Subtropikal) İklimi: Bu iklim tipi, 10° ile 20° kuzey ve güney enlemleri arasında etkilidir. Bu iklim tipinin başlıca yayılış alanı Güney Amerika ve Afrika kıtalarıdır. Sudan, Çad, Nijerya, Mali, Moritanya, Brezilya, Venezuela, Kolombiya, Peru ve Bolivya gibi ülkelerde etkilidir. Yıllık sıcaklık ortalaması 20 °C civarındadır.

Bu iki iklim tipinin;

- I. Görüldüğü alanlar
- II. Yıllık sıcaklık ortalamaları
- III. En az yağış alan mevsimler

gibi durumlardan hangileri hakkında bilgi sahibi olunabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

6.

Her gün sıcak, bol yağışlı ve her yer yemyeşil ormanlarla kaplıdır. Yağmur ormanlarını oluşturan ağaçların boylarının 50 metreyi aştığı görülmektedir. Bölgede ormanların fazla olmasına bağlı olarak ahşap evlerin yaygın olduğunu gözlemlenmektedir. Sıcaklık ve nem çok fazla olduğundan iklimin görüldüğü alanlarda yılın büyük bölümünde ince kıyafetlerle zaman geçirilir. Ayrıca bu bölgede bol miktarda Hindistan cevizi, mango, kakao vb. tarım ürünleri yetiştirilmektedir.

Yukarıda özelliklerinden bahsedilen iklim tipinin adı hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A) Ekvatorial iklim
B) Akdeniz iklim
C) Muson iklimi
D) Karasal iklim

NARTEST

7.

Akdeniz ikliminin karaların kıyı kesimlerinde görülmesi ve yaz sıcaklığının fazla olması yaz turizminin gelişmesinde etkili olmuştur. Kış mevsiminin ılık geçmesi seracılık yapılmasına imkân sağlar. Turuncgiller, zeytin, incir, pamuk, yer fıstığı önemli tarım ürünleridir. Akdeniz ikliminin görüldüğü Türkiye gibi bazı ülkelerde konutlarda yapı malzemesi olarak genellikle taş kullanılmıştır. İnsanlar evlerin dış cephesinde açık renkli boyalar tercih etmiştir. Konutlarında yaz sıcaklığının etkisini azaltmak amacıyla çatı yerine dam yapmayı uygun görmüşlerdir.

Buna göre aşağıdaki seçeneklerden hangisinde verilen bilginin doğru olduğu söylenemez?

- A) Akdeniz ikliminde yağış en fazla yaz mevsiminde görülür.
B) Seracılık faaliyetlerinin yapılması kış sıcaklığına bağlı olan bir durumdur.
C) İklimler, yetiştirilen tarım ürünleri ve binalarda kullanılan yapı malzemelerini etkiler.
D) Akdeniz iklimi yaz turizmi için elverişli bir yapıya sahiptir.

1. Mehmet, bir tur şirketi ile anlaşarak yurt dışı gezi faaliyetine katılmıştır. Gittikleri yerde Brezilya ve Singapur gibi üzerinden Ekvator çizgisinin geçtiği ülkelerde yağmur ormanları yer alır. Bu bölgelerde güneş ışınları dik ve dike yakın geldiği için çok sıcaktır. Her mevsim bol yağış alır. Bu yüzden ağaçların boyları 45 metreye kadar yükselir. Dünyanın akciğerleri olan bu ağaç topluluklarının içinde çok çeşitli bitki ve hayvan türü yaşar.

Mehmet'in gittiği bölgede görülen iklim tipinin adı hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A) Ekvatorial iklim
B) Muson iklimi
C) Akdeniz iklimi
D) Kutup iklimi
2. (1) Yeryüzünün ya da bir parçasının, kuşbakışı görünüşüyle belli bir orana göre küçültülüp bir düzlem üzerine geçirilmesine ..... denir. (2) Bir çizimin harita özelliği taşıması için o çizimin ..... görünümüne sahip olması gerekmektedir. (3) Ayrıca harita için aranan özelliklerden biri de belirli bir ..... oranında küçültülerek düzleme aktarılmış olması gerekir.

Yukarıda boş bırakılan yerlere yazılması gerekenler hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

	1	2	3
A)	Harita	Kuşbakışı	Ölçek
B)	Kuşbakışı	Harita	Ölçek
C)	Harita	Ölçek	Kuşbakışı
D)	Ölçek	Kuşbakışı	Harita

3. (I) Haritalarda gördüğümüz yatay çizgilere meridyenler, dikey çizgilere de paraleller adı verilir. (II) Dünyamızı tam ortadan ikiye ayıran paralele ise ekvator denir. Bunlar gerçekte var olmayan ancak var olduğu kabul edilen çizgilerdir. (III) Ekvatorun kuzeyinde kalan kısmına Kuzey Yarım Küre, güneyindeki kısmına ise Güney Yarım küre adı verilir.

Yukarıda verilen bilgilerin doğru olanları hangi seçenekte verilmiştir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) II ve III

4. Aşağıdaki görselde Türkiye haritası verilmiştir.

Yukarıdaki haritaya bakıldığında Türkiye'nin;

- I. Komşuları
II. Matematik konumu
III. Etrafındaki denizler

gibi bilgilerden hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

5. Dünya üzerindeki bir yerin kıtalara, okyanuslara, geçitlere, su yollarına ve kentlere olan uzaklığı o yerin göreceli konumunu verir.

Buna göre;

- I. Üç tarafının denizlerle çevrili olması,
II. Çeşitli yer altı kaynaklarına sahip olması,
III. Turizm faaliyetlerinin yaygın olması,
IV. Ortalama yükseltisinin fazla olması

durumlarından hangileri Türkiye'nin göreceli konumu ilişkilidir?

- A) I, II ve III
B) I, II ve IV
C) II, III ve IV
D) I, II, III ve IV

6. Haritada Türkiye'de 20 Temmuz 2019 tarihine ait hava durumu bilgileri verilmiştir.

Yukarıdaki görsele bakılarak;

- I. Ülkemizde farklı bölgelerde aynı anda farklı hava durumları yaşanmaktadır.
- II. Güney bölgelerimiz yılın her dönemi güneşlidir.
- III. Türkiye'de yaygın olarak karasal iklim görülmemektedir.

Çıkarımlardan hangilerine ulaşılabilir?

- ☒ A) Yalnız I ☐ B) Yalnız II
☐ C) I ve II ☐ D) I ve III

7.

Yurdumuzun güney ve batı kıyılarında etkilidir. Bu iklimin etkili olduğu yerlerde yazlar sıcak ve kurak, kışlar ise ılık ve yağışlı geçer. Portakal, mandalina, limon, kivi gibi meyveler bu ılıman iklime uyum sağlamış ve bölgede bol olarak yetiştirilmektedir. Bu ikliminin etkili olduğu alanlarda ormanlar geniş yer kaplar. Ormanlık alanların kaybolduğu yerlerde maki denilen bitki örtüsü geniş alan kaplamıştır.

Yukarıdaki bilgiler hangi seçenekte adı geçen iklim tipine aittir?

- ☐ A) Karadeniz iklimi
☐ B) Karasal iklim
☒ C) Akdeniz iklimi
☐ D) Geçiş iklimi

8. Aşağıda ülkemizde görülen iklimlere ait bitki örtülerinin özellikleri verilmiştir.

1. Akdeniz ikliminin doğal bitki örtüsüdür. Akdeniz, Ege ve kısmen Marmara Bölgelerinde hâkimdir. Genelde 500 metre ile 1000 metre yükseklikler arasında görülür. Kuraklığa dayanıklı olup yıl boyunca yeşil kalabilirler. Boyları 1-2 metreyi geçmeyen bitki topluluğudur.
2. Kurak ve yarı kurak, yağış miktarı az olan bölgelerin bitki örtüsüdür. Ülkemizde İç Anadolu Bölgesi'nde görülür. Doğu ve Güney Doğu Bölgelerimizde de yer yer görülür. İlkbahar yağışlarıyla yetişen otlar yağışsız ve sıcak yaz aylarında kuruyup solarlar. Bu bitki örtüsünün görüldüğü yerlerde yaz sıcaklıkları 400 mm'nin altındadır. Karasal iklimin karakteristik bitki topluluğudur.
3. Karadeniz Bölgesi'nin bitki örtüsüdür. Marmara Bölgesi'nin de Karadeniz iklimi etkili olan yerlerinde bu bitki örtüsünü görmek mümkündür. Karadeniz Bölgesi nemli ve her mevsim yağış alan iklimiyle bu alanların oluşumuna son derece uygundur. Ülkemizde Ege, Akdeniz, Marmara ve kısmen de diğer bölgelerde görülür.

Yukarıda özellikleri verilen bitki örtülerinin adları hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

	1	2	3
A)	Maki	Orman	Bozkır
B)	Bozkır	Maki	Orman
☒ C)	Maki	Bozkır	Orman
D)	Bozkır	Orman	Maki

9. Türkiye'de bu ekonomik faaliyetin arttığı yerlerde nüfus yoğunluğu artmıştır. İstanbul, İzmit, Adapazarı, Bursa, Adana ve İzmir buna örnektir. Buralarda iş gücüne yoğun ihtiyaç olduğu için bu bölgeler dışarıdan göç almaktadır.

Yukarıda bir yerleşim yerindeki insan sayısını etkileyen hangi nedenden bahsedilmiştir?

- ☐ A) İklim özellikleri
☒ B) Sanayileşme
☐ C) Yeraltı kaynakları
☐ D) Tarımsal etkinlik

1. Karadeniz ve Akdeniz’de dağlar, doğu batı yönünde uzandığı için kıyı kesimlerdeki nemin iç kesimlere doğru girmesini engeller.

Yukarıda bahsedilen durumda adı geçen yerlerdeki kıyılar ile iç kesimler arasında;

- I. Sıcaklık
- II. İklim
- III. Yağış
- IV. Yeraltı kaynakları

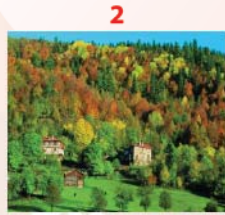
kavramlarının hangilerinde farklılıklar yaşanmasına neden olur?

- ☒ A) I, II ve III
- ☐ B) I, II ve IV
- ☐ C) II, III ve IV
- ☐ D) I, II, III ve IV

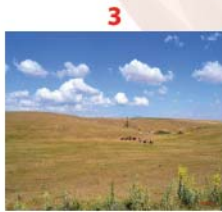
2. Türkiye seyahatine çıkan bir öğrenci grubu sırası ile aşağıdaki bitki örtüsü ile karşılaşmışlardır.

Maki

Orman

Bozkır

Buna göre öğrenci grubunun gittiği yerlerde görülen iklim tipleri hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

	1	2	3
☒ A)	Akdeniz	Karadeniz	Karasal
☐ B)	Karasal	Akdeniz	Karadeniz
☐ C)	Karadeniz	Karasal	Akdeniz
☐ D)	Karadeniz	Akdeniz	Karasal

3. Türkiye, Alplerden başlayıp Himalaya’ya kadar uzanan Alp-Himalaya dağ kuşağının arasında yer alan bir ülke durumundadır. Bu durum bağlı olarak şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır; ...

Yukarıdaki bölüme;

- I. Ülkemizde ortalama yükselti fazladır.
- II. Ülkemiz toprakların verimli olmasına ve tarım ürünleri çeşitlidir.
- III. Yeraltı kaynaklarının çeşitliliği ve miktarı artmaktadır.

bilgilerinden hangilerinin yazılması beklenir?

- ☒ A) Yalnız I
- ☐ B) Yalnız II
- ☐ C) I ve II
- ☐ D) I ve III

4. Öğretmen derste tahtaya aşağıdaki bilgileri yazmıştır.

YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ

- Akarsuların denize döküldükleri yerlerde, taşıdıkları alüvyonların biriktirmesi sonucunda oluşan yeryüzü şeklidir.
- Çevresine göre yüksekte kalmış ve akarsular tarafından derin olarak yarılmış geniş düzlüklerdir.
- Karaların su kütlelerine doğru uzanmış bölümüdür

Yukarıdaki tahtada hangi seçenekte verilen yeryüzü şeklinin tanımı yer almamaktadır?

- ☐ A) Delta ovası
- ☒ C) Körfez
- ☐ B) Plato
- ☐ D) Burun

5. Türkiye fiziki haritası üzerinde inceleme yapan bir grup öğrenci ülkemizle ilgili çeşitli çıkarımlarda bulunmuşlardır.

Hangi seçenekte verilen çıkarımın doğru olduğu söylenemez?

- ☒ A) Doğudan batıya doğru yükselti artmakta engebeli araziler dana geniş yer kaplamaktadır.
- ☐ B) Anadolu’nun içlerine doğru gidildikçe geniş plato alanlarının da yaygınlaştığını görülmektedir.
- ☐ C) Nüfus ve yerleşme daha yoğun olarak Batı Anadolu’da alçak ve ovalık yerlerde olmaktadır.
- ☐ D) Türkiye’nin kuzey ve güneyindeki sıradağlar bulunmaktadır.

6. **Melih:** "Benim yaşadığım Konya ile ablamın okuduğu İzmir nerede ise aynı enlemde olmasına rağmen kış aylarında bizim buralarda daha soğuk geçiyor."

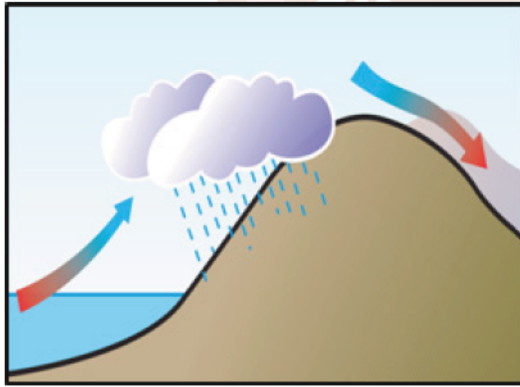
Serra: "Benim yaşadığım Antalya'da tarımsal ürünler Rize'den daha önce olgunlaşır ve hasadı yapılır."

Hasan: "Benim yaşadığım Erzurum'da kar örtüsü bizimle aynı bölgede yaşayan Malatya'dan daha fazla süre yerde kalır."

Yukarıdaki kişilerin verdikleri bilgilerin coğrafi terimlerle eşleştirilmesi hangi seçenekte doğru olarak yapılmıştır?

	Melih	Serra	Hasan
A)	Yükselti	Enlem	Deniz etkisi
B)	Deniz etkisi	Enlem	Yükselti
C)	Enlem	Deniz etkisi	Yükselti
D)	Enlem	Yükselti	Deniz etkisi

7. Dağların kıyından başladığı ve kıyıya paralel uzandığı alanlarda yamaç boyunca yükselen hava dağların denize bakan yamaçlarında yağış bırakmaktadır. Bu yağış biçimine yamaç yağışı adı verilmektedir.

Yukarıda bilgisi ve görseli paylaşılan yağış biçimine ülkemizde daha çok hangi bölgemizde rastlanmaktadır?

- A) Karadeniz Bölgesi
B) İç Anadolu Bölgesi
C) Marmara Bölgesi
D) Ege Bölgesi

8. Aşağıda dünya üzerinde görülen iklim tiplerinin özellikleri verilmiştir.

- Toprak devamlı donmuş olduğu için bitki örtüsü yoktur. Tarım ürünü yetiştirilemez. Bu iklim bölgesinde yaşayan halkın en önemli geçim kaynağı avcılık ve balıkçılıktır.
- Yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlı geçer. Yağışlar genellikle yağmur şeklinde olup daha çok kış aylarında görülür. Doğal bitki örtüsü kuraklığa dayanan küçük boylu çalı topluluklarıdır.
- Yaz aylarında aşırı yağış, kış aylarında ise kurak bir dönem yaşanır. Yaz yağışlarının ortaya çıkardığı seller can ve mal kaybına neden olur. Konutlar genellikle ahşaptan yapılır.
- Güneş ışınları dik ve dike yakın bir açı ile geldiği için bu iklimin görüldüğü bölgeler genellikle çok sıcaktır. Her mevsim çok yağış alır. Kakao, kauçuk ve muz yetiştirilen önemli tarım ürünleridir.

Yukarıda bahsedilen iklim tiplerinin adları hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

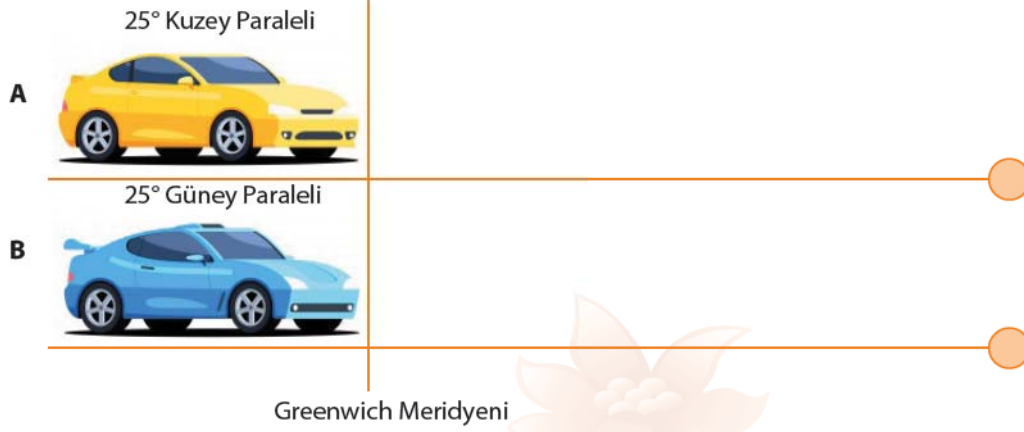
	I	II	III	IV
A)	Kutup iklimi	Akdeniz iklimi	Muson iklimi	Ekvatorial iklim
B)	Kutup iklimi	Akdeniz iklimi	Ekvatorial iklim	Muson iklimi
C)	Kutup iklimi	Muson iklimi	Ekvatorial iklim	Akdeniz iklimi
D)	Kutup iklimi	Muson iklimi	Akdeniz iklimi	Ekvatorial iklim

9. Türkiye'de batı ve güney kesimlerde Akdeniz, iç kesimlerde karasal, kuzey kesimlerde de Karadeniz iklimi görülür.

Yukarıda bahsedilen durumun nedeni hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A) Yeryüzü şekillerinin bölgeler arasında farklılık göstermesi
B) Bölgeler arasında sıcaklık farklarının yaşanması
C) Aynı zamanlardaki hava durumunun bölgeden bölgeye değişiklik göstermesi
D) Kuzey bölgelerin ekvatora yakınlık nedeni ile güney bölgelere göre daha sıcak olması

1. Aşağıdaki arabalar, aynı anda aynı yöne doğru hareket ediyor ve 300 km yol katediyorlar.

Bu bilgilere bakıldığında;

- I. B aracı daha fazla meridyen geçmiştir.
- II. A aracı Kuzey, B aracı ise Güney Yarımküre'de bulunmaktadır.
- III. B aracı Ekvatora daha yakındır.

Çıkarımlarından hangileri yapılabilir?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve III   D) I, II ve III

- 2.

Yukarıdaki haritaya bakıldığında hangi seçenekteki çıkarımın yapılması doğru olmaz?

- A) Karasal iklim diğerlerine göre daha çok yayılım göstermiştir.
- B) Akdeniz iklimi sadece Akdeniz çevresinde etkili olmamıştır.
- C) Sert karasal iklim, Karasal iklime göre daha dar bir alanda etkisini göstermiştir.
- D) Karadeniz iklimi, Akdeniz iklimine göre iç kesimlere daha çok yayılmıştır.

3 ve 4. Soruları aşağıdaki bilgiler ve haritaya göre cevaplayınız.

Ülkemizde nüfus yoğunluğu eşit bir şekilde dağılmamıştır. Ülkemizdeki coğrafi bölgeler arasında nüfus yoğunluğu ve nüfus miktarı açısından çok önemli farklılıklar görülmektedir. Nüfusun dağılışını iş imkânları, yer şekilleri, iklim özellikleri gibi pek çok durum etkilemektedir.

3. Buna göre Doğu Anadolu'nun diğerlerine göre daha az nüfuslanmasında bölgenin;

- I. Dağlık ve engebeli bir yapısının bulunması
- II. Ekonomik faaliyet alanlarının oldukça kısıtlı olması
- III. İkliminin sert ve karasal olması

durumlarından hangilerinin etkili olduğu ifade edilebilir?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve III   D) I, II ve III

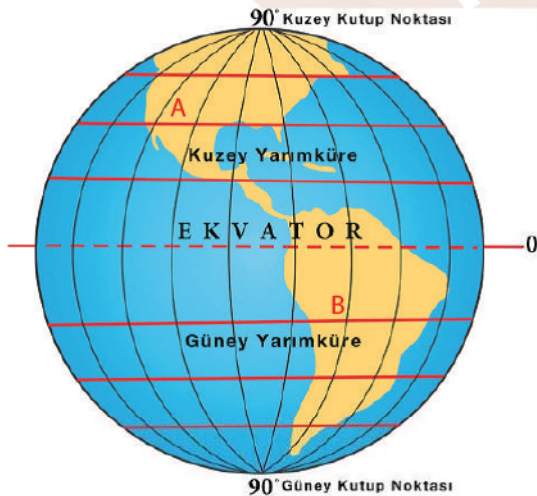
4. Bu bilgilere bakılarak;

- I. Nüfusu en az ve en fazla olan bölgelerin adı nedir?
- II. İç Anadolu bölgesinin nüfusu hangi bölgelerimizden az hangilerinden fazladır?
- III. Marmara'da nüfusu yoğunluğunun nedenleri nelerdir?

sorularından hangilerinin cevaplarına ulaşılması mümkündür?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve III   D) I, II ve III

5.

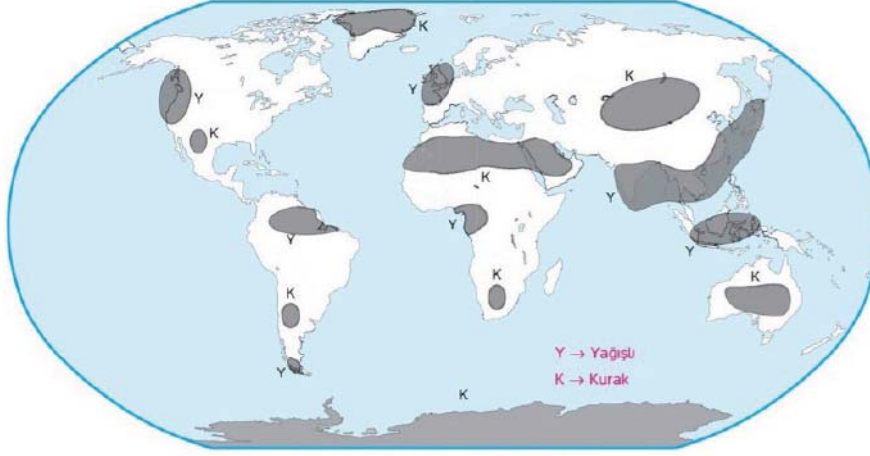
Yandaki görselde A noktasından hareket edip B noktasına ulaşan bir kişi şu ifadeleri kullanmıştır:

- I. Bulduğum yarımküreden farklı bir yarımküreye gittim.
- II. Ekvatorun güneyine geçtim.
- III. Yola çıktığım nokta kutup noktasına daha yakındı.
- IV. Geldiğim yerde karasal iklim hüküm sürmektedir.

Yukarıdaki adı geçen kişinin kullandığı ifadelerin hangilerinin doğru olduğu söylenebilir?

- A) I, II ve III   B) I, II ve IV   C) II, III ve IV   D) I, II, III ve IV

1. Aşağıda dünyada en yağışlı ve en kurak yerleri gösterilmiştir.

Dünya'da en yağışlı ve en kurak yerler

Yukarıdaki haritaya bakıldığında;

- I. Dünya üzerinde her bölgeye aynı miktarda yağış düşmemektedir.
- II. Dünyada kurak ve yağışlı alanlar tek bir bölgede toplanmıştır.
- III. Kurak alanlar daha çok ekvatora yakın alanlardır.

çıkarmalarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II   **B) I ve III**   C) II ve III   D) I, II ve III

- 2.

Mete: "Yaşadığım şehirde özellikle yaz yağışlarına bağlı olarak otlaklar geniş yer tutuyor. Ayrıca yükseltisi fazla şehrimizin iklimi de serttir. Kışın kar yağışlı gün sayısı oldukça fazladır. Dağlık arazilerimizde kar nerede ise yıl boyunca yerden kalkmaz. Ormanlarımızın da az olduğu söylenebilir. Yeraltı kaynakları açısından oldukça zengin olan şehrimiz birçok yatırımcının iştahını kabartan bir zenginliğe sahiptir."

Mete'nin yaşadığı şehirde aşağıdaki faaliyetlerden hangisinin gelişmesi için gerekli şartlardan söz edilmemiştir?

- A) Madencilik   B) Kayak turizmi   **C) Tarımsal üretim**   D) Hayvancılık

3. Avrupa'nın ortalama yükseltisi 330 m iken Asya kıtasının ortalama yükseltisi 1010 m'dir. Türkiye'nin ortalama yükseltisi ise 1132 m'dir. Ülkemizde Doğu Anadolu'da engebeli ve dağlık alanlar çok yer kaplarken, Batı Anadolu'da alçak ve ovalık yerler fazladır. Anadolu'nun içlerine doğru gidildikçe yükseltinin artar ve geniş plato alanlarının da yaygınlaşır. Türkiye'nin kuzey ve güneyindeki sıradağlar ülkemizin doğusunda birleşmesi yükseltinin artmasına neden olmuştur.

Bu bilgilere göre Türkiye ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Doğudaki topraklarının yükseltisi batıdaki alanlara göre çok daha fazladır.
- B) Ortalama yükseltisi çevresindeki coğrafyalardaki yükselti ortalamasının üstündedir.
- C) Batısından doğusuna gidildikçe sıcaklık ortalamaları düşer.
- D) Ovalık alanlar daha çok ülkenin kuzey bölgelerinde yer almaktadır.**

4.

Ahmet Bey, Karadeniz'de dedesinden kalan ve kullanılmayan arazileri değerlendirmek için bir proje geliştirdi. Orman kenarındaki arazilerini ahşaptan konaklama alanları inşa ettirdi. Yürüyüş parkurları, dinlenme alanları ile donattığı arazisinde eğlenceli vakit geçirilebilecek bölgeler oluşturdu. Bölgede yaşayan birçok kişi Ahmet Beyin işletmesinde iş sahibi oldular. Halk, evlerinde yaptıkları doğal ürünleri Ahmet Bey'e satıyor ve gelir sahibi oluyorlar. Turistler doğal ürünlere büyük ilgi gösteriyor. Bölgede tamamen doğal yollarla üretilen bal, tereyağı, peynir gibi ürünler oldukça çok satıyor. Ahmet Bey hem kendi kazanıyor, hem de bölge halkının kazanmasını sağlıyor. Ekonomik faaliyetlere bağlı olarak o bölgeden şehre yapılan göçler de durdu.

Yukarıdaki bilgilere bakılarak;

- I. Doğal çevre koşulları o bölgede görülen ekonomik faaliyetleri etkilemektedir.
- II. Bir bölgenin sosyoekonomik yapısı coğrafi özelliklerinden etkilenir.
- III. Üretim faaliyetleri doğal çevre koşullarından etkilenir.

çıkarımlardan hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve III   **D) I, II ve III**

5.

Dünyanın kuzey ve güney kutup noktalarına yakın olan bölgeleri buzullarla kaplıdır. Çok soğuk olan bu bölgelerde insan yaşamı zordur. Toprak devamlı donmuş hâlde olduğundan bitki örtüsü yoktur. Kışın buzdan yapıtları iglo denilen, geleneksel evlerde yaşarlar. Muson ikliminde ise yazın okyanus üzerinden gelen rüzgârlar, bölgede aşırı yağışlara neden olmaktadır. Yağışların etkisi ile can ve mal kaybına neden olan su taşkınları meydana gelmektedir. Kışın ise tam tersi kurak bir dönem yaşanır.

Bu bilgilere bakılarak;

- I. Farklı iklim tiplerinde yaşayan insanların yaşam tarzları da farklılık gösterir.
- II. İnsanların yaşantıları iklim koşullarına göre şekillenmektedir.
- III. Dünya üzerinde farklı bölgelerde farklı iklim tipleri görülmektedir.

çıkarımlardan hangileri yapılabilir?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) II ve III   **D) I, II ve III**

6.

No	BİLGİ
1.	İstanbul birçok nedene bağlı olarak turist çekmektedir.
2.	İstanbul, farklı kıtalardan ziyaretçi ağırlamaktadır.
3.	İstanbul'un tarihi çok eskilere dayanmaktadır.
4.	İstanbul, Türkiye'de en çok turisti ağırlayan kenttir.

Yukarıdaki görselle ilgili verilen yargılardan hangileri doğrudur?

- A) 1, 2 ve 3**   B) 1, 2 ve 4   C) 2, 3 ve 4   D) 1, 2, 3 ve 4

BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM

Sosyal Bilimler ve Toplum

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Tane Tane Test 2

Hayalimdeki Gelecek

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Araştırma Yapıyorum

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Emek Bir Hazinedir

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Ünite Değerlendirme Testi 1

Beceri Temelli Sorular 1

4. Ünite

Kazanımlar

Sosyal Bilgiler ve Toplum

- ⇒ Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler veririz.

Hayalimdeki Gelecek

- ⇒ Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin fikirler ileri süreriz.

Araştırma Yapıyorum

- ⇒ Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yaparız.

Emek Bir Hazinedir

- ⇒ Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunuruz.

Sosyal Bilimler ve Toplum

Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler veririz.

Öğreten Sorular

1

Aşağıda verilen açıklamalar ile ait oldukları sosyal bilim alanlarını eşleştiriniz.

TARİH

NÜMİSMATİK

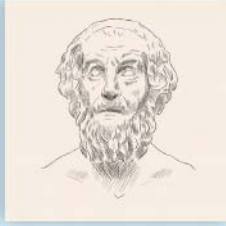
COĞRAFYA

PSİKOLOJİ

ARKEOLOJİ

FELSEFE

EKONOMİ

SOSYOLOJİ

	AÇIKLAMALAR	SOSYAL BİLİM DALI
1.	Toplum içindeki bireyi, grupları, kurumları, olayları ve aralarındaki ilişki ve etkileşimleri inceleyen bilimdir.	SOSYOLOJİ
2.	Geçmişte yaşanan olayları yer ve zaman göstererek, neden-sonuç ilişkisi içerisinde inceleyen bilimdir.	TARİH
3.	Eski kültür ve uygarlıklardan geriye kalan her türlü alet, malzeme, ev eşyaları ve sanat yapıtları gibi maddi kalıntıları inceleyen kazı bilimidir.	ARKEOLOJİ
4.	Varlığı ve bilgiyi bilimsel olarak araştırmaya yönelik soru sorma, sorgulama bilimidir.	FELSEFE
5.	Çevremizde yaşayan insanların davranışları ve kişilik özelliklerini tanımamızı sağlayan ve insanın duygularını inceleyen bilimdir.	PSİKOLOJİ
6.	İnsanların yaşayabilmek için üretme, ürettiklerini paylaşma ve bu faaliyetlerden doğan ilişkileri inceleyen bilim dalıdır.	EKONOMİ
7.	İnsanın doğal ortamla olan etkileşimi ve her türlü beşerî ekonomik faaliyetlerini inceleyen bilimdir.	COĞRAFYA
8.	Paralar ile madalyonların üstünde yer alan yazı ve resimlerin bilimsel açıdan değerlendirmesini yapan bilim dalıdır.	NÜMİSMATİK

2

Aşağıda TÜBİTAK ile ilgili verilen görseli inceleyerek doğru yargı bildiren cümlelere "D", yanlış yargı bildiren cümlelere "Y" harfini yazınız.

TÜBİTAK'IN 56 YILLIK BAŞARISI

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), ülkemizin kendi teknolojisini geliştirmesine katkı sağlaması için 1963'te kuruldu. Kurulduğu günden beri de birçok projeye imza attı.

TÜBİTAK MERKEZ VE ENSTİTÜLERİ

- ◆ Bilişim ve Bilgi Güvenliği İleri Teknolojiler Araştırma Merkezi
- ◆ Marmara Araştırma Merkezi
- ◆ Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi
- ◆ Savunma Sanayii Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü
- ◆ Tıbbi Bilimler Araştırma Enstitüsü
- ◆ Uzun Teknolojiler Araştırma Enstitüsü
- ◆ Ulusal Metroloji Enstitüsü
- ◆ Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü
- ◆ Ulusal Gözlemevi

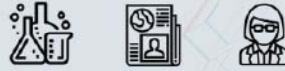
YILLARA GÖRE VERİLEN DESTEKLERDEKİ ARTIŞ

- ◆ Özel sektöre destek programlarına sağlanan katkı

TÜBİTAK'IN PROJELERİNDEN BAZILARI

- ◆ 81 ile 100 Deneyap Teknoloji Atölyesi
- ◆ 11 Farklı Alanda Akademik Dergi
- ◆ Türkiye'nin İlk Bilim Dergisi Bilim Ve Teknik
- ◆ Geleceğin Teknoloji Yıldızları İle Ortaokul Ve Lise Çağrındaki Gençlere Eğitim
- ◆ Sanayi Doktora Programı İle Nitelikli İnsanlara Destek
- ◆ Doktora Eğitimi Alan Bursiyerlere 4 BİN 500 Liraya Kadar Burs İmkani

AKADEMİK AR-GE DESTEK PROGRAMLARINA SAĞLANAN KATKI

YARGILAR	D	Y
1. TÜBİTAK'ın kuruluş amacı; Türkiye'nin teknoloji alanında dışa bağımlılığını azaltmaktır.	✓	
2. TÜBİTAK Merkez ve Enstitüleri arasında astronomi bilimi ile ilgili çalışmalar yapan bir bölüm bulunmaktadır.	✓	
3. TÜBİTAK, yaptığı destek programları ile bilimsel çalışmalara katkı sağlamaktadır.	✓	
4. TÜBİTAK, Türk tarihini araştırmak ve Türklerin dünya medeniyetine verdiği katkıları ortaya koymak için kurulmuştur.		✓
5. TÜBİTAK'ın doktora eğitimi alan kursiyerlere 4500 liraya kadar burs vermesi, kurumun bilimsel çalışmaları teşvik ettiğinin göstergesidir.	✓	

3

Aşağıda özellikleri verilen kurumlar ile logoları eşleştiriniz.

	KURUMLAR
1.	Türk tarihi ve Türkiye tarihi konularında araştırmalar yapmak ve yayınlamakla görevli kurumdur.
2.	Bu kurum; Türkiye'de tüm bilim alanlarında araştırmaları özendirmek ve gençleri bilim ve araştırma yapmaya yönleltmek gibi amaçlarla kurulmuştur.
3.	Türkçeyi incelemek ve Türkçenin gelişmesi için çalışmak amacıyla Mustafa Kemal Atatürk tarafından kurulmuştur.
4.	Özellikle sosyal bilimlerin farklı alanlarında eğitim veren bir bilim kurumudur.
5.	Türkiye'de faaliyet gösteren tüm radyo ve televizyonların yayınlarını denetleyen kamu kuruluşudur.

4

3

2

1

1 ve 2. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

2019'un Göbeklitepe Yılı ilan edilmesiyle beklentilerin yükseldiği Şanlıurfa'da, kış mevsimi olmasına ve sezonun açılmamasına rağmen hareketlilik yaşanıyor. Özellikle hafta sonları çok sayıda kişinin geldiği kentte yaşanan yoğunluk, otel işletmecilerini ve esnafın yüzünü güldürüyor. Geçen yıl düzenlenen 42'nci Dünya Miras Komitesi Toplantısı'nda Dünya Mirası Kalıcı Listesi'ne dâhil edilen Göbeklitepe sayesinde ziyaretçi yoğunluğu yaşanan kentte, birçok otel bahar ayları için rezervasyonlarını tamamladı.

(Genel ağ haberi)

1. Buna göre Göbeklitepe'nin Şanlıurfa'da aşağıdaki alanlardan hangisine katkı sağladığı söylenebilir?

A) Tarım
B) Turizm
C) Madencilik
D) Sanayi

2. Buna göre;

- I. Göbeklitepe, Urfa'nın tanıtılmasına katkı sağlamaktadır.
II. Ülkemizde Dünya Miras Listesine giren tarihi alanımız bulunmaktadır.
III. Göbeklitepe, Urfa için ekonomik kazanç ortamı yaratmaktadır.

çıkartımlardan hangilerine ulaşılabilir?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

3.

Bir grup dağcı, hafta sonu tatilinde Palandöken dağına tırmanmışlardır. Tırmanış sonrasında dönüş güzergâhlarını bulamadıkları için kaybolmuşlardır. Dağcılardan haber alama-

yan aileler, jandarmaya haber vermişlerdir. Cep telefonundan alınan sinyallere göre dağcıların 40 kuzey paraleli ile 42 doğu meridyenin kesiştiği yerde oldukları tespit edilmiştir.

Buna göre dağcılarının kurtarılmasında aşağıdaki bilim dallarından hangisinden yararlanıldığı söylenebilir?

A) Arkeoloji
B) Felsefe
C) Coğrafya
D) Sosyoloji

4.

Atatürk, bilim ve teknolojinin toplumsal gelişim için gerekli ve önemli olduğunu vurgulamıştır. O her durumda akli ve bilimi ön planda tutmuş; "Benim manevi mirasım ilim ve akıldır." demiştir.

Buna göre;

- I. Bilim merkezlerinin açılması
II. TÜBİTAK'ın kurulması
III. Teknoparkların inşa edilmesi

durumlarından hangileri Atatürk'ün düşüncesi ile aynı doğrultudadır?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

5.

Genel İzleyici Kitle

7 Yaş ve Üzeri İçin

13 Yaş ve Üzeri İçin

18 Yaş ve Üzeri İçin

Televizyon yayınlarında kullanılan akıllı işaretler RTÜK tarafından çocuk ve gençlerin zihinsel, duygusal ve sosyal gelişim düzeyleri göz önüne alınarak belirlenmiştir.

Buna göre akıllı işaretler belirlenirken hangi bilim dalından yararlanılmıştır?

A) Arkeoloji
B) Psikoloji
C) Antropoloji
D) Sosyoloji

6.

Metrenin milyarlarca defa küçüldüğünü hayal edebiliyor musunuz? İşte size nanoteknoloji dünyası. Tıp, genetik, sanayi ve diğer alanlar ondan çok şey bekliyor. Çin'de nanofiberler (nanoplik) üzerinde yapılan çalışmalar kir tutmayan, ıslanmayan kumaşlar üretilmesini sağladı. Ülkemizde de Ulusal Nanoteknoloji Merkezi kuruldu. Bilgisayarlar, iletişim araçları olabildiğince küçülecek.

(Diyanet Çocuk, Sayı 295, s. 22.)

Buna göre nanoteknoloji ile ilgili olarak;

- I. İnsan hayatını kolaylaştırdığı
- II. Sağlık dâhil birçok alanda kullanıldığı
- III. Dünyadaki bilimsel çalışmaların tamamının nanoteknoloji alanında yapıldığı

İfadelerinden hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız III
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

7.

Akıllı Şehir, insanlara ve doğaya zarar veren bozuk kentleşme, gürültü, çevre kirliliği gibi faktörlerden kurtulmak amacıyla yapılan teknolojik ve çevre dostu projelere verilen isimdir. Akıllı şehirler, o şehirde yaşayan insanlar için hizmet alanları ve yaşam standartları geliştirmeyi amaçlar. Enerjiden ulaşım, çevreden sağlığa her alanda kaynakların planlı olarak kullanıldığı, doğaya saygılı, konforlu, sağlıklı, yeni yaşam alanları yaratmak en temel hedeftir. Akıllı şehirlerde; başta ulaşım ve enerji olmak üzere, birçok sistem insan eliyle değil, teknolojik olanaklardan yararlanarak ya da yeni teknolojiler geliştirilerek yürütülür.

(Öncü Çocuk Dergisi, Sayı:84, s. 21)

Buna göre akıllı şehirlerle ilgili olarak;

- I. Çevreye duyarlı, doğa ve insan odaklı bir hayat sunmaktadır.
- II. Teknolojiyi kullanarak günlük yaşamı kolaylaştırıcı imkânlar üretmektedir.
- III. O şehirde yaşayan insanların yaşam standartlarını yükseltmeyi amaçlar.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız III
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

8.

NÜZHET GÖKDOĞAN (1910-2003)

Istanbul'da doğmuş ve eğitiminin büyük bir bölümünü burada tamamladıktan sonra Fransa'ya gitmiştir. Nüzhet Gökdoğan, yurda döndüğünde İstanbul Üniversitesinde görev almıştır. Burada Gök Mekaniği ve Gökbilimi ile ilgilenmiş ve üniversitenin yerleşkesine bir de gözlemevi kurdurmuştur.

Buna göre Nüzhet Gökdoğan yaptığı çalışmalar ile hangi bilim dalına katkı sağlamıştır?

- A) Tarih
B) Psikoloji
C) Antropoloji
D) Astronomi

9.

"Türk" adının geçtiği yazılı ilk metinler Orhun Kitabeleri'dir. Bu kitabeler hakkında ilk bilgiler XIII. Yüzyılda yaşayan Cuveynî'nin "Tarih-i Cihan-güşa" isimli eserinde

yer alır. Cuveynî, eserinde Uygur bölgesini gezerken rastladığı garip işaretlerle yazılmış taşlardan söz etmektedir. Daha sonra Danimarkalı Messerschmidt'in (Mesirşmit) 1721'de bu eseri görerek Avrupa bilim camiasına tanıtması üzerine birçok bilim adamı bu yazıların kime ait olduğu hakkında tahminlerde bulunmuştur. Bölgeye giden birçok araştırmacı burada kazılar yaparak yeni kalıntılar tespit etmiştir. Kitabelerin okunuşunu ilk çözen Danimarkalı Dil Bilimci W. Thomsen (V. Tomsen) olmuş ve bu abidelerin Türklere ait olduğunu tüm dünyaya duyurmuştur. (Gömeç, 2000, s.64-65)

Buna göre Orhun Abideleri hakkında bilgiler toplanırken;

- I. Filoloji
- II. Arkeoloji
- III. Nümizmatik
- IV. Tarih

sosyal bilim alanlarının hangilerinden faydalandığı söylenebilir?

- A) I ve IV
B) I, II ve III
C) I, II ve IV
D) I, II, III ve IV

1 ve 2. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Kocaeli Bilim Merkezi, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ve TÜBİTAK ortaklığı ile hayata geçirilmiş bir projedir. Bilim merkezleri, farklı yaş gruplarından ve farklı bilgi birikimine sahip bireyleri bilimle buluşturmaktadır. Kocaeli Bilim Merkezinde, yaklaşık 250 deney düzeneği ve özel tasarım galerilerin yanı sıra bilimsel çalışmaların yapıldığı atölyeler, bilimsel gösteri ve söyleşilerin yapıldığı bilim sahnesi, sergi alanları, kütüphane, araştırma ofisleri, bilim kafe yer almaktadır.

1. Buna göre bilim merkezlerinin kurulmasındaki amaçlar arasında hangisi yer almaz?

- A) Bilim ve teknolojiyi toplum için anlaşılır ve ulaşılır bir hale getirmek.
- B) Bilim ve teknolojinin önemini toplum gözünde artırmak.
- ☒ C) Uygulamalı etkinlikler yerine teorik bilgi ile sınırlı kalmak.
- D) Bilimsel konularda denemeye ve keşfetmeye yardımcı olmak.

2. Bu bilgilere bakılarak ülkemizde ilgili olarak:

- I. Bilime önem verilmektedir.
- II. Bilimin ilerlemesi için etkinlikler yapılmaktadır.
- III. Kocaeli ülkemizde bilimsel gelişmenin en fazla olduğu il konumundadır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- ☒ A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

3. ✓ Napolyon, 24 Haziran 1812'de 420 bin kişilik ordusuyla çıktığı Rusya seferinde başarısız olmuştur. 50 bin kişiyle Fransa'ya geri dönmek zorunda kalmıştır. Bu ağır yenilginin sebebi şiddetli kış şartlarıdır.
- ✓ Sarıkamış Harekâtındaki başarısızlığın sebebi de aralık ve ocak aylarının, bölgede çok sert ve soğuk geçtiği gerçeğidir. Bu durumun göz ardı edilmesi savaşın kaybedilmesine neden olmuştur.

Yaşanan bu durum aşağıdaki bilim dallarından hangisi hakkında bilgi sahibi olmanın gerekliliğini ortaya koymaktadır?

- A) Arkeoloji
- ☒ C) Coğrafya
- B) Felsefe
- D) Psikoloji

4. 1985'te Türk işçisi "Ali Levent" adıyla yaşadıklarını "En Alttakiler" adlı kitabında anlatmış olan ünlü gazeteci ve yazar Günter Wallraff (Günter Vollraff), yurt dışında yaşayan Türk işçilerinin dramını kamuoyuna duyurmak için yaşamının iki yılını; en kötü koşullar altında, en tehlikeli işlerde kaçak olarak çalışan Türk işçileriyle birlikte geçirdi. Böylece onların çalışma ve yaşama koşullarını daha yakından tanıdı. Wallraff bu araştırmasında işçi pazarının köle pazarına nasıl dönüştüğünü, kaçak yabancılara tam anlamıyla öldürücü işlerin yüklediğini, insanların sırf yabancı oldukları için insan yerine konulmadıklarını aktardı. Wallraff yabancı bir ülkede bir yıl boyunca Afrikalı kılığında dolaşarak bu yaşadıklarını da kitap ve belgesel hâline getirerek kendilerini "hoşgörülü" sayan insanların ırkçı tutumunu gözler önüne serdi. Böylece Wallraff; toplum içindeki bireyi, grupları, kurumları, olayları ve aralarındaki ilişki ve etkileşimleri inceledi.

Buna göre Wallraff'ın yaptığı araştırma özellikleriyle hangi bilim dalı alanına girmektedir?

- A) Arkeoloji
- C) Antropoloji
- B) Coğrafya
- ☒ D) Sosyoloji

5. Tarih, geçmişte yaşanan olayları inceleyen bir bilimdir. Tarihsel süreç içerisinde yer alan insanlar geçmişlerini merak ederler. Geçmişte yaşanan olaylarla ilgili araştırmalar yaparlar. Tarihin ışığında geçmişini anlamaya ve sorgulamaya çalışırlar. Toplumlar, geçmişleriyle ilgili edindikleri bilgileri gelecek kuşaklara aktarmak gereği duyarlar. Böylece geleceğe yön vermek isterler.

Buna göre;

- I. İstanbul'un fethinin neden ve sonuçlarını ortaya koyma,
- II. Ülkemizdeki tarım ürünü çeşitliliğinin nedenlerini belirleme,
- III. Kurtuluş Savaşı'nda Türk milletinin bağımsızlık mücadelesi ile ilgili belgeler toplama

çalışmalarından hangileri tarih biliminin araştırmaları arasında yer almaz?

- ☒ A) Yalnız II ☐ B) I ve III
☐ C) II ve III ☐ D) I, II ve III

6.

Göbeklitepe, Şanlıurfa'nın 20 kilometre kuzeydoğusundaki Örencik köyü yakınlarında yer almaktadır. İnşası MÖ 10.000 yılına uzanan Göbeklitepe, tarihte bilinen en eski ve en büyük ibadet merkezidir. Bölgede yapılan kazılar sonucunda taş aletler, heykeller ve bitki kalıntıları bulunmuştur. Ayrıca, dikili taşların üzerindeki resimler ve kabartmalar, o dönemde yaşamış olan insanların sanatları hakkında bilim insanlarına yeni fikirler vermiştir.

Verilen metinden hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- ☐ A) Göbeklitepe'deki sanatsal çalışmalar o dönemle ilgili bilgiler edinmemizi sağlamıştır.
- ☐ B) Kazılarda elde edilen buluntular geçmiş döneme ait izler ortaya çıkarmaktadır.
- ☒ C) Göbeklitepe'nin incelenmesinde yalnızca arkeoloji bilimi yeterli olmuştur.
- ☐ D) Elde edilen bulgular kültürel faaliyetlerin yaşandığını göstermiştir.

7.

Yukarıdaki görseller TÜBİTAK tarafından yayımlanan aylık çocuk dergilerine aittir.

TÜBİTAK yaptığı bu çalışma ile;

- I. Çocuklara bilimi sevdirmek,
- II. Bilime katkı yapabileceklerini göstermek,
- III. Soru sorma, araştırma yapma, okuma isteği uyandırmak

durumlarından hangilerini amaçlamaktadır?

- ☐ A) Yalnız III ☐ B) I ve III
☐ C) II ve III ☒ D) I, II ve III

8.

İnsanlık tarihinin başlangıcından itibaren hayatımızı kolaylaştırmak için bilimsel ve teknolojik çalışmalar hep yapılagelmıştır. Son yıllarda bilim ve teknolojiye çok hızlı gelişmeler yaşanmaktadır. Bilimsel ve teknolojik ilerlemeler insanların hastalıklarının kısa sürede teşhis ve tedavi edilmesini sağladı. Aşılarda yaygınlaşması salgın hastalıkların azalmasında etkili oldu. Başka bir örnek ise; motorlu taşıtlar icat edilmeden önce insanların bir yerden başka bir yere gitmesi çok uzun zaman almaktaydı. Günümüzde tren, gemi, uçak, otomobil gibi ulaşım araçları sayesinde seyahatler oldukça kısa sürmektedir. Bunun yanında okullarda akıllı tahtalar, tabletler ve bilgisayarlar yardımıyla dersler işlenirken yine okulların laboratuvarlarının kullanımında teknolojinin büyük bir etkisi vardır.

Yukarıdaki parçada bilim ve teknolojinin hangi alandaki katkısına değinilmemiştir?

- ☐ A) Ulaşım ☐ B) Eğitim
☒ C) Haberleşme ☐ D) Sağlık

Hayalimdeki Gelecek

Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin fikirler ileri süreriz.

Öğreten Sorular

1

Aşağıdaki ifadeler doğru ise "D", yanlış ise "Y" harfini işaretleyiniz.

İFADELER	D	Y
1. Gelişen teknoloji günlük hayatımızda iletişim, sağlık, ulaşım gibi birçok alanda insan hayatını kolaylaştırmıştır.	✓	
2. Farklı fikirler üretebilmek, uygulanabilir çözümler sunabilmek, özgün sorular ortaya koyabilmek yeniliklere kapalı olmakla mümkündür.		✓
3. Bilim merkezleri, farklı yaş gruplarından ve farklı birikime sahip bireyleri bilimle buluşturur.	✓	
4. Bilim ve teknoloji günümüzde ulaşacağı son seviyesine ulaşmıştır.		✓
5. Genel Ağ üzerinden yapılan alışverişlerde insansız hava araçlarıyla teslimatlar yapılması ticareti kolaylaştırmıştır.	✓	
6. Nanoteknoloji ile hücrelerin tamir edilebilecek ve yaşlanmanın yavaşlatılabilecek olması tıp alanındaki önemli bir gelişmedir.	✓	

2

Aşağıda verilen bilimsel ve teknolojik gelişmelerin hangi alanla ilgili olduğunu eşleştiriniz.

TARIM	ENERJİ	SAĞLIK	İLETİŞİM	EĞİTİM	ULAŞIM
AÇIKLAMALAR					ALAN
✓ Türkiye'nin yerli otomobili TOGG; hızlı şarj teknolojisi sayesinde 30 dakika içerisinde şarj olabilecek, bu sayede kullanıcılara büyük bir avantaj sağlayacak.					ULAŞIM
✓ Günümüzde güneş panelleri sayesinde temiz ve ucuz elektrik üretimi sağlanmaktadır.					ENERJİ
✓ Bilimsel çalışmalar sonucu üretilen yerli yapay kan, deney çalışmalarının ardından 1 yıl içinde insanlara verilmeye başlanacak.					SAĞLIK
✓ Günümüzde akıllı telefonlar sayesinde uzaktaki akrabalarımızla görüntülü görüşebiliyoruz.					İLETİŞİM
✓ EBA sayesinde Genel Ağ aracılığı ile derslerimizi evden de takip edebiliyoruz.					EĞİTİM
✓ Çiftçiler ürünlerini yetiştirirken akıllı sulama siteminden faydalanmaktadır.					TARIM

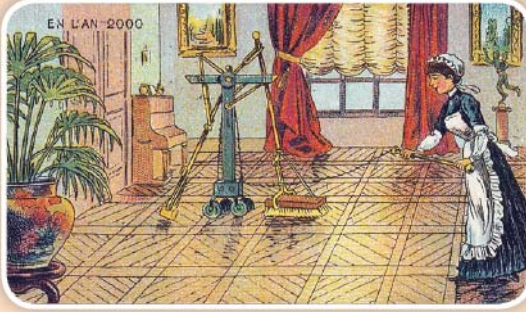
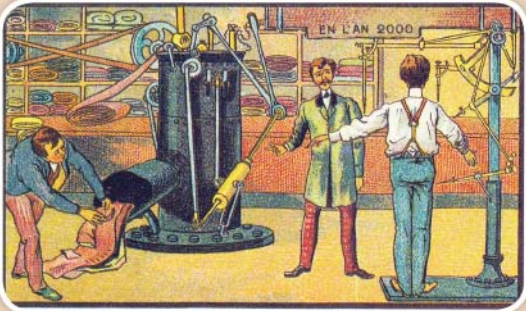
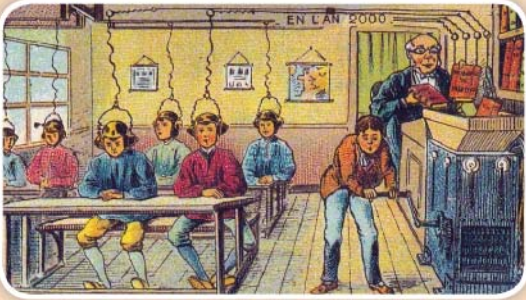
3

Aşağıda verilen ifadeleri teknolojinin “YARARLARI” ve “ZARARLARI” açısından değerlendiriniz.

	İFADELER	YARARLI	ZARARLI
1	Sürekli bilgisayar başında olmak oturuş bozukluğuna yol açar.		✓
2	Tıp alanında yapılan çalışmalar ile pek çok hastalığın tedavisi gün yüzüne çıkmaktadır.	✓	
3	Eğitim alanında tebeşirle yazdığımız tahtaların yerini etkileşimli ve kalıcılığı artıran akıllı tahtalar aldı.	✓	
4	Kullandığımız küçük ev aletleri sayesinde mutfaktaki işlerimiz daha çabuk bitiyor.	✓	
5	Fabrika atıklarının karıştığı sular kirlenmekte, araçların egzozlarından çıkan kirli gazlar hava kirliliğine sebep olmaktadır.		✓

4

1900'lü yıllarda Fransa'da yürütülen bir projede birkaç Fransız sanatçı 2000 yılında nasıl bir dünya olacağını resimlere çizdiler. Buna göre sanatçılar görsellerde ileride nelerin gerçekleşebileceğini düşünmüşlerdir? Görselleri inceleyerek düşüncelerinizi boşluklara yazınız.

1.

- ✓ Bilim insanları tarafından karanlıkta yol gösteren halılar üretildi.
- ✓ Bir bilgisayar şirketi büyük bir dokunmatik ekrana sahip olan, üzerine konulan bazı nesneleri tanıyabilen, fotoğrafları gösterebilen ve müzik çalabilen masa şeklindeki "Surface" (Sörfis) adlı yeni bir ürün geliştirdi.
- ✓ Japon otomobil üreticisi, arıların uçarken diğer böceklerle çarpışmasını engelleyen 300 derece görüş açısına sahip, son derece karmaşık bir yapısı olan gözlerinden esinlenerek çarpışmaya karşı yeni bir teknoloji geliştirdi.

Yukarıdaki tabloda verilenlerden hareketle;

- Bilimsel ve teknolojik gelişmeler varabileceği son hedefe ulaşmıştır.
- Bilimsel gelişmeler insan yaşamını derinden etkilemekte ve değiştirmektedir.
- Teknolojik gelişmelerin insan yaşamını kolaylaştıran yönleri vardır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
☒ C) II ve III
 B) I ve III
 D) I, II ve III

2.

TÜRK BİLİM İNSANLARINDAN HER KAN GRUBU İLE UYUŞAN YAPAY KAN

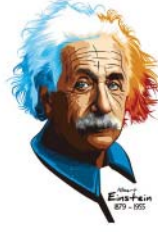
Eskişehir Osmangazi Üniversitesinin 3 yıllık çalışmaları sonucu üretilen yerli yapay kan, deney çalışmalarının ardından 1 yıl içinde insanlara verilmeye başlanacak. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü öğretim üyesi, 3 yıllık çalışma sonucu yerli yapay kan ürettiklerini belirterek "Deney çalışmalarımızı 1 yıl içinde tamamlamış oluruz diye düşünüyorum. Sonra insanlar üzerinde klinik çalışmalarına başlayacağız." dedi.

(Genel Ağ haberinden düzenlenmiştir.)

Yukarıdaki haberde bahsedilen bilimsel çalışmaların insanları hangi alanda etkilemesi beklenir?

- A) Sanat
 C) Eğitim
☒ B) Sağlık
 D) Ulaşım

3.

Ünlü fizikçi Einstein (Aynştayn), "Hayal gücü bilgiden daha önemlidir." diyerek geleceğin mucitlerine yol göstermiştir. Hayal gücü, bilimsel araştırma sürecinin her basamağında önemlidir. Farklı fikirler üretebilmek, uygulanabilir çözümler sunabilmek, özgün sorular ortaya koyabilmek hayal gücü ile mümkündür.

Verilenlerden hareketle Einstein'e göre;

- Hayal kurmak bilimsel araştırma için vazgeçilmez bir unsurdur.
- Bilimsel araştırmalarda tamamen gerçeklikten uzaklaşılmalıdır.
- Hayal kurmanın yeni fikirler ortaya koymayı kolaylaştırıcı bir işlevi vardır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- ☒ A) Yalnız II
 C) II ve III
 B) I ve II
 D) I, II ve III

4.

5G TEKNOLOJİSİ ve TÜRKİYE

Beşinci nesil teknoloji ile hayatımız daha da hızlanacak. E-ticaretten, internet ve mobil şebeke desteğine birçok kolaylığı da beraberinde getirecek. Uzmanlar, mobil hatlardaki veri indirme hızının 100 kat artacağı görüşünde. Sürücüsüz araçlar, sanal gerçeklik, uzaktan ameliyat hayal olmayacak. Yeni nesil teknolojiler sayesinde dijital ekonominin hızlanması bekleniyor.

(Genel Ağ haberi)

Buna göre;

- 5G farklı alanlarda birçok kolaylık sağlayacaktır.
- Sağlık, ulaşım ve ekonomi gibi konularda ülkenin ilerlemesine katkıda bulunacaktır.
- 5G teknoloji ile iletişim ve haberleşme hızı yavaşlayacaktır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız III
 C) II ve III
☒ B) I ve II
 D) I, II ve III

5.

Günümüzde teknoloji hayatımızın önemli bir parçası hâline gelmiştir. Bu teknolojilerden biri de yapay zekâdır. Toprakta elde edilen üretimi desteklemek amacıyla kullanılan

yapay zekâ uygulamaları, üretimdeki sorunları tespit ederek daha verimli bir üretim imkânı sağlıyor. Dronelarla (Uçan göz) bitkilerin gelişim durumu, kullanılacak ilaç miktarı, hastalık tehditleri gibi durumlar tespit edilerek; olası herhangi bir olumsuzlukla mücadele yöntemleri belirlenebiliyor. Böylece verim odaklı üretim desteklenerek zamandan ve iş gücünden tasarruf sağlanıyor.

(Genel Ağ haberi)

Yukarıda verilen bilgiler bilim ve teknolojinin kullanım alanlarından hangisine örnek gösterilebilir?

- A) Ticaret
B) Tarım
C) Hayvancılık
D) Sanayi

6. ✦ Jules Verne "Denizler Altında 20.000 Fersah" adlı eserinde Kaptan Nemo, okyanusları Nautilus (Nutilus) isimli ve elektrikle çalışan bir denizaltıyla aşmıştır. Denizaltılar günümüzde denizler hakkında yapılan araştırmalarda kullanılan en önemli araçlardır.

✦ Jules Verne, 1865'te yazdığı "Ay'a Seyahat" isimli kitabında Dünya'nın yörüngesinde yer alacak olan hafif aksamı uzay araçlarından bahsetmiştir. Günümüzde NASA (Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi), bu araçlara NanoSail (Güneş Yelkeni) adını vermiştir.

Buna göre Jules Verne ile ilgili olarak;

- I. Yazdığı eserlerde hayalindeki gelecek hakkındaki konular işlemiştir.
- II. Denizaltı ve uzayla ilgili hayallerinin gerçekleşmesi onun öngörü sahibi olduğunu göstermektedir.
- III. Günümüzde uzay teknolojisinin gelişmesindeki başarı tamamıyla Jules Verne'ye aittir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

7.

Bilim merkezleri, farklı yaş gruplarından ve farklı birikime sahip bireyleri bilimle buluşturur. Bilim ve teknolojiyi toplum için anlaşılır ve ulaşılır bir hâle getirmeyi amaçlar. Deneyisel ve uygulamalı etkinlikler içeren ziyaret-

çilerini denemeye ve keşfetmeye teşvik eder. Bilim merkezleri, ziyaretçilere aktif şekilde gezebilecekleri, dokunabilecekleri, deneyebilecekleri sergiler ve dinamik ortamlar sunar. Günlük olaylara bilimsel bir bakış açısıyla yaklaşabilme yönünde bir ufuk açar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bilim merkezlerinin amaçları arasında yer almaz?

- A) Çocukların ve genç neslin bilime, bilimsel düşünceye, gelişen teknolojilere karşı ilgilerini arttırmak.
B) Bilimin yakından takip edilebilmesini kolaylaştırmak.
C) Bilim konusunda aktif, uygulamalı ve deneyimsel bir eğitim imkânı oluşturmak.
D) Bilimsel gelişmeleri yalnızca kitaplardan okuyan bir toplum oluşturmak.

8. Martin Cooper, 1973 yılında cep telefonunu geliştirmiştir. İlk cep telefonu 1 kg'dan fazla ağırlıktaydı ve tam dolu batarya ile 20 dakikalık bir görüşme yapılabilirdi. Ayrıca pil tamamen boşalmadan şarj edilemiyordu. Günümüzde akıllı işletim sistemine sahip olan telefonlar uzun pil ömrü, görüntülü görüşme, mobil uygulamalar ile internete bağlanma gibi birçok özellikle karşımıza çıkmaktadır.

Buna göre;

- I. Cep telefonu teknolojinin gelişimi ile farklı özelliklere sahip olmuştur.
- II. Günümüzde cep telefonları daha kapsamlı bir boyuta ulaşmıştır.
- III. Günümüz cep telefonları önceki teknolojiden bağımsız olarak gelişmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

Araştırma Yapıyorum

Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yaparız.

Öğreten Sorular

1

6. Sınıf öğrencisi Mete bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak bir çalışma yapmıştır. Yaptığı araştırmada sırasıyla hangi basamaklarda olduğu yazınız.

Araştırma problemi olarak "Kırdan kente göçün sebepleri nelerdir?" sorusunu seçtim. Amacım kırdan kente göçlerin nedenlerini bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak incelemek.

Konuyu belirleme (ilgi duyulan, merak edilen bir problemin seçilmesi).

Bu basamakta sorunun çözümüne yönelik henüz doğru luğu kanıtlanmamış bazı önermeler ileri sürdüm. Bunlar; "Kırdan kente göçün sebepleri arasında tarım topraklarının miras yoluyla bölünmesi, tarımda makineleşme ve işsizlik vardır."

Sorunun çözümüne yönelik varsayımlarda (hipotez) bulunma.

Çalışmamla ilgili bilgi toplamam gerekiyordu. Kütüphane de kaynak taraması yaptım. Eserlerinden yararlandığım yazar ve araştırmacıların isimlerini yazdım. Genel Ağ da araştırma yaparak bilgi topladığım kaynakların adreslerini yazdım.

Konuyla ilgili kitap, dergi, gazete, Genel Ağ vb. kaynaklardan bilgi toplama.

Bu aşamada elde ettiğim bilgileri grupladım ayrıca daha önce belirlediğim önermeler ile kaynaklardan elde ettiğim bilgileri karşılaştırdım. Kırdan kente göçlerin en önemli sebebinin iş bulabilme gerekçesi olduğuna ulaştım.

Kaynaklardan elde edilen notları, konularına göre sınıflandırma ve varsayımlara uygunluğu (hipotezler) test etme

Araştırma konumla ilgili bütün bilgileri bir araya getirerek ve dipnotlarımı da belirterek çalışmamı tamamladım. Çalışmamı bitirdikten sonra ise hangi kaynaklardan yararlandığımı kaynakçada belirttim. Çalışmamı metin hâline getirerek araştırmamı tamamladım.

Metin oluşturarak rapor hazırlama. Kullanılan kaynakları kaynakçada belirtme.

2

Bilimsel araştırmalarda “Kaynakça Bölümü” oldukça önemlidir. Aşağıda hatalı şekilde verilen kaynakça gösterimlerini doğru şekilde yeniden yazınız.

A. Hatalı Kaynakça Gösterimi	B. Doğru Kaynakça Gösterimi
Metin, Atatürk Bilim ve Üniversite, Ankara, ÖZATA, TÜBİTAK Yayınları, 2007,	Metin ÖZATA, Atatürk Bilim ve Üniversite, TÜBİTAK Yayınları, Ankara, 2007
BAYRAKDAR, 2009, Mehmet, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, İslam'da, Bilim ve Teknoloji Tarihi,	Mehmet BAYRAKDAR, İslam'da Bilim ve Teknoloji Tarihi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2009
Sayı 98, 2006, Bilim Çocuk Dergisi,	Bilim Çocuk dergisi, Sayı 98, 2006
TÜBİTAK Yayınları, 2010, Leonardo'dan Edison'a Mucitler, REİD, Struan, Ankara,	REİD Struan, Leonardo'dan Edison'a Mucitler, TÜBİTAK Yayınları, Ankara, 2010
26 Mart 2019, www.meb.gov.tr,	www.meb.gov.tr (26 Mart 2019)

3

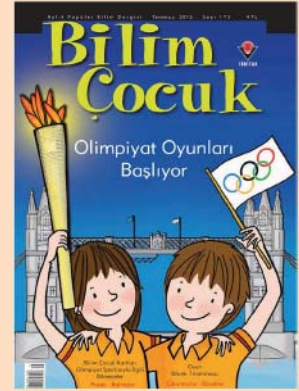
Bilimsel araştırma yaparken yararlandığınız kaynakları; “Sözlü” (S), “Yazılı” (Y) ve “Görsel”(G) olarak sınıflandırınız.

G

S

Y-G

Y

G

Y-G

1. Gazete → **Bilgi Toplamak İçin Başvurulabilecek Kaynaklar** → Ansiklopedi
TV → Dergi

Yukarıda verilenlerden hareketle;

- I. Bilgi toplamak için birçok kaynaktan faydalanılabilir.
- II. Bilgi toplamak amacıyla süreli yayınlar kullanılabilir.
- III. En güvenilir bilgi TV'den elde edilen bilgilerdir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız III
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

2. Kütüphanelerdeki katalog sistemine göre kitaplar:

- 000 – Genel Konular
100 – Felsefe ve psikoloji
200 – Din
300 – Sosyal Bilgiler
400 – Dil
500 – Doğa Bilimleri ve matematik
600 – Teknoloji
700 – Sanat
800 – Edebiyat
900 – Tarih ve coğrafya
şeklinde gruplandırılmıştır.

Kitapların bu şekilde gruplandırılması;

- I. Kütüphanelerdeki kitapların bulunması ve kullanılması kolaylaştırmak,
  - II. Kitap dışındaki kaynakların kullanımını azaltmak,
  - III. Kitapları alanlarına göre gruplandırmak,
- durumlarından hangilerini gerçekleştirmek için yapılmıştır?**

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

3.

Oktay Sinanoğlu

Ömrünü bilime ve Türkçenin gelişmesine adanmış, 28 yaşında "dünyanın en genç profesörü" unvanını kazanan ve "Türk Einstein" olarak tanınan Kimya Mühendisi Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu, diyor ki: "Genç Araştırmacılar, bir çalışmaya başlamadan önce neyi araştırdığınızdan emin olmalısınız."

Buna göre Oktay Sinanoğlu bilimsel araştırma basamaklarından özellikle hangisine dikkat çekmek istemiştir?

- A) Hipotez kurma
B) Kaynak araştırma ve veri toplama
C) İlgi ve yeteneğe göre konuyu belirlemek
D) Rapor oluşturma

4.

Günümüzde bilgiye ulaşma araçlarının başında internet gelmektedir. Konu ile ilgili arama motoruna birkaç kelime yazmamız yeterli ancak internette ulaştığımız her bilgi doğru olamayabilir.

Buna göre araştırmanın güvenilirliğini artırmak için hangi uzantılı sitenin tercih edilmesi beklenilemez?

- A) edu
B) gov
C) meb.k12
D) com

5. 6. Sınıf öğrencisi Defne, Sosyal Bilgiler dersinde, bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak bir çalışma yapmak istemiştir. Defne çalışmasında aşağıdaki sırayı kullanarak araştırma gerçekleştirmiştir:

1. Basamak: Konuyu belirlemiştir.

2. Basamak: Konuyla ilgili kitap, dergi, gazete, Genel Ağ vb. kaynaklardan bilgi toplamıştır.

3. Basamak: Sorunun çözümüne yönelik varsayımlarda bulunmuştur.

4. Basamak: Kaynaklardan elde edilen notları sınıflandırmış ve varsayımlara uygunluğunu test etmiştir.

5. Basamak: Metin oluşturmuş ve kullanılan kaynakları kaynakçada belirtmiştir.

Defne çalışmasını öğretmenine teslim etmiş ancak öğretmeni bilimsel araştırma basamağını kullanırken hata yaptığını söylemiştir.

Buna göre Defne'nin çalışmasını doğru şekilde tamamlaması için aşağıdakilerden hangisi yapılmalıdır?

- A) Çalışmada kaynakça belirtilmesine gerek yoktur.
B) Önce varsayım oluşturulmalı daha sonra konuyla ilgili kaynaklardan bilgi toplanmalıdır.
C) Varsayımlar test edildikten sonra konu belirlenmelidir.
D) Çalışmada yalnızca sözlü kaynaklar kullanılmalıdır.

6. Sosyal Bilgiler ders kitabını inceleyen Miraç kitabın sonunda aşağıdaki bölümle karşılaşmıştır:

- ✧ ATALAY, İ. (2001). Genel Fiziki Coğrafya. İzmir: Ege Üniversitesi Basım Evi.
✧ KÖYMEN, M. (1986). Selçuklular Ve Anadolu'nun Türkleşmesi Meselesi. Selçuklu Dergisi, 1.
...

Buna göre Miraç'ın kitapta karşılaştığı bölüm aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kronoloji
B) Son söz
C) Kaynakça
D) Sözlük

7. Aşağıda Bilimsel araştırma basamaklarının sıralaması verilmiştir.

- I. Konuyu belirleme
II. Hipotez(varsayım) oluşturma
III. Konuyla ilgili bilgi ve belge toplama
IV. Hipotezleri test etme
V. Elde edilen verileri raporlama

Arif, Sosyal Bilgiler dersinde, iklimin insan yaşantısı üzerindeki etkisi ile ilgili araştırma yapmaya karar vermiştir. "İklim konut tipleri ve yetiştirilen tarım ürünleri üzerinde oldukça etkilidir." önermesini ile-ri sürmüştür.

Arif çalışmasına bu aşamadan sonra bilimsel araştırma basamaklarından hangisi ile devam etmelidir?

- A) Hipotez (varsayım) oluşturma
B) Elde edilen verileri raporlama
C) Konuyla ilgili bilgi ve belge toplama
D) Hipotezleri test etme

8. Sosyal Bilgiler dersi öğretmeni Mustafa öğretmen, bilimsel araştırma basamaklarını anlatmış ve öğrencileri Emre, Kağan, Nergiz ve Eylül'den bu basamaklara uygun araştırma yapmalarını istemiştir.

Buna göre öğrencilerden hangisi bilimsel araştırma sırasında hipotezde bulunmuştur?

- A) **Emre:** Ülkemizdeki maden çeşitliliğinin fazla olmasının nedenlerini araştırmaya karar verdim.
B) **Kağan:** Koronavirüs salgınına karşı ellerimizi kolonya ile temizlememiz gerektiğini ileri sürdüm.
C) **Nergiz:** Araştırmamda eserlerinden yararlandığım yazar ve araştırmacıların isimlerini, kitap adları, sayfa numaraları ve basım tarihlerini yazdım.
D) **Eylül:** Elde ettiğim bilgileri konularına göre sınıflandırarak varsayımlarımın doğru olup olmadığını test ettim.

Emek Bir Hazinedir

Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunuruz.

Öğreten Sorular

1

Aşağıda boş bırakılan yerleri, bulmacadaki uygun kavramlar ile doldurunuz.

A	Z	F	K	B	R	S	D	K	C
H	T	U	B	A	N	D	R	O	L
L	N	E	U	G	Y	Ğ	Ö	R	K
A	E	B	L	A	R	Ü	Ç	S	J
K	T	C	U	İ	S	K	G	A	R
I	A	M	Ş	Ü	F	İ	Ğ	N	O
N	P	N	L	Ç	D	D	Ü	M	Z
B	S	F	C	V	L	E	A	L	D

- ✓ Herhangi bir bilgi veya düşünce ürününün kullanılması ve yayılması ile ilgili hakların, yasalarla belirli kişilere verilmesine ....**telif**..... denir.
- ✓ Yapılan bir buluşun veya bu buluşun kullanma hakkının kime ait olduğunu gösteren, belgeye **patent**..... denir.
- ✓ Fikir hırsızlığı yapılarak elde edilen ürünlere ise **korsan**..... ürün adı verilir.
- ✓ Fikir ve sanat eserlerinin izinsiz çoğaltılmalarının ve taklit edilmelerinin önlenmesi amacıyla yayınların üzerine yapıştırılan dijital olarak üretilen güvenlik etiketine **bandrol**..... adı verilir.
- ✓ Yeni bir bilgiye ulaşma ve yöntem geliştirme durumuna ...**buluş**..... denir.

2

Aşağıda verilen görselleri inceleyerek “telif hakkı” olanlara (T), “patent hakkı” olanlara (P) harfini yazınız.

T

T

P

P

3

Sosyal Bilgiler öğretmeni öğrencilerine; "Sizce neden korsan yayınlar kullanmamalıyız?" şeklinde bir soru yöneltmiştir. Öğrencilerin verdiği ifadelerden doğru olanlara (✓) sembolü koyunuz.

Korsandan gelen yüksek miktardaki para, organize suç örgütlerine gitmekte ve yasadışı işlerin finansmanında kullanılmaktadır.

Eser sahipleri, verdikleri emeklerinin karşılığını aldıkları için "Yaratıcılık" daha da artar.

Kayıt dışı ekonomi sebebiyle devletin milyonlarca lira vergi kaybı olmaktadır.

Korsan ürünler kalitesiz oldukları için sağlığımızı olumsuz etkilemektedir.

4

Aşağıda verilen soruların cevabı EVET ise "E", "HAYIR" ise "H" harfini ilgili alana yazınız.

	SORULAR	E	H
1.	Patent belgesi sayesinde buluşun başka kişi ve kurumlar tarafından kullanılması engellenebilir mi?	✓	
2.	Kitap, bilgisayar programları, CD, film ve müzik eserlerini dilediğimiz gibi çoğaltıp satabilir miyiz?		✓
3.	Telif hakkı sembolü daire içinde c harfi "©" şeklinde mi gösterilir?	✓	
4.	Beğendiğimiz bir filmi internetten ücretsiz şekilde indirmek yasal mıdır?		✓
5.	Orijinal ürünler aldığımızda devlete vergi de ödemiş olur muyuz?	✓	

5

Buluşların patent ile korunduğu ülkelerde gerçekleşen durumlara "✓" sembolü koyunuz.

Yaratıcılık korunur.

✓

Buluşlar desteklenir.

✓

Buluş sahibi ödüllendirilir.

✓

Buluşların kullanımı sınırlandırılır.

1.

Kitap okumayı çok seven Elif, evlerinin yakınlarındaki kitapçıdan hikâye kitabı almak için evden çıkar. Cebinde tam 20 lirası vardır ve kitaptan artan parayla da kendine bir süre önce aynı kitapçıda gördüğü kalemlikten almak ister. Kitapçıya doğru giden yolda parkın içinde ilerlerken yere serdiği kitapları satan birini görür. Kitaplara baktığında almak istediği kitabın da yerde olduğunu fark eder. Üstelik kitapçıda 18 lira olan kitabın fiyatı burada 10 liradır. Satıcıya neden kitabın daha ucuz olduğunu sorunca, ondan "Bandrolü olmadığı için." yanıtını alır. Bandrolünün olmamasının, kitabın korsan basımının yapıldığı anlamına geldiğini Elif daha önce derste öğrenmiştir.

Buna göre;

- I. Fiyatı ucuz olduğu için korsan kitabı satın alırsa,
- II. Satıcıyı, Korsan İhbar Hattı olan 176'ya şikâyet ederse,
- III. Yazarın emeğini göz önünde bulundurup korsan kitabı almaktan vazgeçerse,

durumlarından hangileri Elif'in hak ve sorumluluklara uygun davrandığını gösterir?

- A) Yalnız III
 B) I ve III
 C) I ve II
 D) I, II ve III

2. Sinemalarda çıkan tüm filmler hakkında bilgi sahibi olan genç kendisine sorulan "Tüm bu filmleri takip etmek için zaman ve para nereden buluyorsun?" diye soranlara "Korsan filmler hazırlayıp satan bir tanıdığım var. Ondan temin ediyorum." cevabını vermiştir.

Buna göre korsan filmleri satın alan bu kişi hakkında;

- I. Emeğe saygı göstermemektedir.
- II. Emek hırsızlığına ortak olmaktadır.
- III. Hukuki bir suça göz yummaktadır.

yargılarından hangileri yapılabilir?

- A) I ve II
 B) I ve III
 C) II ve III
 D) I, II ve III

3.

Emniyet Müdürlüğü ekiplerinin korsan yayınlarla mücadele kapsamında yaptığı operasyonlarda, piyasa değeri yaklaşık 3.1 milyon lira olan 158 bin 375 adet bandrolsüz kitap ele geçirildi. İl Emniyet

Müdürlüğü, Güvenlik Şube Müdürlüğü Fikri Mülkiyet Suçları Büro Amirliği ekiplerinin iki ilçede korsan kitap satılan tezgâhlar ile kitapların saklandığı depolara eş zamanlı baskın gerçekleştirdiğini açıkladı. Polis kamerası tarafından her anı kaydedilen operasyonda piyasa değeri yaklaşık 3.1 milyon lira olan 158 bin 375 adet bandrolsüz kitap ele geçirildi. Korsan kitap baskınında yakalanan 7 kişi hakkında '5846 Sayılı Yasaya Muhalefet' suçundan yasal işlem yapıldı.

Verilen parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Ülkemizde fikir eserleri, kanunla güvence altına alınmıştır.
 B) Bazı kişi veya grupların haksız kazanç elde etmesi engellenmiştir.
 C) Yurdumuzda korsan yayınlarla etkin şekilde mücadele edilmiştir.
 D) Bandrolsüz kitap satışı ülkemizin vergi gelirlerini artırmıştır.

4.

Buluş sahibinin ürününü belirli bir süre üretebilme, satabilme veya ithal edebilme hakkına patent hakkı denir. Bu hakkı gösteren belgeye de patent denir. Hangi alanda olursa olsun yeni bir buluş ve yöntem sahibi patent alabilir. Bu belgede ülkemizde "Türk Patent ve Marka Kurumu" tarafından verilmektedir.

Buna göre açıklamalardan hangisi patent hakkının amaçları arasında yer almaz?

- A) Buluşların taklit edilmesini sağlamak.
 B) Yaratıcılığın korunması ve desteklenmesine yardımcı olmak.
 C) Buluşun başka kişi ve kurumlar tarafından ticari amaçlı kullanılması engellenmek.
 D) Buluş sahibinin kanunlardan doğan tüm haklarını korumak.

5. Kitap, müzik eseri ve sinema filmi gibi emek ve çaba harcanarak topluma kazandırılan ürünlerin kullanılmasının ve yayılmasının belirli kişilere ait olması hakkına telif hakkı adı verilir. Bu hak sayesinde ortaya konan eser, ancak sahibinin izniyle kullanılabilir ve yayılabilir. Ülkemizde kitap, sanat ve müzik gibi eserleri korumak için 5846 sayılı "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu" çıkarılmıştır. Buna göre;

- ✓ Fikri bir eseri sahibinden izin almadan çoğaltmak,
- ✓ Belirlenen izin koşulları aşılmak suretiyle eseri yaymak,
- ✓ Telif hakları ihlal edilerek ürünü kopyalamak kesinlikle yasaktır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi telif hakkının kanunla güvence altına alınmasının amaçları arasında yer almaz?

- A) Fikir ve sanat eserleri üreten kişilerin haklarını korumak.
- ☒ B) Eser ortaya koyan kişilerin üretkenliklerini azaltmak.
- C) Orijinal bir fikir veya sanat eserinden fotokopi çekilmesini engellemek.
- D) Fikri eserler üzerinde korsan faaliyetler yapılmasının önüne geçmek.

6.

Satın aldığınız kitapların son halini alana kadar geçen süreçte büyük uğraş ve emek bulunmaktadır. Yazar bu uzun uğraşlar sonucunda bilimsel bir araştırma, roman veya farklı bir eser ortaya çıkartır. Emeğini, vaktini ve parasını bu işe ayırır. Daha sonra bir yayınevine gidip kitabının basım haklarını belirli bir ücret karşılığında o yayınevine devreder. Yayınevi, Kültür ve Turizm Bakanlığından bandrol alarak kitabın yayımını yasal hâle getirir. Kitap müşteriler tarafından satın alınırsa yeni basıma geçilir ancak satış olmazsa yeni bir basıma geçmek mümkün değildir.

Buna göre metinde aşağıdakilerden hangisine vurgu yapılmıştır?

- ☒ A) Mesleki zorluklara
- B) Telif hakkına
- C) Kağıdın pahalılığına
- D) Basımevinin görevlerine

7. 46. Cenevre Uluslararası Buluşlar Fuarı'na Türkiye'den de katılımcılar oldu. Buluşları yapan kişiler şu icatlar ile fuara katıldılar:

- ✓ 30-50 gram buz 1-3 dakikada üreten ve bunu otomatik veya elle servis edebilen, "masaüstü termoelektrik buz makinesi",
- ✓ Fren yapan aracın ve yol bariyer sisteminin hasar görmesine engel olan "hız ayarlı yol kasisi",
- ✓ Yemek pişirilirken kendiliğinden karıştırılmasını sağlayan ve kurma mekanizmasıyla kontrol edilen karıştırıcı içeren "kurmali tencere".

Yukarıda anlatılan buluşu ortaya koyan kişiler icatlardan doğan haklarının koruması için aşağıdakilerden hangisini yapmalıdır?

- A) Buluşlarını yalnızca kendileri kullanmalıdırlar.
- ☒ B) Patent almak için yetkili kuruma gitmelidirler.
- C) Buluşun izinsiz kullanımına müsaade etmelidirler.
- D) Tüketici Hakları Hakem Heyetine başvurmalıdır.

8.

Copyright© NARTEST

ISBN 978-605-2043-69-1

6. SINIF TANE TANE SOSYAL BİLGİLER

Bu kitabın her hakkı saklıdır.

Tüm hakları NARTEST Yayınevi'ne aittir. Kısmen de olsa alıntı yapılamaz. Metinler, kitabı yayımlayan kurumun önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

Yukarıda kitabımızla ilgili verilen görsel;

- I. Telif
- II. Patent
- III. İcat

kavramlarından hangileri ile yakından ilgilidir?

- ☒ A) Yalnız I
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

1. Aşağıdaki görselde insanın doğal ortamla olan etkileşimi ve ekonomik faaliyetleri ile ilgili bir görsel verilmiştir:

Yukarıda verilen açıklama ve görsel hangi bilim dalı ile yakından ilgilidir?

- A) Arkeoloji
B) Felsefe
C) Coğrafya
D) Sosyoloji

- 3.

Malatya'da iki bahçede kurulan Tahmin ve Erken Uyarı Sistemi ile çiftçilerin cep telefonlarına uyarı mesajı gönderiliyor. Ziraî don tehlikesinin yanı sıra hava durumuna göre olası hastalık ve zararlıların meyve ağaçlarına vereceği zarar 3-7 gün önceden tespit ediliyor. Üreticileri kısa mesajla bilgilendiren sistem elde edilecek ürünün ne kadar olabileceği konusunda da tahminde bulunuyor.

(Genel Ağ haberinden düzenlenmiştir.)

Buna göre;

- Teknolojik gelişmeler çiftçilerin çalışmalarını kolaylaştırmıştır.
- Tahmin ve Erken Uyarı Sistemi tarımsal alanda yapılmış önemli bir yeniliktir.
- Teknolojik gelişmeler sayesinde tarımsal ürün çeşitliliği artmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

- 2.

Toplum olaylarını, insanın sosyal ve kültürel faaliyetlerini inceleyen bilimlerin ortak adına sosyal bilimler denir. Sosyal bilimler, insanın insanla ve çevresiyle etkileşiminden doğan bilimler topluluğudur.

Aşağıdaki ifadelerden hangisi sosyal bilim dallarının amaçları arasında yer almaz?

- A) İnsanın duygu, düşünce ve davranışlarını incelemek.
B) Maddelerin ana yapılarını, bileşimlerini, dönüşümlerini incelemek.
C) Toplum içindeki bireyi, grupları, kurumları, olayları ve aralarındaki ilişkileri incelemek.
D) Eski uygarlıklardan geriye kalan maddi kalıntıları incelemek.

- 4.

KAYNAKÇA

✓ İnan, Ayşe Afet, Medeni Bilgiler ve Mustafa Kemal Atatürk'ün El Yazmaları, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1969.

Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak çalışma yapan Simge; çalışmasının sonuna kaynakça bölümünü eklemeyi unutmamıştır.

Buna göre Simge'nin bilimsel araştırma basamaklarından hangisinde olduğu söylenebilir?

- A) Hipotez (varsayım) oluşturma
B) Rapor oluşturma
C) Konuyla ilgili bilgi ve belge toplama
D) Hipotezleri test etme

5.

Metrenin milyarlarca defa küçüldüğünü hayal edebiliyor musunuz? İşte size nanoteknoloji dünyası. Tıp, genetik, sanayi ve diğer alanlar ondan çok şey bekliyor. Çin'de nanofiberler (nanoiplik) üzerinde yapılan çalışmalar kir tutmayan, ıslanmayan kumaşlar üretilmesini sağladı. Ülkemizde de Ulusal Nanoteknoloji Merkezi kuruldu. Bilgisayarlar, iletişim araçları olabildiğince küçülecek. Benim bu alanda çalışabilecek yeterliliğim olsaydı tıp alanında yoğunlaşırdım. İlaçları küçültüp daha etkili yapardım.

(Diyanet Çocuk, Sayı 295, s. 22.)

Buna göre nanoteknoloji ile ilgili aşağıdaki çıkarımlardan hangisine ulaşamaz?

- A) Birçok alanda hayatı kolaylaştıracı etkiye sahiptir.
- B) Tekstil alanında üretilen ürünlerin daha kaliteli olmasını sağlamıştır.
- C) Ülkemizde nanoteknoloji alanında çalışmalar yapılmaktadır.
- ☒ D) Nanoteknoloji en çok tıp alanında kullanılmaktadır.

6.

Millî Eğitim Bakanlığı ile TÜBİTAK arasında imzalanan protokol gereği öğrencilere farklı bilim dallarını tanıtmak, sevdirmek, merak uyandırmak amaçlanmış ve bu kapsamda bilim fuarlarının desteklenmesine karar verilmiştir. Her sene okullarda öğretmenler öncülüğünde bilim fuarları düzenlenmektedir. Ortaokul ve lise öğrencilerinin, eğitim-öğretim programı çerçevesinde ve kendi ilgi alanları doğrultusunda belirledikleri konularda araştırma yapacakları ortamın oluşturulması amaçlanır. Öğrencilerin araştırmalarının sonuçlarını sergilemeleri, izleyiciler ile birlikte eğlenerek öğrenmeleri sağlanır.

Buna göre TÜBİTAK Bilim Fuarı'nın amaçları arasında;

- I. Bilimin ve bilimsel çalışmaların yeni nesiller tarafından benimsenmesini sağlamak,
- II. Bilimi öğretirken eğlenceli hale getirmek,
- III. Bilimsel çalışmaların öneminin öğrenciler tarafından uygulanarak öğrenilmesini sağlamak

durumlarından hangileri yer almaktadır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- ☒ D) I, II ve III

7.

Elazığ merkezli depreminin hemen ardından çocukların yaşadıkları korkuyu yenmeleri için Millî Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, rehber öğretmenler ile bölgeye giderek bizzat başlattığı destek çalışmalarına aralıksız devam ediyor. Depremin etkilendiği illerde uzmanlar, rehber öğretmen ve oyun terapistleri çocukların yaşadıkları korku ve travmayı sağlıklı olarak atlatabilmeleri için yoğun çaba gösteriyor.

(Genel Ağ haberi)

Buna göre çocukların korku ve travmayı atlatabilmeleri için yararlanılan bilim dalı aşağıdakilerden hangisidir?

- ☒ A) Psikoloji
- B) Filoloji
- C) Arkeoloji
- D) Tarih

NÖRTEST

8.

İnsansı Robotlar Öğretmenlik İçin Kullanılıyor

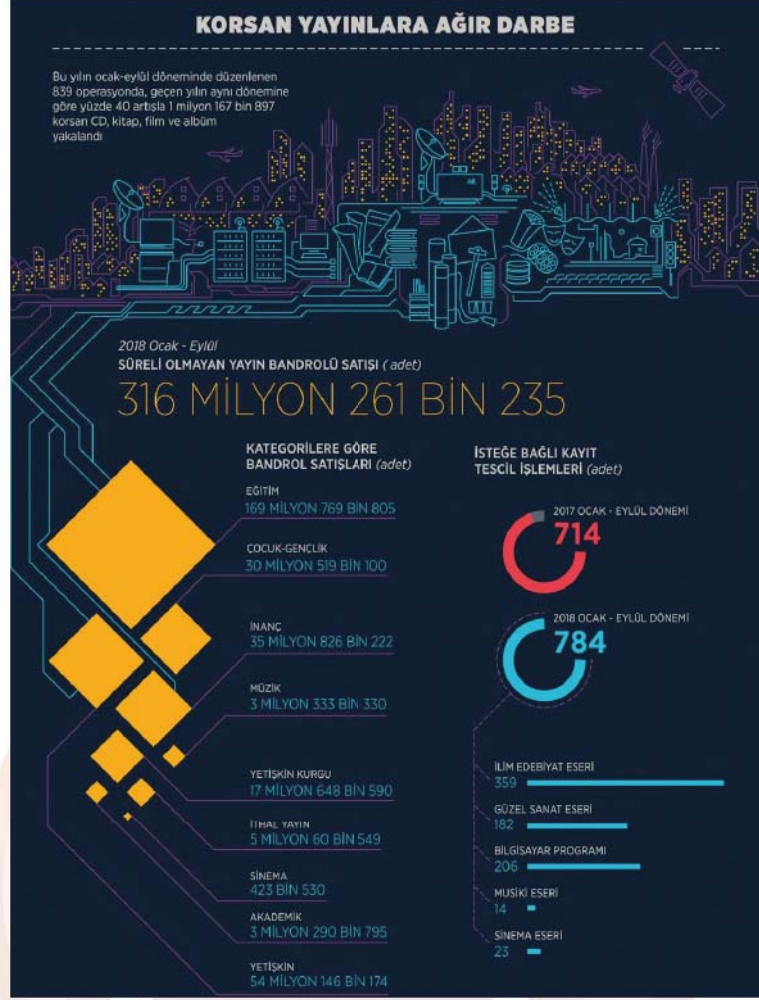
Türk yazılım mühendisleri, insansı robotu öğrencilere rehberlik edecek ve kodlama öğretecek bir öğretmen gibi programlamaya başladı. İnsansı robot, öğrencilere rehberlik hizmeti vermesi için bir araştırma geliştirme projesi kapsamında programlanıyor. Programlama yazılımlarının ardından robot, duygudaşlık yeteneğini kullanarak çocukların sorunlarını, korkularını, duygu durumlarını, yetenek ve ilgilerini yapay zeka ile depolayacak. Robot, öğrencilerden topladığı verileri, özel yazılımı sayesinde işleyerek arka plandaki rehber öğretmene durumu rapor halinde sunabilecek.

**Genel Ağ haberi 23/11/2017
(Düzenlenmiştir.)**

Yukarıdaki bilgiler teknolojinin hangi alandaki gelişimine örnektir?

- A) Ekonomi
- ☒ B) Eğitim
- C) Hukuk
- D) Sanat

1.

Yukarıda verilen görsel incelendiğinde aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Ülkemizde fikri hak ihlallerine karşı mücadele yürütülmektedir.
- B) Kategorilere göre bandrol satışı en çok eğitim alanında gerçekleşmiştir.
- ☒ C) Bandrol kullanımı sadece yazılı eserler ile sınırlıdır.
- D) Ülkemiz dışından gelen yayınlar da bandrol almaktadır.

2.

Ülkemizin uydu fırlatma çalışmaları hızla ilerlemektedir. Türkiye'nin daha önceki haberleşme uydularından farklı olarak millî imkânlarla geliştirilen TÜRKSAT 6A'nın yapımı ile Türkiye kendi haberleşme uydusunu yapabilen az sayıdaki ülke arasına katılacaktır. Sabit yörüngeye yerleştirilecek olan uydunun millî imkânlarla fırlatılması planlanmaktadır.

Yukarıdaki çalışmalar ülkemizin özellikle hangi alandaki gelişimine katkı sunması beklenir?

- A) Tarım
- ☒ B) Bilim ve teknoloji
- C) Ticaret
- D) Turizm

3.

Yıllar içinde teknoloji hızlı bir gelişme gösterdi. Bu gelişmelerle yapay zekâ hayatımızın birçok alanına girdi. Çoğu insan yapay zekânın kullanım alanının sadece robotlardan ibaret olduğunu zannediyor. Bu nedenle insanlar evinde bir robot görmeden yapay zekânın her alanda etkili olduğu günlerin geleceğini düşünemiyor. Oysa yapay zekâ şu an bile hayatımızda. Beslenmeden barınmaya, sağlıktan tarıma, iletişimden ulaşımaya varıncaya kadar birçok yaşam alanında insan yaşamını kolaylaştıran yapay zekâ kullanılıyor ve kullanım alanları hızla artıyor.

(Genel Ağ haberi)

Verilenlerden hareketle yapay zekâ ile ilgili olarak;

- I. Yalnızca robotlarla sınırlı olmadığı,
- II. Farklı birçok alanda kullanıldığı,
- III. Kullanım alanının zamanla daraldığı,
- IV. Günlük yaşamı kolaylaştırdığı

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) I ve II

B) II ve III

C) I, II ve III

D) I, II ve IV

4. Kütüphanelerdeki katalog sistemine göre kitaplar:

000	100	200	300	400	500	600	700	800	900
Genel Konular	Felsefe ve psikoloji	Din	Sosyal Bilgiler	Dil	Doğa Bilimleri ve matematik	Teknoloji	Sanat	Edebiyat	Tarih ve coğrafya

6. sınıf öğrencisi Ömer, Orta Asya Türk Devletleri ile ilgili bilimsel araştırma yapacaktır. Araştırmasında sırasıyla;

- ✓ Orta Asya'nın iklimi ve yeryüzü şekilleri,
- ✓ Göktanrı inancı,
- ✓ Bölgede yaşanan savaşların sebep ve sonuçları
- ✓ Duvar resimleri ve minyatürler gibi konuları ele alacaktır.

Buna göre Ömer'in kütüphanedeki katalog siteminde hangi numarayla başlayan eserleri incelemesine gerek yoktur?

A) 900

B) 700

C) 600

D) 200

5.

İstanbul Halk Sağlığı Tütün ve Diğer Bağımlılık Yapıcı Maddelerle Mücadele Şubesi ekiplerince, kapalı alanlarda tütün kullanımına ilişkin 2,5 yılda 715 bin 388 işletme denetlendi, bunların 12 bin 381'inde ihlal tespit edildi. Ekiplerin işletme ve şahıslara kestiği ceza miktarı, 30 milyon lirayı buldu. İşletmelere uygulanan kapatma cezası yürürlüğe girdi. Yetkililer "Dumansız Hava Sahası" kapsamında çıkarılan kanunlara uymayanlar için cezaların devam edeceğini belirtiyor.

Buna göre Genel Ağ haberinden verilen bilgi aşağıdaki Sosyal Bilim dallarından hangisiyle ilgilidir?

A) Hukuk

B) Coğrafya

C) Psikoloji

D) Tarih

ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM

Kaynaklarımız Kazanca Dönüşüyor

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Tane Tane Test 2

Dünyamıza Sahip Çıkalım

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Bir Projem Var - Nitelikli İnsan, Güçlü Türkiye

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Vergilerimizle Aydınlık Yarınlara

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Mesleğimi Seçiyorum

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Ünite Değerlendirme Testi 1

Beceri Temelli Sorular 1

Beceri Temelli Sorular 2

5. Ünite

Kazanımlar

Kaynaklarımız Kazanca Dönüşüyor

- Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendiririz.

Dünyamıza Sahip Çıkalım

- Kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin canlı yaşamına etkilerini analiz ederiz.

Bir Projem Var - Nitelikli İnsan Güçlü Türkiye

- Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlarız. Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişimindeki yerini ve önemini analiz ederiz.

Vergilerimizle Aydınlik Yarınlar

- Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunuruz.

Mesleğimi Seçiyorum

- İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği kişilik özelliklerini, becerileri ve eğitim sürecini araştırırız.

Kaynaklarımız Kazanca Dönüşüyor

Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendiririz.

Öğreten Sorular

1

Aşağıda verilen bilgilere bakarak yöneltilen soruları cevaplayınız.

Mera (%18,6)

Hayvancılıkta önemli bir yer teşkil eden otlaklar, Türkiye topraklarının %18,6'lık kısmını oluşturmaktadır. Kısa boylu otların(step) bulunduğu bozkırlarda küçükbaş hayvancılık, uzun boylu ot topluluklarının (çayır) yaygın olarak yetiştiği çernozyom alanlarında ise büyükbaş hayvancılık faaliyetleri ön plandadır. Bununla birlikte özellikle Toros Dağları'ndaki kırmızı Akdeniz toprakları üzerinde gelişen makiliklerde keçi yetiştiriciliği, orman toprakları üzerinde yetişen dut ağaçlarının yaygın olduğu alanlarda da ipek böcekçiliği yapılmaktadır.

Tarım (%31,1)

Topraklarımızdan en yaygın şekilde tarımsal faaliyetlerde yararlanılmaktadır. Toprak çeşitliliğinin fazla olması yetiştirilen tarımsal ürün çeşitliliğini etkilemiştir. Sulama imkanının olduğu alanlarda sulu tarım yapılırken bu imkanın olmadığı alanlarda ise kuru tarım yapılmaktadır.

Orman (28,6)

Türkiye topraklarının %28,6'sını oluşturan ormanlar kıyı bölgelerde yoğunlaşmıştır. Bu nedenle orman topraklarının Toroslar'ın batı ve orta kesimleriyle Kuzey Anadolu'da oldukça geniş yer kapladığını söylemek mümkündür. Tomruk, maden direği, sanayi odunu, reçine, sığla yağı ve fıstık çamı Türkiye'de ormanlardan elde edilen ürünlere örnek verilebilir.

Diğer (%20,3)

Türkiye'de nüfus ve sanayi, ılıman iklim özellikleri ile verimli toprakların bulunduğu alanlarda yoğunlaşmıştır. Şehirlerin büyümesiyle verimli tarım alanları yerleşmeye açılmaktadır. Bu durum, tarım yapılabilir alanların daralmasına ve toprağın kirlenmesine neden olmaktadır.

Sulak Alanlar (%1,4)

Türkiye topraklarının %1,4 gibi bir kesimi de sulak alanlardan oluşmaktadır.

1. Ülkemizdeki toprakların kullanımının en çok gerçekleştirildiği alan aşağıdakilerden hangisidir?

Tarım

Ormanlık

Mera

% 1,5'tan

2. Türkiye'deki toprakların yaklaşık %1,4'ten az bir bölüm aşağıdakilerden hangisidir?

Orman

Sulak alanlar

Tarım

3. Verilen bilgilere bakıldığında şehirlerin genişlemesi ve büyümesi hangi seçenekte verilen alanlarının daralmasına neden olmaktadır?

Mera

Sulak alanlar

Tarım

4. Uzun boylu ot topluluklarının yetiştiği alanlarda hangi seçenekte verilen ekonomik faaliyetin sürdürüldüğü söylenebilir?

Büyükbaş hayvancılık

Küçükbaş hayvancılık

Kümes hayvancılığı

2

Aşağıdaki grafiğe bakılarak yapılan yorumlamaları doğru ve yanlış şeklinde değerlendiriniz.

NO	YORUM	Doğru	Yanlış
1.	Coğrafi bölgeler arasında en fazla ormanlık arazi Karadeniz Bölgesi'nde yer almaktadır.	✓	
2.	Coğrafi bölgeler arasında en az ormanlık arazi Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer almaktadır.	✓	
3.	Türkiye'de ormanlar kıyı bölgelerinde az iç bölgelerde daha çok alan kaplamaktadır.		✓
4.	Marmara Bölgesi'nde ormanlar Doğu Anadolu'dan fazla, Akdeniz Bölgesi'nden azdır.	✓	
5.	İç Anadolu Bölgesi'ndeki orman arazisi Karadeniz Bölgesindeki orman alanının 1/3'ü kadardır.	✓	

3

Tarımı geliştirmek için faaliyet yapan kurumlar ile bu kurumların faaliyetlerini eşleştiriniz.

- Ülkemizde yetişen bitkisel ve ürünlerin geliştirilmesine yardım etmek, tarım politikalarını belirleyip plan ve program hazırlamak onun görevidir.
- Faaliyet alanına giren tarım ürünlerinin, her yıl cins ve türüne göre tespit olunacak fiyatlarla, alım ve satışı yapmak, gerekli stok tesisini ve muhafazasını sağlamak suretiyle, bu ürünlerin piyasalarında istikrar sağlamak onun görevlerindendir.
- Ülkemizdeki bütün su kaynaklarının plânlanması, yönetimi, geliştirilmesi ve işletilmesinden sorumlu, Merkezi Yönetim Bütçesine tabii özel bütçeli yatırımcı bir kuruluştur.

Toprak Mahsulleri
Ofisi

Devlet Su İşleri

T.C. Gıda Tarım ve
Hayvancılık Bakanlığı

4

zenginliklerinin

Aşağıdaki bilgilerde boş bırakılan yerleri uygun kelimeler ile doldurunuz.

Doğal kaynaklar

Buğday

iklim

Akdeniz

madencilik

1. Ülkemizde çeşitli ..... tiplerinin görülmesi tarım ürünlerinin çeşitliliğini artırmıştır.
2. ..... , oluşumunda insanların etkisinin bulunmadığı, doğada var olan tüm zenginliklerdir.
3. Yeraltı zenginliklerin yer altından çıkarılması ile ..... faaliyetleri ortaya çıkar.
4. ..... ülkemizde Karadeniz'in kıyı kesimleri hariç her yerde yetiştirilebilmekte olup Konya Ovası, bu ürününün üretiminde önemli bir yere sahiptir.
5. Narenciye adı da verilen turuncgiller ülkemizde en çok kışların ılıman geçtiği ..... ikliminin hâkim olduğu alanlarda yetiştirilmektedir.

5

Aşağıda adı verilen ekonomik faaliyetler ile bu faaliyetleri anlatan tanımları eşleştiriniz.

Ülkemizdeki Ekonomik Faaliyetler

2

Tarım

3

Hayvancılık

8

Ticaret

4

Ormancılık

7

Madencilik

1

Sanayi

5

Turizm

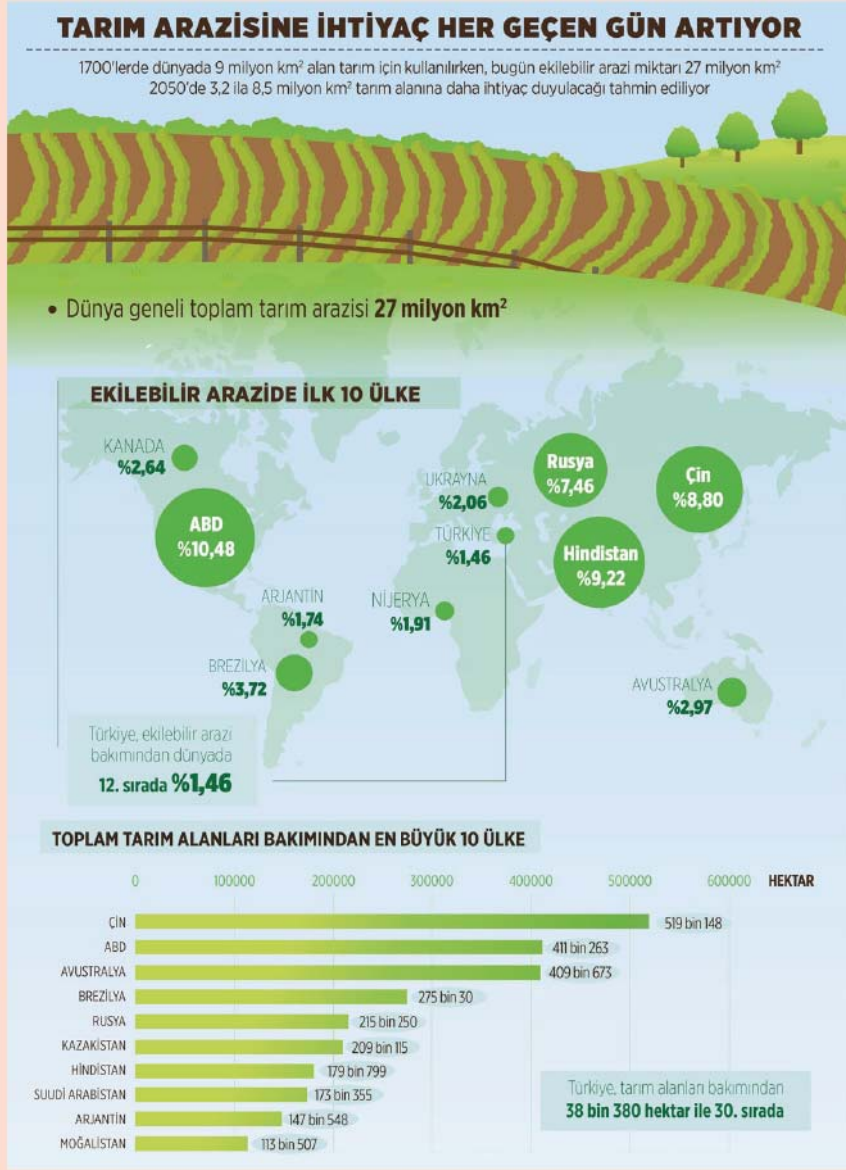
6

Hizmet

1.	Hammaddeleri işlenmiş duruma sokup değerlendirmeye, kullanılacak ürünler durumuna getirmeye yarayan bilgi, araç ve yöntemlerin tümüdür.
2.	Gerekli ve yararlı bitkileri yetiştirmek, ürün elde etmek amacı ile toprak üzerinde yapılan faaliyetlerin tümüdür.
3.	Evcil hayvan yetiştirme, bakma ve onları satarak geçimini sağlamak amacı ile yapılan çalışmadır.
4.	Ormanların işletilmesi, bakımı ve orman ürünlerinden faydalanma işlerinin tamamına verilen addır.
5.	Dinlenmek, eğlenmek ve görmek amaçları ile yapılan geziler ve bir ülkeye veya bir bölgeye turist çekmek için alınan ekonomik, kültürel teknik önlemlerin, çalışmaların tümüdür.
6.	Ekonomide fiziksel özelliğe sahip malın tersine, elle tutulamayan ve saklanması mümkün olmayan, insan ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik olarak üretilen eğitim, sağlık vb. faaliyetlerin tümüdür.
7.	Yeraltındaki madenlerin araştırılması, bulunması, ocaktan çıkarılması, işletilmesiyle ilgili bilim, teknik ne yöntemlerin tümüdür.
8.	Kazanç elde etmek amacıyla yürütülen her türlü alım-satım etkinliğidir.

6

Aşağıda verilen görsel bakılarak yapılan yorumlamaları doğru veya yanlış şeklinde değerlendiriniz.

NO	YORUM	Doğru	Yanlış
1.	Dünya üzerinde geçmişten günümüze tarım alanına duyulan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır.	✓	
2.	Dünya üzerinde ekilebilir arazide Amerika Birleşik Devletleri ilk sırada, Avustralya ise son sırada yer almaktadır.		✓
3.	Dünya üzerinde ekilebilir arazi oranında Asya Kıtası diğer kıtalardan daha önde görülmektedir.	✓	
4.	Günümüzdeki ekilebilir arazi 1700'lü yıllarda kullanılan tarım arazinin 3 katı kadardır.	✓	
5.	Türkiye ekilebilir araziye sahip olma bakımında dünya üzerindeki ülkeler arasında ilk 10 arasına girememektedir.	✓	

1.

"Ben öldükten sonra mezarıma taş koymayın. Mezarımda beton hiçbir şey olmasın. Sadece toprağa gömün beni. Üstümde biten otları inekler, koyunlar yesin; et olsun, süt olsun. Mezarımda açan çiçekleri arılar emsin, bal olsun. Toprak olayım, benim toprağım da milletime hizmet etsin."

(TRT Arşiv)

Aşık Veysel, yukarıdaki sözü ile ülkemizin doğal kaynaklarından hangisinin önemi üzerinde durmuştur?

- A) Orman
B) Akarsu
C) Toprak
D) Maden

3.

Tarımda verimi artırmak için devletimiz ve çiftçilerimiz birtakım önlemler almaktadır.

Yukarıda bahsedilen önlemler arasında;

- I. Gübreleme ve sulama,
II. Tohum ıslah çalışmaları yapma
III. modern tarım yöntemlerinin uygulanması
IV. Nadasa bırakma ve anız yakılması

durumlarından hangileri gösterilebilir?

- A) I, II ve III
B) I, II ve IV
C) II, III ve IV
D) I, II, III ve IV

2.

İnsanlık dünya üzerinde var olduğu ilk günden günümüze kadar toprağa bağlı kalmıştır. İnsanlar yüzyıllarca giydikleri, yedikleri, içtikleri ve barındıkları malzemeleri topraktan elde etmişlerdir. Toprak; tarım, hayvancılık ve toprağa dayalı sanayinin vazgeçilmez doğal kaynağı olmuştur.

Yukarıdaki bilgilerde geçen "toprağa dayalı sanayi" ifadesi ile;

- I. cam
II. seramik
III. tuğla
IV. tarım

kavramlarından hangileri işaret edilmiştir?

- A) I, II ve III
B) I, II ve IV
C) II, III ve IV
D) I, II, III ve IV

4.

Yukarıdaki tabloda üç ana ekonomik sektör ve bu sektörlerin faaliyet alanları verilmiştir.

TARIM	HİZMET
1. Bitkisel	1. Ticaret
2. Üretim	2. Turizm
3. Hayvancılık	3. Ulaştırma
4. Sağlık	4. Ormanlık

Yukarıdaki tablonun tam olarak doğru olabilmesi için hangi numara ile gösterilen iki unsurun karşılıklı yer değiştirmesi gerekir?

- A) 1
B) 2
C) 3
D) 4

5. (I) Türkiye önemli su kaynaklarına sahiptir. Ayrıca su kaynakları ülke ekonomimizde önemli bir yere sahiptir. (II) Ülkemizin Akdeniz, Karadeniz, Marmara ve Ege Denizi'ne kıyısı bulunmaktadır. Ülkemiz Fırat, Dicle, Kızılırmak ve Yeşilırmak gibi önemli akarsulara sahiptir. (III) Ülkemizin en büyük gölü olan Van Gölü dünyanın en büyük sodalı gölüdür. (IV) Ülkemiz yerin derinliklerindeki kayalar içinde birikmiş olan sıcak su ve buhar enerjisi bakımından dünyada yedinci, Avrupa'da birinci sıradadır.

Yukarıdaki bilgilerden hangisi ülkemizdeki jeotermal enerjinin varlığını ispat etmektedir?

- A) I B) II C) III D) IV

6. Aşağıda 2018 yılı içinde ülkemizdeki balık üretimi hakkında bilgi verilmiştir.

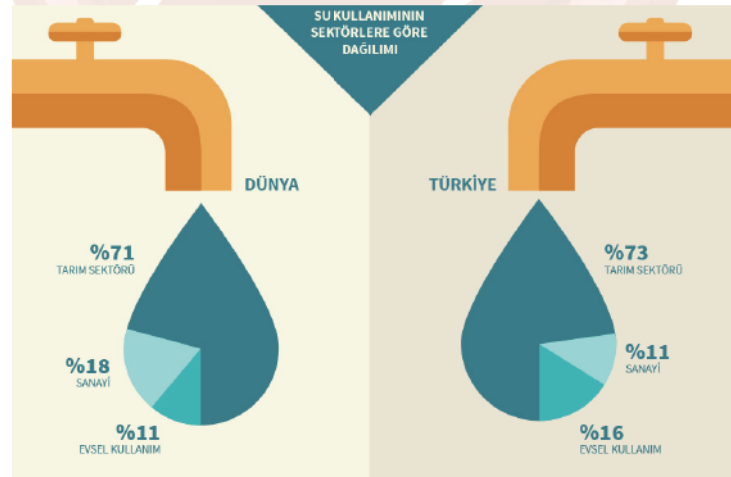
Yukarıdaki görsele ve verilen bilgilere bakıldığında;

- I. Ülkemizde avcılık ve yetiştiricilik yolu ile balık üretimi yapılmaktadır.
II. 2018 yılı öncesi balıkçılıktaki üretimde daha çok yetiştiricilik yöntemi kullanılmaktadır.
III. Avcılık ve yetiştiricilik yolu ile yapılan üretimler rakamsal olarak birbirine yakın durumdadır.

Çıkarımlardan hangileri yapılabilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) I, II ve III

- 7.

Yukarıdaki görsele bakılarak hangi seçenekteki çıkarımın yapılması doğru olmaz?

- A) Ülkemizde, suyun tarım sektöründe kullanımı dünya ortalamasının üzerindedir.
B) Türkiye'de, sanayi sektöründeki su kullanımı açısından dünya ortalamasının gerisinde kalmıştır.
C) Türkiye'deki su kullanımının en az tercih edildiği kullanım türü evsel kullanımdır.
D) Türkiye'deki evsel kullanım oranı Avrupa ortalamasının üstünde yer almaktadır.

1 ve 2. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Türkiye'de son 20 yılda kişi başına düşen su miktarı yüzde 18 oranında azalarak bin 700 metreküplerden bin 400 metreküplere düştü. Dünyada artan nüfus, iklim değişikliği nedeniyle yeraltı su kaynaklarının gittikçe azalması, yaşanacak olan su kıtlığının en büyük sebepleri arasında gösteriliyor. Bu anlamda 2030 yılında su sıkıntısı çekmesi beklenen ülkeler arasında Türkiye de bulunuyor. Türkiye'de son 20 yılda kişi başına düşen su miktarının bin 700 metreküplerden, bin 400 metreküplere gerilediğini, ortalama yüzde 18 oranında azaldığını belirten İstanbul Üniversitesi Su Bilimleri Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Meriç Albay, 2030 yılında kişi başına düşen su miktarının bin metreküplerin altına ineceğini ifade etti. Büyük Menderes, Gediz Nehri gibi önemli tatlı su kaynaklarının kullanılmadığını ifade eden Prof. Dr. Albay, "Büyük Menderes ve Gediz Nehri çok kirli akıyor. Şu anda birçok sığ gölümüz bitmek üzere. Haritada görünen gölleri bölgeye gittiğimizde göremiyoruz.

Genel Ağ Haberî Düzenlenmiştir

1. Yukarıdaki Genel Ağ haberine bakıldığında:

- Dünya üzerinde birçok nedene bağlı olarak su kıtlığı yaşanması beklenmektedir.
- Ülkemizdeki kişi başına düşen su kaynakları geçmiş yıllara göre azalma göstermektedir.
- Bazı akarsularımızdan istifade edilememektedir.
- Harita üzerinde var olan su kaynakları gerçekte görülememektedir.

Çıkarımlardan hangileri yapılabilir?

- A) I, II ve III
B) I, II ve IV
C) II, III ve IV
D) I, II, III ve IV

2. Yukarıdaki bilgilere bakılarak hangi seçenekteki çıkarım yapılamaz?

- A) Türkiye'de su kaynakları azalmaktadır.
B) Alınan önlemlere bağlı olarak ülkemizde su kıtlığı yaşanması beklenmemektedir.
C) Dünya üzerindeki su kıtlığının birçok nedeni bulunmaktadır.
D) Su kaynaklarımızda kirlilik yaşanmaktadır.

3. Türkiye maden üretiminde 132 ülke arasında 28. sırada, üretilen maden çeşitliliğinde ise 10. sıradadır. Dünyada ticareti yapılan 90 çeşit madenden 77'si Türkiye'de bulunmaktadır. Ülkemizde çıkarılan demir, krom, bakır, boksit gibi madenler ülke sanayimizde önemli yere sahiptir. Öyle ki ülkemizin en büyük 100 sanayi kuruluşundan 23'ü madene dayalı sanayi kuruluşlarıdır. Bunlar arasında da en çok demir-çelik fabrikaları bulunmaktadır.

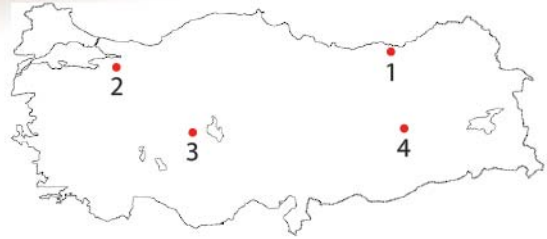
Yukarıdaki bilgilere bakılarak;

- Maden üretimi konusunda Türkiye'nin dünya-daki yeri nedir?
- Dünyada ticareti yapılan 90 çeşit madenin hangileri Türkiye'de bulunmaktadır?
- Ülkemizde en çok hangi madene bağlı sanayi kuruluşu vardır?

sorulardan hangilerinin cevaplarına ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) I ve III
D) II ve III

4. Ağaçların nem tutma özellikleri aşırı ısınma ve soğumayı önler. Böylelikle ormanlar don, kuraklık, fırtına, sel ve heyelan gibi doğal olaylarının yıkıcı etkilerini azaltır. Mesire alanları ve millî parklar birer eğlenme ve dinlenme alanlarıdır. Ormanlar yabani hayvanlara barınak olma özelliğine de sahiptir. Ayrıca ormanlık alanlar kereste üretimi içinde çok önemli bir hammadde kaynağıdır.

Buna göre ormanlık alanların yukarıda bahsedilen kazanımlarına en rahat ulaşılacak olan alan harita üzerinde hangi numara ile gösterilmiştir?

- A) 1
B) 2
C) 3
D) 4

5.

Ülkemizde faaliyet gösteren Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA) erozyonla mücadele etmektedir. "Türkiye Çöl Olmasın" sloganıyla yola çıkan TEMA her sene ağaçlandırma faaliyetleri yapmaktadır.

Buna göre TEMA vakfının aşağıdakilerden hangisini hedeflediği söylenemez?

- A) Ülkemizdeki orman alanlarını artırmak
- ☒ B) Ormanların ülke ekonomisinde katkısını artırmak
- C) Türkiye'de erozyonun etkilerini azaltmak
- D) Toprağın verimli kısmının rüzgâr, yağmur, akarsu gibi etkenlerle süpürülmesini önlemek

6.

2019'da Türkiye'ye 51.7 milyon turist geldi.

Turizmde yeni bir rekor yılı geride bıraktı. 2019'da turizm gelirlerinde tüm zamanların rekoru kırıldı; Türkiye 34,5 milyar dolar turizm geliri elde etti. Toplam ziyaretçi sayısı da 51,7 milyon oldu. Bakanlığın verilerinde göre Türkiye'ye en çok gelen yabancılar sıralamasında Ruslar, Almanlar ve Bulgarlar ilk üçte yer aldı.

Genel Ağ Haberi

Buna göre;

- I. Türkiye'nin turizm gelirlerinde artış yaşanmıştır.
- II. Ülkemizi en çok ziyaret eden turistler daha çok Balkan ülkelerinden gelmiştir.
- III. Türkiye gelen turist sayısı daha önceki yıllardaki sayıyı geride bırakmıştır.

çıkartımlardan hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
- ☒ B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

7.

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) bölgedeki su kaynaklarını özellikle de Fırat ve Dicle Nehirlerini etkili kullanarak sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel gelişmeyi içeren bir bölgesel kalkınma projesidir. GAP'ın bölge üzerinde birçok alanda etkileri bulunmaktadır.

Güneydoğu Anadolu Projesi sayesinde ortaya çıkan;

- I. Şanlıurfa, kısa zamanda pamuk üretiminde ülke birincisi olmuştur.
- II. Projeyle yapılan barajlardan 7'si Türkiye'nin elektrik ihtiyacının üçte birini karşılamaktadır.
- III. GAP Uluslararası Havalimanı 17 Haziran 2007 tarihinde hizmete girmiştir.
- IV. Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM) açılarak özellikle kadın nüfusunun okuma-yazma oranı artırılmıştır.

gelişmelerinin;

- a. Eğitim-kültür
- b. Tarım
- c. Ulaşım
- d. Enerji

alanları ile eşleştirmesi hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A) I-a ; II-b ; III-c ; IV-d
- B) I-b ; II-c ; III-d ; IV-a
- ☒ C) I-b ; II-d ; III-c ; IV-a
- D) I-c ; II-d ; III-a ; IV-b

8.

Ülkemizde maden ve taş ocakları kaynaklarını aramak, bulmak ve işletmeye uygun olup olmadığını tespit etmek amacıyla 1935'te Mustafa Kemal Atatürk'ün girişimleriyle Maden Tetkik Arama Enstitüsü (MTA) kurulmuştur.

Buna göre Atatürk döneminde aşağıdakilerden hangisine ulaşılacak istendiği söylenemez?

- ☒ A) Turt dışından hammadde alınmasını yasaklamak
- B) Türkiye'nin yeraltı zenginliğini ortaya çıkarmak
- C) Madenlerimizin değerlendirilmesini sağlamak
- D) Ülke ekonomisine katkıda bulunmak

Dünyamıza Sahip Çıkalım

Kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin canlı yaşamına etkilerini analiz ederiz.

Öğreten Sorular

1

Aşağıda verilen tanımlar ile görseldeki enerji üretim alanlarını doğru bir şekilde eşleştiriniz.

Güneş enerjisi: Güneşli gün sayısı fazla olan bölgelerde ısınmada, elektrik ve sıcak su üretmede kullanılır.

Termik santraller: Genel olarak fosil yakıtlar kullanılır ve bunun sonucunda bacalardan çıkan gazlar ve tozlar atmosferde birikerek estî hava kirliliğine neden olur.

Rüzgâr enerjisi: Yıl içinde rüzgârın sürekli estiği yerlerde kurulan bu enerji santralleri ülkemizde yaygınlaşmaya başlamıştır.

Hidroelektrik enerjisi: Akarsuların üzerinde kurulan barajlar yoluyla üretilen elektrik enerjisidir.

3

Güneş enerjisi

2

Rüzgâr enerjisi

4

Termik santraller

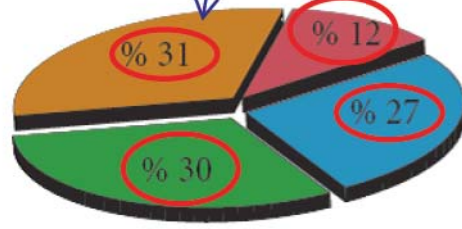
1

Hidroelektrik enerjisi

2

Ülkemizin enerji kaynaklarının kullanımı ile ilgili verilen tabloya göre yapılan yorumları doğru ve yanlış olarak değerlendiriniz.

Yazı font kitapla aynı olsun

Türkiye Enerji Kaynakları Kullanım Oranı

NO	YORUM	Doğru	Yanlış
1.	Ülkemizde en çok kullanılan enerji kaynakları doğalgaz ve petroldür.	✓	
2.	Ülkemiz tükettiği petrol ve doğalgazın büyük bir kısmını ithal etmektedir.		✓
3.	Ülkemiz enerji tüketimi bakımında dışarıya bağımlıdır.		✓
4.	Ülkemizde, tüm enerji kaynakları arasında en az kullanım oranı yenilenebilir enerji kaynaklarıdır.	✓	
5.	Kömür kullanılan enerji kaynakları ilk sırada yer almaktadır.		✓

bakımından

arasında

3

Enerji kaynaklarının; tükenebilir (yenilenemeyen) ve tükenmeyen (yenilenebilen) olmak üzere gruplandırılmasını doğru bir şekilde yapınız.

Taş kömürü – Güneş Enerjisi – Rüzgâr Enerjisi – Doğal gaz – Hidroelektrik Enerji – Jeotermal Enerji – Linyit – Petrol

**Tükenebilir (Yenilenemeyen)
Enerji Kaynakları**

1

Taş kömürü

2

Doğal gaz

3

Linyit

4

Petrol

**Tükenmeyen (Yenilenebilen)
Enerji Kaynakları**

1

Güneş Enerjisi

2

Rüzgâr Enerjisi

3

Hidroelektrik Enerji

4

Jeotermal Enerji

1. İnsanlar ulaşım, iletişim, aydınlatma, ısınma gibi birçok gereksinimini karşılayabilmek için enerji kaynaklarına ihtiyaç duyarlar. Kömür, petrol gibi fosil enerji kaynaklarına yenilenemeyen enerji kaynakları denilmektedir. Ancak enerji kaynaklarının hepsinin ömrü sınırsız değildir. Enerji kaynaklarının bir kısmının ise doğada varlığı asla sona ermez. Bu kaynaklara yenilenebilir enerji kaynakları denilmektedir.

Buna göre yenilenebilir enerji kaynaklarına örnek olarak;

- I. Güneş
- II. Rüzgâr
- III. Dalga enerjisi
- IV. Jeotermal enerji

gibi enerji türlerinden hangileri gösterilebilir?

- A) I, II ve III
- B) I, II ve IV
- C) II, III ve IV
- D) I, II, III ve IV

2. Ülkemizde bu enerji kaynağının tamamı Zonguldak çevresinden çıkarılmaktadır. Zonguldak-Ereğli havzasından çıkarılan bu kaynağın ısı enerjisi oldukça yüksektir. Bu nedenle demir-çelik sanayisinde kullanılır. Bu kaynak kullanılarak Çatalağzı Termik Santralinde (Zonguldak) elektrik üretilmektedir. Fosil enerji kaynakları içinde atmosferi en fazla kirleten enerji kaynağıdır.

Yukarıda bahsedilen enerji kaynağının adı hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A) Linyit
- B) Taşkömürü
- C) Petrol
- D) Bor

3. Alternatif enerji kaynaklarından olup güneşli gün sayısı fazla olan bölgelerde ısınmada, elektrik ve sıcak su üretmede kullanılır. Ülkemizde bu enerji türünden en fazla Akdeniz kıyı kesiminde ve Güneydoğu Anadolu'da yararlanılmaktadır.

Yukarıda hakkında bilgi verilen enerji kaynağının adı hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A) Rüzgâr enerjisi
- B) Güneş enerjisi
- C) Jeotermal enerji
- D) Hidroelektrik enerji

4.

İsraf uyarısı: Suyu boşa akıtmayın!

Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Türkiye'nin bir önceki yıla oranla % 9 oranında daha az yağış aldığını belirterek, İstanbul'da baraj doluluk oranının % 74.8, Ankara'da % 9.5, İzmir'de % 44.3 ve Bursa'da ise % 49.8 olduğunu açıkladı. Orman ve Su İşleri Bakanı da vatandaşları su kullanımı konusunda uyarak, "Suyu arkası gelmeyecekmiş gibi kullanmak ve israf etmemek lazım. El yüz yıkarken, diş fırçalarken, bulaşık yıkarken muslukları boşa akıtmayalım. Arabaları temizlerken suyun az kullanımı için hassasiyet göstereyim" dedi. Bakanlığın verdiği bilgiye göre, son 44 yılın en kurak yılı yaşanıyor.

Genel Ağ'dan alınmıştır.

Yukarıdaki bilgilere bakılarak;

- I. Ülkemizdeki su varlığında azalma görülmektedir.
- II. Suyun israf edilmemesi için önlemler alınması gerekmektedir.
- III. Türkiye'deki yağış miktarı bir önceki senenin üstünde olduğu anlaşılmaktadır.

çıkartımlardan hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III

5. Hayati öneme sahip kaynaklarımızı korumak için onları bilinçli kullanmalıyız. Doğal kaynaklarımızı bilinçli kullanabilmek için öncelikle bireylerin bir vatandaş olarak sorumluluklarını ve üzerlerine düşen görevleri bilmeleri gerekmektedir. Peki, bu görev ve sorumluluklar nedir?

Yukarıda altı çizili bölümdeki sorunun cevabı olarak aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A) Su, elektrik, yakıt ve besin maddelerini israfa kaçmadan gerektiği kadar kullanmalıyız.
- B) Yenilenemez kaynaklar çevreye zarar verdiği için yenilenebilir kaynakların kullanımı artırılmalıdır.
- C) Kâğıt, plastik, cam, pil ve benzeri atıklarımız doğaya karıştırmamalı bunlardan kâğıt, plastik ve camları geri dönüşüm amacıyla geri dönüşüm kutularına atmalıyız.
- D) Toprağa aşırı su ve gübre vermeye dikkat etmeliyiz.

6. Dünyada bilinen petrol kaynaklarının yaklaşık 50 yıl ömrü kaldığı düşünülmektedir. Yine doğal gaz rezervlerinin yaklaşık olarak 50, kömürün ise 215 yıl ömrünün kaldığı tahmin edilmektedir. Kısacası yapılan araştırmalar önemli birer enerji kaynağı olan petrol, kömür ve doğal gaz gibi kaynakların yeni rezervler bulunmazsa aşırı kullanılmaları nedeniyle çok kısa bir zaman sonra tükenecekleri yönündedir.

Bu bilgilere bakılarak;

- I. Enerji kaynaklarının hepsinin ömrü sınırsız değildir.
II. Dünyadaki kaynaklar tükenme tehlikesi ile karşı karşıyadır.
III. Kömür kaynaklarının rezervi doğal gaza göre daha uzundur.

çıkarımlardan hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve III   **D) I, II ve III**

7.

?

İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA) yetkilileri İzmir'in rüzgâr enerjisi sektöründe sadece Türkiye'nin değil Doğu Avrupa ve Akdeniz hattının yeni çekim merkezi olduğunu belirtti. İZKA'dan yapılan açıklamada İzmir'in kendine has kimliği, sunduğu yüksek yaşam kalitesi ve son yıllarda ekonomisinde yaptığı atılımlarla Türkiye'nin yeni cazibe merkezi olduğu ifade edildi. Türkiye'de lisanslı rüzgâr enerjisi santrallerinin (RES) illere göre dağılımına bakıldığında toplam kurulu güç bakımından İzmir'in liderliğinin göze çarptığı kaydedildi.

Genel Ağ'dan alınmıştır.

Yukarıdaki bilgilere bir başlık verilmesi gerekirse bunun hangi seçenekteki olması beklenmez?

- A) İzmir Rüzgâr Enerjisinin Başkenti Oldu
B) Rüzgâr Enerjisi Giderek Yayılıyor
C) Yenilenebilir Enerji Türkiye'de İlk Kez Kullanıldı
D) Enerji Açısından Dışa Bağımlılıktan Kurtulma

8.

ENERJİ KAYNAKLARI		
Özellikler	Yenilenebilir Enerji Kaynakları	Yenilenemeyen Enerji Kaynakları
Doğada sınırlı miktarda bulunmakta olduğundan tükenme tehlikesi ile karşı karşıyadırlar.		
Doğada varlığı asla sona ermez, sürekli devir daim yapmaktadır.		
Hava kirliliği de astım gibi solunum hastalıklarına sebep olarak insan sağlığını tehdit etmektedir.		
İlk yatırım maliyeti fazla olup kurulumdan sonra bu tesislerin masrafları oldukça azalmaktadır.		
Temiz enerji kaynaklarıdır. Kullanımı doğaya zarar vermemektedir.		

Yukarıdaki tablonun doğru olarak işaretlenmesi hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A)

✓	
	✓
✓	
	✓
	✓

      B)

✓	
✓	
	✓
	✓
✓	

**C)

	✓
✓	
	✓
✓	
✓	|** D)

	✓
✓	
✓	
	✓
✓	

Bir Projem Var - Nitelikli İnsan Güçlü Türkiye

Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlarız. Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişimindeki yerini ve önemini analiz ederiz.

Öğreten Sorular

1

Ülkemizde yatırım yapmak için gerekli olan unsurlar aşağıda verilmiştir. Bu unsurlar ile bu unsurların tanımlarını doğru olarak eşleştiriniz.

1

Bir ürünün üretim sürecinde kullanılan işlenmemiş her türlü maddelere verilen addır.

3

Bir ticaret işinin kurulması, yürütülmesi için gereken anapara ve paraya, servete verilen addır.

5

Maddede var olan, ısı ve ışık biçiminde ortaya çıkan güçtür. Ayrıca iş yapma becerisidir.

4

Belirli bir dönemde nüfusun mal ve hizmet üretimine katılan veya katılmaya hazır kısmına verilen addır.

6

Sistematik ve planlı iş yapmak için üretilen araçların yapım bilgisidir.

2

Bir nesnenin, üretilen bir ürünün bulunduğu yerden başka bir yere nakledilmesine verilen addır.

2

Aşağıda verilen örneklerin hangileri üretimde hammaddeye yakınlığın önemli olduğunu kanıtlar? İşaretleyiniz.

Buğday üretiminin çok olduğu Konya'da un fabrikalarının olması

1

Çeşitli illerden çıkarılan demirin işlenmek için Karabük'e getirilmesi

2

Pamuk üretimi yapılan Adana'da kumaş ve iplik fabrikalarının olması

3

Şeftalinin yetiştirildiği Bursa'da meyve suyu fabrikalarının olması

4

Susurluk'ta çıkarılan bor madeninin ABD'ye satılması

5

Büyükbaş hayvancılık yapılan Erzurum'da et ve süt ürünleri tesislerinin olması

6

3

Aşağıda verilen özelliklerden "Girişimci İnsan" tanımına uygun olanları işaretleyiniz.

Çalışkandır, üretkendir, iyi bir gözlemcidir.

Yenilikleri ve gelişmeleri takip eder, yeniliklere açıktır.

Elindeki malzeme ve enerjiyi tasarruflu kullanır.

Zorluklar karşısında çabuk pes eder.

İşini severek yapar ve zamanı verimli şekilde değerlendirir.

1. Ülkelerin en önemli gücü insan kaynağıdır. Ülkemiz, Avrupa ülkeleriyle kıyaslandığı zaman insan kaynağı yönünden önemli bir potansiyele sahip olduğu görülecektir. Fakat insan kaynağını daha etkili bir güce dönüştürebilmenin yolu eğitimden geçer. Ülkeler sahip oldukları insan gücünü eğitim aracılığıyla nitelikli insan gücüne dönüştürdükleri ölçüde güçlü olurlar. Nitelikli insan gücünün özellikleri şunlardır: ...

Yukarıdaki anlatımın devamına;

- I. Yapacağı iş konusunda kendini geliştirir.
- II. Çalışkandır, üretkendir ve iyi gözlemcidir.
- III. Başarısızlığa uğradığında çabuk vazgeçip farklı bir konuda atılım yapmaya yönelir.

İfadelerinden hangilerinin yazılması doğru olur?

- ☒ A) I ve II
- ☐ C) II ve III

- ☐ B) I ve III
- ☐ D) I, II ve III

2. Nitelikli insan, iyi eğitim almış, yeteneği ve isteği doğrultusunda becerili olan insanlara denir. Bir ülkenin gelişmesinde nitelikli insan gücünün varlığı çok önemlidir. Bu nedenle insan gücünün fazla olduğu ülkeler gelişmiş ülkelerdir.

Buna göre nitelikli insan gücünün fazla olduğu bir ülkede;

- I. Ülkedeki üretimin ve kalkınma hızının artması
- II. Üretimin daha kaliteli hale gelmesi
- III. Ülkede kişi başına düşen gelirin azalması
- IV. Ülkede işsizlik oranının artış görülmesi

durumlardan hangilerinin yaşanması beklenir?

- ☒ A) I ve II
- ☐ C) II ve III

- ☐ B) I ve III
- ☐ D) III ve IV

3. Aydın'da oturan Murat, ilinin doğal ve tarihî güzelliklerini aktif kullanır hâle getirmek, bu sayede ilinin ve Türkiye'nin ekonomisine katkı sağlamak istemektedir. Bunun için bir proje geliştirmek amaçladır.

Buna göre Murat'ın;

- I. Tanıtıcı reklam filmi hazırlatıp yayınlamak
- II. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Aydın Belediyesi ile iletişime geçerek projeye destek sağlamak
- III. Bölge esnafıyla görüşerek bölgede turistik tesisler açılmasını sağlamak

çalışmalarından hangilerini projesini gerçekleştirmek adına yapılması gerekenler arasında yer almaktadır?

- ☐ A) Yalnız I
- ☐ C) II ve III

- ☐ B) I ve II
- ☒ D) I, II ve III

4. Ülkemizde son yıllarda gerek özel girişimcilerin gerekse devletin çalışmaları sonucunda çeşitli alanlarda yatırımlar yapılmaktadır. Girişimci iş insanlarımızın kurdukları fabrikalar ve oteller ülkemizde iş imkânlarını artırmakta ve işsizlik oranını azaltmaktadır. Aynı zamanda devletin yaptığı yolların, köprülerin, hastanelerin, hava limanlarının vb. inşasında, millî savunma sanayisi ürünlerinin üretilmesinde, üniversitelerde bilimsel çalışmaların yapılmasında vb. çalışan ve üretken nitelikli insan gücünün etkisi görülmektedir. Şurası kesinlikle unutulmamalıdır ki, ülkemizdeki nitelikli insan gücü üretime yansıkça üretilen ürünlerin kalitesi artacak, bu kalite artışı Türkiye'nin dünya pazarındaki yerini artırmasına ortam hazırlayacaktır.

Bu bilgilere bakılarak ülkemizdeki çalışan ve üretken nitelikli insan gücünün;

- I. Eğitim
- II. Askeri
- III. Ulaşım
- IV. Sağlık

alanlarından hangilerine katkılarında bahsedilebilir?

- ☐ A) I, II ve III
- ☐ C) II, III ve IV

- ☐ B) I, II ve IV
- ☒ D) I, II, III ve IV

5 ve 6. soruları aşağıdaki bilgilere göre cevaplayınız.

"Bursa'daki bir tekstil firmasında 10 yıl çalıştıktan sonra kendi işinin patronu olmaya karar verdim. 2 yıldır sahibi olduğum hazır dikim evinde üretim yapıyorum. İstihdam ettiğim 10 kişi ile birlikte birçok mobilya firması için koltuk kumaşları hazırlıyoruz. Evli ve 2 çocuk annesiyim. Kendi işinin sahibi olmak çok güzel bir duygu olduğunu söylemeliyim. Bütün kadınların kendi işine sahip olmasını, kendi ayaklarının üzerinde durmalarını istiyorum. Bir birey olarak maddi açıdan kendi parayı kazanmak çok güzel bir şey. İnsanın öz güveni geliyor. Bütün kadınların öncelikle kendine güveni olması gerekiyor. Bu eğitimle alakalı bir durum değil. İlkokul mezunu da olabilir, üniversite mezunu da olabilir. Önemli olan öz güven sahibi ve kendine inancı olmasıdır. 'Ben yapabilirim, ben başarabilirim' demesi gerekiyor. Kadın girişimci olarak, kendilerinin bir şeyler başarabilmesi önemli. Bir yerde çalışmak yerine kendileri bir şeyler üretsiner. Ülke ekonomisine katkı sağlamaya çalışsınlar. Bunu da her türlü yapabilirler ve destek alabilirler. Devletimiz iş konusunda kadınlarımıza her türlü destek veriyor."

Genel Ağ Haberi

5. Haberde adı geçen kişi için;

- I. Girişimci olma
  - II. Kendine güvenme
  - III. Hedefleri doğrultusunda çalışmalar yapabilme
- özelliklerinden hangilerine sahip olduğu söylenebilir?**

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

6. Parçada geçen "Ben yapabilirim ve ben başarabilirim" diyen bir kişinin;

- I. Kararlılık
  - II. Sabırsızlık
  - III. Cesaret
- özelliklerinden hangilerine sahip olması beklenir?**

- A) Yalnız I
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

7. Nuri Demirağ, Türkiye'nin 10 bin km'lik demiryolu ağının 1250 km'lik bölümünün inşasını gerçekleştirmiş ve bu nedenle kendisine Mustafa Kemal Atatürk tarafından "Demirağ" soyadı verilmiştir. Yeni fikirlere açık olması ve çalışkanlığı ile tanınmış bir iş adamıdır. Nuri Demirağ, Türkiye'de uçak fabrikasının kuruluşu, paraşüt üretimi gibi ilkleri gerçekleştirmiştir. Demirağ, demiryolu yapımı yanında büyük inşaat projeleri de gerçekleştirmiştir. Nuri Demirağ, 1936 yılında Türkiye'nin ilk uçak fabrikasını kurmak için girişimlere başladı. 1941'de tamamen Türk yapımı ilk uçak İstanbul'dan Sivas Divriği'ye uçtu. Nuri Demirağ'ın oğlu ve pilot yetiştirmek için kurulan Gök Okulu'nun ilk mezunlarından olan Galip Demirağ, bu uçuşta pilot idi.

Bu bilgilere bakılarak Nuri Demirağ hakkında;

- I. Başarılı bir girişimci ve yenilikçi bir iş adamıdır.
- II. Yaptıkları Atatürk tarafından takdirle karşılanmıştır.
- III. Türkiye'deki havacılık sanayisinin gelişimi için çalışmıştır.

çıkarımlardan hangileri yapılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

8.

Mehmet Bey bir doktordur. Bulaşıcı bir hastalığın tedavisinde yeni yöntemler kullanarak başarılı olmuştur. Yeni bir enerji kaynağı ile çalışan otomobil üreten mühendis Ali Bey de ülke ekonomisine önemli katkı sağlamıştır.

Buna göre yukarıda adı geçen kişiler hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Ülke ekonomisinin gelişmesine yardımcı olacak çalışmalar yapmışlardır.
- B) Üretimin artmasına ve ülkenin kalkınmasına katkı sağlamışlardır.
- C) Uzmanlık alanlarının dışında da başarılı çalışmalar yapmışlardır.
- D) Verimli işler yapmışlar ve işleriyle ilgili yeni fikirler üretmişlerdir.

Vergilerimizle Aydınlik Yarınlar

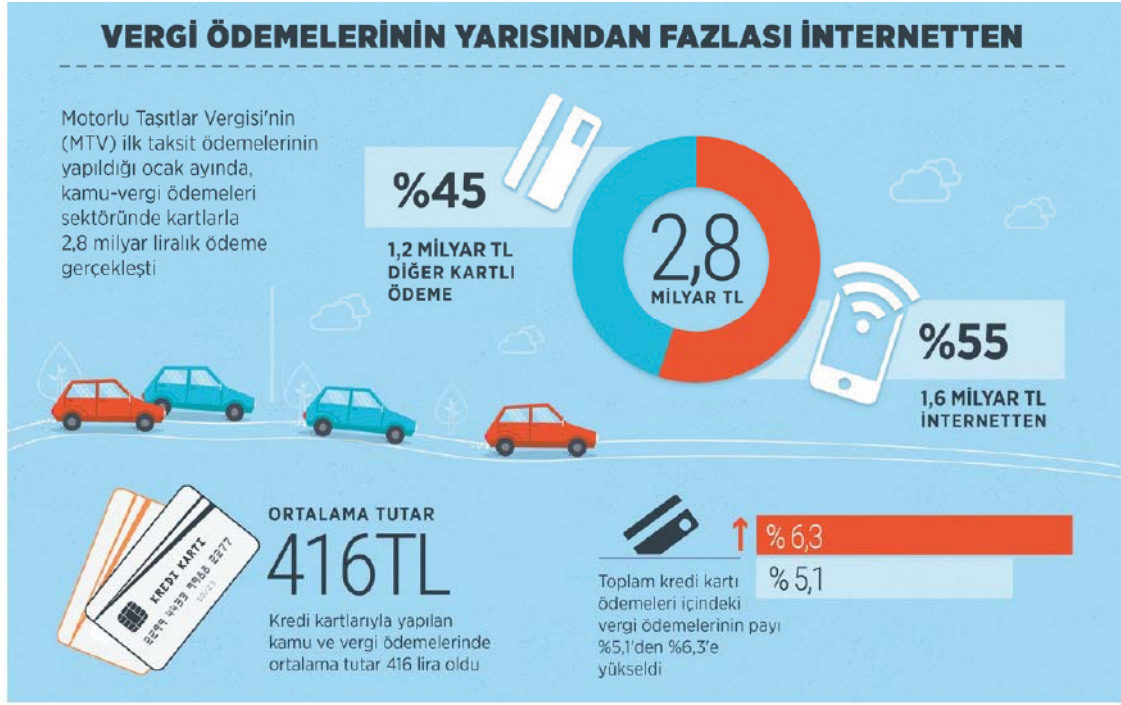
Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunuruz.

Öğreten Sorular

1

Aşağıdaki görsel ve üzerindeki bilgiler ile ilgili yöneltilen soruların cevaplarını "✓" kullanarak işaretleyiniz.

1. Vergi ödemelerinin önemli bir çoğunluğunun ödemesi hangi şekilde gerçekleşmiştir?

İnternet

Kredi kartı

Havale

Banka şubesi

2. Bu bilgilere bakılarak hangi seçenekteki bilginin doğru olduğu söylenemez?

Bireyler vergi ödemeleri için interneti kullanmaktadır.

Vatandaş olmanın gereklerini yerine getirip vergilerini ödeyen kişiler bulunmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin en önemli gelir kaynağı topladığı vergilerdir.

Vatandaşlar vergi ödemeleri için farklı yolları kullanmaktadır.

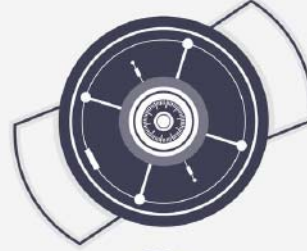
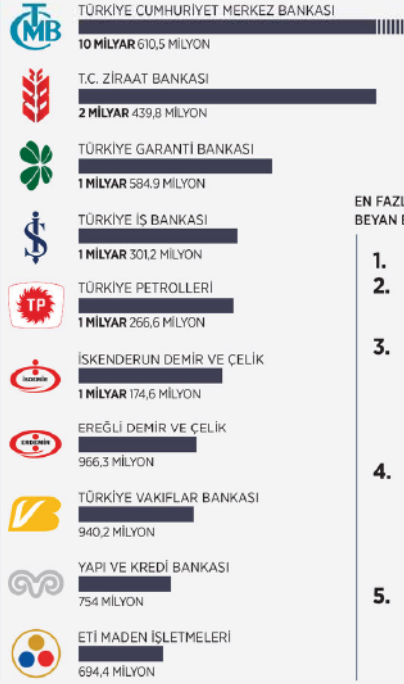
2

Aşağıda verilen vergi rekortmenleri listesine bakarak yapılan yorumları doğru veya yanlış şeklinde değerlendiriniz.

Türkiye'nin vergi rekortmenleri belli oldu

Gelir İdaresi Başkanlığı, 2018 vergilendirme dönemine ilişkin yıllık gelir vergisi ve kurumlar vergisi beyannamelerinin değerlendirilmesi sonucunda Türkiye genelinde en fazla vergi beyan eden 100 mükellef listesini açıkladı

REKORTMENLER
LİSTESİNDE İLK 10'A GİREN
KURUM VE ŞİRKETLER
(LİRA)

En fazla Kurumlar Vergisi ödeyen ilk 100'de, isimleri açıklan mükelleflerin 49'u İstanbul'dan çıktı

EN FAZLA GELİR VERGİSİ BEYAN EDEN İLK 5 MÜKELLEF

1. Listenin ilk iki sırasında yer alan rekortmenler isimlerinin açıklanmasını istemedi
2. MUSTAFA RAHMİ KOÇ
54 MİLYON 169 BİN 334 LİRA
3. ŞARİK TARA
36 MİLYON 215 BİN 996 LİRA
4. ERMAN İLİCAK
35 MİLYON 236 BİN 997 LİRA

YORUM

D

Y

1

Ülkemizde en fazla vergi geliri elde edilen kurumların bankalar olduğu göze çarpmaktadır.

✓

2

Kişisel olarak en fazla vergi veren kişiler isimlerinin açıklanmasına izin vermemişlerdir.

✓

3

Ülkemizde en fazla vergi veren ilk 5 kurum bankalardan oluşmaktadır.

✓

4

Ülkemizde vergi vermenin çok önemli bir vatandaşlık görevi olduğunun farkında olan bilinçli bireyler bulunmaktadır.

✓

5

Ülkemizin vergi gelirleri her yıl bir önceki yıla göre artış göstermektedir.

✓

1 ve 2. Soruyu aşığıdaki görsele bakarak cevaplayınız.

1. Yukarıdaki görsele ve çocukların kıyafetlerine bakarak vergi gelirlerinin vatandaşlara hizmet olarak döndüğü alanlar hangi seçenekte eşleştirilmiştir?

	Adalet	Eğitim	Güvenlik	Sağlık	Bilim	Sanat
A)	1	2	3	4	5	6
B)	2	1	4	5	6	3
C)	2	3	5	4	1	6
D)	6	4	1	3	5	2

2. Yukarıdaki görsele bakılarak;

- I. Vergi toplumun geleceği için çok önemli bir unsurdur.
- II. Toplanan vergiler vatandaşa birçok alanda hizmet olarak dönmektedir.
- III. Vergi devletimizin en önemli gelir kaynağı durumundadır.

çıkartılardan hangileri yapılabilir?

- A) ve II B) I ve III C) II ve III D) I, II ve III

3. Devletin vatandaşa karşı sorumlulukları olduğu gibi vatandaşların da devlete karşı birtakım görev ve sorumlulukları vardır. Vatandaşın devlete karşı olan sorumlulukları; askere gitmek, oy kullanmak, kanunlara, uymak, vergi vermektir. Vatandaşlar bu görevlerini yerine getirerek;

- I. Devletin vatandaşa götüreceği hizmetler için kaynak oluştururlar.
- II. Ülkede var olan hukuk düzeninin korunmasına yardımcı olurlar.
- III. Vatandaş olarak ülke savunmasında etkin görev alırlar.
- IV. Etkin bir vatandaş olarak ülke yönetimine katılırlar.

Buna göre yukarıdaki maddelerde verilen sorumluluklar vatandaşlık görevlerinin eşleştirmesi hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

	I	II	III	IV
A)	Askere gitmek	Kanunlara uymak	Oy kullanmak	Vergi vermek
B)	Oy kullanmak	Vergi vermek	Askere gitmek	Kanunlara uymak
C)	Vergi vermek	Kanunlara uymak	Askere gitmek	Oy kullanmak
D)	Kanunlara uymak	Oy kullanmak	Vergi vermek	Askere gitmek

4. (I) Türkiye Cumhuriyeti'nin vatandaşları ülkelerine vatandaşlık bağıyla bağlıdır ve devlet vatandaşlarının daha rahat yaşayabilmesi için pek çok hizmet sunmaktadır. (II) Bu hizmetler, okullar, hastaneler, yollar, köprüler, barajlar, parklar, bahçeler yaptırmak; vatandaşın elektrik, su, can ve mal güvenliğini sağlamak gibi hizmetlerdir. (III) Vergi, kamu hizmetlerine harcanmak için hükûmetin, yerel yönetimlerin yasalara göre doğrudan doğruya veya bazı malların fiyatlarının üstüne koyarak dolaylı yoldan herkesten topladığı paraya denir. (IV) Devlet çeşitli hizmetleri verebilmek, ülkemizin gelişmesini sağlamak için vatandaşlarından vergi alır.

Buna göre hangi numara ile gösterilmiş bölümlerde vergilerin toplanmasının amacı belirtilmiştir?

- A) I ve II
B) II ve III
C) III ve IV
D) I, II ve IV

5.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982)

Madde 73 - Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.

Yukarıdaki maddeye bakılarak;

- I. Vergi vermek, anayasada yer alan bir yükümlülüktür.
II. Vergi vermek vatandaşların ekonomik sorumluluğudur.
III. Vatandaşlar, vergilerini kendi belirledikleri oranlarda verirler.
IV. Devlete karşı en önemli vatandaşlık görevimiz vergimizi tam ve zamanında ödemektir.

yargılarından hangilerine ulaşamaz?

- A) I, II ve III
B) I, II ve IV
C) II ve III
D) III ve IV

6.

"Askerlik nasıl bir vatan borcu ise vergi vatandaşın ödemesi gereken borcudur. Biz iktisadi genişliğin temelini de ancak her milletin refah içinde yaşamaya ve ilerlemeye hakkı olduğunu kabul eden bir zihniyetle, bütün milletlerin birlikte çalışmaları yolunun bulunmasında görüyoruz."

Mustafa Kemal ATATÜRK

Mustafa Kemal Atatürk, yukarıdaki vatandaşların;

- I. Hukuki
II. Askeri
III. Ekonomik
IV. Siyasi

alanların hangilerindeki görevlerinden bahsetmektedir?

- A) I, II ve III
B) II ve III
C) I, II ve IV
D) II, III ve IV

7. Vatandaş olarak aldığımız maaştan kesinti yapılarak devlete vergi ödemekteyiz. Bu tür vergiler doğrudan vergilerdir. Bunun yanında aldığımız ürünlere ödediğimiz paranın bir kısmı katma değer vergisi olarak devlete ödenmektedir. Bu tür vergiler ise dolaylı vergilerdir.

Buna göre;

- I. Market alışverişi yapan Handan Hanım'ın fişini alması
II. Evinin beyaz eşyalarını yenileyen Taha'nın mağazadan fatura istemesi
III. Yardım kuruluşlarına bağışta bulunan Halit Bey'in makbuz talep etmesi

durumlarından hangileri dolaylı vergilendirmeye örnek olarak gösterilebilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

Mesleğimi Seiyorurur

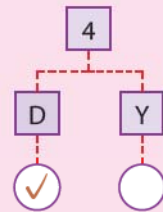
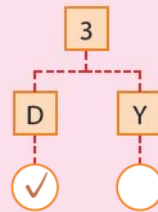
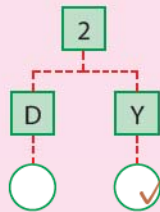
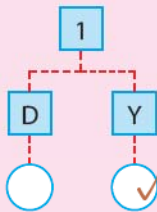
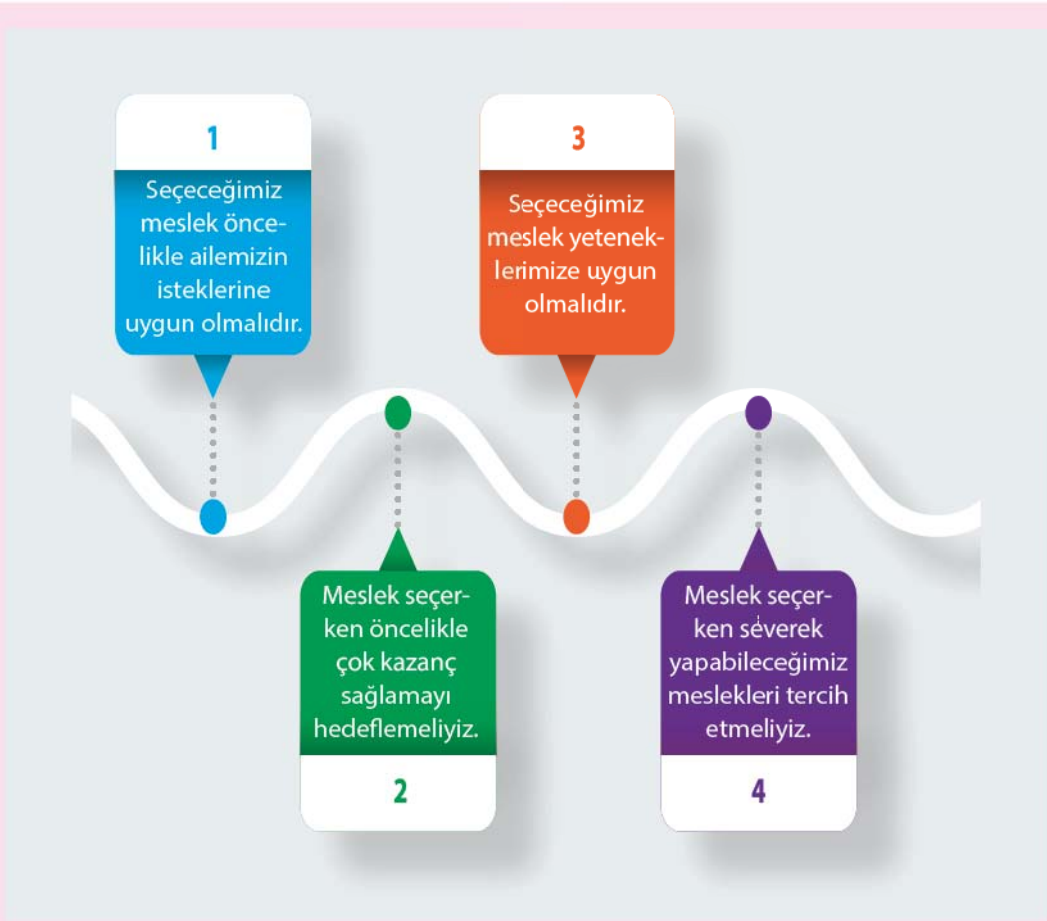
İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği kişilik özelliklerini, becerileri ve eğitim sürecini araştırırız.

đreten Sorular

1

Meslek seçiminde dikkat edilmesi gerekenleri "√" sembolü ile işaretleyiniz.

2

Aşağıda boş bırakılan yerleri uygun kelimeler ile doldurunuz.

Ortaöğretim

Meslek

Halk Eğitim
MerkezleriNitelikli insan
gücü

1. Ülkemizde meslek seçimi daha çok .....**ortaöğretim**..... yıllarında şekillenmeye başlamaktadır.
2. Türkiye'de .....**Halk Eğitim Merkezleri**..... ve yerel birimler aracılığıyla halka mesleki eğitim veren kurumlar bulunur.
3. ....**Meslek**..... seçiminde kişinin ilgileri, yetenekleri ve kişilik özellikleri dikkate alınmalıdır.
4. ....**Nitelikli insan gücü**..... sayesinde ülke ekonomisinin gelişmesi; işsizliğin azalmasına, üretimin artmasına ve ülkenin kalkınmasına katkı sağlayacaktır.

Daha büyük boşluk
bırakalım

3

Meslek seçerken kendimize sormamız gereken soruların olduğu balonlar patlatılacaktır. Patlatılması gereken balonları işaretleyiniz.

Nasıl bir hayat sürdürmek istiyorum?

Neler yapmaktan hoşlanırım?

Ailem bana hangi mesleği uygun görüyor?

İlgilerim ve yeteneklerim nelerdir?

Seçeceğim mesleğin aylık kazancı ne kadardır?

Seçeceğim mesleğin özellikleri nelerdir?

Seçeceğim meslek ilgi ve yeteneklerime uygun mudur?

1. Meslek bireyin hayatını devam ettirebilmek ve geçimini sağlamak için yaptığı iştir. Meslek sahibi insanlar, kendisinin ve ailesinin geçimini kimseye muhtaç olmadan sağlarken aynı zamanda vergisini vererek ülkesine de ekonomik katkıda bulunurlar. Hayatımızın en önemli kararlarından birisi meslek seçimidir. Çünkü meslek seçimi ile sadece mesleğimizi değil aynı zamanda gelecekte yaşayacağımız hayat biçimini de seçmiş oluruz. Doğru meslek seçimi için öncelikle ...

Yukarıdaki metnin tam olarak doğru olabilmesi için;

- I. kendimizi iyi tanımamız çok önemlidir.
- II. ilgilerimizin, yeteneklerimizin ve isteklerimizin neler olduğunun farkında olmamız gerekmektedir.
- III. seçeceğimiz meslek konusunda ailemizin düşüncelerinin her şeyden önemli olduğunu bilmemiz gereklidir.

bilgilerinden hangileri ile devam etmesi doğru olur?

- ☒ A) I ve II
- ☐ B) I ve III
- ☐ C) II ve III
- ☐ D) I, II ve III

2. Bireyin ilgi duymadığı ve hoşlanmadan yaptığı meslek, bireyin meslekî doyumunu ve başarısını olumsuz etkileyecektir. Böyle insanlar yaptıkları işlerinde isteksiz ve verimsiz olurlar. İlgileri ve yetenekleri doğrultusunda seçim yapan insanlar ise işlerini severek yaparlar ve bundan mutluluk duyarlar. Böylece iş başarıları ve kendilerine güvenleri artar.

Yukarıdaki bilgilerde meslek seçiminde;

- I. İlgi duymak
- II. Becerileri doğrultusunda hareket etmek
- III. Yapacağı işte mutluluk duymak

durumlarından hangileri etkili olmalıdır?

- ☐ A) Yalnız I
- ☐ B) I ve II
- ☒ C) II ve III
- ☐ D) I, II ve III

3.

ÖRNEK 1

İletişim becerisi yüksek, konuşkan ve sabırlı kişiler öğretmenlik mesleğinde başarılı olabilir.

ÖRNEK 2

Yükseklik korkusu olmayan ve soğukkanlı olan bir kişi de pilotluk mesleğinde başarılı olabilir.

SONUÇ

Yukarıdaki diyagramdaki sonuç bölümüne hangi seçenekteki bilginin yazılması doğru olur?

- ☒ A) Meslek seçiminde kişinin yetenekleri ve kişilik özellikleri dikkate alınmalıdır.
- ☐ B) Meslek seçiminde toplumun beklentileri önemsenmelidir.
- ☐ C) Meslek seçiminde sadece elde edilecek maddi kazanç değerli olmalıdır.
- ☐ D) Meslek seçiminde toplumun beklentileri göz ardı edilmemelidir.

4. Kişilerin mesleklerini seçerken kendi özelliklerini bilmelerinin yanında kendilerine sorması gereken bazı sorular bulunmaktadır.

Yukarıda bahsedilen sorular arasında;

- I. Seçeceğim mesleğin özellikleri nelerdir?
- II. Neler yapmaktan hoşlanıyorum?
- III. Seçtiğim mesleğin toplumdaki değeri nedir?
- IV. İlgilerim ve yeteneklerim nelerdir?

maddelerinde verilenlerin hangileri yer alır?

- ☐ A) I, II ve III
- ☒ B) I, II ve IV
- ☐ C) II, III ve IV
- ☐ D) I, II, III ve IV

5.

Ebru

Ailem benim doktor olmamı istiyor. Bu konudaki isteklerini sürekli dile getiriyorlar. Fakat beni kan tutuyor. Hastane ortamından da hoşlanmıyorum. Bu konu canımı çok sıkıyor.

Buna göre Ebru'nun ailesi hakkında;

- I. Kızlarının yetenek ve isteklerinin farkında değildirler.
- II. Meslek seçiminde kişinin neler yapmasından hoşlandığına dikkat edilmesi gerektiği ilkesini göz ardı etmişlerdir.
- III. Çocuklarının nasıl bir meslek yapmak istediğine önem vermemişlerdir.

Çıkarımlardan hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

6. **Murat:** Çok atletik bir yapıya sahibim. Nerede ise yerimde duramıyorum. Spor yapmayı da çok seviyorum. Gelecekte beden eğitimi öğretmenliği olmak istiyorum.

Kazım: Okuldaki birçok gösteride rol aldım. Arkadaşlarım ve öğretmenlerim ezberimin kuvvetli, rol yeteneğimin oldukça iyi olduğunu söylüyorlar. Konservatuara giderek tiyatro sanatçısı olmak istiyorum.

Kumru: Tarihi mekânları araştırmayı, kazılarda bulunmayı çok istiyorum. Tarihin gizli kalmış bilgilerini ortaya çıkarmak en büyük hedefim. Coğrafya öğretmenliği bölümünde okuyorum.

Yukarıdaki kişilerden doğru meslek seçiminde bulunanları "✓" yanlış mesleği seçenleri ise "X" ile işaretlendiğinde ortaya hangi seçenekteki tablo ortaya çıkar?

	Murat	Kazım	Kumru
A)	✓	✓	✓
B)	X	X	✓
C)	X	✓	X
D)	✓	✓	X

7.

Büyük bir şirkette genel müdürlük yapıyorum. Çevremdekiler çok otoriter bir kişi olduğum için mesleğimin tam bana göre olduğunu söylüyorlar. Bu makama gelene kadar çok iyi bir üniversite bitirdim. Yüksek lisansımı tamamladım. İşim gereği geç saatlere kadar çalışıyorum. Çalışkan olduğum için bu benim için sıkıntı olmuyor. Ama aslında daha rahat bir işte çalışmak isterdim. Çünkü yaptığım iş beni mutlu etmiyor.

Yukarıdaki konuşmayı yapan kişinin meslek seçiminde öncelikle cevaplaması gereken hangi soruyu önemsememiştir?

- A) Benim kişisel özelliklerim neler?
B) Benim yeteneklerim neler?
C) Ben hangi işi yapabilirim?
D) Ben hangi işi yaparsam mutlu olurum?

8. "Profesyonel bir basketbol oyuncusuyum. Mesleğimi seçmemde birçok unsur etkili olmuştur. Ancak 8 yaşımda yaşadıklarım hayatımda dönüm noktası oldu. 8 yaşıma kadar resim çizmeyi çok seviyordum. Fakat bu konuda başarılı olduğum pek söylenemezdi. Boş vakitlerimde önüme resim kâğıtları alırdım onlarca resim çizerdim. Çizdiğim resimler hiçbir zaman istediğim gibi olmazdı. Yine başarısız bir çizim denemesinden sonra buruşturduğum kâğıtları çöp tenekesine atmaya başladım. Birkaç başarılı atıştan sonra bu konuda becerikli olduğumu fark ettim. O gün basketbol oyuncusu olmaya karar verdim."

Metinde meslek seçiminde dikkat edilmesi gereken unsurlardan hangisine vurgu yapılmıştır?

- A) Kişisel yetenekler ve beceriler
B) Kişinin sevdiği mesleği yapması
C) Meslekte edineceği maddi kazanımlar
D) Mesleğin toplumdaki değeri

NAR TEST

1. Gelecek nesillerin kaynakları kullanabilme sınırlılığı ve kaynakların kullanımı sırasında ortaya çıkan atıkların çevre ve halk sağlığını ciddi boyutta tehdit etmesi, bu kaynakların bilinçli kullanımının önemini ortaya koymaktadır. İnsanoğlu, sınırsız istek ve gereksinimlerini hızla tükenen doğal kaynaklardan karşılarken, üretim ve tüketim artıklarıyla da çevreyi kirletmekte ve her gün doğal denge zincirinin bir halkasını koparmaktadır. Böylece geçmişin hazineleri olan doğal çevre ve dolayısıyla canlı yaşam yönünden önem taşıyan bütün değerler giderek yok olmaktadır.

Yukarıdaki metin;

- Doğal kaynaklarımızın bilinçsizce tüketilmesinin ortaya çıkardığı sonuçlar nelerdir?
- Doğal kaynakların hızla tükenmesinin nedenleri nelerdir?
- Doğal kaynakların tükenmemesi için alınması gereken önemler nelerdir?

sorularından hangilerine verilen cevap niteliğindedir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

2.

Yatırım ve pazarlama projeleri hazırlanırken dikkat edilmesi gereken önemli hususlar vardır. Bunu dikkate alan Kerem Bey yağ fabrikası kurmak için zeytinin bol miktarda yetiştirildiği Bursa'nın Gemlik ilçesini tercih etmiştir.

Buna göre Kerem Bey'in yatırım yapmak için hangi seçenekteki unsura dikkat ettiği söylenebilir?

- A) Yatırım yapılacak fabrikanın kaynağa yakın olmasına dikkat edilmelidir.
B) Fabrika enerji kaynaklarına yakın bir yerde kurulabilir.
C) Fabrika ulaşım yollarına yakın olmalıdır.
D) Kurulacak fabrika iş gücüne yakın olmalıdır.

3. Ülkemizde birçok ilde organize sanayi bölgesi kurulmuş ve ülke ekonomisine önemli katkılar sağlanmıştır. Bu bölgelerdeki fabrikalarda petrol ile kömür gibi fosil yakıtların kullanılması atmosferdeki gaz oranlarının değişmesine neden olmaktadır. Fabrikalardan salınan gazlar o bölgede sera etkisi yapmakta iklim değişikliğine neden olmaktadır. Bu tür sorunlar bölgede yaşayan halkın sağlığını tehdit etmektedir.

Yukarıda bahsedilen sorunu çözmek adına;

- Yenilenebilir enerji kullanımını artırmak
- Enerji ihtiyacını fosil yakıtlar kullanarak gidermek
- Fabrikalara arıtma ve filtre takılmasını teşvik etmek

çalışmalarından hangilerinin yapılması doğru olmaz?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) II ve III

4. Günümüzde çevrenin en büyük sorunlarından biri yenilenemeyen enerji kaynaklarının yandıklarında karbondioksit gazı açığa çıkarmalarıdır. Bu zararlı gazların atmosfere salınması küresel ısınmaya, küresel ısınma ise buzulların erimesine, aşırı sıcaklığa bağlı olarak kuraklık gibi küresel sorunların yaşanmasına neden olmaktadır. Bu olumsuz durumların yaşanmaması için ülkeler çevre dostu diye adlandırılan yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının artırılmasına yönelmelidirler.

Buna göre;

- Petrol
- Rüzgâr
- Kömür
- Güneş

gibi enerji kaynaklarından hangileri alternatif enerji kaynakları içinde yer alır?

- A) I ve II
B) II ve III
C) II ve IV
D) III ve IV

5. Nitelikli insanların yaşadıkları ülkenin gelişmesinde büyük katkıları bulunur. Nitelikli insan gücünün fazla olduğu ülkeler gelişmiş ülkelerdir. Bu tür ülkelerde;

- I. Kalkınma hızı artar.
- II. Yapılan üretimdeki kalite artar.
- III. Zaman ve emek en verimli şekilde kullanılır.
- IV. Başka ülkelere bağımlılık yükselir.

Nitelikli insan gücünün fazla olduğu ülkeler ile ilgili verilen hangi bilginin doğru olduğu söylenemez?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

6. Ben bir iş adamıyım. Yaşadığım bölge tarihi ve doğal güzelliklere sahip, toprakları çok verimli, yağışlı bir iklime sahiptir. Bölgemizde birbirinden farklı birçok yeraltı kaynağı bulunmaktadır. Ayrıca yağışa bağlı olarak uzun otlardan oluşan meralara bölgemizde sıkça rastlanır.

Yukarıdaki bilgileri paylaşan bir kişinin yaşadığı bölgede;

- I. Tarım
- II. Kereste üretimi
- III. Turizm
- IV. Madencilik

gibi ekonomik faaliyetlerden hangilerinin yapılması için uygundur?

- A) I, II ve III
- B) I, II ve IV
- C) II, III ve IV
- D) I, II, III ve IV

7. Toprak, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yapıldığı ana kaynaktır. Örneğin toprak doğal bir kaynakken, toprak üzerinde buğday üretimi .....; üretilen buğdayın fabrikada una dönüşmesi....., buğdayın satışının yapılması ise ..... faaliyetidir.

Yukarıda boş bırakılan bölümlere hangi seçenekteki bilgilerin yazılması doğru olmaz?

- A) Tarım
- B) Sanayi
- C) Ticaret
- D) Ulaştırma

8. Ülkemizde tarım alanlarının büyük bir kısmında soğuğa ve kuraklığa dayanıklı tahıllar (buğday, arpa, çavdar vb.) ve baklagiller (nohut, fasulye, mercimek vb.) yetiştirilir. Yükseltinin fazla olduğu yerlerde tarımsal üretim azaldığı için bu yerlerde hayvancılık yapılır.

Yukarıda bahsedilen bölgelere hangi numaralı alan örnek gösterilemez?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4

NARTEST

Ben Türkiye için çok önemli bir tarım ürünüyüm. Türkiye'de Karadeniz Bölgesi'nin kıyı kesimleri hariç her yerde yetiştirilebilirim. Konya Ovası, benim üretimimde önemli bir yere sahiptir.

Bitkisel yağ, çerez ve hayvan yemi sanayisinde kullanılırım. Yağışın bol olduğu Karadeniz kıyısı boyunca ve sulama imkânının gelişmesinden dolayı en fazla Akdeniz kıyı kesiminde yetiştirilirim.

Yüksek sıcaklık, nem isteyen ve sulak alanlarda yetişen bir tarım ürünüyüm. Diğer adımda çeltiktir. Ülkemizde en fazla Edirne, Samsun, Balıkesir vb. yerlerde yetiştirilmektedir.

Seçenek D olarak değişecek

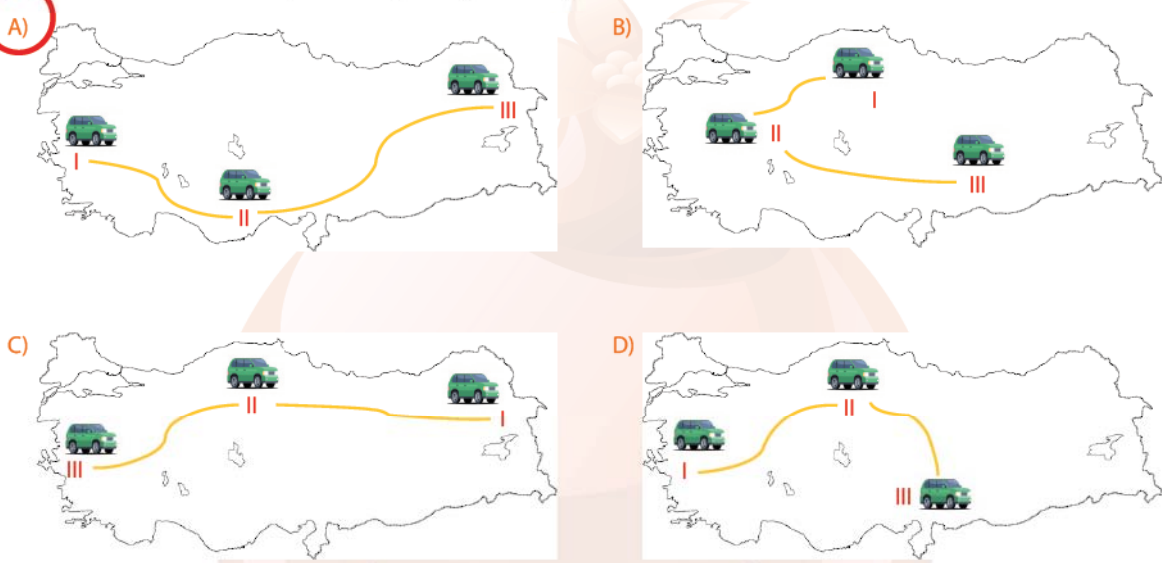
verilen tarım ürünleri arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Mısır
- B) Pirinç
- C) Buğday
- D) Arpa

Seçenek C olarak değişecek

1. Ali ve ailesi bu yaz tatilinde Türkiye'yi gezmek için yola çıkmışlardır.
- İlk olarak kışların ılık geçtiği, incir, üzüm zeytin yetiştiriciliği ile ünlü kıyılarımızda konakladılar. Türkiye'nin taze ve kuru incir üretiminde ve ihracatında dünyada ilk sırada yer almasını sağlayan bu bölgeden sonra sahili takip ederek yolculuklarına devam ettiler.
  - Ülkemizde kışların en ılıman geçtiği kıyılarına geldiklerinde narenciye adı da verilen portakal, mandalina, limon, greyluft vb. meyvelerden oluşan bahçelere ulaştılar.
  - Daha sonrasında özellikle yaz yağışlarının etkisiyle otlakların ve çayırların geniş yer kapladığı, ülkemizde yükseltinin en fazla olduğu bölgeye ulaştılar. Bölgede büyükbaş hayvancılığın çok gelişmiş olduğuna şahit oldular.

Yukarıdaki anlatımdaki yolculuk güzergâhı hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

2.

Hayvancılık Faaliyetleri

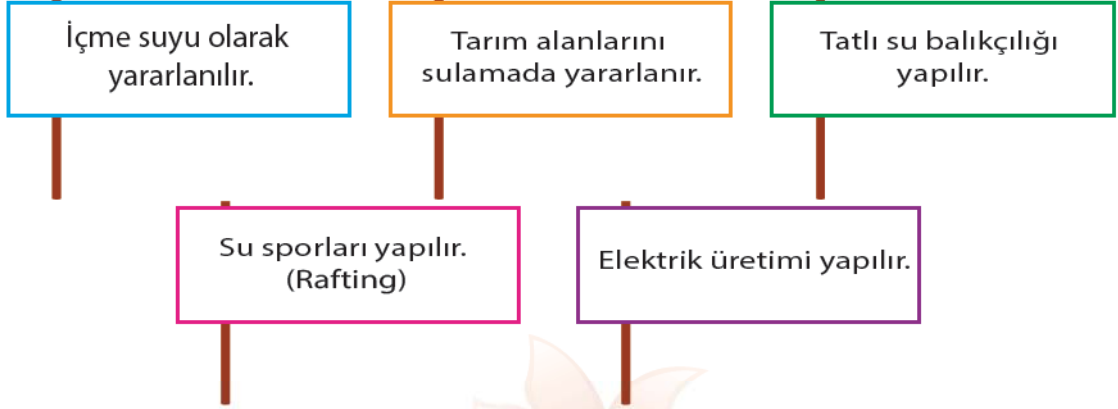
Et ve yumurta ihtiyacını karşılamak amacıyla nüfusu fazla olan yerlerde yapılan hayvancılık türüdür. İklim seçiciliği olmadığı için ülkemizin her yerinde yapılabilir. Verimi yüksek olan bu ekonomik faaliyet, nüfusun fazla olması ve pazarlama imkânlarının kolay olmasından dolayı en fazla Bolu, Balıkesir vb. illerde yapılabilir.

Yukarıda özellikleri verilen hayvancılık faaliyetinin adı hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A) Balıkçılık   B) Küçükbaş hayvancılık   C) Kümes hayvancılığı   D) Arıcılık

3.

Akarsulardan Yararlanma Yollarından Bazıları

Buna göre akarsularımız hakkında;

- I. Enerji üretiminde kullanılmaktadırlar.
- II. Birden fazla alanda fayda sağlamaktadırlar.
- III. En çok içme suyu olarak faydalanılmaktadır.
- IV. Zirai üretim alanında yararlanılmaktadır.

çıkartılardan hangileri yapılabilir?

- A) I, II ve III   **B) I, II ve IV**   C) II, III ve IV   D) I, II, III ve IV

4. Ülkemiz maden çeşitliliği bakımından oldukça zengindir. Bu zenginlik ülkemizdeki iktisadi gelişmeye önemli katkılar sunmaktadır. Demir, inşaat sektöründe ve metal sanayisinde kullanılırken bakır, elektrik-elektronik sanayisinde kullanılır. Krom demirin sertleştirilmesinde ve çelik üretiminde kullanılırken uçak, otomobil vb. sanayilerde ise alüminyumun ham maddesi olan boksit kullanılmaktadır. Bor madeni, deterjan, boya, kimya vb. sanayilerinde, jet ve roket yakıtı yapımında kullanılmaktadır. Ülkemiz bor rezervi bakımından dünyada birinci sıradadır.

Yukarıda verilen bilgilere bakılarak hangi seçenekte yargıya ulaşamaz?

- A) Bor madeni en çok ülkemizde çıkarılmakta ve birçok alanda kullanılmaktadır.
 B) Maden çeşitliliğinin fazla olması, sanayi kollarının farklılaşmasını sağlamaktadır.
 C) Ülkemizde maden çeşitliliğinin fazla olması ekonomimizin gelişimine katkıda bulunmaktadır.
D) Demir en çok bina yapımında tercih edilen bir maden türüdür.

5. Ben ülkemiz için çok önemli bir madenim. Türkiye'nin çeşitli yerlerinde çıkarılmakta ve işlenmekteyim. Divriği maden ocağı çıkarıldığım yerlerden birisidir. İşleneceğim yerlerden biri olan Zonguldak'ın Ereğli ilçesine genellikle demir yolu ile götürülürüm. İşleme tesislerinden biri olan Ereğli'deki fabrikada işlenirim. Son aşamada kullanıma hazır hâle gelirim.

Yukarıda özelliklerinden bahsedilen maden hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A) Bakır   B) Krom   **C) Demir**   D) Linyit

1. Aşağıda ülkemizde üretimi yapılan madenlerimiz ve enerji kaynaklarımız hakkında bilgiler verilmiştir.

Yukarıda özellikleri sıralanan madenlerimiz ve enerji kaynaklarımızın adları hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

	1	2	3	4
A)	Taşkömürü	Linyit	Doğalgaz	Bor
B)	Taşkömürü	Doğalgaz	Linyit	Bor
C)	Doğalgaz	Linyit	Bor	Taşkömürü
D)	Linyit	Bor	Taşkömürü	Doğalgaz

2. Hidroelektrik Enerji, akarsuların üzerinde kurulan barajlar yoluyla üretilen elektrik enerjisidir. Hidroelektrik enerji potansiyeli dağlık ve engebeli yerlerde yüksektir. Yer şekillerine bağlı olarak hidroelektrik enerji potansiyeli en fazla Doğu Anadolu'da ve Karadeniz'in kıyı kesimindedir.

Buna göre ülkemizde hidroelektrik enerji potansiyeli en yüksek iki bölge haritada hangi numaralar ile gösterilmiştir?

A) 1 ve 2

B) 2 ve 4

C) 3 ve 5

D) 4 ve 5

3. Enerji fay hatlarının bulunduğu yerlerden çıkan sıcak su buharı ile üretilen enerjidir. Bu enerji ile Sarayköy (Denizli) ve Germencik'te (Aydın) elektrik üreten santraller bulunmaktadır. Doğaya zarar vermeyen, tükenmeyen (yenilenebilen) enerji kaynağıdır.

Yukarıda özelliklerinden bahsedilen enerji kaynağının adı hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A) Güneş Enerjisi B) Rüzgâr Enerjisi C) Hidroelektrik Enerji **D) Jeotermal Enerji**

4. Yurdumuzda yer şekillerinin sade, sulama imkânlarının iyi olduğu yerlerde tarımsal faaliyetler gelişmiştir. Dağlık ve engebeli yerlerde büyükbaş hayvancılık gelişirken yer şekillerinin sade olduğu ve karasal iklime bağlı olarak bozkırın yaygın olduğu yerlerde ise küçükbaş hayvancılık gelişmiştir.

Bu bilgilere bakıldığında;

- I. Farklı bölgelerimizde farklı ekonomik faaliyetler ve yatırımlar gerçekleştirilmektedir.
II. Bir bölgenin iklimi, yer şekilleri, ulaşımı, nüfusu gibi özellikleri o bölgede yapılan ekonomik faaliyetleri ve yatırımları doğrudan etkiler.
III. Bir bölgede yatırım yapılmasını etkileyen en önemli unsur o bölgenin iklim şartlarının uygun olmasıdır.

çıkarımlardan hangileri yapılabilir?

- A) I ve II** B) I ve III C) II ve III D) I, II ve III

5. Ülkemizde bitkisel yağ fabrikası kurmak isteyen bir yatırımcı zeytinin bol olduğu Ege kıyılarında ya da ayçiçeğinin bol olduğu Trakya'da yatırım yapabilir. Kâğıt ve mobilya ile ilgili yatırım yapmak için ormanların çok olduğu Karadeniz kıyıları, et ve süt ile ilgili yatırım yapmak için ise hayvancılığın geliştiği Doğu Anadolu tercih edilebilir. Tahılların yetiştirildiği yerlerde un, makarna ve yem fabrikaları; şeker pancarının yetiştirildiği yerlerde şeker fabrikası kurulması uygundur.

Bu bilgilerde ülkemizde yatırım yapılırken etkili olan hangi unsurun öneminden bahsedilmiştir?

- A) Yer şekillerinin uygunluğu B) Hammaddeye yakınlık
C) Sermayenin varlığı D) İklimin elverişliliği

6.

Alışveriş Sonrası Fiş ve Fatura Alırsak Ne olur?

☐	Ödediğimiz verginin kamu hazinesine aktarılmasını sağlamış oluruz.
☐	Alışveriş işleminin kayıt altına alınmasını ve vergilendirilmesini sağlamış oluruz.
☐	Bir tüketici olarak haklarımızı kullanmamız gerektiğinde elimizde geçerli bir belge olur.
☐	Tüketici olarak sahip olduğumuz hakkımızı kullanmış ve görevimizi yapmış oluruz.
☐	Kamu hizmetlerinin daha sağlıklı yürütülmesine katkı sağlamış oluruz.

Yukarıda verilen bilgilerin doğru olduğu kutucuk yeşil, yanlış olanlar ise kırmızı renge boyanırsa hangi seçenekteki tablo oluşur?

A)	<table><tr><td> </td><td></td></tr><tr><td> </td><td></td></tr><tr><td> </td><td></td></tr><tr><td> </td><td></td></tr><tr><td> </td><td></td></tr></table>											B)	<table><tr><td> </td><td></td></tr><tr><td> </td><td></td></tr><tr><td> </td><td></td></tr><tr><td> </td><td></td></tr><tr><td> </td><td></td></tr></table>											C)	<table><tr><td> </td><td></td></tr><tr><td> </td><td></td></tr><tr><td> </td><td></td></tr><tr><td> </td><td></td></tr><tr><td> </td><td></td></tr></table>											D)	<table><tr><td> </td><td></td></tr><tr><td> </td><td></td></tr><tr><td> </td><td></td></tr><tr><td> </td><td></td></tr><tr><td> </td><td></td></tr></table>										

ETKİN VATANDAŞLIK

Nasıl Bir Yönetim?

Öğreten Sorular
Tane Tane Test 1

Üç Kuvvet

Öğreten Sorular
Tane Tane Test 1

Yöneticilerimiz ve Biz

Öğreten Sorular
Tane Tane Test 1

Hayatın İçinden Demokrasi

Öğreten Sorular
Tane Tane Test 1

Haklarımın Bilincindeyim

Öğreten Sorular
Tane Tane Test 1

Kadın ve Toplum

Öğreten Sorular
Tane Tane Test 1

Ünite Değerlendirme Testi 1

Ünite Değerlendirme Testi 2

Beceri Temelli Sorular 1

Beceri Temelli Sorular 2

6. Ünite

Kazanımlar

Nasıl Bir Yönetim?

- Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırırız.

Üç Kuvvet

- Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde yasama, yürütme ve yargı güçleri arasındaki ilişiyi açıklarız.

Yöneticilerimiz ve Biz

- Yönetimin karar alma sürecini etkileyen unsurları analiz ederiz.

Hayatın İçinden Demokrasi

- Toplumsal hayatımızda demokrasinin önemini açıklarız.

Haklarımın Blincindeyim

- Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak hak ve sorumluluklarını anayasal güvence altında olduğunu açıklarız.

Kadın ve Toplum

- Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark ederiz.

Nasıl Bir Yönetim?

Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırırız.

Öğreten Sorular

1

Aşağıda yönetim biçimleri ile ilgili verilen açıklamaları uygun kavramlarla eşleştiriniz.

MONARŞİ

CUMHURİYET

TEOKRASİ

~~DEMOKRASİ~~

OLİGARŞİ

Ben kral ya da imparator unvanını kullanırım. Ülke mi tek başıma idare ederim. Emirlerim kanun niteliğindedir. Yetkilerimi yaşamım boyunca kullanırım. Yasa koyma, yargılama, vergi toplama, savaşa ve barışa karar verme yetkisi de bana aittir.

MONARŞİ

Ben egemenliğin kaynağının millete ait olduğu bir ülkede yaşıyorum. Devletimizi yönetecek kişiler seçimle iş başına gelirler. Bütün vatandaşlar kanun önünde eşittir. Kişi hak ve özgürlükleri anayasa ve yasalar ile güvence altına alınmıştır.

CUMHURİYET

Bizim ülkemiz; devlet ve toplum kurallarının din kurallarına göre belirlendiği bir yönetim biçimi ile yönetilir. Yasama, yürütme, yargı güçleri din kurallarına bağlı kalmak zorundadır. Yönetimde din adamlarının görüşleri etkilidir.

TEOKRASİ

Bizim ülkemizde egemenlik küçük bir grubun elindedir. Ülkeyi yönetme hakkı ayrıcalıklara sahip soylular, zengin toprak sahipleri vb. gruplara aittir. Yönetimdeki grup, genelde askeri, siyasi veya ekonomik olarak ülkenin önde gelen gruplarından birisidir.

OLİGARŞİ

TANE TANE ÖĞREN

2

Aşağıda verilen kelimeler arasından "Demokrasinin Temel İlkeleri" arasında olan kavramları "✓" sembolü ile işaretleyiniz.

Eşitlik	Kişî egemenliği	Özgürlük
☒	☐	☒
Millî egemenlik	Katılımcılık	Baskı
☒	☒	☐

3

Aşağıda verilen açıklamalar ile yönetim şekillerini uygun şekilde eşleştiriniz.

	AÇIKLAMALAR	MONARŞİ	OLİGARŞİ	TEOKRASİ	CUMHURİYET
1	Belirli bir zümrenin ülkeyi yönetmesiyle ortaya çıkan yönetim biçimidir.		✓		
2	Yöneticiler vatandaşlar tarafından belirli ve düzenli aralıklarla yapılan seçimler sonucunda belirlenir.				✓
3	Bu sistemde yönetim genellikle babadan oğula geçer.	✓			
4	Yöneticiler din adamlarıdır ve Tanrı adına ülkeyi yönettiklerini savunurlar.			✓	
5	Bütün vatandaşlar kanun önünde eşittir.				✓
6	Ülke yönetiminde görev alan kişiler seçkin zümre tarafından atanır.		✓		
7	Yasa koyma, yargılama, vergi toplama, savaşa ve barışa karar verme yetkisi hükümdara aittir.	✓			
8	Yönetimde din adamlarının görüşleri etkilidir.			✓	

1.

Demokrasi halkın seçme ve seçilme hakkını kullandığı ve kendisinin mecliste araçlar ile temsil edildiği bir yönetim anlayışıdır. Demokrasi anlayışı cumhuriyet rejiminde en güzel şekilde yaşanır. Demokrasilerde halk, yöneticilerini kendisi seçer. Kişi hak ve özgürlükleri kanunlarla güvence altına alınmıştır. Demokrasinin uygulandığı ülkelerde tüm insanlar hak ve saygınlık açısından eşit ve özgür olarak doğarlar.

Verilen metinden hareketle demokrasi ile ilgili olarak;

- I. Egemenliğin millete ait olduğu,
- II. Yöneticilerin süresiz şekilde görev aldığı,
- III. Temel hakların devlet tarafından korunduğu

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- ☒ C) I ve III
- D) I, II ve III

2. Demokrasi ile yönetilen ülkelerde insanlar dini, inancı, ekonomik gücü, cinsiyeti ya da ırkı ne olursa olsun, yasalar herkese aynı şekilde uygulanır. Kişiler başkalarına zarar vermeden ve kanunlara aykırı olmadan dilediğini düşünebilme ve yapabilme hakkına sahiptir. Ayrıca; demokratik yönetimlerde halk, seçme ve seçilme, sivil toplum kuruluşları kurma vb. yollarla ülke yönetimine katılır.

Bu açıklamada, demokrasinin temel ilkelerinden hangisine yer verilmemiştir?

- A) Eşitlik
- B) Özgürlük
- C) Katılımcılık
- ☒ D) Çoğulculuk

3.

“Cumhuriyetle yönetilen bir devlette bir görevin, ilahi bir kuvvete dayanması ya da babadan oğula geçmesi gibi bir durum söz konusu değildir.” diyen bir kişi;

Cumhuriyet yönetiminin;

- I. Saltanat
- II. Laiklik
- III. Monarşi

kavramlarından hangileri ile bağdaşmadığını vurgulamak istemiştir?

- A) I ve II
- ☒ B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

4.

Monarşi, egemenliğin padişah, kral, imparator, şah ya da sultan gibi unvanlar taşıyan kişilere ait olduğu yönetim şeklidir. Yönetici olan kişi ömrü boyunca yönetimde kalabilir. Yönetme yetkisi babadan oğula geçmektedir. Yasa koyma,

yargılama, vergi toplama, savaşa ve barışa karar verme yetkisi yönetici kişiye aittir. Ülke ile ilgili kararlarda son söz kendisine ait olup devlet yönetiminde mutlak egemen kişidir.

Buna göre monarşi yönetimi ile ilgili olarak;

- I. Yetkiyi elinde bulunduran kişi süresiz şekilde görev alabilir.
- II. Hükümdarlık saltanat yoluyla el değiştirir.
- III. Ülkede kararlar oy çokluğu ile alınır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- ☒ A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

5.

- “Ancak kendi kendini yönetebilen insanlar hürdür.
Bütün insanlar özgür ve eşit doğarlardı.
Özgürlüğünden vazgeçen kimse, insanlık hak ve görevlerinden vazgeçmiş demektir.
Her ilerlemenin ve kurtuluşun anası hürriyettir.”

Yukarıda verilen özlü sözler aşağıdaki yönetim biçimlerinden hangisiyle yakından ilgilidir?

- A) Cumhuriyet B) Monarşi
C) Teokrasi D) Oligarşi

7.

Sosyal Bilgiler öğretmeni Mustafa Bey dersinde yönetim biçimlerinden monarşiyi anlatırken; “Monarşilerde hükümdar yönetme yetkisini yaşamı boyunca elinde tutar, hatta kendi soyuna aktarır. Monarşiyi diğer yönetim biçimlerinden ayıran en önemli özellik budur.” demiştir. Mustafa Öğretmen daha sonra; “Öyleyse monarşi yönetiminde hangi kavram yer almaz?” şeklinde soru yöneltmiştir.

Buna göre Mustafa Öğretmen’in sorduğu soruya hangi öğrenci yanlış cevap vermiştir?

- A) Selim Millet egemenliği
B) Selin Saltanat
C) Ahmet Seçme ve seçilme
D) Yeliz Hukukun üstünlüğü

6.

Oligarşi, egemenliğin küçük bir grubun elinde olmasıdır. Ülkeyi yönetme hakkı ayrıcalıklara sahip soylular, din adamları, toprak sahipleri vb. gruplara aittir. Yönetimde söz sahibi olan gruplar siyasi, askerî ve ekonomik açıdan ülkenin ileri gelen kişilerinden oluşur.

Buna göre oligarşi yönetimi ile ilgili olarak;

- I. Yönetim bir zümrenin elinde toplanmıştır.
- II. Ülke yönetiminde görev alacak kişilerin belirli konularda seçkin olma şartı aranmaktadır.
- III. Siyasi otorite miras yoluyla babadan oğula geçer.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) I ve III
C) II ve III D) I, II ve III

8.

Günümüzde İran, Suudi Arabistan ve Vatikan gibi ülkelerde yönetimde din kuralları oldukça etkilidir.

Buna göre yukarıda verilen ülkelerde görülen yönetim biçimi hangisidir?

- A) Cumhuriyet B) Monarşi
C) Teokrasi D) Oligarşi

Üç Kuvvet

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde yasama, yürütme ve yargı güçleri arasındaki ilişkiyi açıklarız.

Öğreten Sorular

1

Devletin temel organları ile bu organları kullanma yetkisine sahip kurumları eşleştiriniz.

A. YASAMA

B. YÜRÜTME

C. YARGI

B CUMHURBAŞKANI

C BAĞIMSIZ MAHKEMELER

A TBMM

2

Aşağıda verilen ifadeleri okuyunuz. İlgili bölümlere "✓" sembolü yazarak eşleştiriniz.

	İFADELER	Yasama	Yürütme	Yargı
1.	Kanunları uygulama gücüdür.		✓	
2.	Vatandaşların birbiriyle ve devletle olan ilişkilerindeki uyuşmazlıkları çözer.			✓
3.	Ülkemizde kanun çıkarma yetkisi Türk milleti adına TBMM'ye verilmiştir.	✓		
4.	Bağımsız ve tarafsız mahkeme kararları denetlenebilir.			✓
5.	Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu görev alır.		✓	

3

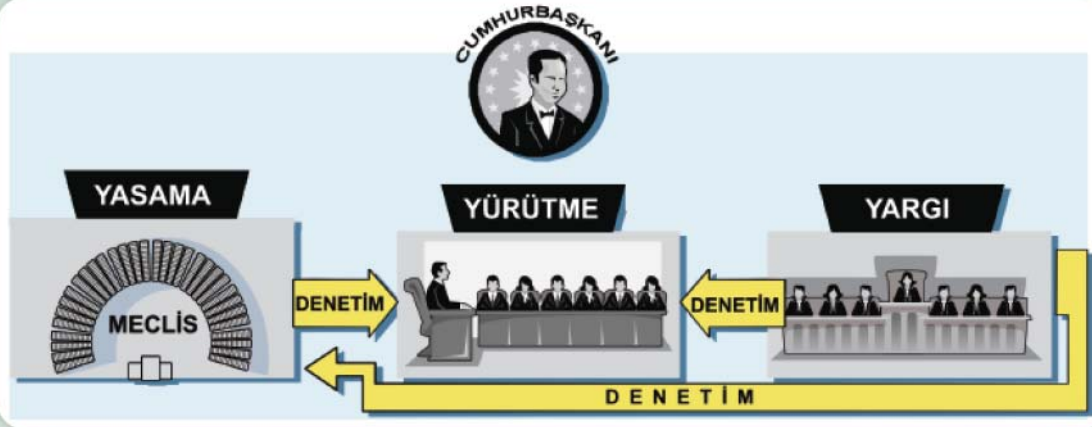
Aşağıda verilen ifadelerden TBMM'nin görev ve yetkilerinin yazılı olduğu kutucuğu "✓" sembolü ile işaretleyiniz.

Kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak.	✓ ✓	Savaş ilanına karar vermek.
TSK'nın Başkomutanlığını temsil etmek.		Devletle olan ilişkilerindeki uyuşmazlıkları çözmek.
Genel ve özel af ilanına karar vermek.	✓ ✓	Para basılmasına karar vermek.

4

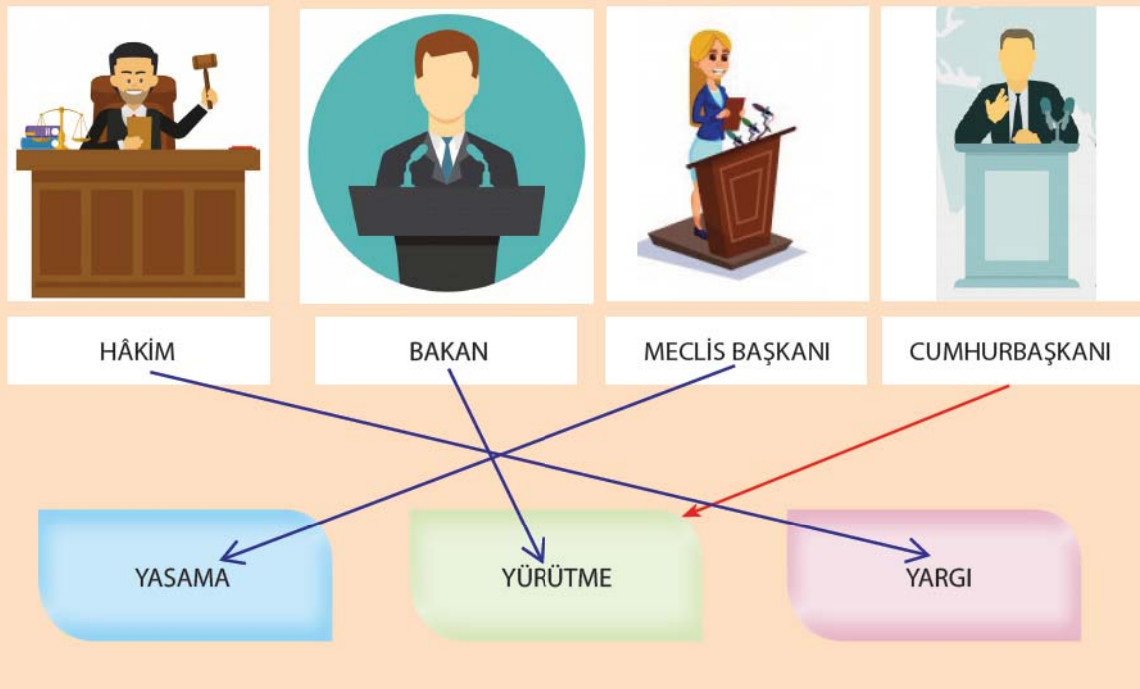
Aşağıda verilen ifadelerden doğru olanlara "D", yanlış olanlara ise "Y" harfini yazınız.

	İFADELER	D	Y
1.	Yürütme organının başında Cumhurbaşkanı bulunur.	D	
2.	Yargı organı görevini mahkemeler aracılığıyla yerine getirir.	D	
3.	Ülkemizde güçler birliği ilkesi uygulanmaktadır.		Y
4.	Yasama ve Yargının Yürütme üzerinde denetleme yetkisi vardır.	D	
5.	Devletin gücü ve görevleri yasama, yürütme ve yargı organları arasında dağılmıştır.	D	

5

Yasama, yürütme ve yargı ile ilgili kelimeleri uygun şekilde eşleştiriniz.

1.

GÜÇLER	GÖREVİ	YETKİLİ
(I)	Yasa çıkarır.	TBMM
(II)	Kanunları uygulama gücüdür.	CUMHURBAŞKANI
(III)	Vatandaşların birbiriyle ve devletle olan ilişkilerindeki uyumsuzlukları çözer.	MAHKEMELER

Yukarıdaki tablolarda verilenlerden hareketle numaralandırılmış bölümlere gelecek kavramlar hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

	YASAMA	YARGI	YÜRÜTME
A)	III	I	II
B)	I	III	II
C)	I	II	III
D)	II	III	I

2.

Yasama, kanun ya da yasa çıkarma gücüdür. Ülkemizde yasa çıkarma gücü Türk milleti adına TBMM'ye verilmiştir. Devletimizin ilk meclisi 23 Nisan 1920'de açılmış, "Egemenlik, kayıtsız şartsız milletindir." ifadesi hayata geçmiştir. TBMM, 600 milletvekilinden oluşur. Seçimler 5 yılda bir yapılır. 18 yaşını dolduran her Türkiye Cumhuriyeti vatan-dışı milletvekili seçilebilir.

Buna göre;

- Ülkemizde kanun çıkarma yetkisini Türk milleti adına TBMM kullanmaktadır.
- Milletvekillerinin görev süreleri 5 yıl ile sınırlandırılmıştır.
- Milletvekili seçilebilme konusunda yaş ölçütü olarak belirlenmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

3. ve 4. soruları aşağıdaki metne göre yapınız.

Yasal Düzenleme Yapıldı, Trafikte Yeni Dönem Başladı: Artık Geçiş Üstünlüğü Yayalarda

Milletvekillerinin teklifi ile çıkarılan yeni kanunda "Yaya Öncelikli Trafik" anlayışı yasal bir zemine oturtuldu. Düzenlemeye göre bundan böyle araç sürücüleri, görevli veya trafik ışığı bulunmayan ancak trafik işareti veya levhalarıyla belirlenmiş kavşak giriş ve çıkışlarına, yaya veya okul geçitlerine yaklaşırken yavaşlamak, buralardan geçen veya geçmek üzere bulunan yaya varsa durarak ilk geçiş hakkını onlara vermek zorunda olacak.

(Genel Ağ haberi)

3. Genel Ağ haberinde yer alan kanunu çıkaran yetkili organ aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Cumhurbaşkanı
B) TBMM
C) Mahkemeler
D) Bakanlıklar

4. Haberde yer alan kanuna aykırı davranışları cezalandıracak olan yetkili organ hangisidir?

- A) Cumhurbaşkanı
B) TBMM
C) Mahkemeler
D) Muhtarlıklar

5. Kanun (Yasa): Devletin yasama organları tarafından konulan ve uyulması gereken kurallar bütünüdür.

Buna göre kanun teklifi vermeye aşağıdakilerden hangisi yetkilidir?

- A) Hâkim
B) Avukat
C) Milletvekili
D) Bakan

Vali

Belediye başkanı

6.

IX. Yargı yetkisi

MADDE 9- Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır.

Aşağıdakilerden hangisi yargı organı olarak faaliyet göstermez?

- A) Anayasa Mahkemesi
B) Yargıtay
C) Danıştay
D) Meclis Başkanı

8.

Ülkemizde 24 Haziran 2018'de yapılan seçimlerle Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçilmiştir. Yeni sistemde başbakan ve bakanlar kurulu kaldırılmış, cumhurbaşkanı yardımcılar ve cumhurbaşkanlığı kabinesi (hükümeti) getirilmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Cumhurbaşkanının görevleri arasında yer almaz?

- A) TBMM adına Türk Silahlı Kuvvetlerinin başkomutanlığını temsil etmek.
B) Devleti yurt içinde ve dışında temsil etmek.
C) Para basılmasına karar vermek.
D) Milletlerarası antlaşmaları onaylamak ve yayımlamak.

NAR TEST

7.

“Demokrasi ile yönetilen Türkiye Cumhuriyeti'nde vatandaşlar, egemenlik haklarını Anayasa'da belirtilen esaslara göre kullanırlar. Bu esaslara göre devlet, yönetim yetkisini birbirinden ayrı çalışan kurum ve organlar arasındaki iş bölümü ile kullanmaktadır.”

Yukarıda verilen bilgiler aşağıdaki kavramlardan hangisini açıklamaktadır?

- A) Kuvvetler ayrılığı
B) Kuvvetler birliği
C) Güçler birliği
D) İktidar

9.

Mahkemelerde hâkimler yargısal görev ve sorumluluklarını yerine getirirken sadece hukuka ve vicdana karşı sorumlu olması gerekir. Buna göre hâkim, önündeki dava hakkında karar verirken herhangi bir ön yargıya veya peşin hükme sahip olmamalıdır. Yani adalet terazisinin kefeleri taraflar için eşit olmalı, denge taraflardan biri lehine veya aleyhine bozulmamalıdır. Ancak bu şekilde yargıya olan güven sağlanabilir.

Buna göre yargı organları görevlerini yerine getirirken;

- I. Tarafsız
II. Bağımsız
III. Adil

tutumlarından hangilerine sahip olmaları gerekir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

Yöneticilerimiz ve Biz

Yönetimin karar alma sürecini etkileyen unsurları analiz ederiz.

Öğreten Sorular

1

Aşağıdaki görselleri ve açıklamaları inceleyerek yönetimin karar alma sürecini etkileyen unsurları boşluklara uygun şekilde yazınız.

SİYASİ PARTİLER

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

MEDYA

BİREYLER

Elazığ Belediyesi tarafından geçen yıl yapımı tamamlanarak hizmete açılan Hamza Yanılmaz Katlı Kavşağı'nın üst kısmının yıkılmasıyla ilgili Elazığ Belediyesi halk oylaması yapacak. "Şehrimizi Birlikte Yönetiyoruz" başlığıyla hazırlanan ve "EVET-HAYIR" bölümlerinin yer aldığı oy pusulası halka tanıtıldı.

SİYASİ PARTİLER

Yozgat'ta yaşayan vatandaşların sorunlarının anında çözümü için kolları sıvayan Yozgat Belediyesi, facebook üzerinden ihbar hattı kurdu. Yozgat Belediye Başkanı "Yaptığımız bu uygulama ihbar hattına gelen şikâyetler hemen çözüme kavuşacak. Gönderilen iletiler anında ilgili birime gönderilerek vatandaşın mağduriyeti giderilecek." dedi.

MEDYA

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi ve ÇEVKO Vakfı ile birlikte çevre duyarlılığını arttırmak amacıyla Hayrabolu ilçesinde "Dönüşüm İyi Gelecek" adlı çocuk tiyatrosu düzenledi. Minikler, tiyatro oyunu ile geri dönüşümün önemini eğlenerek öğrendi. Çevre bilincinin aşılandığı tiyatro oyununda çevreci kedi Çevki, ambalaj atıklarının nasıl değerlendirilmesi gerektiğini anlattı.

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Ölümlü kazaların yaşandığı D-400 Karayolu'nda genişletme çalışmaları başladı. Daha önce bölge halkının izin alarak gösteri yaptığı yolda çalışmaların başlamasının ardından mahalle muhtarı konuştu. "Bu yolda sürekli kazalar oluyordu. Yaptığımız gösteri sayesinde yetkililer çalışmalara başladı." dedi.

BİREYLER

r küçük harf

2

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun kelimeleri yazınız.

Referandum - medya - sivil toplum kuruluşu - siyasi parti - kamuoyu

1. Görüşlerini ve programlarını devlet yönetimine uygulayabilmek için seçim yoluyla yönetime gelmeye çalışan teşkilatlara ..... **siyasi parti** ..... denir.
2. Devletin dışında birtakım siyasal, kültürel, ekonomik ve sosyal faaliyetleri yürüten gönüllü kuruluşlara **sivil toplum kuruluşu** adı verilir.
3. İletişim sürecinin en önemli organizasyon biçimi olan gazete, dergi, radyo, televizyon ve Genel Ağ gibi kitle iletişim araçlarına ..... **medya** ..... denir.
4. Toplumun bir kısmının ya da bütününün herhangi bir konudaki kanaatlerine ya da fikirlerine **kamuoyu** denir.
5. Siyasî iktidar tarafından alınan bir kararın yönetilenler tarafından kabul edilip edilmediğini belirlemek için yapılan halkoylamasına ..... **referandum** ..... denir.

3

Aşağıda medyanın topluma yönelik görevleri arasında olan ifadeleri "✓" sembolü ile işaretleyiniz.

Toplumsal değer ve amaçların belirginleşmesine yardımcı olmak.

Kültürün geliştirilmesine katkıda bulunmak.

İnsanların temel hak ve özgürlüklerini güvence altına almak.

Bireyin eğlenmesine katkıda bulunmak.

Bilgi ve eğitim düzeyinin yükselmesine yardımcı olmak.

Halkın isteklerinin yöneticilere ulaştırılmasına katkı sağlamak.

4

Aşağıda verilen ifadelerden doğru olanlara "✓", yanlış olanlara "X" sembolü koyunuz.

	AÇIKLAMALAR	D	Y
1.	Ülke yönetimine ve toplumun karar alma sürecine katılmak anayasa ve yasaların bireylere verdiği bir haktır.	✓	
2.	Genel seçimler, halkın türlü siyasi ve toplumsal sorunlar karşısında olumlu veya olumsuz görüşünü belirlemek için başvurulmuş bir oylamadır.		✓
3.	Vakıf, dernek, sendika vb. den oluşan sivil toplum kuruluşlarına üye olan insanlar gönüllülük esasıyla çalışırlar.	✓	
4.	Medya toplumun yönlendirilmesi ve kamuoyu oluşturmada etkin bir güçtür.	✓	
5.	Ülkede demokrasinin tam anlamıyla yerleşmesi için çok partili hayata ihtiyaç yoktur.		✓
6.	Kamuoyunun istek ve taleplerine duyarlı olmadan alınan siyasi kararlar uzun ömürlü olmaz.	✓	

1.

YEŞİL DEDEKTÖR'LE TÜM TÜRKİYE DUMAN-SIZ HAVA SAHASINA SAHİP ÇIKIYOR

Yeşilay Genel Başkanı Prof. Dr. Öztürk her çocuğun Yeşilaycı doğduğuna vurgu yaptı. Yeşilay'ın önleyici, koruyucu, rehabilite edici çalışmalarla gençliği ve geleceği bağımlılıklardan uzak tutmak için büyük bir mücadele içinde olduklarını söyledi. Bu nedenle Sağlık Bakanlığıyla birlikte hayata geçirdikleri "Sigarayı Bırak, Hayatı Bırakma" kampanyası kapsamında kamu spotlarının TV'lerde yayınlanmaya başladığı bilgisini verdi.

Yukarıda verilenlerden hareketle Yeşilay ile ilgili olarak;

- I. Bir sivil toplum kuruluşu olarak halk sağlığı ile ilgili aktif görev almıştır.
- II. Yeşil Dedektör konusunda kamuoyunu bilgilendirme ve aydınlatma görevi yapmıştır.
- III. Dumansız hava sahasının önemi konusunda farkındalık oluşturmaya hedeflemiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
B) I ve II
C) I ve III
D) II ve III

2. Kararlara katılan ve onlara kendinden bir şeyler katan kişiler, bu kararları daha iyi benimser ve uygulanması için daha çok çaba gösterir. Topluca alınan kararlar bir kişinin kararından daha fazla kabul görür.

Buna göre karar alma mekanizmasında vatandaşların da yer alması;

- I. Alınan karara duyulan saygıyı artırır.
- II. Toplumda uyum ve huzur artar.
- III. Kararların uygulanabilirliği azalır.

durumlarından hangilerinin oluşmasını kolaylaştırır?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

3.

Bireyler olarak içinde bulunduğumuz grup, kurum ve toplumun karar alma sürecinde fikirlerimizi belirtmemiz ve sürece dâhil olmamız gerekir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi karar alma sürecine katılmamızı sağlayan unsurlardan biri değildir?

A) Mahkemeler

B) Sivil toplum

C) Siyasi partiler

D) Medya

Serkan
Seda
Mehmet
Selda

4.

EKMEK ZAMMI GERİ ALINDI!

Muhalefet itiraz etti, yetkili belediye ekmek zammını geri çekmek zorunda kaldı. Belediye meclisinin aldığı kararla iki gün önce ekmek ve çeşitlerine zam gelmişti. Ancak toplantıda muhalefetin zamma karşı çıkması ile ekmek fiyatları eski tarife geri döndü.

(Genel Ağ haberi)

Yukarıdaki haberde yöneticilerin karar alma sürecini etkileyen unsurlardan hangisine örnek verilmiştir?

- A) Medya
B) Siyasi partiler
C) Sivil toplum kuruluşları
D) Bireyler

5.

Siyasi görüşlerini ve programlarını devlet yönetimine uygulayabilmek için seçim yoluyla yönetime gelmeye çalışan teşkilatlara siyasi parti denir.

Aşağıdakilerden hangisi siyasi partilerin özellikleri arasında yer almaz?

- A) Yönetimin karar alma sürecini etkileyen önemli unsurlardan birisidir.
- B) Seçimlerde vatandaşlara seçme alternatifi oluştururlar.
- C) Ülke yönetimine gelerek vatandaşların en yüksek refah düzeyine erişmelerini sağlamaya çalışırlar.
- ☒ D) Toplumda dernek, vakıf, sendika gibi isimlerle faaliyet yürütürler.

6.

Medya, toplumda sözlü veya yazılı haber alma imkânını sağlayan ve bazı kitle iletişim araçlarının oluşturduğu basın yayın organlarına denir. Medya toplumun yönlendirilmesi ve kamuoyu oluşturmada etkin bir güçtür.

Buna göre aşağıdaki medya araçlarının hangisinin kamuoyu oluşturma gücü daha fazladır?

A)

B)

☒ C)

D)

7.

Ahmet Bey yaşadığı şehrin sahilinde yürürken sağ tarafına doğru bakıp hafifçe gülümsedi. Uzun giden sahile ve onu kucaklayan yemyeşil ormanlık alana baktı. Oysa aylar evvel bu ağaçların kesilip yerine otel yapılmasının planlandığını duyduğunda ne kadar da üzülmişti. Durum medya aracılığıyla halka ve yetkililere duyurulmasaydı kamuoyunda tepkiler oluşmayacak, belki de bu yeşilliğin yerinde şimdi gri renkli betonarme binalar yükseliyecekti. Neyse ki gazete, dergi, Genel Ağ gibi araçlar halkı bilgilendirmişti de halkın şikâyetlerini dikte alan belediye yöneticileri ağaçları kesip otel yapma fikrinden vazgeçmişlerdi.

Buna göre Ahmet Bey için;

- I. Ormanlık alanların yok edilmesi konusunda sessiz kalmamış, çeşitli yollarla soruna çözüm aramıştır.
- II. Kamuoyu oluşturarak yöneticilerin karar alma sürecini etkilemiştir.
- III. Konu hakkında halkı bilinçlendirirken yalnızca yazılı basını kullanmıştır.

yargılarından hangileri söylenebilir?

☒ A) I ve II

B) I ve III

C) II ve III

D) I, II ve III

8.

Yönetimin karar alma sürecini etkileyen unsurlardan biri de sivil toplum kuruluşlarıdır. Devletin dışında birtakım siyasal, kültürel, ekonomik ve sosyal faaliyetleri yürüten gönüllü kuruluşlara sivil toplum kuruluşu adı verilir. Kısa ve yaygın söylenişi ile bu kuruluşlara STK denilir.

Buna göre STK'lara;

- I. TEMA Vakfı
- II. TÜBİTAK
- III. Kadın Girişimciler Derneği

örneklerinden hangileri verilebilir?

A) I ve II

☒ B) I ve III

C) II ve III

D) I, II ve III

Hayatın İçinden Demokrasi

Toplumsal hayatımızda demokrasinin önemini açıklarız.

Öğreten Sorular

1

Aşağıda verilen parçayı dikkatlice okuyunuz. Verilen ifadeler doğru ise “✓”, yanlış ise “X” sembolü koyunuz.

“Ayşe eve geldiğinde babasının çok kızgın olduğunu fark etti. Biraz sonra babası Ayşe’yi yanına çağırdı:

“Tiyatrocu olma fikri de nereden çıktı? Sana verdiğim bütün emekler boşa mı gidecek? Biz kızımızın doktor olmasını istediğimiz için büyük zorluklara göğüs geriyoruz. Tiyatrocu olma fikrini kafana Funda’nın soktuğunu biliyorum. Bundan sonra Funda ile konuşmayacaksın. O da bizi aramayacak. Telefon ederse yüzüne kapatırım. Şimdi odana git, çalış!” diyerek Ayşe’yi azarladı. Ayşe ilk anda bu tepkiye şaşırdı fakat şaşkınlığı uzun sürmedi. Tiyatro sanatçısı olmak istediğini ve bu mesleğe tutku derecesinde yakınlık duyduğunu yazdığı günlüğünü ortada bıraktığını hatırladı. Babası günlükte yazılı olanları biliyor olmalıydı. Babası odasına pek girmezdi. Olsa olsa annesi ya da kardeşi bu işi yapmış olabilirdi.

Ayşe ağlayarak odasına gitti. Çok öfkelenmişti. Bu olayın üzerinden birkaç gün geçti. Evde soğuk bir hava esiyordu. Ayşe ve ailesi birbirine kırlmıştı.”

(Yurttaş Olmak İçin, Umud Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998. s. 63-64’ten alınmıştır.)

	AÇIKLAMALAR	D	Y
1.	Ayşe’nin babası, kızının meslek seçimi konusundaki kararına saygı göstermemiştir.	✓	
2.	Ayşe’nin günlüğünün okunması özel hayatın gizliliğinin ihlal edildiğini gösterir.	✓	
3.	Ayşe’nin babası demokratik bir tutum sergilemiştir.		✓
4.	Ailede Ayşe’nin mesleği ile ilgili konuda onun fikri önemsenmemiştir.	✓	
5.	Demokratik bir aile ortamının sağlanamaması ailede kargaşa ve huzursuzluğa sebep olmuştur.	✓	

2

Demokrasi kültürünün toplumsal hayata kazandıracağı değerlerin yer aldığı boşluğa “✓” sembolü koyunuz.

Eşitlik	✓	Adalet	✓	Baskı	
Kaos		Hukukun üstünlüğü	✓	Özgürlük	✓

3

Aşağıda verilen gazete haberini inceleyiniz. Verilen yargılardan doğru olanlara "✓", yanlış olanlara ise "X" sembolü koyunuz.

HABERLER

Bazı dönemlerde illegal gruplar, milletin iradesi ile oluşmuş yapıları güç kullanarak ele geçirmeye çalışmıştır. Milletin iradesine karşı girişilen bu tür hareketlere darbe adı verilir. Bunun en son örneği yakın tarihimizde 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan hain darbe ve işgal girişimidir.

TSK'daki darbecilerin 15 Temmuz Çizelgesi

Ömer Halisdemir'in şehitliğe giden yolu

Astsubay Ömer Halisdemir, darbe girişiminin en kritik noktalarından olan Özel Kuvvetler Komutanlığı'nda tarih yazdı. Darbeci Tuğgeneral Semih Terzi'yi alından vuran Halisdemir, hainlerin kurşunlarıyla şehit düştü.

Türk halkının direniş sembolleri

Milyonlarca vatandaşın tek yürek olarak katıldığı demokrasi nöbetleri boyunca sayısız detay ve hafızalara kazınacak hatıralar yaşandı. Türkiye'nin dört bir yanında tutulan bu nöbetlerde direniş sembolleri ise hep aynıydı.

Bayraklar

Türk Bayrağı
Osmanlı Sancağı
Azerbaycan Bayrağı
Doğu Türkistan Bayrağı
Filistin Bayrağı

AÇIKLAMALAR

		D	Y
1.	Milletimiz darbe girişimine karşı durmuş, milli iradeye sahip çıkmıştır.	✓	
2.	Darbeciler, darbe girişimi sırasında hava araçlarını da kullanmışlardır.	✓	
3.	Ömer Halisdemir demokrasiden yana tutum sergilemiş ve bu amaç uğrunda canını feda etmiştir.	✓	
4.	Türkiye'de ilk darbe girişimi 15 Temmuz 2016'da gerçekleşmiştir.		✓
5.	Türkiye'nin dört bir yanından halkın demokrasi nöbetleri tutması milli birlik ve beraberliği göstermektedir.	✓	

1.

	Ailemizde kararlar hep birlikte alınır.	Okulda sınıf başkanımızı oy kullanarak hep birlikte seçtik.	Kardeşim odamızın kurallarını yalnız oluşturdu.	Sitemizin yönetimi üyelere danışmadan karar alır.
Demokratik Olan	1	2	3	4
Demokratik Olmayan	5	6	7	8

Tablodaki ifadeleri “demokratik olan” ve “demokratik olmayan” şeklinde gruplandırıdığımızda rakamların uygun şekilde dizilişi hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

	Demokratik Olan	Demokratik Olmayan
A)	5, 6	3, 4
B)	1, 2	7, 8
C)	5, 2	7, 4
D)	1, 2	3, 4

2.

“Bir anne olarak çocuğuma; din, dil, kültür, ulusal veya sosyal köken açısından birbirinden farklı insanların bu farklılıkları nedeniyle suçlanamayacaklarını sürekli anlatıyorum. Ben de bu farklılıklara saygı gösteriyorum. Böylece çocuğumuz, farklılıklara saygı göstermeyi öğreniyor. Ayrıca herkesin düşüncelerine ön yargı ile yaklaşmamasını, kendisinden farklı düşünenlere kızmamasını öğütüyorum.”

Buna göre yukarıdaki anne ile ilgili olarak çocuğu için;

- I. Demokratik değerler kazandırmak,
- II. Demokratik davranışlar sergilemesini sağlamak,
- III. Demokrasi kültürünü öğretmek,

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmek istediği söylenebilir?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve III   D) I, II ve III

3.

Dünyanın yaşanılabilir hâle gelmesi için saygının, eşitliğin, gerçek demokrasinin var olması gerekmektedir. İnsanlar eşit yaratılmıştır. Kimsenin kimseden üstünlüğü yoktur. Demokratik ülkelerin bu bilinçle hareket etmesi ve antidemokratik (demokratik olmayan) uygulamaların önüne geçmek için gerekli önlemleri alması gerekmektedir.

Buna göre;

- I. Göçmenlerin ucuz iş gücü olarak görülmesi,
- II. İslam karşıtı eylemlerle Müslümanlara zarar verilmesi,
- III. Kendinden olmayan milletlere karşı ırkçı yaklaşımlar sergilenmesi

durumlarından hangileri antidemokratik uygulamalara örnek gösterilebilir?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve III   D) I, II ve III

4.

"Çocukluğuma ilişkin hatırladığım ilk şey, okula gitmek meselesiyle ilgilidir. Bu meseleden dolayı annemle babam arasında bir mücadele vardı. Annem mahalle mektebine gitmemi istiyordu. Gümrük Dairesinde memur olan babamsa o zaman yeni açılan Şemsi Efendi Okuluna devam etmemden ve yeni yöntem üzerine okumamdan yanaydı."

Yukarıda Mustafa Kemal'in anlattıklarından hareketle;

- I. Eğitimi konusunda anne ve babası fikir ayrılığı yaşamıştır.
- II. Düşünceye saygı gösterilmeyen bir aile ortamına sahip olmuştur.
- III. İnsanlar her zaman aynı fikirlere ya da düşüncelere sahip olmayabilirler.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II   B) I ve III
C) II ve III   D) I, II ve III

5. Toplumsal hayatı paylaşan insanların bir arada huzur içinde yaşayabilmeleri için belli bir düzene ihtiyaç vardır. Bu düzeni sağlayan bazı kurallar yazılıdır bazı kurallar ise yazılı değildir.

Buna göre aşağıdaki kurallardan hangisi yazılı kurallar kapsamına girmez?

- A) Görgü kuralları   B) Trafik kuralları
C) Ceza kanunu   D) Hukuk kuralları

6. Demokrasi insanın sırf insan olması nedeniyle sahip olduğu hak ve hürriyetlerini kullanmasına imkân tanıyan bir yönetimi savunur. Demokrasi bireylerin yönetime katılabildiği bir toplumu amaçlar.

Buna göre;

- I. Seçimler
- II. Siyasi partiler
- III. Darbe girişimleri

kavramlarından hangileri toplumun yönetime katılabilmesini sağlar?

- A) I ve II   B) I ve III
C) II ve III   D) I, II ve III

7.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti demokratik cumhuriyet anlayışını benimsemiştir. Buna göre ülke yönetiminde görev alanların değişmesi ancak seçimlere bağlıdır. Fakat uygulamada her zaman böyle

olmamıştır. Bazı dönemlerde darbeciler tarafından demokrasiye müdahale edilmiş, yönetime zorla el konulmuştur. Benzer bir müdahale girişimi 15 Temmuz 2016 günü yaşandı. Türk ordusunun içine sızmış, demokrasiyi özümsememiş terör örgütü mensupları tüm demokratik kuralları hiçe saydılar. Anayasal düzeni yıkarak ayrı bir hükümet kurmak istediler.

Buna göre darbe girişiminde bulunanlar hangisini ele geçirerek doğrudan milli iradeye el koymak istemişlerdir?

- A) TRT
B) Boğaziçi Köprüsü
C) TBMM
D) Genel Kurmay Başkanlığı

8.

"Okul müdürü olarak okul ile ilgili kararları öğretmenler kurulu, öğrenci meclisi ve veliler ile alırım. Okul öğrenci meclisi oluşturulurken (sınıf temsilcilerinin ve okul meclis başkanının seçiminde) herkesin eşit koşullarda yarışabileceği bir ortam sunmaya çalışırım. Okul öğrenci meclisinde öğrencilerimin fikirlerini açıkça ifade etmeleri için onlara uygun ortam hazırlarım ve herkesi dinlerim."

Buna göre metinde verilen okul müdürü için;

- I. Demokratik bir okul ortamı oluşturmayı amaçlamaktadır.
- II. Öğrencilerinin fikirlerini önemsemektedir.
- III. Okulda demokrasi kültürünün kazanılmasına zemin hazırlamıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II   B) I ve III
C) II ve III   D) I, II ve III

Haklarımın Bilincindeyim

Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak hak ve sorumluluklarımızın anayasal güvence altında olduğunu açıklarız.

Öğreten Sorular

1

Aşağıda verilen açıklamalarla sahip olduğumuz temel hak ve özgürlükleri uygun şekilde eşleştiriniz.

En temel hakkımızdır. Çünkü bu hakkımız olmadan diğer haklarımızı kullanamayız.	Kişinin isteği olmadan ya da yasalarla belirtilen durumlar dışında vücut bütünlüğüne dokunulamaz.	İnsanların kendine özel hayatları vardır. Hayatımızda başkaları ile paylaşmak istemediğimiz bilgiler ya da olaylar olabilir.	Anayasa'ya göre kimsenin evine kanuni zorunluluklar dışında izinsiz girilemez.	Gezme, gidip gelme, görme, araştırma ve yer değiştirme gibi davranışların başkasına zarar vermeden yapılmasıdır.
A	B	C	D	E
Seyahat özgürlüğü	Yaşama hakkı	Konut dokunulmazlığı	Kişi dokunulmazlığı	Özel yaşamın gizliliği

2

Kişi hak ve özgürlüklerinin kısıtlanabileceği durumları doğru şekilde ifade eden öğrencileri "✓" sembolü ile işaretleyiniz.

Sıkı Yönetim	Doğal Afetler	Savaş	Halk Oylaması	Salgın Hastalıklar

3

Aşağıda ifade edilen durumların haklarımız arasından hangisi ile ilgili olduğunu bularak "✓" sembolü ile işaretleyiniz.

Cep telefonuma gelen mesajlarımı kimse okuyamaz.

Kişî dokunulmazlığı

Özel hayatın gizliliği

Tüketici hakkı

Yaşama hakkı

Babam seçim zamanı geldiğinde mahallemizin muhtarlığı için aday oldu.

Katılım hakkı

Çocuk hakkı

Mülkiyet hakkı

Yaşama hakkı

Her sene yaz geldiğinde memleketimize rahatça gidebilirim.

Kişî dokunulmazlığı

Özel hayatın gizliliği

Seyahat özgürlüğü

Yaşama hakkı

Benimle aynı fikirde olmayan arkadaşlarıma saygı duyarım.

Kişî dokunulmazlığı

Özel hayatın gizliliği

Mülkiyet hakkı

Düşünce özgürlüğü

4

Aşağıdaki görselde yer alan haklardan "Siyasi hak ve ödevler" grubunda yer alanları "✓" sembolü ile işaretleyiniz.

1. Bireylerin devlet kurumlarına isteklerini, şikâyetlerini bildirmek amacıyla yazdıkları resmi belgenin şablonu aşağıda verilmiştir:

Hangi Kuruma Yazıldığı	
İlçe/İl	
Adres:	Tarih
Ekler (Varsa)	İmza
1.	Ad – Soyad
2.	

Yukarıda verilen şablona göre istek ve şikâyetlerini bildiren kişi hangi hakkını kullanmış olur?

- A) Özel hayatın gizliliği hakkı
B) Eğitim hakkı
C) Seçme ve seçilme hakkı
D) Dilekçe hakkı

3.

MADDE 17 – Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz.

Yukarıda verilen Anayasa maddesinden hareketle;

- I. Haklarımız kanunla güvence altına alınmıştır.
II. Kişinin vücut bütünlüğüne dokunulması ancak tıbbî zorunlulukta mümkündür.
III. Anayasamızın 17. Maddesi özel hayatın gizliliği ile ilgilidir.

yargılarından hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız III
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

TANE TANE ÇÖZ

2. Çocuklar bedensel ve zihinsel bakımdan özel güvence ve korunmaya ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 20 Kasım 1989'da Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi kabul etmiştir. Bu sözleşmeye göre on sekiz yaşına kadar her insan çocuk kabul edilir ve yaşama, eğitim, sağlık, oyun oynama gibi haklara sahiptir. Devletimiz de sözleşmeyi imzalayan taraf ülkelerden biridir.

Verilen ifadelerden hareketle;

- I. Ülkemiz, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi uygulayacağına dair güvence vermiştir.
II. Çocukların en temel hakkı; oyun oynama hakkıdır.
III. Çocuk haklarının korunması konusunda uluslararası alanda zemin oluşmuştur.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

4.

Pırıl, ailesiyle izlediği filmde etkilendiği bir olayı arkadaşlarına şu şekilde anlatır: "Filmde polis olduğunu söyleyen üç kişi bir kadının evine zorla girdiler. İzin belgesi göstermeden evde arama yapmaya başladılar. Evin sahibinin itirazlarını dikkate almadılar. İçeriye zorla girenler eve daha önceden gizlendiği anlaşılan ses ve görüntü kaydeden cihazları alıp evi hızla terk ettiler."

Buna göre Pırıl'ın izlediği filmdeki kişiler;

- I. Konut dokunulmazlığı hakkı
II. Yaşama hakkı
III. Özel yaşamın gizliliği hakkı

durumlarından hangilerini ihlal etmişlerdir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

5.

- ✓ Yedi gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin takistile satış sözleşmesinden cayma hakkına sahiptir.
- ✓ Marketten aldığım tavsiye edilen son kullanma tarihi geçmiş ürünü, fişi ile beraber geri götürdüğümde yenisi ile değiştirebilirim.

Yukarıda ifade edilen durumlar aşağıdaki haklardan hangisi ile yakından ilgilidir?

- A) Temiz çevre hakkı
- ☒ B) Tüketici hakkı
- C) Sağlık hizmeti hakkı
- D) Dilekçe hakkı

6.

6. Sınıf öğrencisi Defne, arkadaşı Nilgün'ün izni olmadan onun günlüğünde yazanları okumuştur.

Buna göre Defne'nin gerçekleştirdiği davranış hangisiyle yakından ilgilidir?

- A) Anayasamızın 17. maddesiyle yaşama hakkı güvence altına alınmıştır.
- ☒ B) Devletimiz özel hayatın gizliliğini anayasamızın 20. maddesi ile güvence altına almıştır.
- C) Anayasamızın 42. maddesi ile eğitim hakkımız güvence altına alınmıştır.
- D) Anayasamızın 22. maddesi ile herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir.

7.

Devlet, temel hak ve özgürlüklerin korunması konusunda kendi üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmekle beraber, Türk vatandaşlarına da bu konuda çeşitli ödevler yüklemiştir.

Buna göre;

- I. Vatani görevini yerine getirmek.
- II. Yasalara uygun hareket etmek.
- III. Vergilerini düzenli ödemek.
- IV. Seçimlerde oy kullanmak.

durumlarından hangileri vatandaşların ödevleri arasında yer alır?

- A) I ve II
- B) I, II ve III
- ☒ C) II, III ve IV
- D) I, II, III ve IV

8.

Sınıf arkadaşlarımızdan biri fiziksel engelli. Bu arkadaşımız, asansörü olmayan, 3. katta bulunan sınıfına inip çıkmakta büyük güçlük yaşadığı için okulu bırakmak zorunda kaldı.

Buna göre fiziksel engelli öğrenci hangi temel hakkından mahrum kalmıştır?

- A) Sağlık hakkı
- ☒ B) Eğitim hakkı
- C) Yaşama hakkı
- D) Temiz çevre hakkı

9.

Bireylerin kendileri ve kamuyla ilgili; talep, şikâyet veya görüşlerini doğrudan Cumhurbaşkanlığına yazdıkları ve 30 gün içinde cevap alabildikleri uygulamadır. Bireylerin soru ve sorunlarının, Cumhurbaşkanlığı tarafından doğrudan çözmeye çalışan bu uygulamanın temelinde ..... yatmaktadır.

Yukarıda boş bırakılan yere temel haklarımızdan hangisi yazılmalıdır?

- A) Eğitim hakkı
- B) Konut Dokunulmazlığı
- ☒ C) Dilekçe hakkı
- D) Haberleşme hakkı

Kadın ve Toplum

Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark ederiz.

Öğreten Sorular

1

Görsellerde verilen Türk kadınlarının çalışma alanlarını uygun şekilde eşleştiriniz.

Hukuk

Siyasi

Sağlık

Bilim

Edebiyat

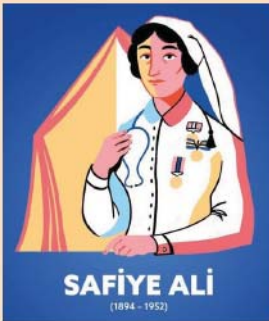
Türkiye'nin İlk Kadın
Muhtarı
Siyasi

Türkiye'nin İlk Kadın
Hakimi
Hukuk

Türkiye'nin İlk Kadın
Romancısı
Edebiyat

Türkiye'nin İlk Kadın
Doktoru
Sağlık

Türkiye'nin İlk Kadın
Gökbilimcisi
Bilim

Türkiye'nin İlk Kadın
Belediye Başkanı
Siyasi

2

Aşağıdaki açıklamalardan doğru olan ifadelere "✓", yanlış olanlara ise "X" sembolünü yazınız.

AÇIKLAMALAR	D	Y
1. Orta Asya Türk devletlerinde emirlerin "Hakan ile hatun emrediyor ki..." diye başlaması Türklerin kadına verdiği değeri kanıtlar.	✓	
2. II. Kılıçarslan'ın kızı Gevher Nesibe Hatun kendi adını verdiği darüşşifayı yaptırarak sağlık alanında topluma faydalı olmak istemiştir.	✓	
3. Selçuklu ve Osmanlı Dönemi'nde kadınlar sosyal hayattan oldukça uzak yaşamışlardır.		✓
4. Medeni Kanun'un kabul edilmesiyle, Türk kadını siyasi haklar elde etmiştir.		✓
5. Toplumsal hayatta kadının yaşadığı olumlu gelişmelerin yanında hayatını zorlaştıran birtakım olumsuzluklar da yaşanmaktadır.	✓	

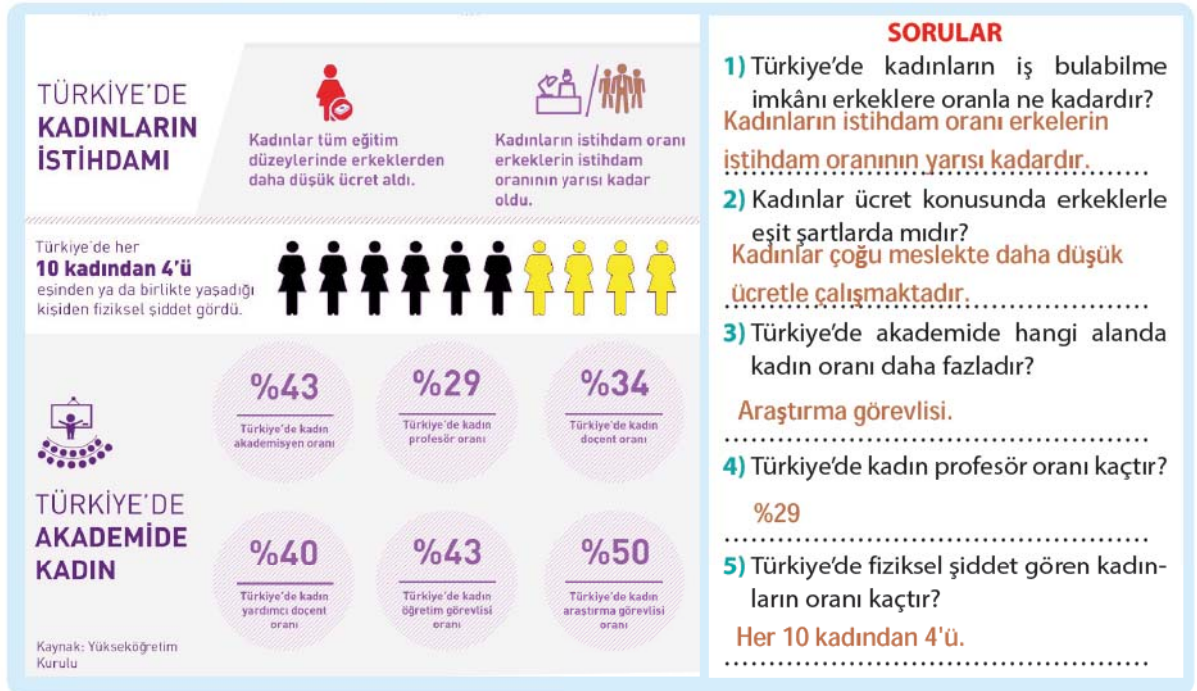
3

Aşağıda verilen ifadeler arasında kadının toplumsal gelişimini engelleyici kavramları bularak işaretleyiniz.

✓	Şiddet		Medeni Kanun	✓	Ücret eşitsizliği
	Pozitif ayrımcılık	✓	Kalıp yargılar	✓	Cinsiyet ayrımcılığı

4

"Türkiye'de Kadın" konulu infografikteki bilgileri inceleyerek verilen soruları cevaplandırınız.

1 ve 2. soruları aşağıdaki metne göre çözünüz.

Orta Asya Türk devlet yönetiminde hakanın yanında eşi olan hatun da etkili idi. Öyle ki emirnameler "Hakan ile hatun emrediyor ki..." diye başlardı. Hakan ile hatun yabancı ülkelerin temsilcilerini beraber kabul ederdi. Hatun çeşitli törenlerde, siyasi meclislerde hakanın yanında bulunurdu. Hatun gerektiğinde "Türkan" unvanı ile devleti idare ederdi. Ordu-millet anlayışına sahip Türklerde kadın savaş zamanında asker olarak da görev alırdı.

1. Yukarıda verilen bilgilerden yola çıkılarak;

- I. Kadın Türklerde saygı ve değer görmüştür.
- II. Türk kadını devlet yönetiminde söz sahibi olmuştur
- III. Türklerde ordu-millet anlayışı görülmüştür.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

2. Yukarıdaki bilgilerde ;

- I. Hakan ile hatun yabancı ülkelerin temsilcilerini beraber kabul ederdi.
- II. Hatun siyasi meclislerde hakanın yanında bulunurdu.
- III. Hatun gerektiğinde "Türkan" unvanı ile devleti idare ederdi.

ifadelerinden hangileri Orta Asya Türk devletlerinde kadınların siyasetin içinde yer aldığını göstermektedir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

3.

"Bugünün gerekli olan şeylerinden biri de kadınlarımızın her hususta yükselmelerini sağlamaktır. Bundan ötürü kadınlarımız da bilim ve fen insanı olacaklardır; erkeklerin geçtiği tüm eğitim kademelerinden geçeceklerdir. Sonra kadınlar toplumsal ve siyasi hayatta erkeklerle birlikte yürüyerek birbirinin yardımcısı ve koruyucusu olacaklardır." (Atatürkçülük, 1. Kitap, s. 335.)

Buna göre;

- I. Medeni Kanunun kabul edilmesi,
- II. Kadınlara seçme ve seçilme hakkının tanınması,
- III. Karma eğitim modelinin kabul edilmesi

yeniliklerinden hangileri yukarıda verilen açıklama ile yakından ilgilidir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III

4.

Manş Denizi'ni yüzerek geçen ilk Türk kadını Nesrin Olgun Arslan, o günden bu güne Türk kadını dünyasında temsil etmenin gururunu yaşıyor. İngiltere ile Fransa arasında Manş Denizi'ni, 1979 yılında 15 saat 47 dakikada yüzerek geçen ve bunu başaran ilk Türk kadını unvanını alan Arslan, uluslararası yarışmalara katılarak, Türk kadının övünç kaynağı oldu. Kariyerinde birçok ilki gerçekleştiren ve rekor kıran millî yüzücü, dünyanın farklı sularında kulaç atarak Türk kadınına ilham kaynağı olmaya devam ediyor.

(Genel Ağ haberi 23/04/2019)

Yukarıdaki haberde Türk kadını Nesrin Olgun Arslan'ın hangi alandaki başarısından söz edilmiştir?

- A) Sağlık
- B) Spor
- C) Sanat
- D) Hukuk

5.

Milli Mücadele döneminde asker eşikle cepheden cepheye koşan, askerlere yemek pişiren ve gerektiğinde yaralarını saran "Kara Fatma" lakaplı Fatma Seher; aşçılık, hemşirelik gibi pek çok görevin yanında İstiklal Harbi'nde 300 kişilik birliği de komuta etti. Fatma Seher, Sivas Kongresi sırasında Mustafa Kemal Paşa ile görüşerek savaşa katılmak için izin ister. "Kara" lakabını da ve üsteğmen rütbesini de Mustafa Kemal'den almıştır.

Metne göre, Fatma Seher ile ilgili olarak;

- I. Cesaret
- II. Fedakârlık
- III. Vatanseverlik

özelliklerinden hangilerine sahip olduğu söylenebilir?

- A) I ve II
- C) II ve III

- B) I ve III
- D) I, II ve III

6.

Günlük hayatta hukuki sorun olarak karşılaşılabileceğimiz durumlardan biri de toplumsal cinsiyet eşitsizliğidir. Yaşadığımız çağda kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olmaları; kadınların sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi hayata katılımını sağlayacak tüm haklardan erkeklerle eşit şekilde yararlanmaları gerektiği kabul edilmektedir. Ancak buna rağmen toplumda kadınlar birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadır.

Buna göre;

- I. Zeynep hanımın iş yerinde erkeklere göre daha düşük ücretle çalıştırılması,
- II. Yeni doğum yapan Kiraz hanıma iş yeri tarafından süt izni verilmesi,
- III. Erkek kardeşleri okula giden Feyza'nın ailesi tarafından tarlada çalıştırılması

durumlarından hangileri kadınların karşılaştığı sorunlar arasında yer alır?

- A) I ve II
- C) II ve III

- B) I ve III
- D) I, II ve III

7.

Kırklareli'nde kadın girişimciler Hikmet Kavlak ve Şenay Üstün, aldıkları devlet desteği ile yıllarca hayalini kurdukları tekstil atölyesinde üretim yapmanın mutluluğunu yaşıyor. Kadın girişimciler, uzun yıllar tekstil sektöründe çalıştıktan sonra kendi atölyelerini açmaya karar verdi. Kavlak ve Üstün, İŞKUR ve KOSGEB'den sağladıkları destekle 5 tekstil makinesi alarak üretime başladılar. Girişimci kadınlar, kısa sürede işlerini büyüttü ve yaklaşık iki yıldır iç çamaşırı üzerine çalıştıkları atölyelerinde 45 kişiyi istihdam ediyor.

(Genel Ağ haberi)

Yukarıdaki Genel Ağ haberinden yola çıkılarak;

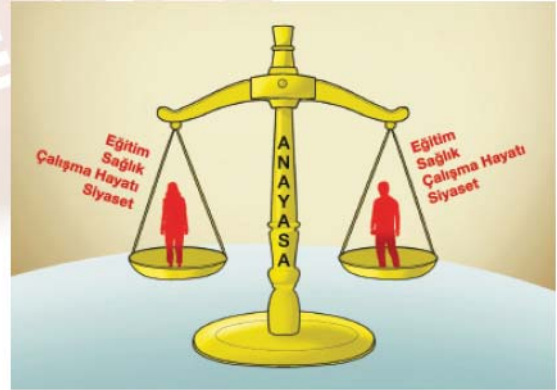
- I. Türk kadınının ekonomik alandaki etkinliğine örnek verilebilir.
- II. Girişimci kadınlar, ülkenin üretim hayatına katkıda bulunmuşlardır.
- III. Kurdukları atölye sayesinde başkalarına da iş imkânı oluşturmuşlardır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
- C) II ve III

- B) I ve III
- D) I, II ve III

8.

Verilen görseli incelediğimizde aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Toplumsal alanda kadın-erkek eşitliği bulunmaktadır.
- B) Temel haklar anayasa ile güvence altına alınmıştır.
- C) Kadın hakları görselde verilenlerle sınırlıdır.
- D) Kadınların siyasi alanda etkinliği bulunmaktadır.

1. Demokrasilerde;

- ✓ Yasama gücünü meclis, yürütme gücünü hükümet, yargı gücünü de bağımsız mahkemeler kullanır.
- ✓ Ülkeyi yönetenler, bütün eylem ve icraatlarında kanunlara uymakla yükümlüdür.
- ✓ Bir konuda seçim yapmak için birden çok seçeneğin olması gerekir.

Buna göre yukarıda verilen açıklamaları aşağıdaki kavramlarla eşleştirdiğimizde hangisi dışarıda kalır?

- A) Hukukun üstünlüğü
- ☒ B) Sivil toplum kuruluşları
- C) Güçler ayrılığı
- D) Çoğulculuk

3.

TBMM'DE KADIN

TBMM'de 81 kadın milletvekili yer alıyor. Bu, meclisin yalnızca %14,7'sine tekabül ediyor.

%7,4

Türkiye'de kadın bakan oranı

%2,9

Türkiye'de kadın belediye başkanı oranı

%10,7

Türkiye'de kadın belediye meclisi üyesi oranı

Görselde verilenler kadınlara sağlanan haklardan hangisi ile doğrudan ilgilidir?

- A) Hukuki
- ☒ B) Siyasi
- C) Ekonomik
- D) Eğitim

203

4.

İnsanlar geçmişten günümüze bir arada yaşama konusunda önemli tecrübeler edinmişlerdir. Savaşlar barışın değerini göstermiştir. İnsanlar, huzur ve güvenliğe giderek daha fazla önem vermişlerdir.

Bunun için barış, huzur ve güven içinde yaşamının teminatı olan demokratik değerleri ve uygulamaları geliştirmişlerdir.

Bu değer ve uygulamalar içerisinde;

- I. İnsanların düşüncelerini özgürce açıklayabilmesi,
- II. Vatandaşların ibadetlerini yerine getirirken engellemeye maruz kalmamaları,
- III. Temel hak ve özgürlüklerini rahatça kullanabilmeleri

durumlarından hangileri örnek gösterilebilir?

- A) I ve II
- ☒ B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

2.

Bir insan nihayet kemikle ettir,
Bu et, bu kemiğe can hürriyettir.
En büyük hürriyet cumhuriyettir,
Demek şimdi sen bir cihan gibisin.

HALİT FAHRİ OZANSOY

Şair yukarıdaki şiirde "En büyük hürriyet cumhuriyettir." sözüyle aşağıdaki kavramlardan hangisinin önemini vurgulamıştır?

- ☒ A) Demokrasi
- B) Monarşi
- C) Teokrasi
- D) Oligarşi

5. İşıl öğretmen, Sosyal Bilgiler dersi yazılı sınavında öğrencilerinden "Ülkemizdeki Yönetim Yapısı" ile ilgili verilen soruyu doğru şekilde işaretlemelerini istemiştir.

BİLGİ	D	Y
- Yasama devletin yasa(kanun) yapma, değiştirme ve yürürlükten kaldırma yetkisidir.		
- Toplum hayatında ortaya çıkan hukuka aykırılıkları belirleme ve yasalara uymayanları cezalandırma görevi kolluk kuvvetlerine (polis, Jandarma) aittir.		
- Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkan ve Bakanlar Kurulu tarafından Anayasaya uygun olarak yerine getirilmelidir.		

Buna göre cevabın doğru olabilmesi için tablo aşağıdakilerden hangisi gibi işaretlenmelidir?

A)

D	Y
✓	
✓	
✓	

B)

D	Y
✓	
✓	
	✓

C)

D	Y
✓	
	✓
✓	

D)

D	Y
	✓
✓	
	✓

6. (I)Türkiye Cumhuriyeti Devleti demokratik bir devlettir. Demokratik devlet, devleti yönetme gücünün millete ait olduğu devlet biçimidir. (II)Demokratik devletlerde halk kendini yönetecekleri; genel, eşit ve serbest oy prensibine göre yapılan seçimler yoluyla belirler. (III)Halkın seçme hakkını tam anlamıyla yerine getirebilmesi için birden fazla siyasi partinin olması gerekir. (IV)Demokratik devletlerde herkes eşit haklara sahiptir ve insanlar haklarını özgürce kullanırlar.

Yukarıda numaralandırılmış cümlelerin hangisinde farklı fikirlerin meclise yansması amaçlanmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

- 7 ve 8. soruları aşağıdaki bilgilere göre cevaplayınız.

"Eğer bir ulus bir amaca doğru tüm erkek ve kadınlarıyla yürümezse o zaman uygarlık yolunda herhangi bir ilerlemeyi beklemek gereksiz olur. Eğer bir sosyal yapının bir üyesi pasif iken yalnızca diğer üyesi faaliyet-

te bulunursa bu, sosyal yapının felçli olması anlamına gelir. Eğer bizim sosyal yapımız yeterince başarıya ulaşamamışsa bunun nedeni şimdiye değin kadınlarımızı ihmal etmiş olmamız ve onları toplum dışında bırakmış olmamızdır. İçinde yaşadığımız çağda kadın, her alanda daha yüksek düzeylere çıkartılmalıdır ve bu nedenle de kadınlarımız, erkekler gibi her türlü öğrenim ve eğitim olanaklarından yararlanacak ve her türlü mesleği yapabilecektir. Sosyal yaşamda erkek ve kadın, birbirlerine yardım ederek ve birbirlerini destekleyerek birlikte ilerleyecektir. Dünyada var olan her şeyin kadının eseri olduğu gerçeğini kabul etmeliyiz."

(Huner Tuncer, *Türk Kadınının Geçirdiği Evrimin Tarihçesi ve Bugünkü Durumu*, s. 168)

7. Yukarıda verilen sözlerden hareketle Mustafa Kemal Atatürk ile ilgili olarak;

- Toplumsal yaşamda kadın- erkek eşitliğinin savunucusudur.
- Sosyal yapımızın yeterince gelişmeme sebebi kadınların toplum dışında kalmasına bağlamıştır.
- Kadınların meslek seçiminde sınırlandırılmasından yanadır.

yargılarından hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız III B) I ve III
C) II ve III D) I, II ve III

8. Yukarıda verilen sözlerine bakılarak Mustafa Kemal'in;

- Kadın hakları
- Kadın-erkek eşitliği
- Toplumsal dayanışma

kavramlarından hangilerine önem verdiği söylenebilir?

- A) Yalnız I B) I ve III
C) II ve III D) I, II ve III

1.

Verilen görseli incelediğimizde;

- I. 4 numaralı alanda; kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamayacağı,
- II. 7 numaralı alanda; kişilerin inanç hürriyetlerinin olduğu,
- III. 3 numaralı alanda; vatandaşların hastane, aşı, muayene gibi hizmetlerden faydalanabileceği,
- IV. 8 numaralı alanda; kişilere ait özel bilgilerin başkaları tarafından kullanılabilmesi,

çıkarımlarından hangileri yapılabilir?

- A) I ve II   B) II ve III   **C) I, II ve III**   D) I, II, III ve IV

2. Demokrasi kültürünü benimsemiş toplumlarda aktif vatandaş olmak önemlidir. Aktif vatandaş üzerine düşen sorumlulukları yerine getirir ve hakkını arar. Kendi hakkını aramanın yanı sıra başkalarının da hakkını gözetir ve onları cesaretlendirir. Aktif vatandaş eleştirel ve sorgulayıcıdır. Çevresinde yaşanan olaylara karşı duyarlıdır.

Buna göre aktif vatandaş ile ilgili olarak;

- I. İstek ve şikâyetlerini gerekli kurumlara dilekçe ile bildirir.
- II. Devletin koyduğu yasalara uyar.
- III. Kanunların ihlal edildiği durumları görmezden gelir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II**   B) I ve III   C) II ve III   D) I, II ve III

3. Türkiye geneline yayılmış şubeleriyle Türk Kızılay, koronavirüs konusunda da bir yandan bilgilendirme yaparken bir yandan da farklı bir çalışmaya daha imza atarak yaşlı veya kronik hastalığı olan vatandaşların market ihtiyaçlarını gidermeye başladı. Haberin genel ağda ve TV'lerde duyulması ile birlikte birçok yerde vatandaşlar gönüllü olarak yaşlı kişilerin market alışverişini yaptı ve onların evde kalmasını sağladı. **(Genel Ağ haberi)**

Yukarıda verilen haber kamuoyu oluşturmada;

- I. Siyasi partiler
- II. Medya
- III. Sivil toplum kuruluşları

hangilerinin önemini belirtmiştir?

- A) I ve II   B) I ve III   **C) II ve III**   D) I, II ve III

4.

"Atatürk tarafından 1930 yılında Türk kadınına, muhtarlık seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı verildi. Aydın'ın Çine Demirdere Köyü'nde yaşayan 32 yaşındaki Gül Esin, 12 Kasım 1933 tarihinde yapılan muhtarlık

seçiminde adaylığını koydu. Aldığı 500 oyla Türkiye'nin ilk kadın muhtarı olarak tarihe geçti. Esin, yaptığı hizmetlerden dolayı Atatürk tarafından ödüllendirildi." (*Günver Güneş, Türkiye'nin İlk Kadın Muhtarı Gül Esin, 176*)

Yukarıdaki bilgilerden hareketle Türk kadının hangi alandaki konumundan bahsedilebilir?

- ☒ A) Yönetim
☐ C) Hukuki

- ☐ B) Ekonomik
☐ D) Toplumsal

5.

Hak ve özgürlükler yalnızca devletlerin tanınmasıyla ya da yasal güvenceye kavuşturmasıyla kullanılır hâle gelmez. Vatandaşların hangi haklara sahip olduğunu bilmesi ve gerekli durumlarda talep etmesiyle kullanılır hâle gelir. Örneğin, bozuk ürünlerin iadesi konusunda yasal düzenlemelerin olması tüketici hakları için oldukça önemlidir ancak yeterli değildir. Aldığımız ayıplı bir ürünün, iadesi ya da değiştirilmesi için talepte bulunduğumuzda bu hakkımızı kullanmış oluruz.

Yukarıda verilenlerden hareketle;

- I. Hakları kullanabilmenin öncelikli yolu onu öğrenmektir.
- II. Hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği durumlarda hak aramak yalnızca devletin görevi değildir.
- III. Hak ihlallerinde, hak talep etmek bir sorumluluktur.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- ☐ A) I ve II
☐ C) II ve III

- ☐ B) I ve III
☒ D) I, II ve III

6.

Merhaba benim adım Elif. Ailem benimle ilgili konularda düşüncemi soruyor, ben de düşüncelerimi onlara söylüyorum. Okulda da sosyal kulüp çalışmalarında özgürce düşüncemi belirtiyor, alınan kararlara katkıda bulunuyorum. Okul öğrenci temsilcisi seçimlerinde aday olarak hem seçme hem de seçilme hakkımı kullandım. Arkadaşlarımla birlikte öğrencilerle ilgili kararlarda görüşlerimi belirtiyor ve alınan kararlara katkı yapıyorum. Düşüncelerime önem verilmesi kendimi değerli hissetmemi sağlıyor.

Buna göre Elif hakkında;

- I. Demokrasi kültürünün olduğu bir ailede yaşamaktadır.
- II. Okulunda düşünce ve ifade özgürlüğü kısıtlanmaktadır.
- III. Temsilci seçimlerinde aday olup oy vererek katılım hakkını kullanmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- ☒ A) Yalnız II
☐ C) II ve III

- ☐ B) I ve III
☐ D) I, II ve III

7.

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanı kadın çiftçilerin bilgi ve teknik düzeylerinin geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yapıldığını belirtti. Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı'nda proje sahibinin kadın çiftçi

olması veya kadın çiftçinin tarımsal amaçlı kooperatif ve birlik üyeliği durumlarında ilave puan verildiğini söyledi. (**Genel Ağ haberinden düzenlenmiştir.**)

Verilen Genel Ağ haberi aşağıdaki kavramlardan hangisine örnek verilebilir?

- ☐ A) Millet ayrımcılığı
☒ B) Pozitif ayrımcılık
☐ C) Ücret adaletsizliği
☐ D) Ekonomik sömürü

1.

Yukarıda verilen görsellere göre;

- I. Ülkemizde toplumsal hayatta başarılarıyla örnek olan kadınlar bulunmaktadır.
- II. Ülkemizde kadınlar siyasi haklara sahiptir.
- III. Remziye Hisar bilim alanında, Selma Rıza Feraceli ise haberleşme alanında çalışmalar yapmışlardır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II   **B) I ve III**   C) II ve III   D) I, II ve III

2.

Türkiye’de koronovirüs salgın hastalığı sebebiyle okullara iki hafta ara verildi. MEB bu zaman diliminde öğrencilerin derslerinden uzak kalmamaları için ders anlatımları yapan kanallar kurdu. Öğrenciler TRT - EBA TV’den ve eba.gov.tr üzerinden yayın akışını takip ederek, kendi sınıflarına ait ders anlatımlarını, o haftanın hangi gününde ve saatinde yapılacağını öğrenecek ve kendileri için belirlenen saat aralığında yayını takip edecekler.

(Genel Ağ haberi)

Buna göre Genel Ağ haberinde yer alan çalışmalar öğrencilerin hangi temel hakkını korumak amacıyla yapılmıştır?

- A) Eğitim**   B) Kişi Dokunulmazlığı   C) Özel Hayatın Gizliliği   D) Dilekçe

3.

“...Karakter olarak her insan, içinde yaşadığı toplumda yaşamın en mutlu, en kolay, en tatlı taraflarının kendisine düşmesini ister ve en kuvvetli olan, kendisinden zayıf olanları hiçe sayar. Bunun sonucu; huzur, rahat, güven ve düzen içinde yaşamak imkânsızlığıdır. İşte, insanlar arasında kavga yerine birbirine yardım, karşılıklı saygı, düzen koyan, herkese haklarını ve görevlerini tanıtan kanunlar ve bunların kararlı bir biçimde uygulanmasıdır. Bu iş ancak devlet teşkilatının ve kuvvetinin bulunması sayesinde mümkündür.”

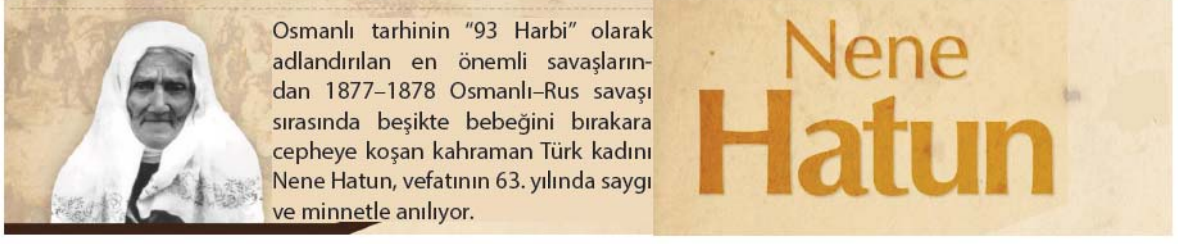
(U. Kocatürk, Atatürk’ün Fikir ve Düşünceleri, s. 221-222)

Buna göre Atatürk yukarıda bahsettiği sözlerde hangisinin önemini vurgulamıştır?

- A) Kişi egemenliğinin   **B) Hukuk kurallarının**   C) Cinsiyet ayrımcılığının   D) Toplumsal sınıf farkının

4.

Buna göre yukarıdaki görselde Nene Hatun'un;

- I. Vatanseverliği,
- II. Fedakârlığı,
- III. Cesaretliliği

özelliklerinden hangilerine değinilmiştir?

A) Yalnız III

B) I ve II

C) II ve III

D) I, II ve III

5. Aşağıda 15 Temmuz darbe girişimini anlatan bir görsele yer verilmiştir:

Görsele göre darbe girişiminde bulunanların;

- I. Milli irade
- II. Halk egemenliği
- III. Saltanat sistemi

kavramlarından hangilerine karşı oldukları söylenebilir?

A) Yalnız I

B) I ve II

C) II ve III

D) I, II ve III

6. Sivil toplum kuruluşu, toplumdaki çeşitli sorunları bağımsız olarak ele alıp kamuoyunu bilgilendirme ve aydınlatma görevi yapan, öneriler sunan her türlü birliğe denir. Sivil toplum kuruluşları devletten bağımsız sivil insanlar tarafından oluşturulan, kâr amacı gütmeyen kuruluşlardır. Vakıf, dernek, sendika vb. den oluşan sivil toplum kuruluşlarına üye olan insanlar gönüllülük esasıyla çalışırlar.

Buna göre sivil toplum kuruluşları için,

- I. Resmi kurumlardan bağımsız çalışırlar.
- II. Maddi bir beklentileri yoktur.
- III. Üyelerini benzer meslek grubundan seçerler.

yargılarından hangileri söylenilebilir?

A) Yalnız II

B) I ve II

C) II ve III

D) I, II ve III

1. Demokratik ülkelerde ülkeyi yönetenler devlet içinde işlerin düzenli bir şekilde yürütülebilmesi için çeşitli görev ve sorumlulukları üç ana güce dağıtmıştır. Ülkemiz yetkileri anayasada belirtilen yasama, yürütme ve yargı güçleriyle yönetilir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde üç ana gücün yetki dağılımı doğru şekilde verilmiştir?

	YASAMA	YÜRÜTME	YARGI
A)	Kanun yapma yetkisidir.	Kanunlara uymayanları cezalandırır.	Kanunları uygulamaya koyar.
B)	Kanunlara uymayanları cezalandırır.	Kanun yapma yetkisidir.	Kanunları uygulamaya koyar.
C)	Kanun yapma yetkisidir.	Kanunları uygulamaya koyar.	Kanunlara uymayanları cezalandırır.
D)	Kanunları uygulamaya koyar.	Kanun yapma yetkisidir.	Kanunlara uymayanları cezalandırır.

2.

Kadınlara Oy Verme Hakkı Ne Zaman Tanındı?

Yeni Zelanda	1893	Cezayir	1962
Avustralya	1902	İran	1963
Norveç	1913	Libya	1964
İngiltere	1918	İsviçre	1971
ABD	1920	Bangladeş	1972
Türkiye	1934	Portekiz	1976
Fransa	1944	Kuveyt	2005
İtalya	1945	BAE	2006
Japonya	1947	S. Arabistan	2011
Çin	1949		
Hindistan	1950		
Yunanistan	1952		

Yukarıda verilen görseli incelediğimizde;

- I. Türkiye, birçok Avrupa ülkesinden daha önce kadınlara siyasi hak vermiştir.
- II. Fransa, ülkemizden 10 yıl sonra kadınlara oy verme hakkı tanımıştır.
- III. Türk kadını Cumhuriyet Dönemi'nden önce siyasi hak elde etmiştir.

çıkarımlarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız III

B) I ve II

C) II ve III

D) I, II ve III

3.

Ahbap Derneği, Koronavirüs salgını nedeniyle hazırlıksız yakalanan aileler için bir temel gıda desteği hazırladı. Dernek Genel Ağ ve sosyal ağlardan yaptığı açıklamada; "Geçtiğimiz gün, Ahbap Derneği hesabında biriken 976 bin TL'den 2.000 aileye erzak yardımı yapacağımızı duyurmuştuk. Başvurular, yardımlaşma yazılımımız üzerinden en şeffaf şekilde değerlendirilecek. Gelen destekler ve gelişen durumlara göre yardım paketlerimizin sayısı artabilir." denildi. Açıklama sonrası bu haberden etkilenen birçok vatandaş Ahbap Derneği'ni arayarak kendilerinin de yardım etmek istediğini belirtti. **(Genel Ağ haberi)**

Buna göre yukarıda verilen haberden hareketle;

- I. Ahbap Derneği, medya üzerinden kamuoyu oluşturmuştur.
- II. Sivil toplum kuruluşları toplumsal dayanışma bilincinin geliştirilmesine katkıda bulunabilir.
- III. Sosyal medyanın toplumu etkileme gücü bulunmaktadır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) I ve II

B) I ve III

C) II ve III

D) I, II ve III

4.

Bir insanın doğuştan sahip olduğu ve insanca yaşayabilmesi için gerekli olan haklara temel hak denir. Temel haklar devlet tarafından anayasa ile korunma altına alınmıştır. Ancak temel hak ve özgürlüklerimiz anayasamızın belirlediği bazı durumlarda yani savaş hali, sıkıyönetim, olağanüstü hal, salgın hastalıklar ve doğal afetler sebebiyle geçici süreliğine kısıtlanabilir.

Aşağıda verilen hakların hangisinde sınırlama ve kısıtlama yapılması beklenemez?

A) Yerleşme özgürlüğü

B) Seyahat özgürlüğü

C) Yaşama hakkı

D) Konut dokunulmazlığı hakkı

5.

Mustafa Öğretmen, Sosyal Bilgiler dersinde "İlk Türk Devletlerinde Yönetim" konusunu işlerken öğrencilerine şu bilgileri vermiştir:

- Devletin başında hükümdar (hakan, han, kağan) bulunur ve ülkeyi tek başına yönetirdi.
- Önemli meseleler kurultay'da (kengeş, toy) görüşülür, son sözü hakan söylerdi.
- Hükümdar olan kişi ömrü boyunca yönetimde kalabilirdi.
- Devlet yönetimi babadan oğula geçmekteydi.

Buna göre öğretmenin derste anlattığı bilgiler hangi yönetim biçimi ile aynı özelliklere sahiptir?

A) Monarşi

B) Oligarşi

C) Teokrazi

D) Cumhuriyet

KÜRESEL BAĞLANTILAR

Komşularımız ve Kardeşlerimiz

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Tane Tane Test 2

Ticari İlişkilerimiz

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Lider Türkiye

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Kültürümüze Sahip Çıkalım

Öğreten Sorular

Tane Tane Test 1

Ünite Değerlendirme Testi 1

Beceri Temelli Sorular 1

Beceri Temelli Sorular 2

7. Ünite

Kazanımlar

Komşularımız ve Kardeşlerimiz

- Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz ederiz.

Ticari İlişkilerimiz

- Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz ederiz.

Lider Türkiye

- Ülkemizin sahip olduğu siyasi, askerî, ekonomik ve kültürel özelliklere bağlı olarak uluslararası alanda üstlendiği rolleri analiz ederiz.

Kültürümüze Sahip Çıkalm

- Popüler kültürün, kültürümüz üzerindeki etkilerini sorgularız.

Komşularımız ve Kardeşlerimiz

Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz ederiz.

Öğreten Sorular

1

Aşağıdaki tabloda ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, ekonomik ve siyasi ilişkilere ait bilgiler verilmiştir. Verilen bilgilerin ilişkili olduğu alanı işaretleyiniz.

	AÇIKLAMALAR	SOSYAL	EKONOMİK	SİYASİ	KÜLTÜREL
1.	Türkiye'nin komşu devletlerden ithal ettiği ürünler; petrol ve petrol ürünleri, doğal gaz, deri vb. dir.		✓		
2.	TRT AVAZ, Türk dünyasında kutlanan Nevruz şenlikleriyle ilgili program yapmıştır.				✓
3.	Orta Asya Türk Cumhuriyetlerini tanıyan ve bu ülkelerde büyükelçilik açan ilk ülke Türkiye olmuştur.			✓	
4.	Ülkemiz Suriyeli mültecilere kapılarını açmış, misafir etmiştir.	✓			
5.	Mustafa Kemal Atatürk'ün belirlediği barışa yönelik dış politika günümüzde de devam etmektedir.			✓	

2

Aşağıdaki kavramlardan Atatürk Dönemi millî dış politika ilkelerine ait olanlar sandığa yerleştirilecektir. Doğru olan kavramları "✓" sembolü ile işaretleyiniz.

✓ Tam bağımsızlık

Yayılmacılık

✓ Eşitlik

✓ Barışçılık

✓ Karşılıklılık (mütekabiliyet)

✓ Akılcılık

3

Aşağıda verilen kuruluşlar ile açıklamaları eşleştiriniz.

1

24 Ocak 1992 yılında T.C. Dışişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulmuştur. Kuruluş amacı özellikle Türk dilinin konuşulduğu ülkeler, komşu ülkeler ve gelişmekte olan ülkelerle ekonomik, sosyal, kültürel iş birliği oluşturmaktır.

2

3

2

2 Temmuz 1993 tarihinde kurulmuştur. Amacı Türk kökenli ve Türk dili konuşan Türk devletleri ve halklarının birbirlerini daha iyi anlamalarını sağlamak, kültür ve sanatının korunması ve gelişmesi yönünde faaliyette bulunmaktır.

3

21 Mart 2009 tarihinde yayın hayatına başladı. Türkiye Cumhuriyeti ile Türkçe konuşan geniş coğrafya arasında bir kültür köprüsü olmayı hedeflemektedir. Türk ve Türk soylu halklar ile kardeş topluluklara yönelik özel içerikli programlar hazırlamaktadır.

1

4

Haritada başkentleri verilen Türk Cumhuriyetlerinin isimlerini uygun şekilde eşleştiriniz.

1

Azerbaycan

3

Türkmenistan

5

Kırgızistan

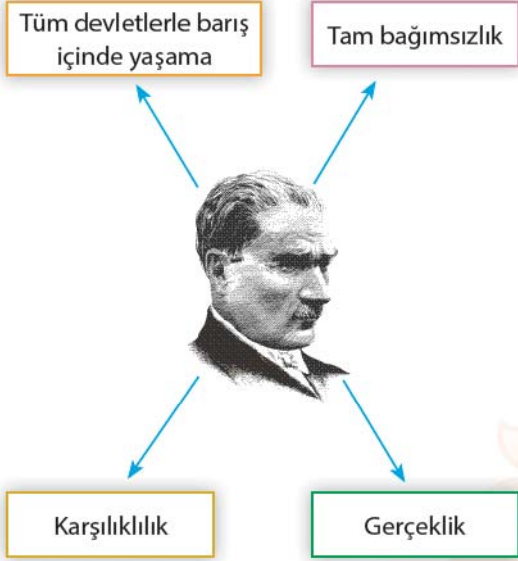
4

Özbekistan

2

Kazakistan

1.

Buna göre Atatürk'ün belirlediği milli dış politika ilkeleri hakkında;

- I. Millî sınırlar içinde hiçbir devletin güdümünde olmadan hür yaşamayı kabul eder.
- II. Uluslararası ilişkilerde karşılıklı güven ve saygıyı hedefler.
- III. Ulaşılmayacak hedefler belirler ve uygulamaya çalışır.
- IV. Bütün devletlerle iyi geçinmeyi amaçlar.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
☒ C) I, II ve IV
 B) I, II ve III
 D) I, II, III ve IV

2.

Türkiye'nin Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile ilişkileri Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılmasından sonra artmıştır. Orta Asya Türk Cumhuriyetlerini tanıyan ve bu ülkelerde büyükelçilik açan ilk ülke Türkiye olmuştur. Üst düzey ziyaretler ve imzalanan çok sayıda ikili ve çok taraflı anlaşma ilişkilerin pekiştirilmesinde önemli rol oynamıştır.

Verilen bilgide Türkiye'nin Türk Cumhuriyetleriyle hangi alandaki ilişkilerine değinilmiştir?

- A) Ekonomik
☒ B) Siyasi
 C) Kültürel
 D) Sosyal

3.

Atatürk, uluslararası ilişkilerde Türkiye'nin bağımsızlığına ve toprak bütünlüğüne saygı duyan devletlerle iyi ilişkiler kurmaya önem vermiştir. Atatürk'ün "uluslararası barış ve iş birliği" ekseninde takip ettiği dış politikanın olumlu yansımaları olmuştur. Mustafa Kemal bir konuşmasında; "Şüphesiz, hukukumuza, şeref ve değerimize saygı gösterildikçe karşılıklı saygıda asla kusur etmeyeceğiz." demiştir.

Buna göre yukarıdaki parçada verilenler Atatürk'ün belirlediği milli dış politika ilkelerinden hangisi ile yakından ilgilidir?

- ☒ A) Müttekabiliyet
 B) Akılcılık
☐ C) Gerçeklik
 D) Eşitlik

4.

"Bugün Sovyetler Birliği, dostumuzdur; komşumuzdur, müttefikimizdir. Bu dostluğa ihtiyacımız vardır. Fakat yarın ne olacağını kimse bu günden kestiremez. Tıpkı Osmanlı gibi, tıpkı Avusturya-Macaristan gibi parçalanabilir, ufalabilir. Bugün elinde sınıksız tuttuğu milletler avuçlarından kaçabilirler. Dünya yeni bir dengeye ulaşabilir. İşte o zaman Türkiye ne yapacağını bilmelidir... Bizim bu dostumuzun idaresinde dili bir, inancı bir, özü bir kardeşlerimiz vardır. Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız."

Mustafa Kemal ATATÜRK

Mustafa Kemal Atatürk'ün yukarıdaki sözlerinden yola çıkılarak;

- I. Sovyetler Birliği, toplumsal olarak çok milletli bir yapıya sahiptir.
- II. Sovyetler Birliği içerisinde, kültürel bağımızın olduğu topluluklar bulunmaktadır.
- III. Atatürk, Sovyetler Birliği'nin dağılacağı tahmininde bulunmuştur.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
☒ B) I ve II
☐ C) II ve III
☒ D) I, II ve III

5.

kültürel ilişkilerin gelişmesine de katkı sağlamakta, yeni işbirliği alanlarının doğmasına vesile olmaktadır. Türk dünyasının ortak kanalı, ortak sesi olma iddiasını taşıyan kanalda Orta Asya, Kafkasya, Türkiye ve Balkanlar ile yayınlarının ulaştığı diğer alanlara yönelik haber, kültür, sanat, eğitim müzik, eğlence, çocuk, belgesel ve yarışma programlarına yer verilmektedir.

TRT AVAZ hakkında verilen bilgidan yola çıkılarak aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Türk dünyasının kültür öğelerini anlatma ve tanıtmakta gayretindedir.
- B) Yaptığı çalışmalarla Türk dünyasının ortak sesi olmuştur.
- C) Programları, Türk dünyasında birlik ve beraberlik duygusunu güçlendirmektedir.
- ☒ D) Yayın yaptığı bölgeler Türkiye ve Orta Asya ile sınırlıdır.

6.

Ülkemizin üç tarafı denizlerle çevrilidir. Ülkemizin toprakları Asya ve Avrupa kıtalarında bulunmaktadır. Ülkemizin Asya topraklarına Anadolu, Avrupa topraklarına Trakya denmektedir. Ülkemizin kara sınırlarında birçok devlet bulunmaktadır. Bu sınır devletleri ülkemizin komşularıdır.

Buna göre ülkemizin komşuları arasında;

- I. İran,
- II. Gürcistan,
- III. Kazakistan,
- IV. Bulgaristan

devletlerinden hangileri yer almaz?

- ☒ A) Yalnız III
- B) I ve II
- C) I, II ve III
- D) I, II ve IV

7.

- ✓ TİKA, Orhun Anıtları'nın bölgedeki olumsuz koşullardan korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla Orhun Müzesi'ni inşa etmiştir.
- ✓ TİKA, "Su medeniyet ve hayattır" anlayışıyla özellikle kuraklığın görüldüğü coğrafyalarda yüz binlerce kişiyi suya kavuşturdu.
- ✓ TİKA, Afganistan'ın başkentindeki Kabil Üniversitesi Ziraat Fakültesine meyvecilik araştırma ve uygulama bahçesi kurdu.

Yukarıda verilen bilgilerden yola çıkılarak TİKA hakkında;

- I. Uluslararası alanda birçok çalışmaya imza atmıştır.
- II. Kuraklığın yaşandığı bölgelerde insani bir yaklaşım sergilemiştir.
- III. Türk kültürünü gelecek nesillere aktaracak çalışmalar yapmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) II ve III
- ☒ D) I, II ve III

8.

Komşumuz olan devletlerle kültürel, sosyal ve ticari ilişkilerimiz oldukça fazladır. Ülkemizde sınır illerimizde bulunan gümrük kapılarındaki hareketlilik, illerimizin ekonomisini ve kültürünü olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca; gümrük sınır kapıları, ülkemizi komşuları ve dünyanın diğer ülkeleriyle birbirine bağlayan noktalardır.

Buna göre ülkemizde bulunan sınır kapıları ile bağladıkları devlet eşleştirmelerinden hangisinde hata yapılmıştır?

- A) Yunanistan → Ipsala
- B) Bulgaristan → Kapıkule
- ☒ C) Ermenistan → Cilvegözü
- D) Irak → Habur

1. Ülkemizin dış politikada izlediği yolu belirleyen Atatürk, Sovyetler Birliği'nin dağılacağını tahmin etmiştir. Bunun için Sovyetler Birliği'nde yaşayan kardeşlerimizle manevi köprülerimizi sağlam tutarak yakınlaşmamızı söylemiştir. 1991 yılına gelindiğinde bağımsızlığını kazanan Türk Cumhuriyetleri (Azerbaycan, Türkmenistan, Kırgızistan, Özbekistan, Kazakistan) ile Türkiye arasında kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkiler hızla gelişmiştir. (İsmet BOZDAĞ, "Atatürk'ün Sofrası" s.26-27)

Buna göre yukarıda verilen parçadan yola çıkılarak;

- I. Atatürk, Sovyetler Birliği konusundaki ön görüşünde haklı çıkmıştır.
- II. Türkiye, Atatürk'ün tavsiyesini yerine getirmiş, Türk Cumhuriyetleri ile birçok alanda ilişki kurmuştur.
- III. Türkiye, Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlığını kazanması için mücadele etmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- ☒ A) I ve II
- ☐ B) I ve III
- ☐ C) II ve III
- ☐ D) I, II ve III

2. TÜRKSOY tarafından ilk kez 2012 yılında Kazakistan'ın Astana şehrine verilen "Türk Dünyası Kültür Başkenti" unvanı, 2020 yılında Özbekistan'ın Hiva şehrine verildi. Bu uygulamanın amacı; Türk dili konuşan halklar ve ülkeler arasında dostane ilişkiler kurmak; ortak Türk kültürünü, dilini, tarihini, sanatını, gelenek ve göreneklerini araştırmaktır.

Buna göre TÜRKSOY hakkında,

- I. Türk kültürü ile ilgili çalışmalar yapmıştır.
- II. Türk devletleri arasında yakınlaşmayı amaçlamıştır.
- III. Uluslararası ekonomik faaliyetleri arttırmayı hedeflemiştir.

yargılardan hangilerine ulaşılabilir?

- ☒ A) I ve II
- ☐ B) I ve III
- ☐ C) II ve III
- ☐ D) I, II ve III

3. (I) TÜRKSOY Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Türkiye'nin üyeliği ile 2 Temmuz 1993 tarihinde kurulmuştur. (II) TÜRKSOY, Türk kökenli ve Türk dili konuşan Türk devletleri ve halklarının birbirlerini daha iyi anlamalarını sağlamak, kültür ve sanatının korunması, yeniden canlandırılması ve gelişmesi yönünde faaliyette bulunur. (III) Resmî dili Türkçe, yönetim merkezi Ankara'dır. (IV) Üye ülkelerin yönetimine, iç ve dış politikalarına karışmayan uluslararası bir teşkilattır.

Buna göre numaralandırılmış cümlelerin hangisinde TÜRKSOY'un kuruluş amaçlarından bahsedilmiştir?

- A) I
- ☒ B) II
- C) III
- D) IV

- 4.

"Çok yaşayan değil, çok okuyan bilir."

TÜRKÇE

"Köp yaşan bilmez, köp okan biler."

TÜRKMENÇE

Yukarıda verilen atasözlerinin benzerlik taşıması hangi alandaki yakınlıktan kaynaklı olduğu söylenebilir?

- A) Ekonomik
- ☒ B) Siyasi
- C) Kültürel
- D) Dini

5. Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarını kazanmaları Türk dış politikasına yeni bir boyut eklemiştir. Türkiye'nin ortak dil, tarih ve kültürel bağlarının bulunduğu bu ülkelerle ilişkileri birçok alanda ortak yarar temelinde hızla geliştirmiştir. Günümüzde Türk Cumhuriyetleriyle ekonomik, kültürel, siyasi ve sosyal ilişkiler devam etmektedir. Bu ilişkileri sağlayan bazı kuruluşlar bulunmaktadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi metinde bahsedilen kuruluşlar arasında yer almaz?

- A) TİKA
- ☒ B) UNICEF
- C) TÜRKSOY
- D) TRT AVAZ

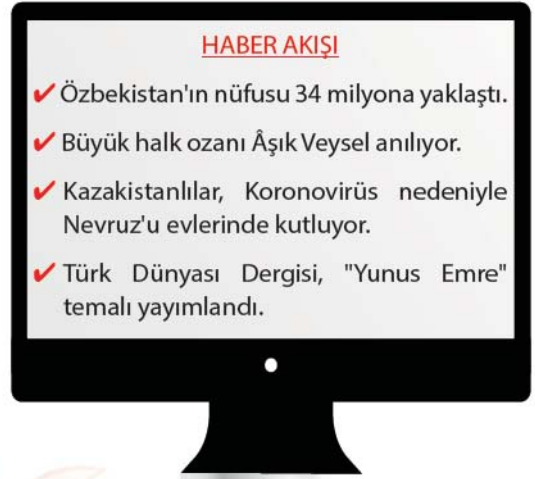
6.

Türk Cumhuriyetlerine çok sayıda iş insanımız yatırım yapmaktadır. Bu sayede ticaret ve iş birliği imkânları geliştirilmeye çalışılmaktadır. Türkiye'nin Türk Cumhuriyetlerine ihraç (dış satım) ettiği ürünler; makine ve elektrikli cihazlar, gıda maddeleri, mobilya, dayanıklı tüketim malları, plastik ürünler, hazır giyim vb. dir. İthal (dış alım) ettiği ürünler; petrol, doğal gaz, alüminyum, ipek, ham deri vb. dir.

Verilen bilgide Türkiye'nin diğer devletlerle hangi alandaki ilişkilerine değinilmiştir?

- ☒ A) Ekonomik ☐ B) Siyasi
☐ C) Kültürel ☐ D) Sosyal

8.

Yukarıdaki görselde hangi kuruluşun çalışma faaliyeti gösterilmiştir?

- ☐ A) TİKA ☐ B) NATO
☐ C) TÜRKSOY ☒ D) TRT AVAZ

7. TİKA'nın desteğiyle Kırgızistan'a gelen Yeryüzü Doktorları Derneği'nin 9 kişilik gönüllü doktor ve hemşire ekibi, Kırgızistan'da kulak, burun, boğaz ile genel cerrahi alanında yüzlerce hastayı muayene ederek 35 hastanın ameliyatını gerçekleştirdi.

(Genel Ağ heberi)

TİKA tarafından gerçekleştirilen bu faaliyet ile ilgili olarak;

- I. Sağlık alanında gerçekleştirilmiştir.
- II. Ülkelerarası işbirliği ve dayanışmanın güzel bir örneğidir.
- III. Ticari ilişkilerin geliştirilmesine katkı sağlamıştır.

Çıkarımlarından hangilerine ulaşılabilir?

- ☒ A) I ve II ☐ B) I ve III
☐ C) II ve III ☐ D) I, II ve III

9.

Hattın uzunluğu 829 km. Demiryolunun 79 kilometresi Türkiye'den, 246 kilometresi Gürcistan'dan, 504 kilometresi ise Azerbaycan'dan geçiyor. İlk etapta hattın yıllık 1 milyon yolcu taşıyabilecek. Kapasitenin 2034 yılına kadar 3 milyon yolcuya çıkartılması planlanıyor.

Buna göre verilen demiryolu hattı özellikle hangi alanda kolaylık sağlayacaktır?

- ☒ A) Ulaşım ☐ B) Enerji
☐ C) Tarım ☐ D) İletişim

Ticari İlişkilerimiz

Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz ederiz.

Öğreten Sorular

1

Aşağıdaki ifadelerden doğru olanlara "D", yanlış olanlara "Y" harfini yazınız.

NO	İFADELER	D	Y
1.	Dünya üzerinde ekonomik faaliyetlerin farklılık göstermesinin temel nedeni insanların ihtiyaçlarının çeşitlilik göstermesidir.	D	
2.	Ülkelerin ürettiği kaynakları ile karşılayamadığı ihtiyaçlarını başka ülkelerden satın almasına iç ticaret denir.		Y
3.	Ülkeler bazı ihtiyaçlarını diğer ülkelerden ithal ederek karşılamaya çalışırlar.	D	
4.	Ülkelerin gelişip büyümesi için dış ticarete ihracatının ithalatından fazla olması gerekir.	D	
5.	Ülkelerin ihtiyacından fazla ürettiği ürünleri başka ülkelere satmasına ihracat (dış satım) denir.	D	
6.	Bir ülke dışarıdan fazla mal alıp dışarıya az mal satıyorsa o ülkede dış ticaret açığı ortaya çıkar.	D	

2

Görselde yer alan ürünlerden ihraç (dış satım) ettiklerimizi "✓" sembolü ile işaretleyiniz.

☐	☒	☐	☒
Petrol ürünleri	Fındık	Tıbbi malzemeler	Mobilya
☒	☐	☒	☒
Plastik ürünler	Haberleşme cihazları	Pamuk ipliği	Tekstil ürünleri

3

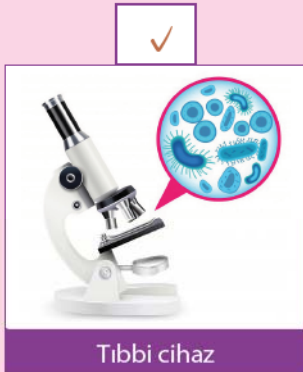
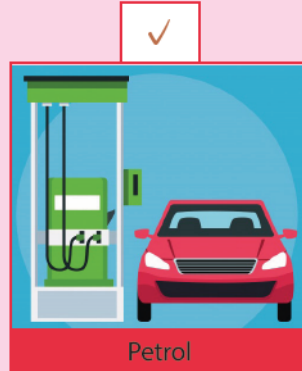
Aşağıda ülkemizin en çok ihracat ve ithalat yaptığı ülkeler verilmiştir. Tabloyu inceleyerek yargılardan doğru olanlara "D", yanlış olanlara "Y" harfi yazınız.

NO	YARGILAR	D / Y
1.	En fazla ihracat yaptığımız ülkeler arasında komşularımızdan bir ülke de yer almaktadır.	D
2.	En fazla ithalat yaptığımız ilk 5 ülkenin tamamı Avrupa ülkesidir.	Y
3.	En fazla ithalat yaptığımız ilk 2 ülkeye yapılan harcamalar birbirine yakındır.	D
4.	Almanya, İtalya ve ABD en fazla ihracat ve ithalat yapılan grupların ikisinde de yer almıştır.	D
5.	İlk 5 ülke göz önüne alındığında; ithalat giderleri, ihracat gelirlerinden fazladır.	Y

4

Ülkemizin en çok ithalat (dış alım) yaptığı görselleri bularak "✓" sembolü ile işaretleyiniz.

1. Türkiye'nin sınır komşularına ihracatı (milyon \$)

Ülkeler	1990	1995	2000	2005	2010
Irak	215	123	0	2750	6043
İran	495	268	236	913	3043
Suriye	194	272	184	552	1849
Azerbaycan	0	161	230	528	1551
Bulgaristan	10	183	253	1179	1498
Yunanistan	139	210	438	1127	1456
Gürcistan	0	68	132	272	770
Ermenistan	0	0	0	0	0

Kaynak: tuik

Yukarıda verilen tabloyu incelediğimizde aşağıdaki seçeneklerden hangisine ulaşamaz?

- A) Ülkemizin 2010 yılındaki ihracatının en fazla olduğu ülke Irak'tır.
- B) 1990 yılında Türkiye; Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan'a ihracat yapmamıştır.
- C) Verilen yılların hiçbirinde Ermenistan'a dış satım yapılmamıştır.
- D) Yunanistan'a yapılan ihracatta en büyük payı tarımsal ürünler oluşturmaktadır.**

3.

TÜRKİYE'NİN İTHALAT ÜRÜNLERİ

TÜRKİYE'NİN İHRACAT ÜRÜNLERİ

Türkiye'nin ithalat ve ihracatında yer alan ürünlere bakıldığında hangisi söylenemez?

- A) Ülkemizin dış alımında enerji kaynakları yer almaktadır.
- B) Ülkemiz genel olarak tarımsal ürünler ihraç etmektedir.
- C) Ülkemiz ithalat giderleri, ihracat gelirlerinden fazladır.**
- D) Ülkemizin sağlık alanında ürünlere ihtiyacı vardır.

TANE TANE ÇÖZ

2.

Coğrafi işaretli ürünler, belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri itibarıyla bir yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş bir ürünü gösteren ad veya işaretlerdir. Bu anlamda coğrafi

işaretler belli bir kaliteyi ve gelenekselliği ifade eder, yöreden kaynaklanan değerlerin muhafaza edilmesini sağlar.

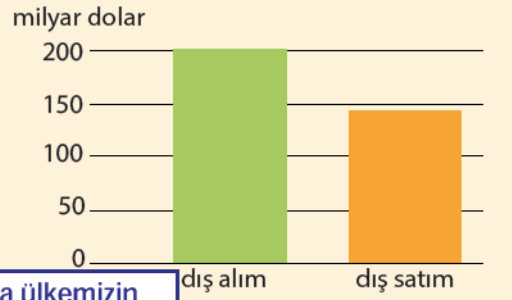
Buna göre;

- I. Malatya kayısısı
- II. Aydın inciri
- III. Antep baklavası

ürünlerinden hangileri coğrafi işaretleri ürünler kapsamında yer alır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III**
- D) I, II ve III

4. Türkiye'nin dış alım ve dış satım tutarı (2016)

Verilen yılda ülkemizin

Yukarıdaki grafiği incelediğimizde;

- I. Ülkemizin ithalatı ihracatından fazladır.
- II. 2016 yılında ülkemizde dış ticaret açığı yaşanmıştır.
- III. En çok Avrupa ülkeleriyle ticaret yapılmıştır.
- yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II**
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

5.

Kayseri Millî Eğitim Müdürlüğü "Millî Üretelim Bilinçli Tüketelim Projesi"

Projenin amacı okullarımızda ve kurumlarımızda eğitim alan, geleceğin sosyal ve beşerî mimarları olan tüm çocuk ve gençlerimizin sorumluluk bilincini geliştirerek üretim odaklı düşüncelerini sağlamak. "En hızlı kazanç tasarruftur." sloganıyla kalıcı yerli tüketim bilinci oluşturmak.

(Genel Ağ haberi 27/12/2017)

Buna göre sözü edilen ildeki öğrencilerin;

- I. Gereksiz yere yanan lambaları kapatması,
- II. Atık kâğıt ve plastik ürünleri geri dönüşüme atması,
- III. Alışveriş yaparken "Türk Malı" etiketli ürünleri tercih etmesi

davranışlarından hangileri projenin amacına ulaştığını gösterir?

- A) I ve II
C) II ve III

- B) I ve III
D) I, II ve III

6.

İnsanların birbirleriyle ilişkileri olduğu gibi ülkeler arasında da ekonomik ilişkiler vardır. Ülkeler bu ilişkilerini kaynaklarına ve ihtiyaçlarına göre belirlemektedir. Ülkelere ihtiyacından fazla ürettiği ürünleri başka ülkelere satmasına ihracat (dış satım), ürettiği kaynakları ile karşılayamadığı ihtiyaçlarını başka ülkelerden satın almasına ithalat (dış alım) denir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi ülkemizin dış satımında büyük paya sahip ürünler arasında yer almaz?

- A) Sebze-meyve
C) Demir-çelik ürünleri

- B) Giyim eşyaları
D) Doğal gaz

7.

Türkiye'nin denizlerde petrol ve doğal gaz arama çalışmalarında kullanmak üzere devreye aldığı millî sismik araştırma gemisi Oruç Reis ve Barbaros Hayreddin Paşa gemileriyle rezerv arama çalışmaları devam ediyor. Sismik araştırma gemilerinin analizlerinin ardından Türkiye'nin ilk sondaj gemisi Fatih'le, Antalya açıklarında bir ay önce Alanya-1 kuyusunun sondajı için başlatılan çalışmalar sürüyor.

Türkiye, denizlerinde petrol ve doğal gaz araması yaparak;

- I. Yer altı zenginliklerinden faydalanmak,
- II. Dış ticaret açığını artırmak,
- III. Enerji konusunda dışa bağımlılığı azaltmak

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmek istemektedir?

- A) I ve II
C) II ve III

- B) I ve III
D) I, II ve III

8.

(I) Ülkemizin bir çok farklı ülke ile ekonomik ilişkiler vardır. (II) Ülkemizin yurt dışına satış yapmasına ihracat, yurt dışından alım yapmasına ise ithalat denir. (III) Türkiye yurt dışına daha çok işlenmemiş maden çeşitleri, tekstil ürünleri, tarımsal ürünler satmaktadır. (IV) Bunun karşılığında Türkiye yurt dışından daha çok ham petrol, sağlık ürünleri, teknolojik ürünler almaktadır.

Yukarıda verilen bilgilerin hangilerinin doğru olduğu ifade edilebilir?

- A) I, II ve III
C) II, III ve IV

- B) II ve III
D) I, II, III ve IV

Lider Türkiye

Ülkemizin sahip olduğu siyasi, askerî, ekonomik ve kültürel özelliklere bağlı olarak uluslararası alanda üstlendiği rolleri analiz ederiz.

Öğreten Sorular

1

Türkiye'nin uluslararası ilişkilerde sergilediği tutumların yer aldığı kutucuğu "✓" işaretleyiniz.

 BARIŞÇIL	 ÇIKARCI	 İNSANİ	 BAĞIMSIZ	 YAYILMACI
☒	☐	☒	☒	☐

2

Tabloda verilen ifadelerden doğru olanlara "✓", yanlış olanlara "X" sembolü yazınız.

TANAP, projesinin amacı, Azerbaycan ve çevresinde üretilen doğal gazın öncelikle Türkiye'ye, ardından Avrupa'ya taşınmasıdır.

NO	İFADELER	D / Y
1.	TANAP, ülkemizin jeopolitik önemini artırmıştır.	D
2.	Ülkemiz bulunduğu konum itibarıyla enerji nakil hattı görevi üstlenmektedir.	D
3.	Türkiye enerji ihracatı yapan doğu ülkeleri ile ithalatçı batı ülkelerinin enerji yollarının kesişim noktasında yer almaktadır.	D
4.	TANAP, ülkemizde Akdeniz Bölgesi'nden geçerek Avrupa'ya ulaşmaktadır.	Y
5.	TANAP, Türkiye'ye siyasi ve ekonomik bakımdan saygınlık kazandıracaktır.	D

3

Aşağıda ülkemizin konumunu gösteren haritayı inceleyerek tabloda verilen açıklamaları doğru "D" veya yanlış "Y" şeklinde cevaplandırınız.

NO	AÇIKLAMALAR	D / Y
1.	Türkiye bulunduğu konum itibarıyla Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarının birbirine yaklaştığı bir coğrafyada yer alır.	D
2.	Ülkemizin Karadeniz'i Akdeniz'e bağlayan iki önemli boğazı sayesinde jeopolitik önemi artmaktadır.	D
3.	Batısında sadece Bulgaristan ile kara sınırı bulunmaktadır.	Y
4.	Türkiye, Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlayan köprü vazifesi görmektedir.	D
5.	Türkiye, zengin petrol yataklarına sahip Ortadoğu ülkeleri ile komşudur.	Y

4

Aşağıda verilen Genel Ağ haberlerinde Türkiye'nin hangi alanlarda uluslararası roller üstlendiğini bulunuz.

NATO harekâtlarında aktif görev alan Türk Silahlı Kuvvetleri hâlen Bosna-Hersek, Kosova, Afganistan, Lübnan ile Somali'de ve Akdeniz'de gerçekleştirilen barışı destekleme çabalarına katkı sağlıyor.

2 Eğitim

Türkiye Maarif Vakfı, yurt dışında Türkiye Cumhuriyeti adına T.C. Millî Eğitim Bakanlığı dışında doğrudan eğitim kurumu açma yetkisine sahip tek kuruluş. Maarif Vakfı, öğrencilere burs, kırtasiye ve kıyafet yardımları sağlıyor.

3 Ulaşım

30 Ekim 2017 tarihinde işletmeye açılan Bakü-Tiflis-Kars (BTK) demir yolu hattına talep her geçen gün artmaktadır. Bu demir yolu sayesinde sadece ülkeler değil kıtalar da birbirine bağlanmıştır.

1 Askeri

1.

Dünyada her yıl yapılan insani yardımların haritasını çıkaran İngiltere merkezli Kalkınma İnisiyatifleri Örgütü'nün raporuna göre Türkiye geçen yıl yaptığı 8,07 milyar dolar yardım ile dünyada en çok insani yardım yapan ülke konumuna yükseldi. Sıralamada Türkiye'yi 6,68 milyar dolar ile ABD, 2,99 milyar dolar ile Almanya ve 2,52 milyar dolar ile İngiltere izlerken, Avrupa Birliği kurumları 2,24 milyar dolar ile dördüncü sırada geldi.

Yukarıda verilen bilgilere göre ülkemiz hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Dünyada yaşanan sorunlara kayıtsız ve ilgisiz kalmamıştır.
- B) Yardımseverlik özelliğini uluslararası alanda da göstermiştir.
- C) Yardımlar konusunda birçok Avrupa ülkesini geride bırakmıştır.
- ☒ D) Yardımların karşılığında maddi çıkar elde etmeyi planlamıştır.

3.

"En uzakta sandığımız bir olayın bize bir gün dokunmayacağını bilemeyiz. Dünyanın herhangi bir yerinde rahatsızlık varsa 'Bana nel' dememeliyiz. Böyle bir rahatsızlık varsa tıpkı kendi aramızda olmuş gibi onunla

ilgilenmeliyiz. Olay ne kadar uzak olursa olsun bu ilkedan şaşmamak gerekir. İşte bu düşünüş; insanları, ulusları ve hükümetleri bencillikten kurtarır."
(Mustafa Kemal Atatürk)

Buna göre Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye'nin dış politikada;

- I. Küresel sorunlara karşı duyarlı olma,
- II. Ülkeler arası dayanışma ve işbirliğine önem verme,
- III. Uluslararası problemlerde diyaloga kapalı olma

tutumlarından hangilerini sergilemesi gerektiğini vurgulamıştır?

- ☒ A) I ve II
- ☐ B) I ve III
- ☐ C) II ve III
- ☐ D) I, II ve III

2.

"Türkiye dünya üzerinde jeopolitik olarak önemli bir yere sahiptir." diyen bir kişi bu yargıyı savunurken;

- I. Ülkemizin İstanbul ve Çanakkale Boğazları ile Asya ve Avrupa kıtaları arasında bir köprü vazifesi görmesi,
- II. Ülkemizin üç tarafının denizlerle çevrili olması,
- III. Enerji nakil hatlarının kesiştiği stratejik bir noktada yer alması

durumlarından hangilerini kanıt olarak gösterebilir?

- ☐ A) I ve II
- ☐ B) I ve III
- ☒ C) II ve III
- ☐ D) I, II ve III

4.

"Kara, hava ve deniz kuvvetlerinden oluşan Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) dünyada önemli bir güçtür. TSK çağdaş silah sistemleri ve projeleriyle ön plandadır. TSK, personel sayısı olarak da dünyada ilk sırada yer alan ülkelerdendir."

Verilen bilgilerde ülkemizin hangi alandaki gücünden söz edilmiştir?

- ☐ A) Ekonomik
- ☒ B) Askeri
- ☐ C) Toplumsal
- ☐ D) Siyasi

5.

HABER

"Umudu Ol" kampanyası çerçevesinde Mersin Taşucu Limanı'ndan yola çıkan yardım gemisi Somali'nin başkenti Mogadişu'ya ulaştı. Kızılay, AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı), TİKA (Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı) ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliğiyle hazırlanan 13 bin ton gıda maddesi 3 milyon kişinin bir aylık ihtiyacını karşılayacak boyutta. Gemi- de ayrıca ilaç, tıbbi malzeme, teşhis laboratuvarı ve iş makineleri de bulunuyor. **(Genel Ağ haberi)**

Genel Ağ haberinden hareketle Türkiye ile ilgili olarak;

- I. Uluslararası düzeyde yardımlaşma ve dayanışmaya önem vermiştir.
- II. Dış ticaret açığını kapatmaya çalışmıştır.
- III. Dünyanın farklı alanlarında yaşanan sorunlara duyarlı kalmamıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

6.

Günümüzde insanları ilgilendiren sorunlar ülkelerle sınırlı kalmayıp uluslararası toplumu ve halkları ilgilendirmektedir. Bu durum

ülkelerin sorunlar karşısında ortak çözümler üretmesini zorunlu hâle getirmiştir.

Bu sorunlara örnek olarak;

- I. Küresel ısınma ve iklim değişikliği
- II. Salgın hastalıklar
- III. Savaş ve mülteciler

durumlarından hangileri gösterilebilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

7.

Celâleddini Rûmî'nin 800. Doğum yıl dönümünü dünya çapında anmıştır. Ayrıca UNESCO tarafından 2016-2017 Ahmet Yesevi ve Fuat Köprülü yılı ilan edilmiştir.

UNESCO, Türk Milli Komisyonunun girişimle- ri sonucu Matrakçı Nasuh'un ölümünün 450. yılını, Evliya Çelebi'nin doğumunun 400. yıl dönümünü ve Mevlânâ

Yukarıda anlatılan gelişme ülkemizin hangi alandaki çalışmalarına örnektir?

- A) Kültürel
B) Dini
C) Askeri
D) Siyasi

8.

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramımıza, ortalama olarak her yıl kırkın üzerinde ülkeden gelen ve Türk çocuklarının misafiri olan yabancı ülke çocukları katılmaktadır. Dünya'da çocukları-

na bayram hediye eden ve bu bayramı bütün dünya ile paylaşan ilk ve tek ülke Türkiye'dir.

Milli bayramımıza farklı ülkelerden çocukların davet edilmesi ile;

- I. Dünya barışına katkıda bulunmak,
- II. Farklı kültürlerle saygı anlayışını geliştirmek,
- III. Türk gelenek göreneklerini yabancılara benimsetmek

durumlarından hangileri amaçlanmıştır?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

Kültürümüze Sahip Çıkalım

Popüler kültürün, kültürümüz üzerindeki etkilerini sorgular.

Öğreten Sorular

1

Aşağıdaki görsellerde popüler kültüre ait unsurları "✓" sembolü ile işaretleyiniz.

Hacivat ve Karagöz

Hamburger

Örümcek adam

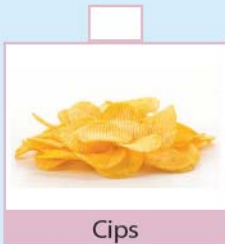
Pizza

Keloğlan

Kola

Cips

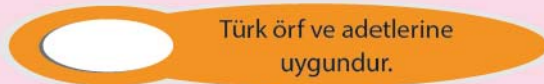
Manti

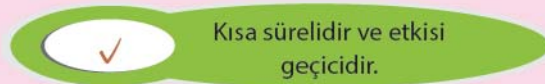
Sosyal medya

2

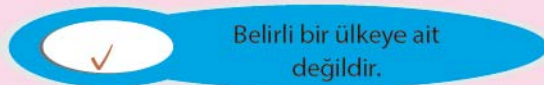
Aşağıda verilen özelliklerden popüler kültüre ait olanları "✓" sembolü ile işaretleyiniz.

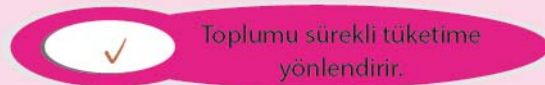
Türk örf ve adetlerine uygundur.

Kısa sürelidir ve etkisi geçicidir.

Belirli bir ülkeye ait değildir.

Toplumu sürekli tüketime yönlendirir.

3

Tabloda verilen ifadelerden doğru olanlara "✓", yanlış olanlara "X" sembolü yazınız.

NO	İFADELER	D / Y
1.	Popüler kültür, televizyon, Genel Ağ, gazete vb. medya araçları yoluyla toplum yaşamı içersine yerleştirilmeye çalışılmaktadır.	D
2.	Çizgi filmlerde görülen şiddete dayalı anlatım çocukların davranışlarına yansımaktadır.	D
3.	Pizza, hamburger, cips, sandviç, sosis, salam vb. yiyecekler Türk mutfağına aittir.	Y
4.	Popüler kültür eğlence yoluyla toplumun değer yargılarını etkiler.	D
5.	Popüler kültürün insanları eğitmek gibi amaç ve hedefleri vardır.	Y

4

Aşağıdaki açıklamaları okuyunuz. Verilen boşluklara uygun kavramları yazınız.

	Popüler kültür	Medya	Kültür	Moda	Sanal
	AÇIKLAMALAR				
	KAVRAM				
1.	Bir toplumu diğer toplumlardan farklı kılan, geçmişten beri değişerek devam eden, kendine özgü sanatı, inançları, örf ve âdetleri, anlayış ve davranışları ile onun kimliğini oluşturan yaşayış ve düşünüş tarzıdır.				
2.	Belli bir dönem için geçerli olan, hızlı üretilen ve hızlı tüketilen kültürel öğelerin bütünüdür.				
3.	Yazılı, sesli ya da görsel tüm kitle iletişim araçları, basın yayın araçlarının tamamı.				
4.	Belirli bir süre etkin olan toplumsal beğeni, bir şeye karşı gösterilen aşırı düşkünlük anlamına gelir.				
5.	Gerçekte yeri olmayan, gerçekte var olmayan, ancak zihinde tasarlanan demektir.				

5

Aşağıda verilen popüler kültür örnekleri ile etkilediği alanı eşleştiriniz.

C	GIYİM	A	MÜZİK	D	YEMEK	B	DİL
A	Gençlerin kültürümüze ait türküler yerine yabancı şarkılar dinlemesi.						
B	İnsanlarımızın Türkçe kelimeler yerine yabancı kelimeler kullanması.						
C	Toplum tarafından farklı kıyafetlerin tercih edilmesi.						
D	Hamburger ve pizza gibi ürünlerin menülerde geniş yer bulması.						

1. Popüler kültürünün etkisini gösterdiği yerlerden biri de dizi ve sinemalardır. Dizi ve sinema filmlelerinden etkilenen çocuklar ve gençler etkilendikleri film kahramanlarının şekline bürünmek, onlar gibi davranmak ve yaşamak için uğraşmaktadırlar. Örnek olarak geçmişte yayınlanan bir yerli dizide Türk örf ve âdetlerine, kültür, kimlik ve yaşam şekline uygun olmayan bir aile yaşantısı, Türk toplumunda varmış gibi anlatılmaktadır.

Buna göre popüler kültür hakkında;

- I. Bizi, biz yapan kültürel değerlerden uzaktır.
- II. İnsanların tutum ve davranışlarını etkileme gücüne sahiptir.
- III. Gerçeklikten uzak, sanal yaşayışlar kurgulamaktadır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III

2. "Öyle bir dünya olmaya başladık ki insanlar giyimleri ile karşılanır, kuşamları ile uğurlanır olmaya başladı. Telefon markanız kişiliğinizi belirler oldu. Kullandığınız cep telefonu hattı sizin özgür olup olmadığınızı gösterir oldu... Kolunuzdaki saat toplumdaki yerinizin göstergesi oldu. Kullandığınız araba sizi Amerikan aktörleriyle özdeşleştirdi. Hayattan zevk almak için belirli marka içecekler içmek zorunda kalır olduk."

Ahmet Şerif İZGÖREN

Yukarıdaki parçada Ahmet Şerif İzgören toplum üzerinde aşağıdakilerden hangisinin etkisine değinmiştir?

- A) Milli kültürün
- B) Popüler kültürün
- C) Geleneklerin
- D) Örf ve adetlerin

3.

Popüler kültürün etki alanlarından biri de yemek kültürüdür. Günümüzde Batı mutfağının ayaküstü yenebilen pek çok hazır yemeği ülkemizde de ilgi görmektedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bahsedilen yemekler arasında yer almaz?

- A) Hamburger
- B) Pizza
- C) Sarma
- D) Sosis

4.

Aşağıda popüler kültüre örnek verilebilecek bir olaya yer verilmiştir:

Derya, okuldan eve geldiğinde odasında dinlenirken moda dergisi okur. Derginin bir sayfasında hayran olduğu şarkıcının giydiği ayakkabıları fark eder. "Ne kadar da güzel!" diye geçirir içinden. Ve birkaç gün sonra ihtiyacı olmadığı halde şarkıcının giydiği ayakkabıdan satın alır. Birkaç hafta sonra Derya okuldan gelmiş ve her zamanki gibi yeni aldığı derginin sayfalarını karıştırmaya başlamıştır. Birden hayran olduğu şarkıcının giydiği ayakkabıları fark eder. Bu ayakkabılar da çok güzeldir, Derya'nın aldığı yeni ayakkabılardan bile güzeldir. Derya sonraki birkaç gün bu ayakkabıyı mağaza vitrinlerinde, okuldaki bazı arkadaşlarının ayağında, hatta en sevdiği öğretmeninde bile görür. Yeni ayakkabı modeli televizyon reklamlarında "İşte bu senin tarzın." sloganıyla tanıtılmaktadır. Artık Derya'nın tek istediği, bu ayakkabılara sahip olmaktır.

Yukarıda anlatılan olayda popüler kültür hakkında;

- I. Hızlı tüketen kişiler yetiştirdiği,
- II. Ünlüler ve reklamlar üzerinden ilgi çektiği,
- III. Yalnızca çocukları etkilediği

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III

5.

Popüler kültür, belli bir dönem için geçerli olan, hızlı üretilen ve hızlı tüketilen kültürel öğelerin bütünü olarak tanımlanmaktadır. Temel mantığı "kullan at" olan popüler kültür öğelerine, dönemsel olarak ortaya çıkan, çok satan, tüketildikten sonra da ortadan kaybolan her şey girer. Popüler kültürün toplumu etkilemesinde en etkili araç medyadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi medya araçları arasında yer almaz?

- A) Televizyon
B) Genel Ağ
C) Gazete
D) Ansiklopediler

6.

Yukarıdaki görselde popüler kültürün hangi alana yaptığı etkiden söz edilmiştir?

- A) Dil
B) Gelenek
C) Sanat
D) Yemek

7.

Televizyonun yanında sinema, spor, edebiyat ve Genel Ağ da popüler kültürün taşıyıcılarıdır. Popüler kültür ürünlerinin radyo ve televizyon kanallarında, gazete ve dergilerin renkli sayfalarında, reklam afişlerinde sunulduğunu görmekteyiz. Çocuklar popüler kültürden ve popüler kültür ürünlerinden en çok etkilenen kesimdir.

Verilenlerden hareketle;

- Popüler kültürün taşıyıcı yalnızca televizyon mudur?
- Popüler kültürden en çok etkilenen kesim hangisidir?
- Popüler kültürün meydana getirdiği olumsuzluklar nelerdir?

sorularından hangilerinin cevabına ulaşılabilir?

- A) Yalnız III
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

8.

Ülkemizde çocuklara yönelik televizyon programlarının önemli bir bölümünü oluşturan çizgi filmlerin çoğunluğu yabancı ülkelere alınmaktadır. Dolayısıyla farklı kültürel yapının ürünleri olan bu filmlerin sembolleri ve figürleri çocukların dünyasının bir parçası hâline gelmektedir. Çocuklar bu sembol ve figürlerden etkilenmektedir. Çizgi filmlerde görülen şiddete dayalı anlatım çocukların davranışlarına yansımaktadır. Ayrıca çeşitli televizyon programlarında insanlara örnek olarak sunulan yaşam tarzı da kültürel değerlerimizin yıpranmasına sebep olmaktadır.

Buna göre bahsedilen olumsuzlukları engellemek için çocuklara;

- Yerli ve denetimden geçmiş çizgi filmleri izletmek,
- Milli kültürümüzün anlatıldığı çizgi filmleri tercih etmek,
- Çizgi film yerine yabancı dizileri izletmek

davranışlarından hangilerinin faydalı olması beklenemez?

- A) Yalnız III
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

1. I. Türkiye Maarif Vakfının, yurt dışında ülkemiz adına doğrudan eğitim faaliyetlerinde bulunması.
II. Ülkemizin enerji ihracatı yapan doğu ülkeleri ile ithalatçı batı ülkelerinin enerji yollarının kesiştiği noktada yer alması.
III. 13. İslam Zirvesi Toplantısının, İslam İşbirliği Teşkilatı üyesi ülkelerin devlet ve hükümet başkanlarının katılımı ile İstanbul'da yapılması.

Ülkemizin uluslararası alanda gerçekleştirdiği faaliyetleri alanlarına göre eşleştirdiğimizde hangisi doğru olur?

	SİYASİ	EKONOMİK	KÜLTÜREL
A) II	III	I	
B) III	II	I	
C) I	III	II	
D) I	II	III	

3. Türkiye'nin Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile ilişkileri 1991 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılmasından sonra artmıştır. Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri arasında ihtiyaçlar doğrultusunda dış ticaret yapılmaktadır. Türkiye'nin Türk Cumhuriyetlerine ihraç (dış satım) ettiği ürünler; makine ve elektrikli cihazlar, gıda maddeleri, mobilya, dayanıklı tüketim malları, plastik ürünler, hazır giyim vb. dir. İthal (dış alım) ettiği ürünler; petrol, doğal gaz, alüminyum, ipek, ham deri vb. dir.

Yukarıda verilen metinde Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri arasında hangi alandaki ilişkiden bahsedilmiştir?

- A) Ekonomik
B) Dini
C) Kültürel
D) Sosyal

2. Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Türkiye ve Kazakistan Cumhuriyetlerinin özerk statüye sahip, ortak devlet üniversitesidir. 6 Haziran 1991 tarihinde, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından kısa bir süre önce Türkistan Devlet Üniversitesi olarak temelleri atılmıştır. İki ülke hükümetleri arasında, Türkistan şehrinde Uluslararası Ahmet Yesevi Türk-Kazak Üniversitesi 31 Ekim 1992 yılında kurulmuştur.

Buna göre Ahmet Yesevi Üniversitesi, Türkiye ile Kazakistan arasında;

- I. İşbirliği
- II. Dayanışma
- III. Dostluk

kavramlarından hangilerini artırması beklenir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

4.

İtalya'nın Doğu Akdeniz ve Orta Doğu'ya yönelme politikası yanında Habeşistan'a saldırması Türkiye'nin doğu sınırlarını güvence altına alınmasını gerekli kıldı. 8 Temmuz 1937'de Tahran'daki Sadabat Sarayında Türkiye, İran, Irak ve Afganistan arasında Sadabat Paketi adı verilen

bir dostluk antlaşması imzalandı. Buna göre taraflar birbirlerinin iç işlerine karışmamayı ve taraf ülkelere saldırma amacını taşıyan girişimlere katılmamayı taahhüt ederek dostluk ilişkilerini devam ettirmeyi kararlaştırdılar.

Yukarıda anlatılanlar Atatürk'ün belirlediği dış politika ilkelerinden hangisiyle yakından ilgilidir?

- A) Gerçeklik
B) Barışçılık
C) Akılcılık
D) Eşitlik

5. Türkiye bölgenin enerji kaynakları bakımından en zengin ülkesi Rusya ile deniz komşusudur. İki ülke arasında enerji alanında birçok anlaşma ve boru hattı mevcuttur. Bugün Türkiye ile Rusya arasında Romanya- Bulgaristan üzerinden gelen Batı Hattı ve Karadeniz'in altından geçerek Türkiye'ye gelen Mavi Akım Doğal Gaz Boru Hattı bulunmaktadır. Rus petrolünü Akdeniz'e indirecek olan Samsun – Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı ve Ceyhan'da bir terminal yapılması konusunda anlaşmalar yapılmıştır.

Verilenlerden hareketle ülkemiz hakkında;

- I. Enerji koridoru görevi üstlenmiştir.
- II. Dünya üzerinde stratejik önemini artıracak özelliklere sahiptir.
- III. Yer altı kaynakları bakımından oldukça zengindir.

yargılardan hangilerine ulaşılabilir?

- ☒ A) I ve II   ☐ B) I ve III   ☐ C) II ve III   ☐ D) I, II ve III

6. Popüler kültür, belli bir dönem için geçerli olan, hızlı üretilen ve hızlı tüketilen kültürel öğelerin bütünü olarak tanımlanmaktadır. Temel mantığı "kullan at" olan popüler kültür öğelerine, dönemsel olarak ortaya çıkan, çok satan, tüketildikten sonra da ortadan kaybolan her şey girer. Popüler kültür kendi kültürümüzden uzaklaşmaya neden olmaktadır. Ayrıca; çocuklar popüler kültürden ve popüler kültür ürünlerinden en çok etkilenen kesimdir.

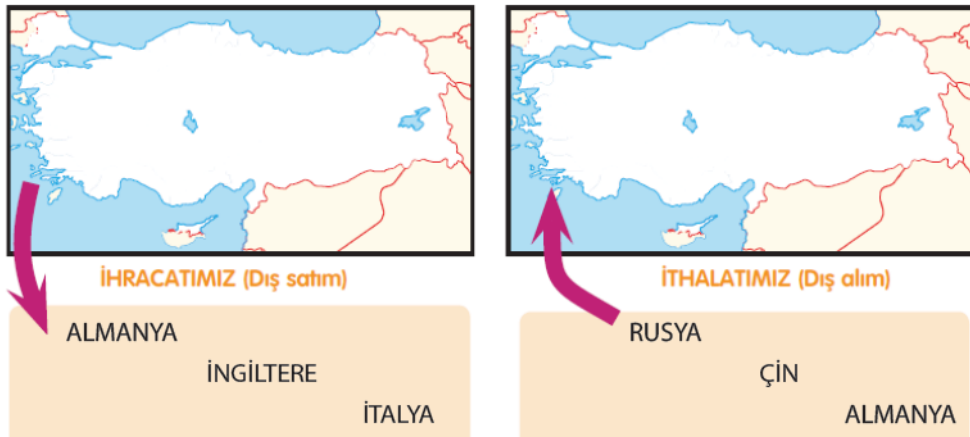
Buna göre;

- I. Ahmet'in çizgi filmler arasında en çok Ninja Kaplumbağaları izlemesi,
- II. Ali'nin arkadaşlarıyla yemekte buluştuğunda hamburger siparişi vermesi,
- III. Gizem'in içecekler arasında ayran ve çayı tercih etmesi

davranışlarından hangileri popüler kültüre örnek gösterilebilir?

- ☒ A) I ve II   ☐ B) I ve III   ☐ C) II ve III   ☐ D) I, II ve III

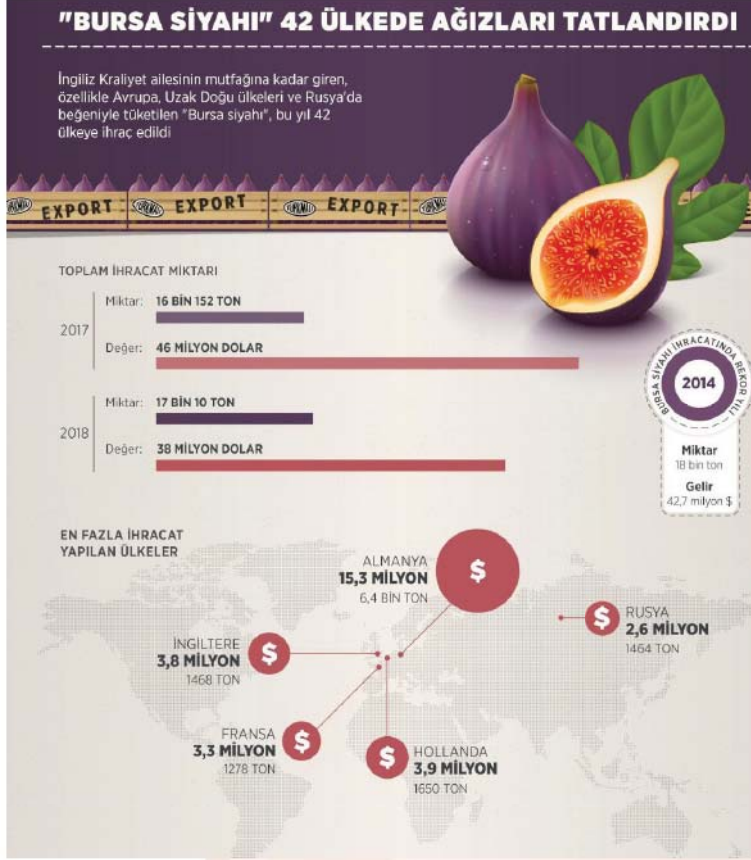
7.

Yukarıda verilen şemaya bakılarak aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Ülkemiz birçok devletle dış ticaret faaliyetinde bulunmaktadır.
- ☒ B) Türkiye'nin dış alımında ilk sırayı enerji kaynakları oluşturmaktadır.
- C) Ülkemiz Almanya'dan hem ürün almakta hem de aynı ülkeye ürün satmaktadır.
- D) Ülkemiz Avrupa ülkelerine dış satım yapmaktadır.

1.

YORUMLAR

I

2018'deki siyah incir üretimi bir önceki yıla göre artış göstermiştir.

2017-2018 yılları arasında siyah incir üretimi arttıkça ürünün değeri de artmıştır.

II

Ülkemizden siyah incir alan devletlerin birçoğu Avrupa ülkeleridir.

III

Yukarıda verilen görsel incelendiğinde yorumlardan hangilerine ulaşılabilir?

A) I ve II

B) I ve III

C) II ve III

D) I, II ve III

2.

MİLLİ KÜLTÜR

Toplumumuzu diğer toplumlardan farklı kılan geçmişten beri kısmen değişerek devam eden, kendine özgü her türlü yaşam ve düşünüş tarzıdır.

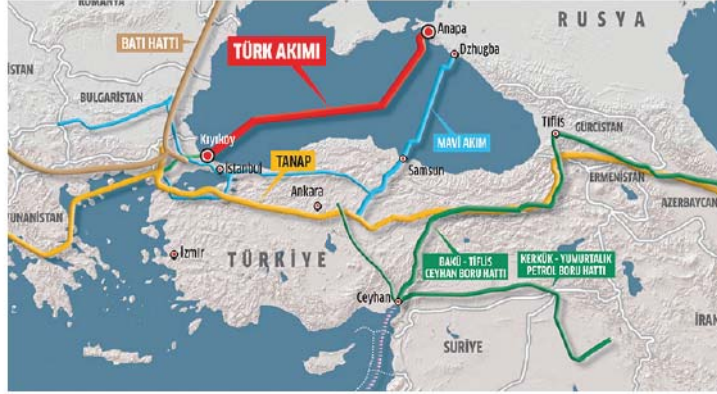
POPÜLER KÜLTÜR

Belli bir dönem için geçerli olan, hızlı üretilen ve hızlı tüketilen kültürel öğelerin bütünüdür.

Tanımlamalar göz önünde alındığında tablodaki alanların hangisinde hata vardır?

	Milli Kültür	Popüler Kültür
A)	Çelik çomak oynamak	Bilgisayar oyunu oynamak
B)	Keloğlan masalları okumak	Moda dergileri okumak
C)	Pizza ve sandviç yemek	Etlilik ve mantı yemek
D)	Yöresel Türküler dinlemek	Rap şarkıları dinlemek

3. Aşağıdaki görselde ülkemiz üzerinden geçen doğalgaz boru hattı güzergâhları verilmiştir:

Verilen haritaya göre Türkiye hakkında;

- I. Enerji zengini ülkeler ile Avrupa'daki tüketici pazarları arasında stratejik bir konuma sahiptir.
- II. Zengin petrol ve doğal gaz yataklarına sahiptir.
- III. Enerji yollarının kesişim noktasında yer almaktadır.
- IV. Enerji kaynaklarının taşınmasına aracılık etmektedir.

çıkarmılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II   B) I ve III   C) I, III ve IV   D) I, II, III ve IV

4. Bu görselden hareketle;

TİKA son 5 yılda 50'den fazla Osmanlı mirası camiye restore etti

TİKA Osmanlı bakiyesi ülkelerdeki ortak tarih ve kültürel mirasın korunması için Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) 2014'ten bu yana gerçekleştirdiği projelerle 50'nin üzerinde camiye restore etti

TİKA'NIN TAMAMLADIĞI BAZI RESTORASYON FAALİYETLERİ

- Restorasyonu biten bazı projeler
- Restorasyonu devam eden bazı projeler

Başkanlık, Orta Asya, Balkanlar ve Kuzey Afrika'da gerçekleştirilen titiz restorasyon projeleriyle manevi kültür hazinelerini geleceğe ulaştırıyor

TİKA, kurulduğu günden bu yana tarihi ve kültürel mirasın korunması adına dünyanın dört bir yanında 140'in üzerinde restorasyon projesine imza attı

ETİYOPIYA-NECAŞİ TÜRBESİ
Mekke'yi terk eden ilk Müslümanlara ülkesinin kapılarını açan Kral Necashi Eshame'nin türbesi yer alıyor

MACARİSTAN-GÜL BABA TÜRBESİ
Osmanlı-Türk mirasının Macaristan'daki en önemli unsurlarından biri. Budanın Fethi sırasında vefat eden Gül Baba'nın naaşı yer alıyor

TAYLAND-BANG UTHIT CAMİSİ
Bazkeni Bangkok'ta yer alıyor. Giriş kapısının çarşısında Sultan II. Abdülhamid Han'ın gönderdiği Osmanlı devlet amması bulunuyor

İRAK-ABDÜLKADİR GEYLANI KÜLLİYESİ
Kanuni Sultan Süleyman tarafından 1544'te Irak seferi sırasında Mimar Sinan'a yaptırıldı

CEZAYİR-KEÇİOVA CAMİSİ
1520'de Barbaros Hayreddin Paşa tarafından inşa edildi. UNESCO Dünya Kültür Mirası listesinde yer alıyor

ARNAVUTLUK-ETHEM BEY CAMİSİ
İranda bugüne sağlam ulaşabilen tek cami olması dolayısıyla II. Dünya Savaşı sonası kültürel anıt ilan edildi

- I. Dünyanın farklı yerlerinde bulunan ecdat yadigarı eserlere sahip çıkılmıştır.
- II. Restorasyonu biten projeler arasında ibadet yerleri de vardır.
- III. Görselde restorasyonu yapılan yerlerin tamamı Avrupa Kıtası'nda yer alır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve III   D) I, II ve III

1. Aşağıdaki yarışmacılar Atatürk Dönemi millî dış politika ilkeleri ile ilgili kendilerine yöneltilen soruları cevaplamışlardır.

- Hiçbir dış müdahaleye izin vermeyen ve istiklalini kazanmış bir devletin varlığı için millî bir dış politikayı temel şartlardan biri olarak kabul eden dış politika ilkesinin adı nedir?
- Atatürk'ün belirttiği "Yurtta sulh dünyada sulh" ilkesi ile bir taraftan yurt içinde huzuru sağlayarak güven içinde yaşamayı amaçlarken diğer taraftan da uluslararası barış ve güvenliği savunmaya yardımcı olan dış politika ilkesinin adı nedir?
- Türk dış politikası bize karşı dostluk yapan ülkelere dostça yaklaşmayı, Türkiye'ye güç gösterisinde bulunmaya kalkan ülkelere de aynı şekilde aynı şekilde cevap vermeyi öngören dış politika ilkesinin adı nedir?

Buna göre yukarıdaki yarışmacıların verdikleri cevapların doğru olduğu düşünüldüğünde onlara yöneltilen sorular hangi seçenekte doğru eşleştirilmiştir?

A) 1-a	B) 1-b	C) 1-c	D) 1-b
2-b	2-c	2-b	2-a
3-c	3-a	3-a	3-c

2.

Mevsimlik Tarım İşçileri

Samsun, Ordu, Giresun, Rize, Artvin ve Trabzon illerimizde çay ve fındık hasat zamanında oluşan ihtiyaç nedeniyle; komşumuz olan Gürcistan uyruklu vatandaşlar çalışma izni alarak ülkemizde mevsimlik tarım işlerinde çalışabilecekler. Çay ve fındık işlerinde çalışma süreleri bir yılda doksan gündür.

(Genel Ağ haberi)

Buna göre:

- Ülkemizde, tarımsal sektörde çalışan iş gücünün bir kısmı yabancılardan oluşmaktadır.
- Türkiye'nin komşu devletlerle ekonomik ilişkileri bulunmaktadır.
- Ülkemizde yabancı işçiler sadece Karadeniz Bölgesinde faaliyet göstermektedir.

cıkarımlarından hangileri yapılabilir?

A) I ve II	B) I ve III	C) II ve III	D) I, II ve III

3. Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütünün (UNHCR) 2019 yılı verilerine göre Türkiye, 4 milyon mülteciye kucak açmış durumdadır. Aynı zamanda TİKA, AFAD vb. kuruluşlar aracılığıyla dünyanın dört bir tarafında yardım faaliyetlerinde bulunmaktadır.

Buna göre;

- I. Türkiye, uluslararası yardımlaşma ve dayanışma alanında çalışmalara imza atmaktadır.
- II. Milyonlarca insan ülkesini terk ederek ülkemize sığınmış durumdadır.
- III. Ülkemize bağlı olarak çalışan ve dünyanın birçok bölgesinde faaliyet gösteren yardım kuruluşları bulunmaktadır.

çıkarımlarından hangileri yapılabilir?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve III   **D) I, II ve III**

4 ve 5. Soruları aşağıdaki tabloya göre cevaplayınız.

Aşağıda Ticaret Bakanlığının verilerine göre ülkemizin 2019-2020 yılları dış ticaret göstergelerine yer verilmiştir.

İTHALATTA HIZ KESME VAR

(Dış ticarete son durum, milyon)			
	2019	2020	Değişim oranı (%)
Şubat			
İhracat	14.323	14.655	2,3
İthalat	16.057	17.651	9,9
Denge	-1.733	-2.996	72,9
Ocak – Şubat			
İhracat	28.198	29.414	4,3
İthalat	32.221	36.858	14,4
Denge	-4.023	-7.444	85,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

4. Yukarıdaki tabloya bakıldığında;

- I. Ülkemizin dış alımında bir önceki yıla göre artış yaşanmıştır.
- II. Ülkemizin dış satımında bir önceki yıla göre azalma olduğu görülmüştür.
- III. Türkiye'nin dış ticaret açığı yaşadığı rakamlara yansımıştır.

çıkarımlarından hangileri yapılabilir?

- A) I ve II   **B) I ve III**   C) II ve III   D) I, II ve III

5. Yukarıdaki tabloyu inceleyen bir kişi hangi seçenekteki sorunun cevabına ulaşamaz?

- A) 2019-2020 yılları arasındaki Türkiye'nin ihracatı hangi oranda artış göstermiştir?
- B) Türkiye'nin 2019-2020 yılları arasındaki ithalatındaki artış ne kadardır?
- C) Ülkemizin dış ticaret hacminin en yüksek olduğu ülke ve yıl hangisidir?**
- D) Ülkemizin dış ticaret açığı var mıdır? Varsa ne kadardır?

CEVAP ANAHTARI

BİREY VE TOPLUM

A

DEĞİŞEN ROLLERİM

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	B	A	C	D	~~B~~	B	D	A				

KÜLTÜRÜMÜZLE YAŞIYOR VE GELİŞİYORUZ

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	D	B	C	B	D	D	C	A				
2	B	A	A	D	A	C	B	C				

ÖN YARGILARI KIRIYORUM

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	A	B	C	D	D	A						

BİRLİKTE DAHA GÜÇLÜYÜZ

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	A	D	D	A	A	B	A	D				

SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNÜ BİLİYORUM

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	B	A	A	C	C	A	D	A				

ÜNİTE DEĞERLENDİRME TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	B	B	B	D	A	B	B	C		
2	C	D	D	C	A	C	~~B~~			

BECERİ TEMELLİ SORULAR

Test	1	2	3	4	5	6	7	8
1	B	C	D	B	C			

silelim (soru yok)

KÜLTÜR VE MİRAS

DESTAN VE YAZITLARDA TÜRKLER

C

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	D	D	B	B	C	A		C				
2	D	A	D	C	D	A	C	D	B			

D

İSLAMİYETİN DOĞUŞU VE DEĞİŞİM

A

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	D	C	~~C~~	D	C	D	A	D				
2	B	C	C		D	A	D	C				

İSLAMİYET VE TÜRKLER

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	A	C	C	C	C	D	B	D	D			
2	A	B	B	A	B	C	A	C				

YENİ YURT ANADOLU

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	D	C	D	B	B	A	B	D				
2	A	C	B	A	B	A	A	B				

MEDENİYETE YÖN VEREN YOLLAR

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	D	A	C	D	B	C	C	D	A	B		

ÜNİTE DEĞERLENDİRME TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	B	A	C	A	C	C	A	D	C	
2	C	B	A	B	B	A	D	A	B	A

BECERİ TEMELLİ SORULAR

Test	1	2	3	4	5	6	7	8
1	B	C	D	D	D			
2	A	D	A	B				

İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER

DÜNYANIN NERESİNDEYİM?

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	C	C	D	D	B	D	C					
2	C	D	A	A	D	C	B	D				

ÜLKEMİZİN GÜZELLİKLERİ HARİTADA

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	C	B	D	D	C	D	A	A				
2	A	A	B	B	D	C	C					

ÜLKEMİZİN ZENGİNLİKLERİ HARİTADA

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	A	A	C	D	A	D	D	A	~~X~~			
2	C	A	D	D	D	B	D	C				

silelim

ÇEVREMİZDE KİMLER YAŞIYOR?

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	B	D	A	D	D	A	A					

ÜNİTE DEĞERLENDİRME TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	A	A	C	D	D	A	C	C	B	
2	A	A	A	C	A	B	A	A	A	

BECERİ TEMELLİ SORULAR

Test	1	2	3	4	5	6	7	8
1	A	D	D	A	A			
2	B	C	D	D	D	A		

BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM

SOSYAL BİLİMLER VE TOPLUM

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	B	D	C	D	B	B	D	D	C			
2	C	A	C	D	A	C	D	C				

HAYALİMDEKİ GELECEK

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	C	B	A	B	B	B	D	B				

ARAŞTIRMA YAPIYORUM

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	B	B	C	~~X~~	B	C	C	B				

D

EMEK BİR HAZİNE'DİR

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	C	D	D	A	B	~~B~~	B	A				

ÜNİTE DEĞERLENDİRME TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	C	B	A	B	D	D	A	B		

BECERİ TEMELLİ SORULAR

Test	1	2	3	4	5	6	7	8
1	C	B	D	C	A			

ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM

KAYNAKLARIMIZ KAZANCA DÖNÜŞÜYOR

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	C	A	A	D	D	B	C					
2	D	B	C	A	B	B	C	A				

DÜNYAMIZA SAHİP ÇIKALIM

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	D	B	B	B	D	D	C	C				

BİR PROJEM VAR – NİTELİKLİ İNSAN, GÜÇLÜ TÜRKİYE

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	A	A	D	D	D	B	D	C				

VERGİLERİMİZLE AYDINLIK YARINLARA

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	B	A	C	C	D	B	A					

MESLEĞİMİ SEÇİYORUM

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	A	D	A	B	D	D	D	A				

ÜNİTE DEĞERLENDİRME TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	A	A	B	C	D	D	D	D	C	

BECERİ TEMELLİ SORULAR

Test	1	2	3	4	5	6	7	8
1	A	C	B	D	C			
2	B	B	D	A	B	D		

ETKİN VATANDAŞLIK

NASIL BİR YÖNETİM

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	C	D	B	A	A	A	B	C				

ÜÇ KUVVET

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	B	D	B	C	C	D	A	C	D			

YÖNETİCİLERİMİZ VE BİZ

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	D	A	A	B	D	C	A	B				

HAYATIN İÇİNDEN DEMOKRASİ

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ												
Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	B	D	D	B	A	~~B~~	D	B	~~C~~			

HAKLARIMIN BİLİNCİNDEYİM

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ												
Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	D	B	A	B	B	~~D~~	B	~~C~~				

KADIN VE TOPLUM

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ												
Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	D	D	D	B	D	B	D	C				

ÜNİTE DEĞERLENDİRME TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	B	A	B	D	C	C	A	D		
2	C	A	C	A	D	A	B			

BECERİ TEMELLİ SORULAR

Test	1	2	3	4	5	6	7	8
1	B	A	B	D	B	B		
2	C	B	D	C	A			

KÜRESEL BAĞLANTILAR

KOMŞULARIMIZ VE KARDEŞLERİMİZ

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ												
Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	C	B	A	D	D	A	D	C				
2	A	A	B	C	B	A	A	D	A			

TİCARİ İLİŞKİLERİMİZ

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ												
Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	D	D	C	A	D	D	B	D				

LİDER TÜRKİYE

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ												
Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	D	D	A	B	B	D	A	A				

KÜLTÜRÜMÜZE SAHİP ÇIKALIM

TANE TANE KAZANIM TESTLERİ												
Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	D	B	C	B	D	A	B	A				

ÜNİTE DEĞERLENDİRME TESTLERİ

Test	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	B	D	A	B	A	A	B			

BECERİ TEMELLİ SORULAR

Test	1	2	3	4	5	6	7	8
1	B	C	C	A				
2	B	A	D	B	C			